Strategia rozwoju

GMINY STARY SĄCZ

na lata 2021-2030

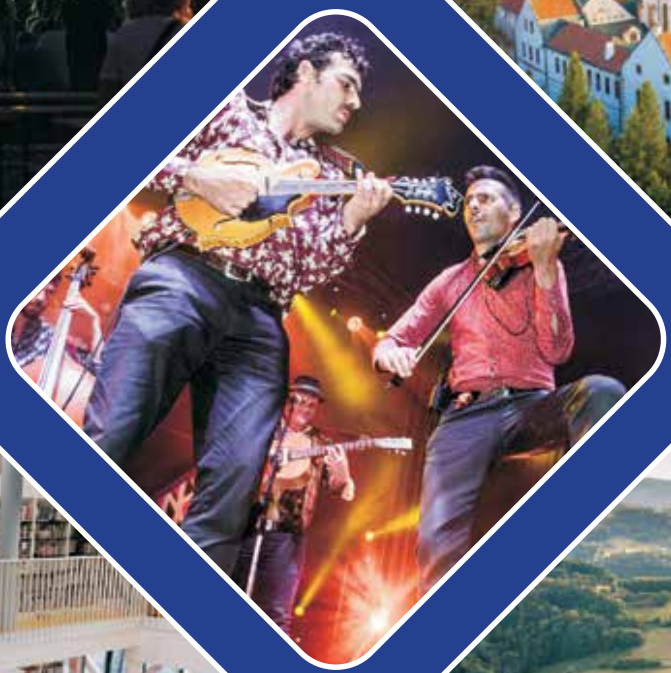

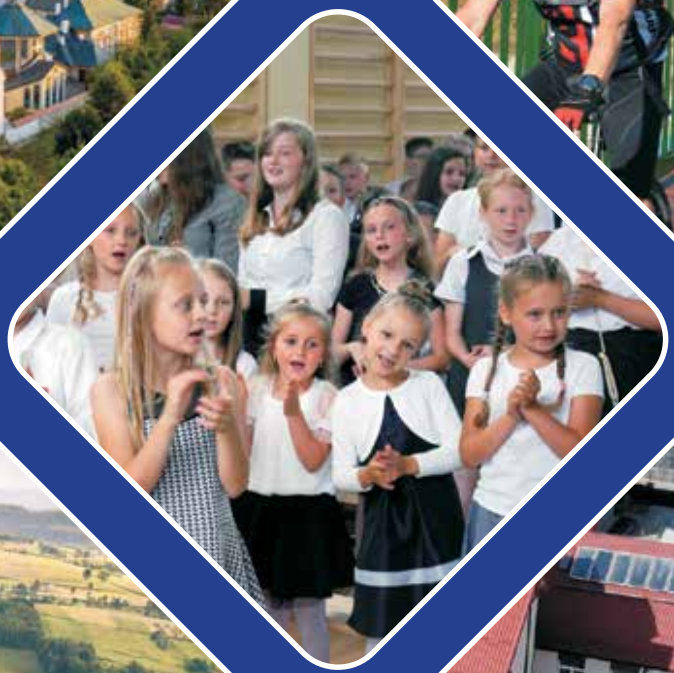

PAŹDZIERNIK 2021

Załącznik
do Uchwały nr XLII/790/2021
Rady Miejskiej w Starym Sączu
z dnia 30 grudnia 2021 roku

Strategia rozwoju

GMINY STARY SĄCZ

NA LATA 2021-2030

Jeżeli nie wiesz, dokąd zmierzasz,
każda droga zaprowadzi Cię donikąd.

HENRY KISSINGER

Stary Sącz
miasteczko z klimatem

PAŹDZIERNIK 2021

OPRACOWANIE
Barbara Łączna
Grzegorz Godziek
Monika Wałaszek
Grzegorz Roman
dr Daniel Budzeń

REDAKCJA TECHNICZNA
Barbara Łączna

DTP
Beata Leśniak

ZDJĘCIA
Rafał Kamieński
Jarosław Mierzwa
Andrzej Rams
Wojciech Wójcik
Piotr Dyrek
Barbara Łączna
archiwum Gminy Stary Sącz

Dokument uwzględnia elementy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

ProRegio Consulting
biuro@proregio.pl
+48 695 600 690
+48 601 961 499

Szanowni Państwo

„Strategia rozwoju Stary Sącz na lata 2021–2030” to plan. To pomysł na miasto i gminę, w której chcemy żyć, pracować, uczyć się, odpoczywać, wychowywać dzieci i doczekać spokojnej starości.

Po co nam strategia? Wystarczy spojrzeć 10 lat wstecz. Bez rozpoznania naszych potrzeb, planu i konsekwencji w działaniu nie byłoby dzisiejszego Starego Sącza. Ochrona środowiska, infrastruktura drogowo-mostowa, atrakcje turystyczne, oferta kulturalna i sportowa, szkolnictwo, polityka społeczna, rozpoznawalna marka Starego Sącza – to wszystko przez ostatnią dekadę zmieniło się ogromnie na plus i dalej się zmienia. To dynamiczny proces. Nowa Strategia to punkt wyjścia, by ten rozwój utrzymać – pozostać Starym Sączem z całym jego kulturowym i przyrodniczym dobrodziejstwem, ale równocześnie być nowoczesną, dotrzymującą kroku zmieniającej się rzeczywistości, gminą. Wierzę, że to możliwe!

Strategia to owoc wielomiesięcznej pracy. Przygotowywaliśmy ją w trudnym czasie pandemii COVID-19. Nie zmieniło to naszego podejścia, które od początku zakładało maksymalny udział mieszkańców w planowaniu przyszłości naszej małej ojczyzny. Przeprowadziliśmy szereg badań i ankiet, pracowaliśmy warsztatowo, konsultowaliśmy wyniki z różnymi osobami i środowiskami naszej gminy. A to dlatego, że punktem wyjścia do prac nad strategią był Mieszkaniec gminy Stary Sącz z jego problemami, rozterkami i marzeniami. To On był najważniejszy.

Ten dokument to wyraz naszych ambicji, czytelna ścieżka rozwoju, ale też przejaw troski o małą ojczyznę, o każde sołectwo i osiedle. Kolejna cegiełka w trwającym niemal 800 lat rozwoju tego wyjątkowego miejsca. Serdecznie dziękuję wszystkim osobom i instytucjom, które włączyły się w wyznaczenie celów i kierunków rozwoju gminy Stary Sącz na najbliższe lata.

Jacek Lelek

Jacek Lelek

Burmistrz Starego Sącza

SPIS

1. **Wstęp** 8
   - 1.1. Uwarunkowania formalno-prawne planowania strategicznego. 9
   - 1.2. Metodologia, w tym partycypacyjny model tworzenia „Strategii”.. 12

2. **Założenia do strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Stary Sącz** 16
   - 2.1. Diagnoza stanu Gminy – synteza 17
   - 2.2. Strategiczne wyzwania rozwoju 42

3. **Wizja i cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz instytucjonalnym** 54
   - 3.1. Wizja rozwojowa Gminy Stary Sącz 55
   - 3.2. Cele strategiczne i operacyjne 59

4. **Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych** 66
   - 4.1. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim” 67
   - 4.2. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców” 76
   - 4.3. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców” 91
   - 4.4. Cel strategiczny „Gościnna Gmina Stary Sącz, słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej” 95
   - 4.5. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości” 102

5. **Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia** 108
   - 5.1. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania 109
   - 5.2. Ocena „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030” 117

6. **Model struktury funkcjonalno-przestrzennej** 120
   - 6.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w „Strategii” Gminy, główne problemy polityki przestrzennej na obszarze Gminy Stary Sącz 121
   - 6.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy 125
   - 6.3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej 141
   - 6.4. Zasady i rekomendacje dla polityki przestrzennej 148

7. **Obszary strategicznej interwencji** 154
   - 7.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań 155
   - 7.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań 160

8. **System realizacji „Strategii”, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych** 164
   - 8.1. Poziom merytoryczny 165
   - 8.2. Poziom organizacyjny 173
   - 8.3. Poziom społeczny 176

Stary Sącz
miasteczko z klimatem

9. Zgodność „Strategii" z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu 178
9.1. Powiązanie z dokumentami 179

10. Ramy finansowe „Strategii" i źródła finansowania 184
10.1. Ramy finansowe 185
10.2. Potencjalne źródła finansowania 191

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Struktura osadnicza w Gminie Stary Sącz 122
Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Stary Sącz w województwie małopolskim 125
Rysunek 3. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Starym Sączem, a wybranymi miastami 126
Rysunek 4. Obszary chronione na obszarze Gminy Stary Sącz 129
Rysunek 5. Mapa zagrożenia powodziowego dla Gminy Stary Sącz 132
Rysunek 6. Mapa ryzyka powodziowego dla Gminy Stary Sącz 133
Rysunek 7. Mapa zagrożenia powodziowego Q1% i Q10% 133
Rysunek 8. Obecne i potencjalne tereny inwestycyjne w Gminie Stary Sącz 137
Rysunek 9. Sieć transportowa w Gminie Stary Sącz 138
Rysunek 10. Mapa przystanków w Gminie Stary Sącz 139
Rysunek 11. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS) w Gminie Stary Sącz 145
Rysunek 12. Obszar o zwartej i w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Stary Sącz 146
Rysunek 13. Zmiana liczby ludności poszczególnych obszarów Gminy w latach 2010–2020 na 1 000 mieszkańców 147
Rysunek 14. OSI gmin zmarginalizowanych wskazane w SOR/KSRR 2030 (komponent – OSI krajowe), jak i te wskazane na podstawie analizy regionalnej (komponent – OSI regionalne) 156
Rysunek 15. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane optymalne zasięgi MOF w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030" 157
Rysunek 16. Obszary cenne przyrodniczo 158
Rysunek 17. Obszar Strategicznej Interwencji Praca – Dom – Wypoczynek 162
Rysunek 18. Lokalizacja OSI w Gminie Stary Sącz 162
Rysunek 19. Schemat organizacyjny wdrażania „Strategii" 174
Rysunek 20. Procedura modyfikacji „Strategii" 175
Rysunek 21. Budżet UE 2021–2027 192
Rysunek 22. Podział wydatków UE 2021–2027 (w mld euro, ceny z 2018 r.) 193
Rysunek 23. Większe inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową 194

SPIS TABEL

Tabela 1. Powiązanie celów strategicznych i operacyjnych względem zidentyfikowanych wyzwań 63
Tabela 2. Charakterystyka JCWP leżących na obszarze Gminy Stary Sącz 130
Tabela 3. Charakterystyka JCWPd (wody podziemne) leżących na obszarze Gminy Stary Sącz 131
Tabela 4. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS) w Gminie Stary Sącz 144
Tabela 5. Przegląd stanu strategicznych dokumentów operacyjnych Starego Sącza wraz z rekomendacjami zmian 167
Tabela 6. Zgodność „Strategii" z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego 180
Tabela 7. Potencjał inwestycyjny oraz zdolność do spłaty i obsługi zadłużenia Gminy Stary Sącz w latach planowanych 2021–2030 190

#Zmieniaj z nami Stary Sącz

Stary Sącz
miasteczko z klimatem

1 Wstęp

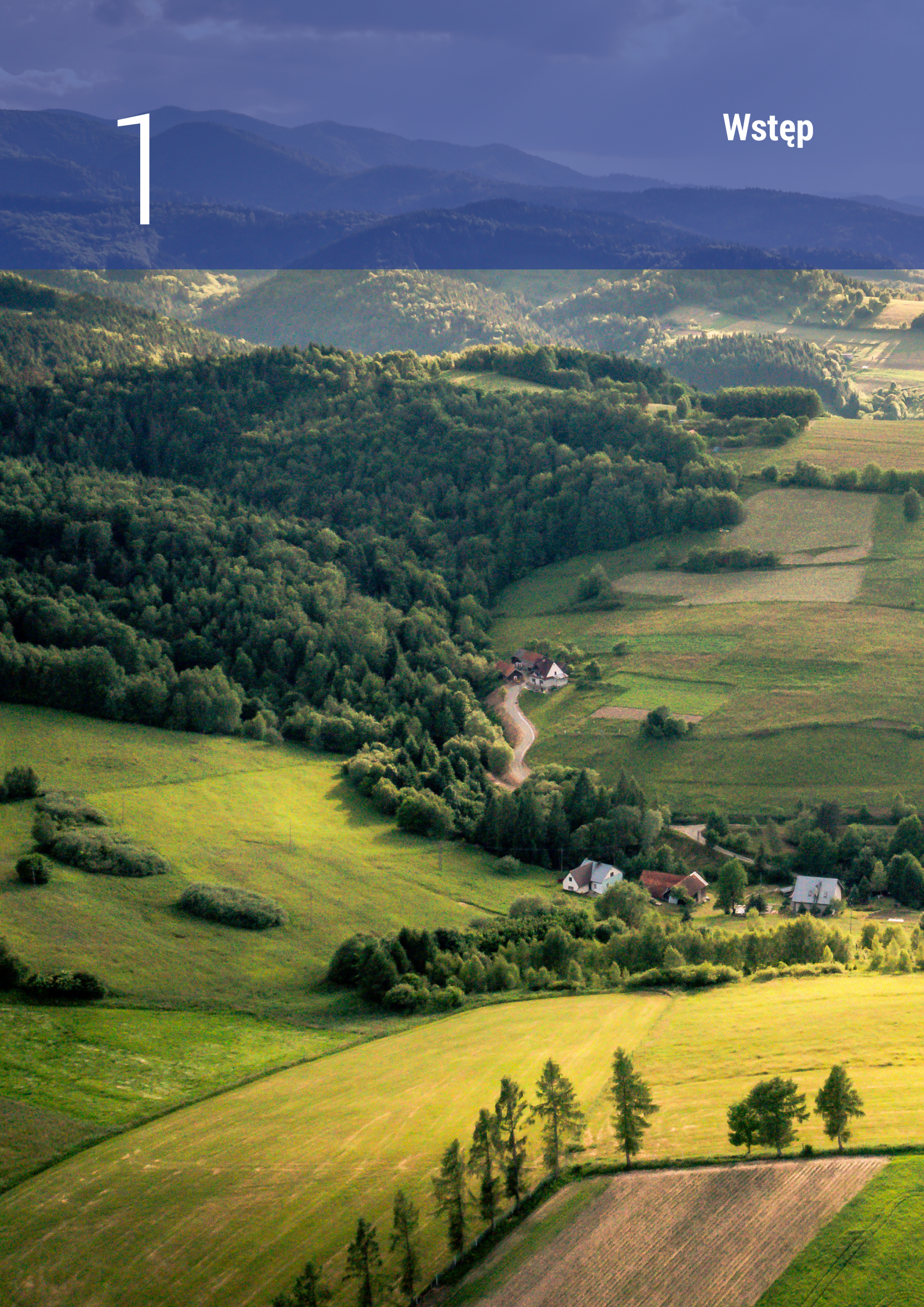

1.1. Uwarunkowania formalno-prawne planowania strategicznego

Opracowana **„Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030”**, została przygotowana zgodnie z treścią i duchem wprowadzonej w życie 13 listopada 2020 roku ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw. Z kolei nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju realizuje postanowienia „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku” w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii: krajowej, wojewódzkiej i gminnej, a także strategii ponadlokalnej dla grupy sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie lokalnych jednostek samorządu terytorialnego. W konsekwencji oznacza to, iż starosądecka strategia wpisuje się w nowy paradygmat polityki rozwoju.

Konsekwencją opracowania „Strategii w zgodzie ze znowelizowaną ustawą jest fakt, iż położono w niej bardzo mocny nacisk na integrację wymiaru społecznego, gospodarczego i przestrzennego, a także na odniesienie planów rozwojowych Starego Sącza do szerszego kontekstu ponadlokalnego, w tym współpracy terytorialnej na poziomie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz przyjętych rozstrzygnięć na poziomie regionalnym, a wyrażonych m.in. w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Opracowana „Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030” powinna być traktowana jako podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego.

Opracowana „Strategia” powinna być traktowana jako podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Stąd tak ważne było w procesie jej przygotowania dogłębna i wieloaspektowa analiza danych statystycznych, badania opinii, prace eksperckie – zdiagnozowanie najważniejszych uwarunkowań, trendów, potrzeb rozwojowych oraz potencjałów Gminy Stary Sącz. Dopiero na tej bazie możliwe było określenie celów i kierunków działań planowanych do realizacji w gminie w perspektywie najbliższych lat.

„Strategia” została opracowana w modelu partycypacyjno-eksperckim, w którym analizy statystyczne i strategiczne były wynikiem prac zewnętrznych specjalistów, niemniej jednak na każdym kroku były weryfikowane w procesie społecznej partycypacji oraz stanowiły jedynie bazę dla prac zespołu ds. opracowania strategii, powołanego Zarządzeniem nr 20/2021 Burmistrza Starego Sącza z dnia 1 lutego 2021 roku.

„Strategia" w procesie zarządzania rozwojem Gminy pełni 3 podstawowe funkcje:

1 **KIERUNKOWANIA POLITYKI ROZWOJU**

W sposób czytelny ukierunkowuje politykę rozwoju Gminy i nadaje im spójny, a zarazem skoncentrowany na zdefiniowanych celach, wymiar. W tym znaczeniu zapewnia ciągłość procesów rozwojowych w dłuższej perspektywie czasu, niezależnie od bieżących zmian politycznych na poziomie lokalnym. Ważnym aspektem tej funkcji jest także – po dokonaniu hierarchizacji celów i wypracowaniu metod wdrażania – ograniczenie kosztów wynikających z ciągłego podejmowania decyzji bez ustalonego planu długoterminowego czy podejmowania decyzji stojących w sprzeczności z sobą.

2 **INTEGROWANIA**

Łączy lokalną społeczność wokół wspólnie zdefiniowanych celów, a także jasno komunikuje swoje cele rozwojowe innym zainteresowanym podmiotom tj. otaczającym Gminę samorządom, potencjalnym inwestorom czy osobom planujących związać z Gminą swoją przyszłość.

3 **POZYSKIWANIA I ALOKOWANIA ŚRODKÓW NA ROZWÓJ**

Ułatwia pozyskiwanie i alokowanie środków zewnętrznych i własnych na przedsięwzięcia, które wpisują się w przyjętą „Strategię" i mają realną szansę przyczynić się do zrealizowania celów rozwojowych i zdynamizowania rozwoju Gminy.

Niezwykle ważne w procesie opracowania Strategii było właściwe zidentyfikowanie zmian, które zachodzą tak w samej gminie, jak i w jej bliższym oraz dalszym otoczeniu.

Niezwykle ważne w procesie opracowania „Strategii" było właściwe zidentyfikowanie zmian, które zachodzą tak w samej Gminie, jak i w jej bliższym oraz dalszym otoczeniu. To one bowiem stanowią istotne uwarunkowania rozwoju. Bez dogłębnego przeanalizowania zarówno takich uwarunkowań jak zmiany: demograficzne, społeczne, gospodarcze, technologiczne, prawne, instytucjonalne, polityczne, przestrzenne czy środowiskowe, nie można, w sposób świadomy, kształtować polityki rozwoju i w sposób właściwy odpowiadać na potrzeby obecnych i przyszłych mieszkańców Gminy Stary Sącz.

„Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" opracowana zgodnie z Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw wymaga m.in.:

- przyjęcia uchwały Rady Miejskiej, określającej szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju Gminy, w tym tryb jej konsultacji (Uchwała Nr XXXI/563/2021 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 25 stycznia 2021 r.);
- przeprowadzenia konsultacji projektu strategii z sąsiednimi gminami i ich związkami oraz z właściwym dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska;

- zasięgnięcia opinii w Zarządzie Województwa w zakresie zgodności z zasadami regionalnej polityki przestrzennej określonej w strategii rozwoju województwa;
- przeprowadzenia ewaluacji *ex ante*.

Nowelizacja zdefiniowała także wytyczne merytoryczne, w tym nowe obligatoryjne elementy i całe rozdziały dla strategii, w tym m.in.:

- określenie obszaru geograficznego, którego dotyczy dana strategia,
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru,
- opis zintegrowanego podejścia do stwierdzonych potrzeb rozwojowych i potencjałów,
- opis włączenia partnerów w przygotowanie „Strategii" i jej wdrożenie,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie,
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla Gminy,
- ramy finansowe „Strategii".

Widły Dunajca i Popradu

1.2. Metodologia, w tym partycypacyjny model tworzenia „Strategii”

Ramy dla opracowania dokumentu strategicznego Gminy Stary Sącz stanowi ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), a w szczególności art. 10e i 10f ustawy o samorządzie gminnym, który wskazuje ramy dla opracowania Strategii Gminy. Korzystano także z poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przez FRDL Małopolski Instytutu Samorządu Terytorialnego i Administracji z Krakowa.

W efekcie prowadzonych badań opinii, konsultacji, spotkań i warsztatów udało się wypracować spójny i przejrzysty plan strategiczny rozwoju gminy Stary Sącz w perspektywie najbliższych kilku lat, który wykracza poza kompetencje samorządu i powinien stać się podstawą budowania swoistego konsensusu wokół naszych wspólnych celów rozwojowych.

Ostateczny dokument jest wynikiem zaangażowania się szerokiego grona osób i instytucji zainteresowanych rozwojem Gminy Stary Sącz, uczestniczących w pracach nad tym dokumentem. W efekcie prowadzonych badań opinii, konsultacji, spotkań i warsztatów udało się wypracować spójny i przejrzysty plan strategiczny rozwoju Gminy w perspektywie najbliższych kilku lat, który wykracza poza kompetencje samorządu i powinien stać się podstawą budowania swoistego konsensusu wokół naszych wspólnych celów rozwojowych.

Podczas prac nad dokumentem przyjęto partycypacyjno-ekspercki model tworzenia strategii, który zakłada udział przedstawicieli szerokiego grona interesariuszy w opracowaniu dokumentu. Służyć temu miało, z jednej strony powołanie przez Burmistrza Starego Sącza zespołu ds. opracowania strategii, którego skład wykraczał poza struktury samorządowe Gminy, a z drugiej możliwość szerokiego udziału lokalnej społeczności w badaniach ankietowych, debatach i warsztatach strategicznych. Metoda partycypacyjno-ekspercka jest najbardziej optymalna dla tego typu opracowań, gdyż łączy wiedzę ze społecznym zaangażowaniem i odpowiada na autentyczne potrzeby. Rola społeczności lokalnej jest niezmiernie istotna na każdym etapie konstruowania Strategii rozwoju Gminy – od definiowania problemów, barier rozwoju, poprzez wskazywanie potencjałów rozwoju, kierunków działań, sposobów rozwiązywania problemów. W ten sposób wytwarza się integracja społeczeństwa lokalnego wokół wspólnych problemów, interesów i dalekosiężnych celów.

etapy prac nad strategią

Etapy prac nad diagnozą stanu i „Strategią” Gminy opisuje schemat. Uwidoczniono w nim kluczowe elementy procesu na każdym z jego etapów. Kluczowy moment procesu zbiegł się z trzecim etapem pandemii COVID-19, co spowodowało konieczność zmiany formuły pracy nad dokumentem strategicznym. Część spotkań i warsztatów prowadzono z wykorzystaniem technik pracy zdalnej, co paradoksalnie ułatwiło udział w procesie większej grupie zainteresowanych osób. Część warsztatów diagnostyczno-strategicznych nie tylko odbywała się w formule on-line, ułatwiając udział w nich także osobom spoza Starego Sącza, ale także

była na żywo transmitowana w mediach społecznościowych, co jeszcze bardziej zwiększyło możliwość udziału w refleksji strategicznej większej grupie mieszkańców i zainteresowanych osób.

Na uwagę zasługuje fakt zorganizowania odrębnych warsztatów strategicznych dla starosądeckiej młodzieży. Włączenie tej grupy mieszkańców Starego Sącza wynikało z szeregu przesłanek. Najważniejszą z nich jest to, że w gruncie rzeczy to dla tej grupy obywateli, w największym stopniu opracowywany jest ten dokument i to oni w kolejnych latach, powinni korzystać z pozytywnych zmian zachodzących w Gminie i jej otoczeniu, a w takim razie, to ta grupa powinna mieć istotny głos w dyskusji zarówno o barierach, jak i priorytetach rozwojowych. To spełnienie ich marzeń o Starym Sączu, jako dobrym miejscu do życia i pracy, zdecyduje czy zechcą związać z tym miejscem swoją przyszłość, czy będą ją budować w innych miastach, a może krajach. Priorytety wyrażone przez uczestników młodzieżowej sesji strategicznej, miały duży wpływ na ostateczny kształt zarówno wizji rozwoju Starego Sącza, jak i dobór celów oraz strategicznych kierunków rozwoju, szczególnie w takich obszarach jak ekologia, współzarządzanie czy tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród ludzi młodych, szczególnie z zakresu innowacji i przemysłów kreatywnych.

Na uwagę zasługuje fakt zorganizowania odrębnych warsztatów strategicznych dla starosądeckiej młodzieży.

ewaluacja *ex ante*

Projekt „Strategii" poddano szerokim konsultacjom społecznym i dokonano ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji z uwzględnieniem wpływu terytorialnego skutków planowanych działań. Celem ewaluacji *ex ante* było sprawdzenie czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu określonych instrumentów i zasobów.

Oceny w ramach ewaluacji dokonano na podstawie 4 kryteriów:

1. **trafności celów strategicznych i operacyjnych**, a w konsekwencji działań, względem zidentyfikowanych wyzwań (*patrz rozdział 3, tabela 1. Powiązanie celów strategicznych i operacyjnych względem zidentyfikowanych wyzwań*);
2. **przewidywanej skuteczności działań** na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów (*patrz rozdział 8 i 10*);
3. **przewidywanej efektywności** sumy zasobów przeznaczonych na realizacje działań (*patrz rozdział 10*);
4. **spójności wewnętrznej** między jej celami, a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej między założeniami strategii, a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi (*patrz rozdział 9, tabela 4. Zgodność „Strategii" z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego*).

Dokonana analiza potwierdziła trafność zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych w kontekście diagnozy stanu Gminy, zarówno w świetle danych statystycznych, jak i opinii mieszkańców wyrażanych w badaniach ankietowych i warsztatach strategicznych.

Z kolei wykonana analiza powiązań celów strategicznych z wyzwaniami rozwoju potwierdziła, że przedstawione cele i kierunki interwencji odpowiadają na wszystkie zdefiniowane wyzwania, co oznacza, iż zakładane przedsięwzięcia trafnie odpowiadają na zidentyfikowane deficyty i są w stanie skutecznie uruchomić oczekiwane mechanizmy rozwojowe. Dalsza analiza potwierdziła, iż Gmina jest w stanie – wdrażając odpowiednie standardy postępowania – zrealizować w sensie instytucjonalnym i finansowym zakładane cele.

Dokonano także ramowej analizy zgodności celów strategicznych i operacyjnych, zawartych w dokumencie z podstawowymi dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego potwierdzając, iż cele zdefiniowane w „Strategii" Starego Sącza, w sposób przekrojowy dotykają i realizują najistotniejsze cele wyznaczone w polityce europejskiej i krajowej na okres najbliższej dekady.

Młodzieżowe warsztaty strategiczne – praca nad wizją Gminy

ETAPY PRACY NAD STRATEGIĄ

EWALUACJA *mid-term* **Strategii do roku 2020**

- analiza danych statystycznych
- analiza danych z monitoringu strategii
- wywiady z kadrą zarządzającą Gminy Stary Sącz
- analiza danych zastanych

- badania opinii mieszkańców dotyczące:
  - zasobów i potencjałów Gminy Stary Sącz
  - jakości życia i usług na terenie Gminy Stary Sącz
  - oceny zmian zachodzących w Gminie oraz mocnych i słabych stron Gminy

DIAGNOZA wyzwań i potencjałów

- analiza danych statystycznych w układzie gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju oraz pogłębiona analiza w układzie gmin leżących wokół ośrodka rdzeniowego, tj. Nowego Sącza
- analiza danych zastanych
- analiza szans i barier rozwojowych w układzie globalnym regionalnym
- analiza czynników stanowiących o przewadze konkurencyjnej Gminy Stary Sącz i mogących przyspieszyć jej rozwój w 4 wymiarach: społecznym, środowiskowo-przestrzennym, gospodarczym i instytucjonalnym

- badania opinii mieszkańców dotyczące zasobów i potencjałów Gminy Stary Sącz
- badania opinii szefów jednostek pomocniczych (osiedli w mieście i sołtysów na terenach wiejskich) w zakresie oceny zachodzących zmian oraz potrzeb rozwojowych w jednostkach pomocniczych
- warsztaty diagnostyczne z Zespołem Miejskim

WIZJA Starego Sącza do roku 2040

- ankiety dla mieszkańców
- debaty i warsztaty strategiczne: on-line i na żywo
- debaty
- spotkania z gremiami doradczymi
- warsztaty młodzieżowe
- prace grup roboczych

CELE strategiczne i operacyjne w perspektywie roku 2030

- analiza dokumentów wyższego rzędu: europejskich, krajowych i regionalnych
- analiza dokumentów programujących rozwój Starego Sącza
- analizy powiązań celów

- ankiety dla mieszkańców
- debaty i warsztaty strategiczne: on-line i na żywo
- debaty
- spotkania z gremiami doradczymi
- warsztaty młodzieżowe
- prace grup roboczych

PROJEKT STRATEGII

WERYFIKACJA PROJEKTU

- ewaluacja *ex ante*
- procedura dot. SOOŚ
- konsultacje z sąsiednimi gminami
- konsultacje z PGW Wody Polskie
- konsultacje z Zarządem Województwa

- konsultacje społeczne:
  - spotkanie inaugurujące
  - spotkania poświęcone celom strategicznym
  - elektroniczne zgłaszanie uwag
  - papierowe zgłaszanie uwag

2 Założenia do strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Stary Sącz

2.1. Diagnoza stanu Gminy – synteza

2.1.1. Metodyka diagnozy

Kompleksowa i pogłębiona diagnoza stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania „Strategii Rozwoju Gminy na lata 2021–2030". W tej części dokumentu wskazano jedynie najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonej diagnozy, a sama „Diagnoza Gminy Stary Sącz", z czerwca 2021 roku stanowi odrębny dokument.

W tej części dokumentu wskazano jedynie najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonej diagnozy, a sama „Diagnoza Gminy Stary Sącz" z czerwca 2021 roku stanowi odrębny dokument.

Na potrzeby „Diagnozy", przeanalizowano dane dotyczące Gminy Stary Sącz osadzając je w kontekście zarówno gmin otaczających Nowy Sącz, czyli znajdujących się w relatywnie podobnej sytuacji względem ośrodka subregionalnego, jak i wybranych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, a zatem o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych.

W pierwszej części, sytuację Starego Sącza pokazano na tle procesów rozwojowych zachodzących w gminach: Chełmiec, Kamionka Wielka, Nawojowa, Podegrodzie i referencyjnie na tle średniej dla powiatu nowosądeckiego i województwa małopolskiego. W drugiej części analizowano wskaźniki rozwoju Starego Sącza na tle 53 gmin miejsko-wiejskich będących strefami zewnętrznymi ośrodków subregionalnych. Na użytych wykresach i zestawieniach zwizualizowano kilka z 53 gmin, tj.: Sulejów, Strzegom, Pszczynę, Dąbrowę Tarnowską, Nową Dębę, Tuchów, Wojnicz, Brzeszcze, Kęty i Iwonicz Zdrój.

Znaczną część informacji przedstawiano także na kartogramach, w tym w części osadzając Stary Sącz w kontekście procesów zachodzących w skali całej Polski, ze szczególnym przybliżeniem kontekstu Małopolski.

W analizach wykorzystano dane bezpośrednio pochodzące z GUS (w oparciu o Bank Danych Lokalnych), narzędzia analityczne Związku Miast Polskich, w tym w szczególności z Monitora Rozwoju Lokalnego, czerpiącego dane zarówno z zasobów GUS, jak i ZUS/KRUS, Poltaxu.

CECHY DIAGNOZY

Identyfikuje najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy.

Wskazuje i nazywa główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań.

Określa potencjały gminy, nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego.

Niezwykle istotnym źródłem danych były wyniki ankiet i badań opinii. W części diagnostycznej przeprowadzono 4 odrębne badania ankietowe identyfikujące zarówno potencjały, jak i bariery rozwojowe. Przeprowadzono także warsztaty, zarówno z mieszkańcami, jak i grupą roboczą powołaną do pracy nad strategią.

Przygotowana „Diagnoza" nie jest jedynie oceną stanu oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych. Wskazuje ona bowiem główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości.

Przygotowana „Diagnoza" nie jest jedynie oceną stanu oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych. Wskazuje ona bowiem główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości.

Przygotowana „Diagnoza" nie jest jedynie oceną stanu oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych. Wskazuje ona bowiem główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości. Zawiera zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Jest prezentowana z uwzględnieniem otoczenia, uwarunkowań zewnętrznych i trendów rozwojowych o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. W konsekwencji spełnia warunek prezentacji danych zarówno w ujęciu dynamicznym, jak i porównawczym.

Przeprowadzoną „Diagnozę" zaprezentowano w 5 wymiarach: społecznym, środowiskowo-przestrzennym, gospodarczym, instytucjonalnym i powiązań funkcjonalnych, zaś ich swoistym podsumowaniem jest prezentacja wyników prac analitycznych i warsztatowych, w odniesieniu do potencjałów i barier rozwojowych, zidentyfikowanych problemów oraz wyzwań rozwojowych.

2.1.2. Wnioski z „Diagnozy" sytuacji społecznej, gospodarczej przestrzennej, z uwzględnieniem miejskiego obszaru funkcjonalnego

Stary Sącz położony jest w Polsce południowej, w samym centrum Kotliny Sądeckiej – Beskidu Sądeckiego, w bezpośredniej bliskości jednego z małopolskich miast subregionalnych tj. Nowego Sącza. Odległość Starego Sącza od Tarnowa wynosi 80 km, zaś od Krakowa, w zależności od wybranej drogi, od 95 do 120 km. W skali regionalnej Stary Sącz charakteryzuje słaba dostępność komunikacyjna.

mieszkańcy

Miasto i Gminę Stary Sącz w roku 2019 zamieszkiwało, według danych GUS – 23 791 osób, w roku 2016 było to 23 491 osób. Liczba ludności Starego Sącza w latach 2014–2019 systematycznie wzrastała, jest to wynikiem ciągle dodatniego, choć systematycznie malejącego przyrostu naturalnego. Jednocześnie wartości dla salda migracji wahają się, ale sumarycznie, w dłuższym okresie, przyjmują wartości ujemne. Dodatni przyrost ciągle jeszcze rekompensuje ujemne saldo migracji. Niepokoi rozbieżność pomiędzy teoretyczną (opartą na danych GUS), a faktyczną liczbą ludności Gminy Stary Sącza, która według szacunków może wynosić nie 23,8 tys., a ok. 20,4 tys. osób, tj. o 3,4 tys. mniej niż mówią oficjalne statystyki.

Niekorzystnie rysują się dla Gminy Stary Sącz prognozy w zakresie struktury ekonomicznej grup wiekowych – systematycznie zmniejsza się liczba osób w wieku produkcyjnym, powoli obniża się procentowy udział osób w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby

osób w wieku poprodukcyjnym. Obniża się także liczba ludność w wieku produkcyjnym mobilnym (18–44 lata), przy czym częściej wyjeżdżają ze Starego Sącza kobiety w tym przedziale wiekowym, niż mężczyźni.

prognozy demograficzne

Choć prognozy GUS nie wskazują na proces wyludniania się obszaru Gminy w najbliższych latach, to obniżanie się wskaźników przyrostu naturalnego, ujemny wskaźnik salda migracji, a także opisywana różnica pomiędzy faktyczną, a sprawozdawaną liczbą mieszkańców wskazują, że do 2030 roku zjawisko depopulacji dotknie także Gminę Stary Sącz. Z pewnością należy także zauważać fakt, iż prognozy ludności wyraźnie wskazują na proces starzenia się społeczeństwa (5% wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w perspektywie obecnej dekady).

Korzystnie kształtują się wskaźniki dotyczące korzystania przez dzieci w wieku przedszkolnym z tej formy wsparcia wychowawczego. To ważne w kontekście wczesnej socjalizacji dzieci. Wskaźniki skolaryzacji na poziomie szkół podstawowych są nieznacznie poniżej średniej dla województwa, ale w analizowanym okresie (2016–2019) systematycznie wzrastały. Efekty nauczania na poziomie szkół podstawowych, mierzone wynikami egzaminu po ósmej klasie, są niższe niż średnia dla całej Małopolski, ale z matematyki i języka angielskiego są lepsze od średniej dla powiatu. Bardzo słabe są wskaźniki skolaryzacji dla uczniów szkół ponadpodstawowych – znacząca część starosądeckiej młodzieży korzysta ze szkół poza obszarem Gminy.

Bardzo słabe są wskaźniki skolaryzacji dla uczniów szkół ponadpodstawowych – znacząca część starosądeckiej młodzieży korzysta ze szkół poza obszarem gminy.

kultura

Korzystnie kształtują się wskaźniki dotyczące korzystania z kultury oraz dostępność do instytucji kultury. Wyróżnikiem Starego Sącza jest bardzo duża liczba wydarzeń z zakresu kultury wysokiej o charakterze ponadlokalnym, które budują pozycję Gminy w świadomości regionalnej i ogólnopolskiej. Ponadprzeciętne jest także nasycenie Gminy wysokiej klasy zabytkami, które jednocześnie tworzą ważny element marki i oferty turystycznej Gminy. Ważnym elementem kulturotwórczym są też pielęgnowane tradycje górali lachowskich i innych grup etnicznych, reprezentowanych na obszarze Gminy.

sport i rekreacja

Bogata jest oferta obiektów i zajęć związanych z rekreacją i sportem, zarówno skierowana do mieszkańców, jak i taka, która przyciąga sportowców amatorów i zawodowców z innych miast i regionów Polski. Niepokoi fakt, iż dorośli mieszkańcy Gminy – przynajmniej w sposób sformalizowany – nie korzystają z zajęć sportowo-rekreacyjnych.

Gmina Stary Sącz charakteryzuje się dobrą dostępnością do usług podstawowej opieki zdrowotnej, a także bliskością dawnego miasta wojewódzkiego, w którym dostępna jest wysokospecjalistyczna opieka medyczna. Statystycznie mieszkańcy Gminy, spośród okolicznych gmin, najczęściej korzystają z porad lekarskich, jednocześnie w tym zakresie ich poczucie dostępności opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa, jest niskie.

pomoc społeczna

Systematycznie spada liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co jest raczej zjawiskiem systemowym, jednocześnie w relacji do gmin sąsiednich korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Starym Sączu jest relatywnie dużo.

W zakresie bezpieczeństwa publicznego ogólne wskaźniki kształtują się korzystniej niż średnia dla powiatu, a także dla całego regionu.

Analizując aktywność obywatelską należy stwierdzić, iż systematycznie rośnie liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych i wzrost ten jest szybszy niż średnia dla powiatu i województwa. Jednocześnie jednostkowe poczucie wpływu na decyzje i zmiany zachodzące w Gminie jest – w oparciu o ankiety mieszkańców – niskie.

walory przyrodnicze

Stary Sącz ma niezwykle atrakcyjne położenie, zarówno jeżeli chodzi o walory przyrodnicze: liczne obszary Natura 2000, Popradzki Park Krajobrazowy, duża lesistość, jak i krajobrazowe, położenie w dolinie dwóch rzek: Dunajca i Popradu, malownicze wzniesienia Beskidu Sądeckiego. Stąd ważna dla Gminy jest infrastruktura komunalna, która pozwala zachować najważniejsze walory środowiskowe w nienaruszonym stanie.

infrastruktura

Gmina Stary Sącz ma stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturę wodociągową (73% mieszkańców korzysta z wodociągu), choć jest to wskaźnik niższy niż średnia dla województwa (82%). Wskaźniki w zakresie rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej kształtują się gorzej – dostęp do sieci kanalizacyjnej miało w 2019 roku 48,2% mieszkańców Gminy Stary Sącz. Jest to wskaźnik nieznacznie wyższy niż średnia dla powiatu (47,0%), ale znacząco niższy niż średnia dla Małopolski (63,9%). Jednocześnie należy odnotować, iż na przestrzeni ostatnich lat długość czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie wzrosła ponad 4-krotnie i jest to największy wzrost wśród wszystkich porównywanych JST. Korzystnie także, w sposób zbliżony do średniej dla Małopolski wynoszący 67,3%, kształtuje się też odsetek osób obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków na terenie Gminy (67,0%). Odrębną kwestią jest górzysty charakter Gminy, który sprawia, iż opłacalność realizacji inwestycji liniowych jest niska i konieczne jest poszukiwanie alternatywnych rozwiązań dla zachowania walorów środowiska naturalnego, w tym czystości wód podziemnych.

Wskaźniki dotyczące ludności z dostępem do sieci gazowej są korzystne i właściwie, we wszystkich latach, analizy pokrywają się ze średnią dla województwa. Jednocześnie – jak w całej Małopolsce – istotnym problemem, szczególnie w okresie grzewczym, jest zanieczyszczenie powodowane niską emisją, głównie z gospodarstw domowych opalanych paliwami stałymi.

Istotnym i narastającym problemem jest odporność gminy na coraz częstsze ekstremalne zjawiska klimatyczne zestawione ze specyficznym, górzystym charakterem gminy.

Na terenie Gminy Stary Sącz obowiązuje 41 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają łącznie obszar 8 121 ha, tj. 80,5% powierzchni całej Gminy.

Istotnym i narastającym problemem jest odporność Gminy na coraz częstsze ekstremalne zjawiska klimatyczne zestawione ze specyficznym, górzystym charakterem Gminy.

Analizując różne aspekty związane z atrakcyjnością osadniczą i mieszkalnictwem, w tym dostępem do mieszkań, generalna konkluzja prowadzi do stwierdzenia, iż Stary Sącz ma relatywnie niskie wskaźniki atrakcyjności jako miejsca do zamieszkania.

przedsiębiorstwa

Systematycznie rośnie liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na terenie Gminy, przy czym wzrosty te pokrywają się ze średnimi wzrostami dla powiatu i województwa. Gminę Stary Sącz charakteryzuje wyższy wskaźnik przedsiębiorczości (892 podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców), niż w powiecie (831), ale znacząco niższy niż średnia dla Małopolski (1 202).

Dominują mikroprzedsiębiorstwa (97%). Tylko 2 podmioty mają charakter firm tzw. średnich tj. zatrudniających pomiędzy 250, a 999 osób. Dominują firmy sektora budowniczego, handlowego oraz przetwórstwa przemysłowego i nie odbiega to od standardów dla całego województwa. Udział sektora kreatywnego, w ogóle zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Stary Sącz, w analizowanych latach, wahał się od 4,6% do 4,7%, wyższe udziały odnotowano tylko dla województwa i gminy Chełmiec. Stary Sącz charakteryzuje ujemne saldo przyjazdów do pracy. Bezrobocie systematycznie się obniża, ale jest znacząco wyższe (4,7%) niż średnia dla Małopolski (3%).

Starosądecka Strefa Aktywności Gospodarczej

Największym terenem przeznaczonym pod rozwój przedsiębiorczości jest Starosądecka Strefa Aktywności Gospodarczej (SSAG) o powierzchni 7 ha, powstała na działkach wykupionych i scalonych przez samorząd Gminy w rejonie ulic Wielki Wygon, na Piaskach i w rejonie przy rondzie Jana Pawła II. Na jej obszarze wydzielono podstrefę Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o powierzchni 1,91 ha. Podstrefa zlokalizowana jest w rejonie dawnej oczyszczalni. Obecnie cała strefa została już zagospodarowana i potrzebne jest przeznaczenie nowych terenów pod tego typu działalność. W rejonie obecnej SAG pozostaje rezerwa terenowa pozwalająca na jej dalszy rozwój.

turystyka

Ważną gałęzią gospodarki, choć nie tak rozwiniętą jak wskazywałby potencjał miejsca, jest sektor turystyczny. Należy podejmować szereg działań, których efektem będzie zatrzymanie potencjalnego turysty na więcej niż jeden dzień, co wygeneruje zapotrzebowanie na wiele usług okołoturystycznych, a to w konsekwencji przyczyni się do zwiększenia liczby podmiotów operujących w tym sektorze gospodarki oraz zwiększy liczbę miejsc pracy w usługach okołoturystycznych. Służyć temu mają inwestycje, zarówno związane z otwartymi zbiornikami wodnymi jako miejsca rekreacji (kąpielisko „Stawy"), jak i unikatowa w skali Polski infrastruktura pozwalająca podziwiać starosądeckie krajobrazy: wieża widokowa w Woli Krogulecкiej, oddana w II połowie 2021 roku ścieżka w koronach drzew – tzw. „leśne molo" na Miejskiej Górze, czy planowana do budowy ścieżka widokowa w Przysietnicy. Liczne zabytki, infrastruktura piesza i rowerowa, a także różnorodne wydarzenia kulturalne o charakterze ponadlokalnym uzupełniają turystyczny wizerunek Starego Sącza.

Ważną gałęzią gospodarki, choć nie tak ważną jak wskazywałby potencjał miejsca, jest sektor turystyczny.

Na dzień 31 grudnia 2020 roku w Urzędzie Miejskim w Starym Sączu zatrudnienie wyniosło 77,40 etatu. Na terenie Gminy Stary Sącz funkcjonują następujące gminne jednostki budżetowe: Urząd Miejski

w Starym Sączu, Zespół Obsługi Administracyjno-Finansowej Szkół, Gminne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi w Starym Sączu, 9 szkół podstawowych, w tym: 2 w Starym Sączu, po 1 w: Popowicach, Moszczenicy, Gaboniu, Skrudzinie, Gołkowicach Górnych, Przysietnicy, Barcicach, a także Szkoła Muzyczna I stopnia w Starym Sączu, Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej, Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówka Wsparcia Dziennego. W Gminie Stary Sącz działają 2 samorządowe instytucje kultury, tj. Centrum Kultury i Sztuki im. Ady Sari (ze swoimi filiami w postaci Wiejskich Domów Kultury w Łazach Biegonickich, Myślcu i Skrudzinie) oraz Powiatowa i Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna im. Wiktora Bazielicha z filiami w Barcicach, Gołkowicach, Moszczenicy i Przysietnicy.

Łącznie w całym JST według stanu na 31 grudnia 2020 roku zatrudnionych było 575,4 osób, w tym, w Urzędzie Miejskim 77,4 osób, zaś w jednostkach budżetowych i samorządowych instytucjach kultury 498 osób.

finanse samorządowe

Finanse samorządowe charakteryzuje stabilny poziom wydatków stałych z tytułu wynagrodzeń i składek od nich naliczanych, wysoki poziom finansowania planowanych zadań w przyszłych latach środkami własnymi, relatywnie stabilny poziom możliwości finansowania spłaty długu i wydatków majątkowych środkami własnymi oraz duża skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z UE. Niepokoi z kolei systematyczne zmniejszenie się wydajności dochodów własnych w latach wykonanych, wzrost uzależnienia budżetu od środków z innych budżetów publicznych w latach wykonanych, spadek marży operacyjnej netto w latach 2015–2021, a także wzrost obciążenia budżetów lat przyszłych spłatą i obsługą zaciągniętych zobowiązań.

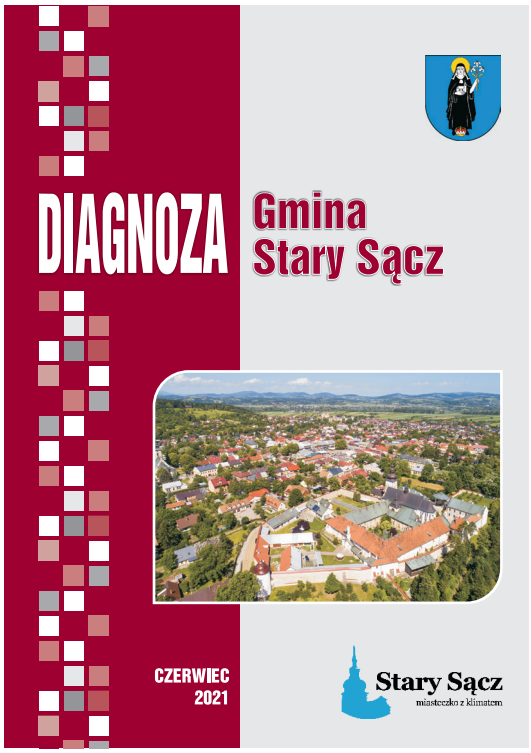

W kontekście zakładanej na poziomie Komisji Europejskiej i w konsekwencji polskiego rządu silnej terytorializacji polityki rozwoju, niezwykle istotne jest podkreślenie, iż Stary Sącz aktywnie działał na rzecz zawiązania ścisłej współpracy gmin powiatu nowosądeckiego w ramach tzw. Aglomeracji Sądeckiej. Ostatecznie, po włączeniu się w prace Nowego Sącza, 17 samorządów powołało Stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny, który będzie podmiotem prowadzenia wspólnej i uzgodnionej polityki rozwoju na obszarze gmin tworzących to stowarzyszenie w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Regionalnego Programu Operacyjnego.

Pełny tekst „Diagnozy Gminy Stary Sącz" stanowi odrębny dokument znajdujący się na stronie Gminy.

Demografia

50,11%
KOBIETY

49,89%
MĘŻCZYŹNI

100
współczynnik feminizacji

LICZBA MIESZKAŃCÓW

statystyczna	rzeczywista	prognozowana
23 801	20 400	24 569

23 801
liczba mieszkańców w 2020 roku

3,4 tys.
rozbieżność między statystyczną, a rzeczywistą liczbą ludności

▲24 569
prognozowana liczba mieszkańców w 2030 roku

▼ 0,2%
spadek w skali województwa

▲10%
od 2002 roku wzrost liczby mieszkańców, szczególnie na terenach wiejskich

Struktura wieku mieszkańców

62,5%
osoby w wieku produkcyjnym

21,1%
osoby w wieku przedprodukcyjnym

16,4%
osoby w wieku poprodukcyjnym

Społeczeństwo się starzeje

▼8,7
spadek liczby młodych mieszkańców od 2002 roku

▲4,5
wzrost liczby osób starszych od 2002 roku

▲ 4,62
przyrost naturalny

Gmina aktywna demograficznie

▼ –1,7
saldo migracji

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Odpływ ludzi młodych – Stary Sącz bardzo szybko się starzeje.

Demografia – dynamika zmian

Dynamika zmian liczby ludności w 2019 roku w relacji do 2010 roku

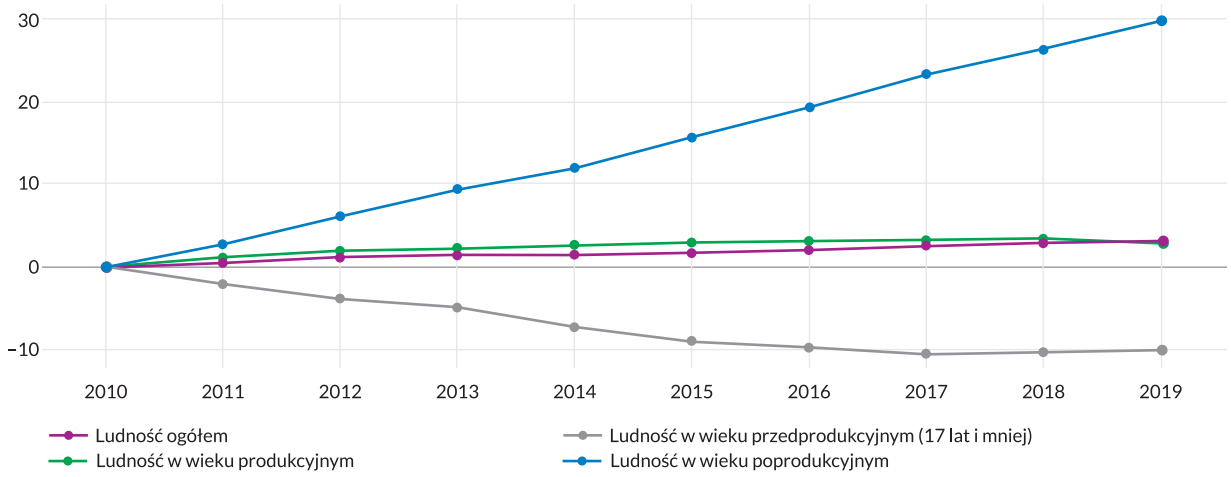

Dynamika zmian liczby ludności i struktury wieku w 2019 roku w relacji do 2010 roku

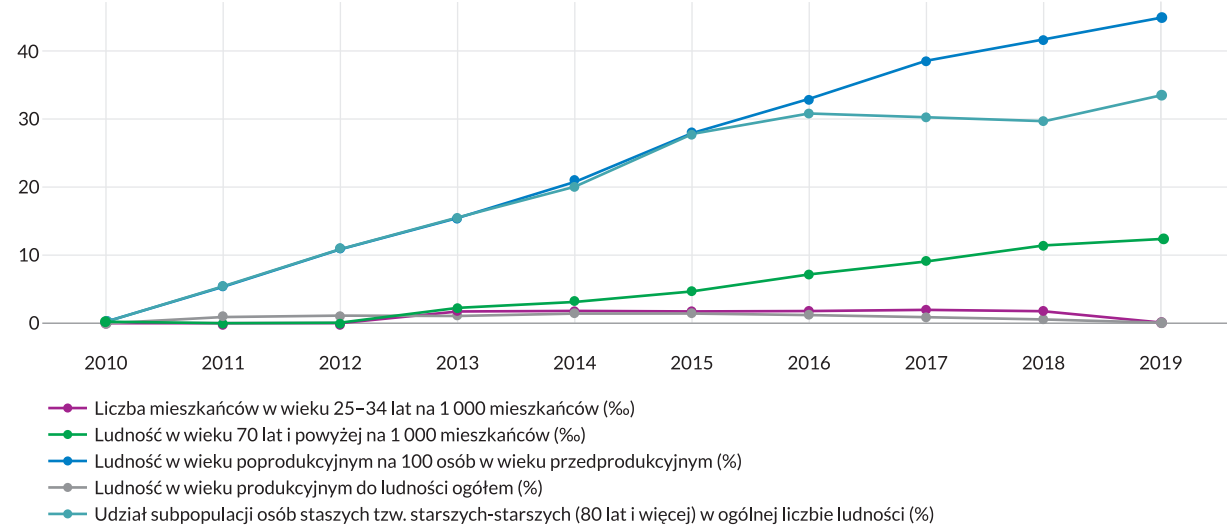

Dynamika zmian kluczowych wskaźników przyrostu naturalnego w 2019 roku w relacji do 2010 roku

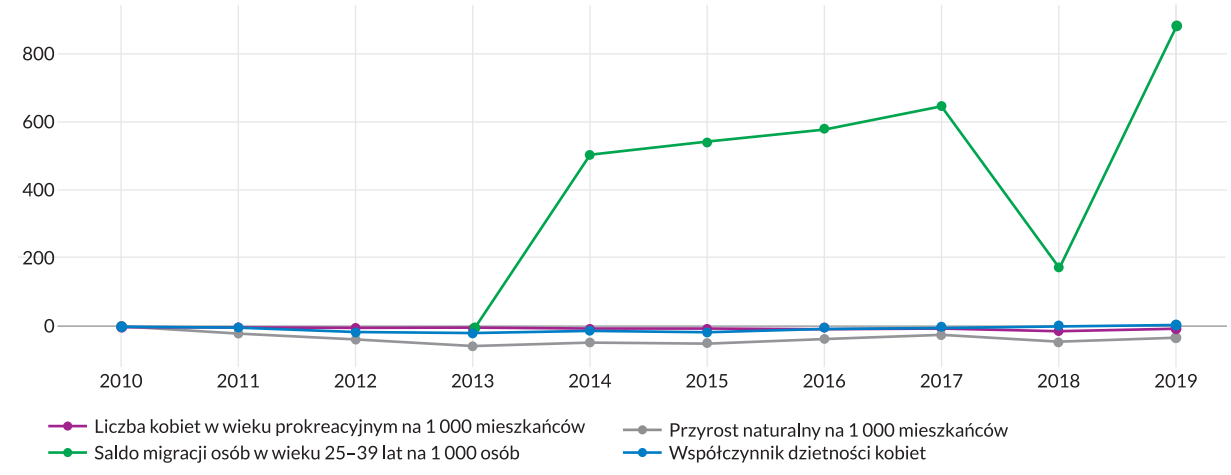

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego – analizy

Usługi dla mieszkańców

PRZEDSZKOLA, EDUKACJA, SPORT

28
miejsc w żłobkach na 1 000 dzieci w wieku do lat 3

40,3%
ankietowanych nisko ocenia dostęp do usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 (żłobki)

76%
dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

89,7%
średnia dla województwa

92,34%
współczynnik skolaryzacji dla szkół podstawowych

97,64%
dla gminy Chełmiec

Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych

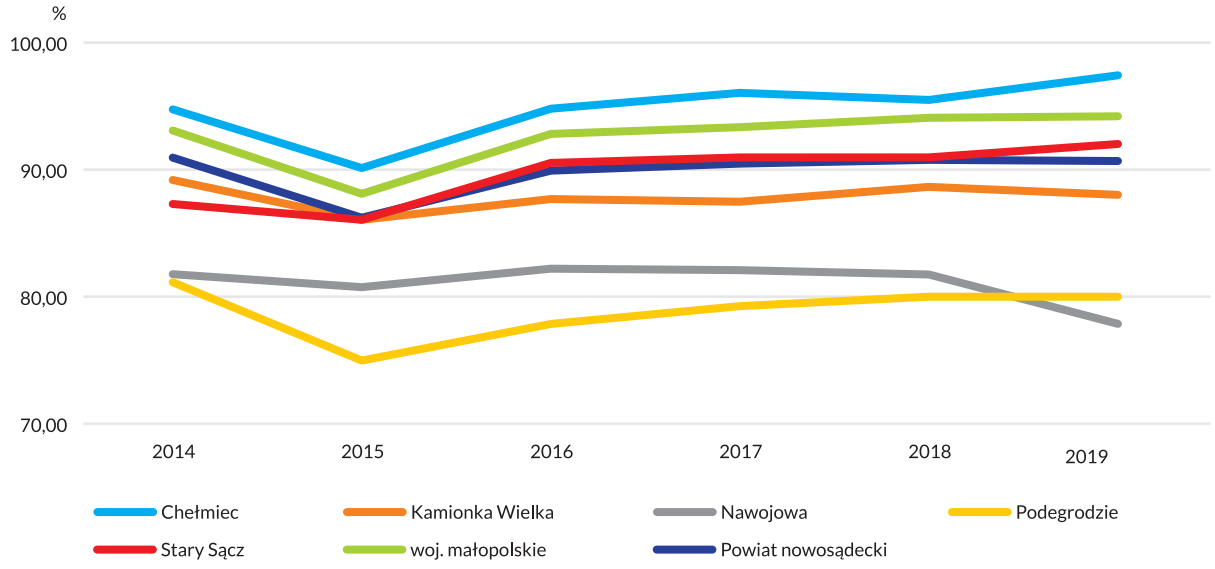

Wyniki egzaminów

62% język polski

47% matematyka

54% język angielski

wyniki egzaminów uczniów 8 klas z matematyki i języka angielskiego wyższe od średniej dla powiatu nowosądeckiego

Sport

4 stadiony sportowe

12 boisk sportowych

14 boisk wielozadaniowych

10 siłowni zewnętrznych

▲ **658** wzrost liczby członków klubów sportowych

60,2%
ankietowanych wysoko ocenia dostęp do usług oświatowych dla dzieci

50,03 zł
wydatki na sport i rekreację na mieszkańca

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Gmina na poważnie traktuje czas wolny mieszkańców (sport, rekreacja, wypoczynek).

Usługi dla mieszkańców

23 300

uczestników imprez masowych

274,07 zł

wydatki na kulturę na mieszkańca

▲ 205,79

wzrost czytelników na 1 000 mieszkańców

Liczba imprez i ich uczestników w latach 2014–2019

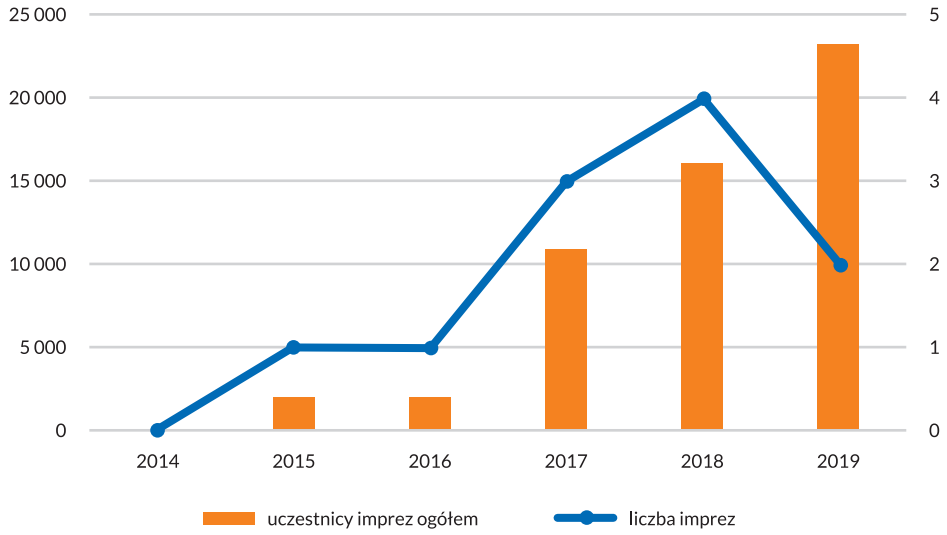

KULTURĄ BOGACI

- Jesienny Festiwal Teatralny
- Sącz Jazz Festival
- Beskidzka Kanikuła Filmowej „Peryferiada"
- Pannonica Folk Festival
- Festiwal Podróży i Przygody Bonawentura
- Starosądecki Jarmark Rzemiosła
- Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej
- Lachowska Micha
- Międzynarodowy Plener Malarski – *Sympozjum Kultur Lokalnych*

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Piękne miasteczko, dziedzictwo kultury, uśmiechnięci ludzie.
Stary Sącz to miasteczko z klimatem.

Usługi dla mieszkańców – dynamika zmian

Dynamika zmian wskaźników dotyczących kultury w 2019 roku w relacji do 2010 roku

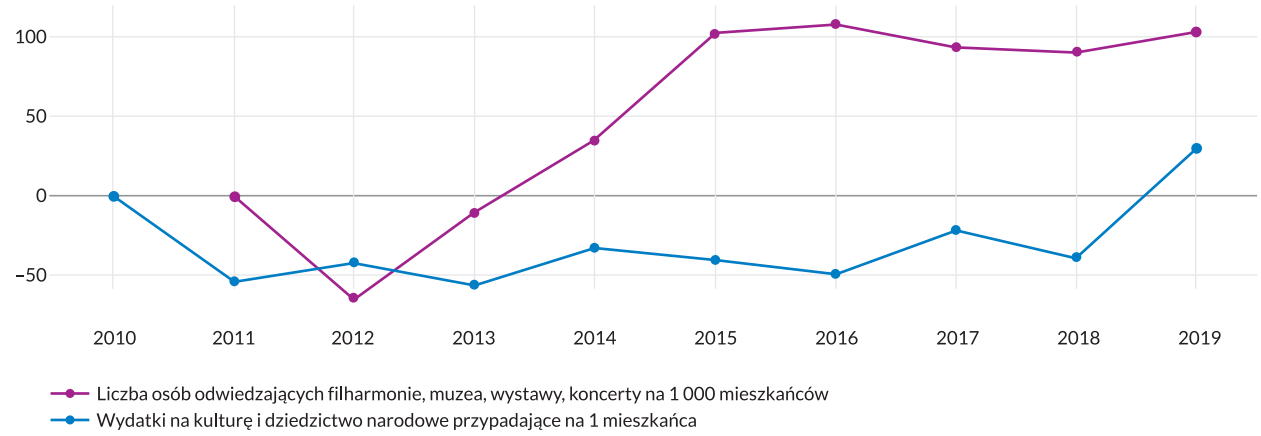

Dynamika zmian wskaźników dotyczących usług zdrowotnych w 2019 roku w relacji do 2010 roku

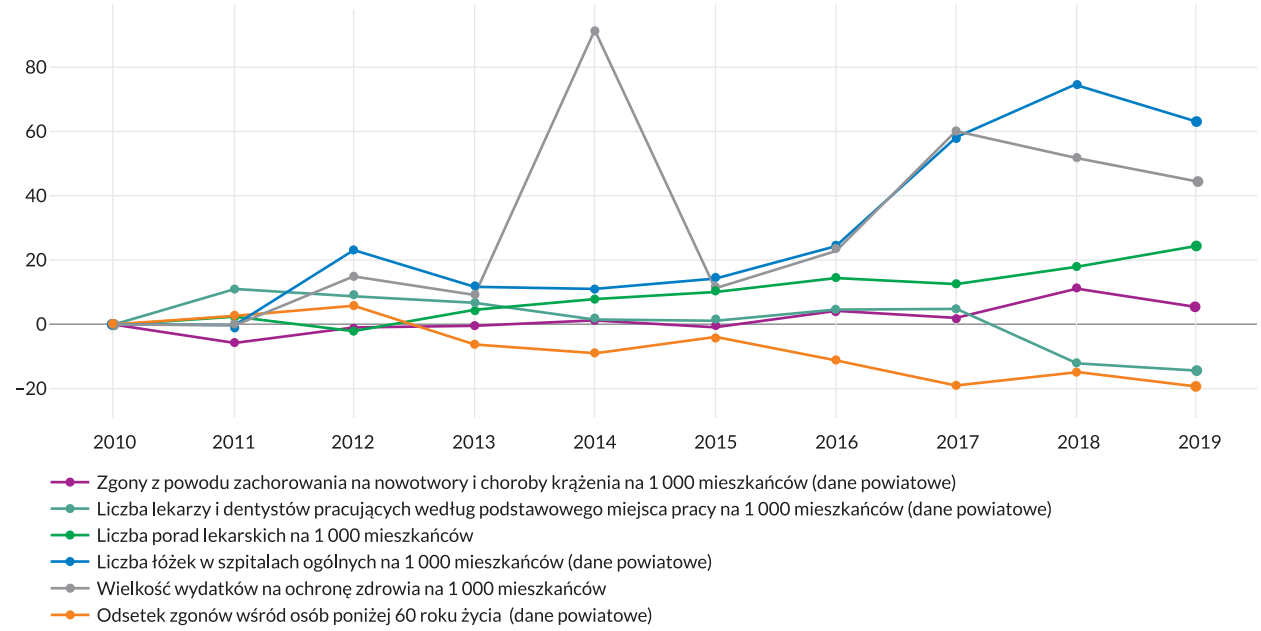

Dynamika zmian kluczowych wskaźników rozwiarstwienia społecznego w 2019 roku w relacji do 2010 roku

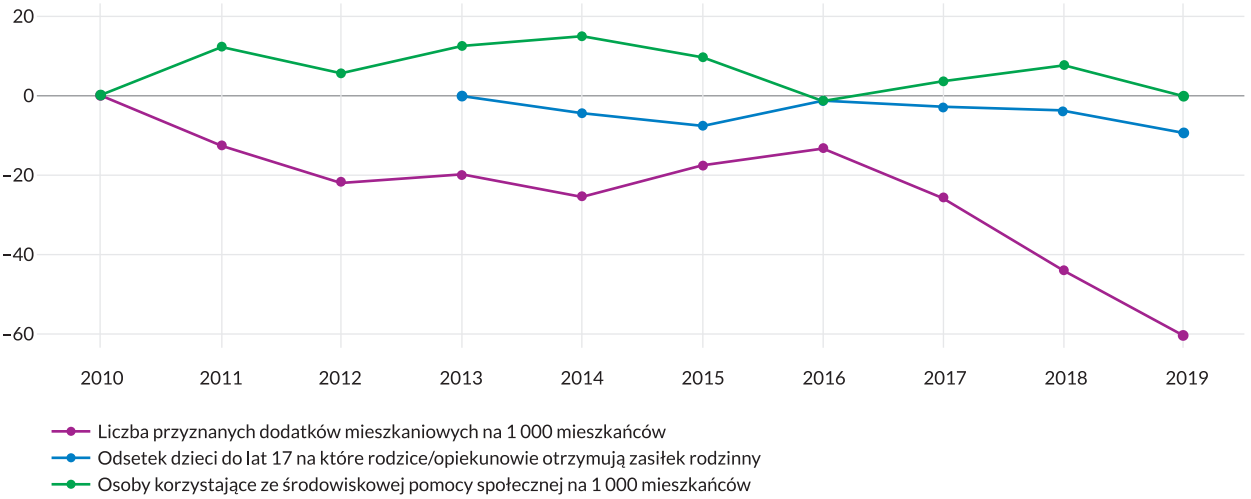

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego – analizy

Bezpieczeństwo publiczne i osobiste

10 przychodni

6 aptek

1 punkt apteczny

5 średnio porad w POZ na mieszkańca

Liczba porad w POZ na mieszkańca w latach 2014–2019

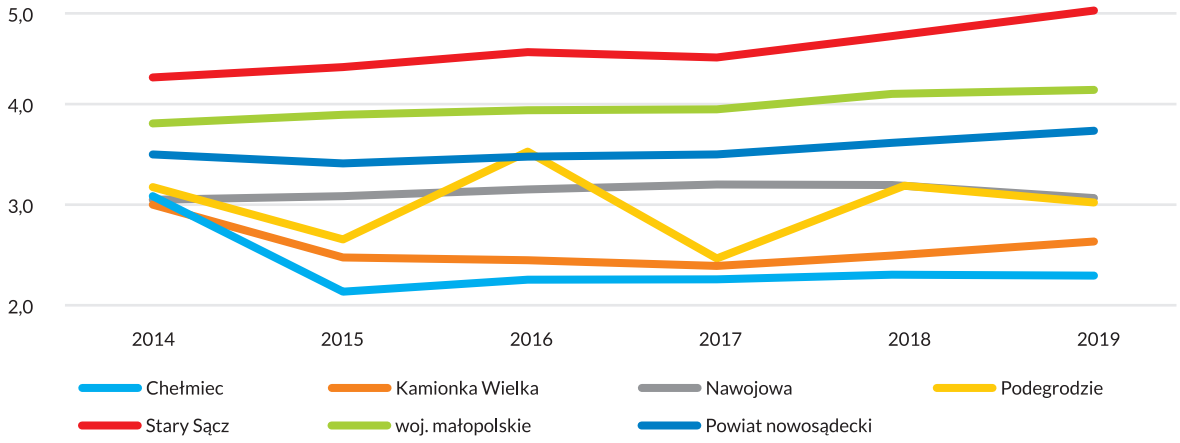

58,2%
ankietowanych nisko ocenia dostęp do usług medycznych (szpitale, przychodnie)

8,4%
mieszkańców korzysta ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej

4,1%
średnia dla województwa

41,8%
dzieci do 17 r.ż. na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny

185
przestępstw w 2019 roku

Niski poziom przestępczości i wysoki poziom wykrywalności przestępstw

130,2
wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców

91,2
województwo małopolskie

! Wysokie zagrożenie powodziowe w zlewniach Popradu i Dunajca oraz możliwość powstawania osuwisk na niektórych stokach górskich.

45,7%
ankietowanych wysoko ocenia poziom bezpieczeństwa

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Opieka zdrowotna na bardzo niskim poziomie, brak specjalistów.

Plusem wynikającym z mieszkania w Starym Sączu jest wysoki stopień bezpieczeństwa.

Pracujący i rynek pracy

2 123
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej

97%
rynku to firmy zatrudniające do 9 osób

Dominują mikroprzedsiębiorstwa

Dominujące branże:
- Budownictwo
- Handel
- Naprawa samochodów
- Przetwórstwo przemysłowe

Duża aktywność przedsiębiorcza na tle porównywanych gmin

75
osób na 1 000 prowadzi działalność gospodarczą

9
firm w Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej (7 hektarów)

Niewielka liczba nowopowstających podmiotów sektora kreatywnego

15 902
liczba podatników w gminie Stary Sącz w 2019 roku

▲ 950
podatników przybyło od 2015 roku

3 222,07 zł
podatku (średnio) wpłacił starosądecki podatnik w 2019 roku

▲ 1 206,07 zł
więcej podatku niż w 2015 roku

141
podatników posiadało osobowość prawną

▲ 22,22%
wzrost od 2015 roku

Zaliczki na podatek ogółem w zależności od źródła utrzymania

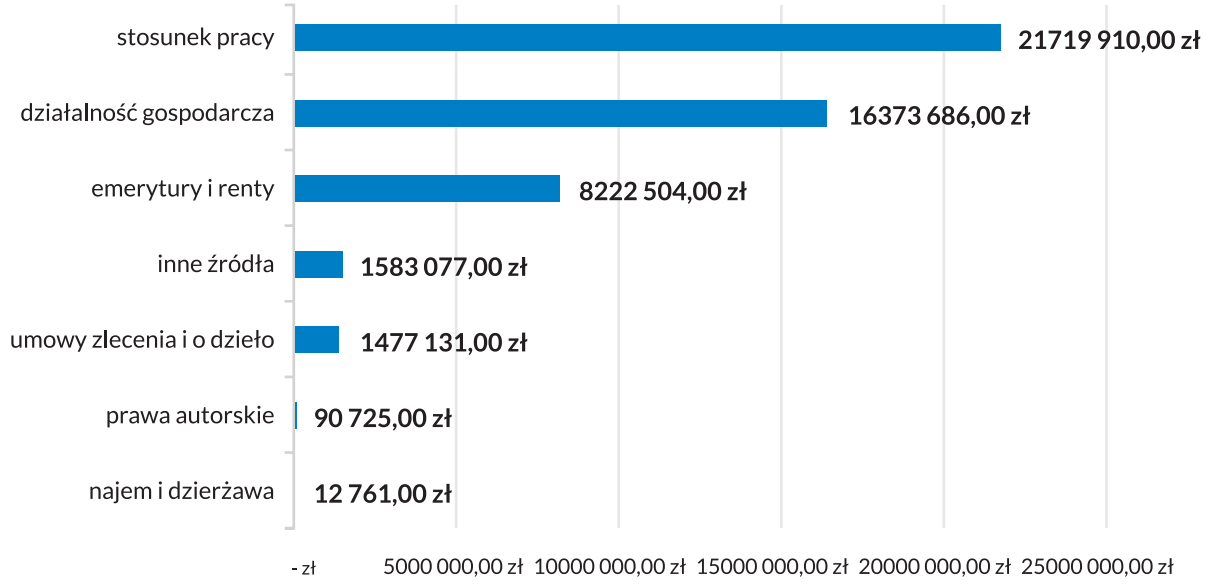

Pracujący i rynek pracy

3 480
mieszkańców pracuje

62,5%
mieszkańców w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców ogółem w roku 2019

1 062
mieszkańców w wieku 20–24

▼ ~19%
spadek o prawie 19% od 2010 roku

1 342
mieszkańców w wieku 60–64 lata

▲ ~35%
wzrost o prawie 35% od 2010 roku

41,9%
udział kobiet w liczbie pracujących

50,9%
średnia dla województwa

47%
średnia dla powiatu nowosądeckiego

Kurczenie się siły roboczej

4,7%
niski poziom bezrobocia

▼ **–120**
ujemne saldo wyjazdów do pracy

926
osób wyjeżdża do pracy do innych miast

806
osób przyjeżdża do pracy spoza gminy

Liczba pracujących według płci

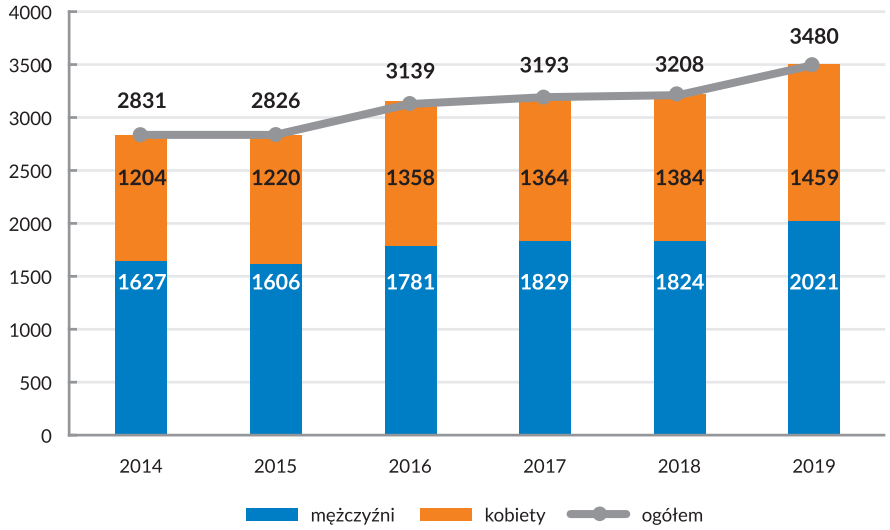

3 909,31 zł
przeciętne miesięcznie wynagrodzenie brutto (dane powiatowe)

▲ **79,5%**
przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto

DOCHODY MIESZKAŃCÓW
w przeliczeniu na jednego podatnika w tej kategorii:

– pozarolnicza działalność gospodarcza	110 470,79 zł
– stosunek pracy	39 928,33 zł
– emerytury i renty	22 094,66 zł
– najem, dzierżawa	13 262,96 zł
– umowy zlecenie i o dzieło	7 636,44 zł
– prawa autorskie	4 543,98 zł

53%
ankietowanych negatywnie ocenia rynek pracy

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Słaba jakość miejsc pracy w gminie (niskie płace, brak oferty dla wykwalifikowanych specjalistów). Odpływ ludzi młodych...

Pracujący i rynek pracy – dynamika zmian

Dynamika zmian wskaźników w obszarze lokalnej gospodarki w 2019 roku w relacji do 2010 roku

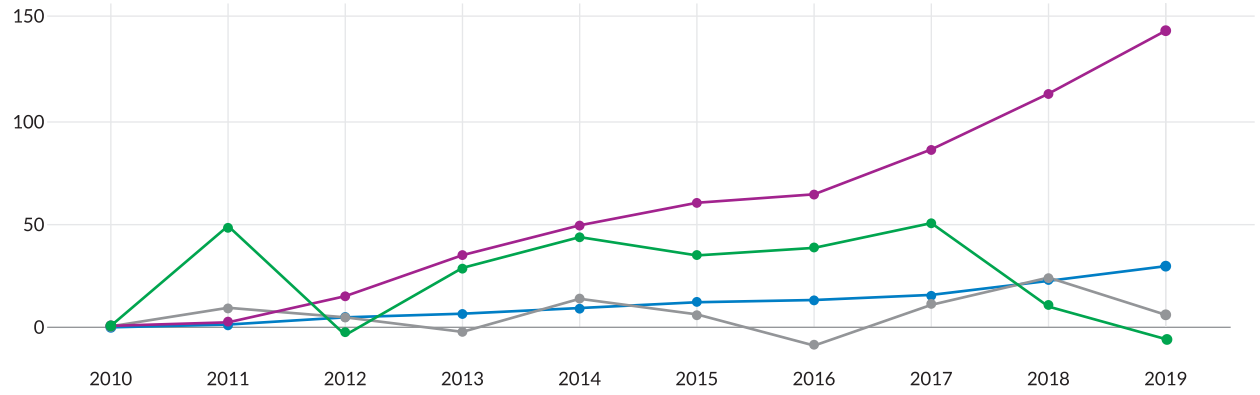

- Dochody budżetu gmin z tytułu udziału w PIT na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (zł)
- Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych w REGON na 1 000 mieszkanców w wieku produkcyjnym
- Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON na 1 000 mieszkanców w wieku produkcyjnym
- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1 000 mieszkanców

Dynamika zmian wskaźników dotyczących dostępności wykwalifikowanej siły roboczej w 2019 roku w relacji do 2010 roku

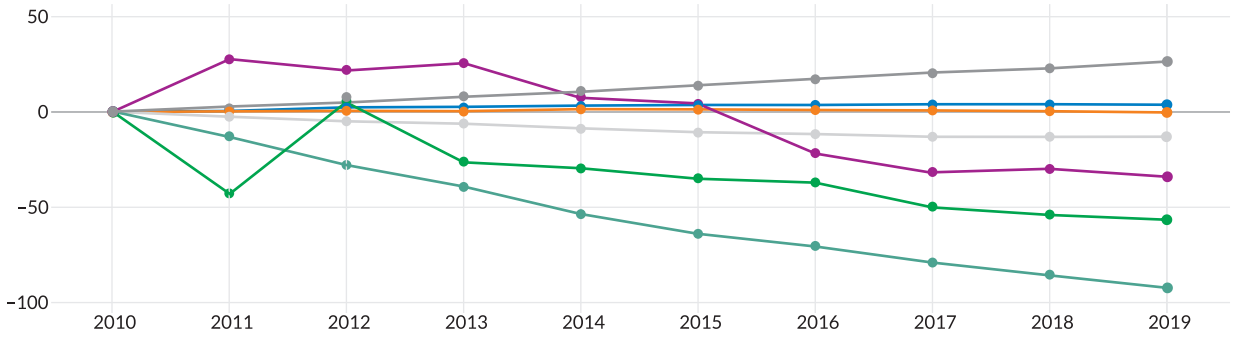

- Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok jako % ludności aktywnej zawodowo (dane powiatowe)
- Liczba absolwentów szkół średnich w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (w badanym roku)
- Odsetek ludności mobilnej zawodowo (25–44 lat) wśród ludności ogółem
- Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem
- Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród ludności ogółem
- Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród ludności ogółem
- Różnica liczby mieszkańców w wieku 10–24 i 50–64 lat na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

Dynamika zmian wskaźników dotyczących konkurencyjności podmiotów gospodarczych w 2019 roku w relacji do 2010 roku

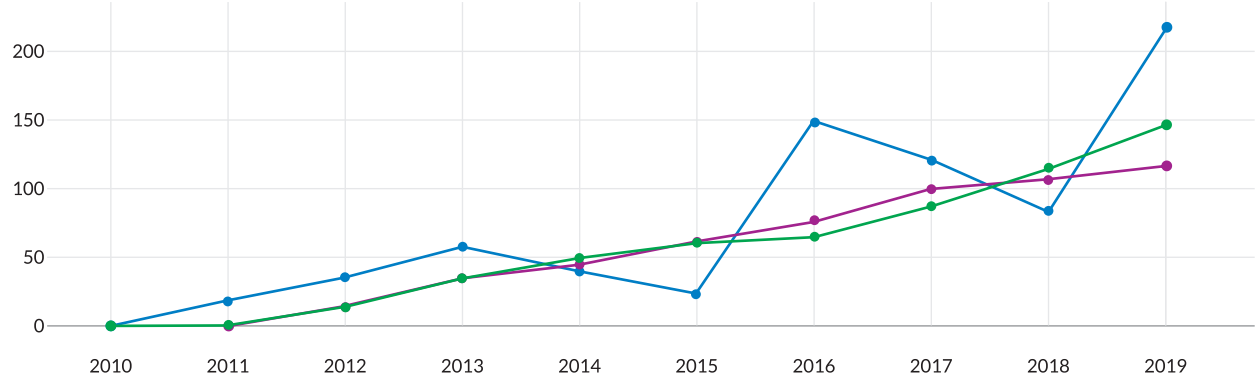

- Dochody budżetu Gminy z tytułu podatku od nieruchomości (PN) na mieszkańca w wieku produkcyjnym (zł)
- Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w CIT na mieszkańca w wieku produkcyjnym (zł)
- Dochody budżetu Gminy z tytułu udziału w PIT na mieszkańca w wieku produkcyjnym (zł)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego – analizy

Kapitał społeczny

Zaangażowani mieszkańcy

54,40%
ankietowanych działa na rzecz swojej wspólnoty lokalnej

66,67%
frekwencja na wyborach parlamentarnych w 2019 roku

53,12%
frekwencja na wyborach samorządowych w 2018 roku

Wpływ mieszkańców na sprawy Gminy

65,10%
nie ma wpływu

23,50%
umiarkowany

10,50%
duży

Wzrost rozwodów przy spadku zawieranych małżeństw

12,55
liczba rozwodów na 100 zawartych małżeństw

▼16,3%
spadek małżeństw

▼43,3%
wzrost rozwodów

▲71%
wzrost w stosunku do 2010 roku

Coroczna kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje społeczne w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców

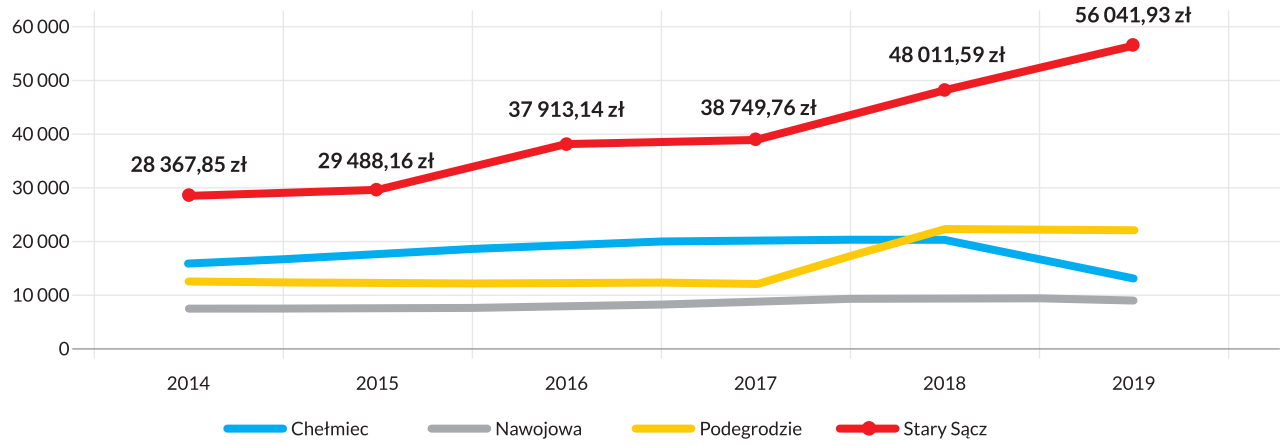

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

88
organizacji pozarządowych

1 333 853, 05 zł
na zadania publiczne wykonywane przez NGO w roku 2019

- **13** fundacji
- **10** klubów sportowych
- **41** stowarzyszeń, w tym **7** Ochotniczych Straży Pożarnych
- **6** kół działających w ramach Ogólnopolskich Związków lub samodzielnie
- **12** oddziałów terenowych stowarzyszeń regionalnych
- **6** Kół Gospodyń Wiejskich

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Brak zainteresowania i aktywności mieszkańców Starego Sącza.
Brak zorganizowania gminy i miasta jako wspólnota „małej ojczyzny".

Kapitał społeczny – dynamika zmian

Dynamika zmian wskaźników aktywności społecznej w 2019 roku w relacji do 2010 roku

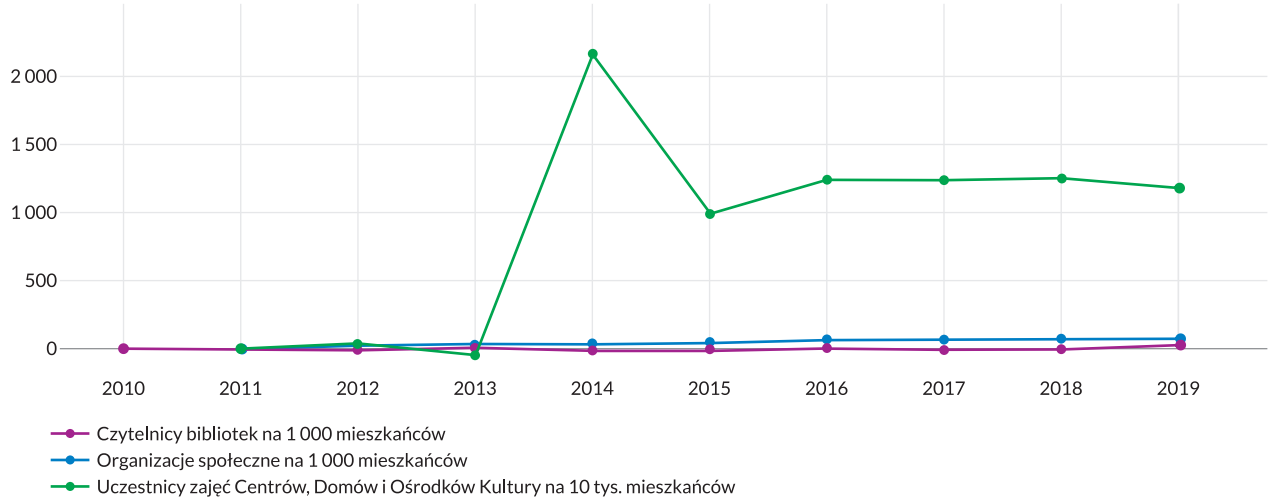

Dynamika zmian wskaźników potencjału wsparcia instytucjonalnego dla aktywności społecznej w 2019 roku w relacji do 2010 roku

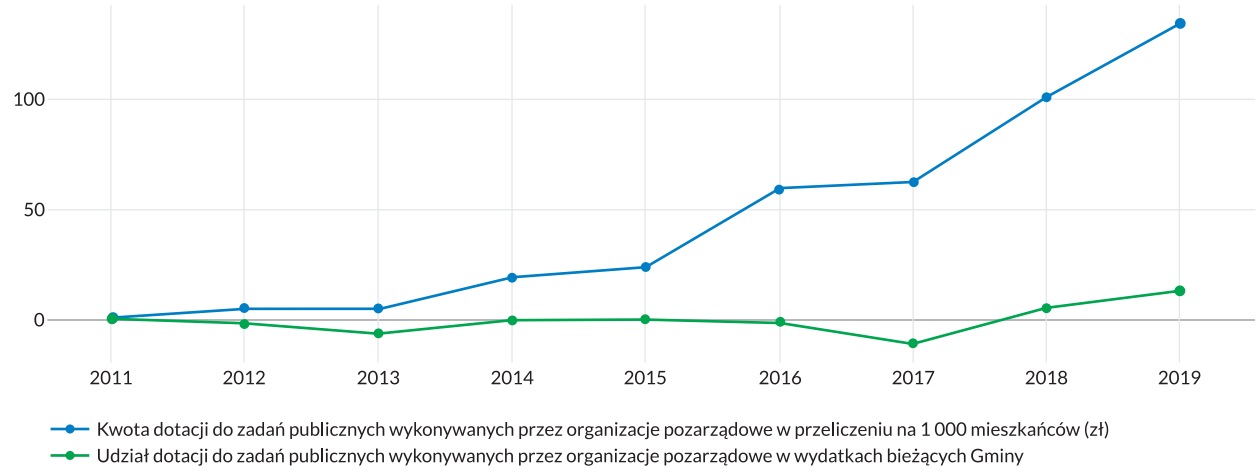

Dynamika zmian wskaźników dotyczących kondycji rodziny w 2019 roku w relacji do 2010 roku

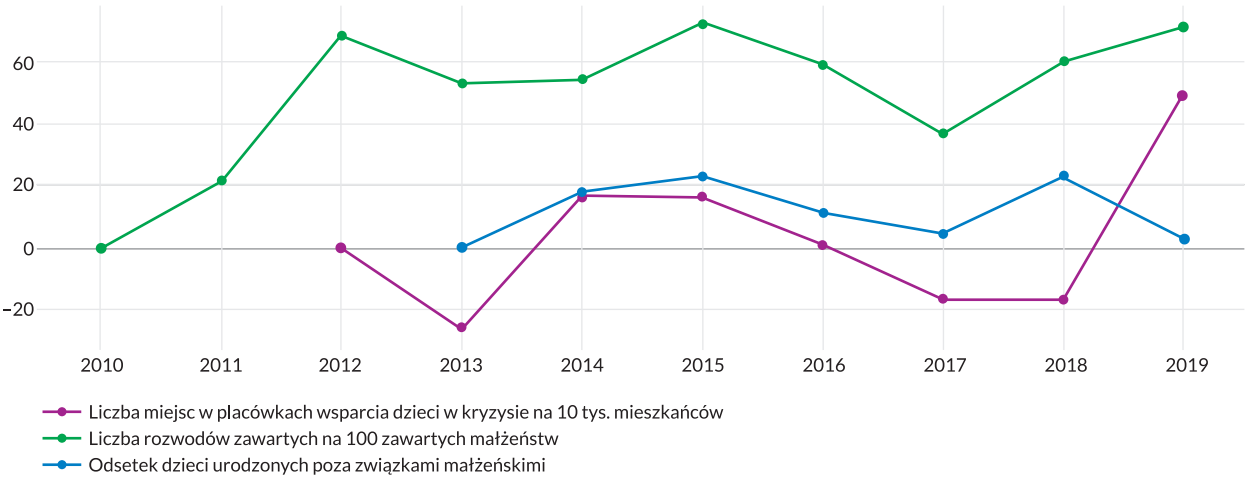

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego – analizy

Środowisko i infrastruktura

98,5%
udział obszarów prawnie chronionych

40,3%
duża lesistość

ATUTY:
- Beskid Sądecki
- Popradzki Park Krajobrazowy
- rzeki Poprad i Dunajec

Zła jakość powietrza szczególnie w sezonie grzewczym.

Deszcze nawalne powodujące zagrożenie dla mieszkańców.

Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

254 kg
masa wytworzonych odpadów przez 1 mieszkańca

40,7%
odpadów zebranych selektywnie

Duże rozproszenie zabudowy

80,5%
wysokie pokrycie MZPZ obszaru gminy

Dobry dostęp do infrastruktury komunalnej

73% WODOCIĄG

48,2 KANALIZACJA

63,7% GAZ

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2019 roku

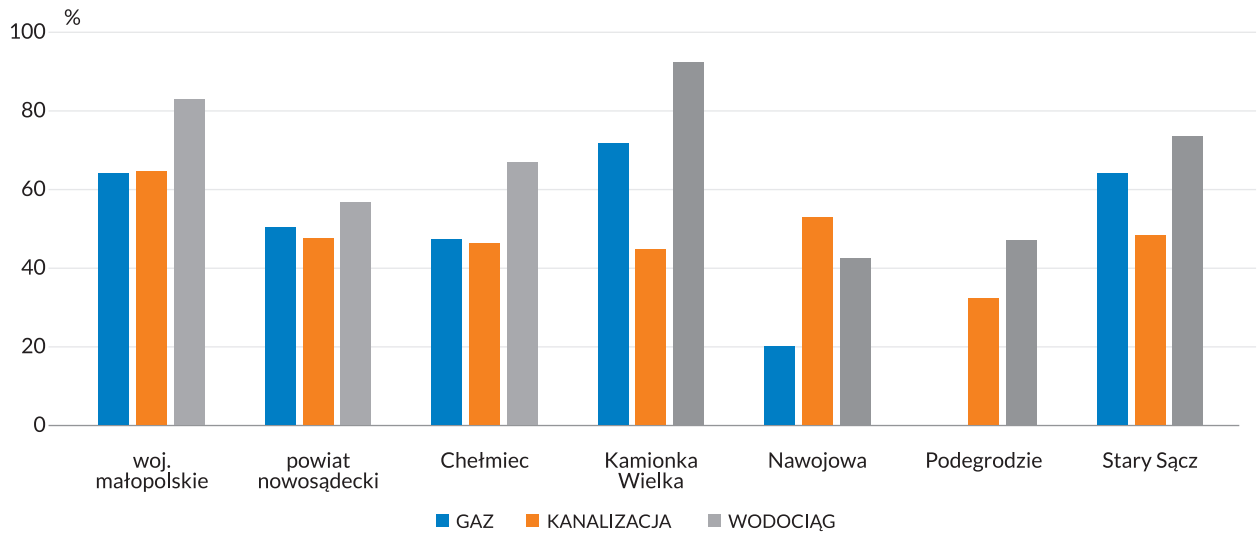

56,7%
ankietowanych wysoko ocenia czystość i estetykę gminy

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Trzeba kontrolować, co ludzie palą w piecach, bo w miesiącach zimowych jest smog.

Samorząd

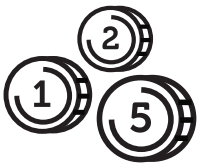

1 651,44 zł

wydatki inwestycyjne gminy
w przeliczeniu na mieszkańca

▲ **158%**
wzrost
w stosunku do 2010 roku

Stary Sącz
miasteczko z klimatem

Słaby przepływ informacji i komunikacji wewnętrznej.

Mało efektywny system zarządzania kapitałem ludzkim.

Niska jakość wsparcia procesu inteligentnego zarządzania rozwojem (smart city).

Niewystarczające włączenie mieszkańców w kształtowaniem usług publicznych.

Niespójna komunikacja zewnętrzna i polityka wizerunkowa gminy.

Nastawienie władz gminy na budowanie sprawnej, nowoczesnej i przyjaznej.

Wysokie kompetencje i wiedza kadry zarządzającej.

Aktywny udział gminy we współpracy z innymi samorządami przede wszystkim na poziomie subregionalnym.

Wysoka skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych.

Stabilna sytuacja finansowa gminy.

Polityka informacyjna[1]

29,0%	57,7%	13,3%
DOBRA	PRZECIĘTNA	NIE MA

Działania samorządu na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców

37,70%	28,50%	33,80%
WYSOKA	PRZECIĘTNA	NISKA

Urzędnicy w oczach mieszkańców

43,60%	26,40%	30,00%
WYSOKO	ŚREDNIO	NISKO

[1] Na podstawie badań ankietowych 618 osób

MIESZKAŃCY MÓWIĄ:

Życzliwości władz i samych ludzi do siebie nawzajem.

Należy słuchać mieszkańców, co mówią na temat rozwoju gminy.

2.1.3. Zasoby

Dziedzictwo historyczne, kulturowe i sakralne, rozpoznawalne w skali ponadregionalnej wydarzenia, tożsamość, tradycja i walory turystyczno-rekreacyjne to unikalne zasoby Starego Sącza, które w oczach mieszkańców budują Gminę. To na nich należy się oprzeć, by tworzyć ofertę Starego Sącza, skierowaną zarówno do samych mieszkańców, jak i turystów oraz inwestorów. To właśnie te walory mogą zachęcać do osiedlania się na terenie Gminy i sprawiać, że coraz większe grono osób będzie chciało postrzegać Gminę Stary Sącz jako dobre miejsce do życia, pracy i wypoczynku.

dziedzictwo historyczne, kulturowe i sakralne

W przeprowadzonej ankiecie – w pytaniu o zasoby i potencjały rozwojowe Starego Sącza – najwięcej wskazań dotyczyło dwóch podstawowych kategorii. Pierwszą jest dziedzictwo historyczne, kulturowe i sakralne, związane przede wszystkim z Klasztorem Sióstr Klarysek, który jest rozpoznawalną marką miasta, ale także szerzej z zabytkami sakralnymi i zabytkową starówką. Ankietowani podkreślali także tradycje lachów sądeckich oraz specyficzne tradycje rzemieślnicze.

wydarzenia rozpoznawalne w skali ponadregionalnej

Drugim zasobem i potencjałem, który z pewnością można jeszcze rozwijać jest marka Starego Sącza jako miejsca o szeregu rozpoznawalnych w skali ponadregionalnej wydarzeniach. Są to wydarzenia związane z kulturą wysoką, takie jak: Festiwal Muzyki Dawnej, Jesienny Festiwal Teatralny, czy Dni Tischerowskie, jak i coraz bardziej rozpoznawalny i skupiający miłośników muzyki folkowej Pannonica Folk Festival. Tutaj też mowa o Starosądeckim Jarmarku Rzemiosła, który przyciąga do Starego Sącza amatorów rzemiosła, rękodzieła, tradycji, lokalnych kulinariów, a lokalnym producentom i twórcom daje możliwość prezentacji i sprzedaży swoich wyrobów. Inne zauważone przez ankietowanych wydarzenia, to m.in. Festiwal Podróży i Przygody „Bonawentura" oraz wydarzenia organizowane przez Centrum Kultury i Sztuki im. Ady Sari w Starym Sączu. W rozwoju tej formy aktywności (cykliczne koncerty, jarmarki bożonarodzeniowe) ankietowani upatrują dalszej szansy rozwoju i zwiększania rozpoznawalności Gminy.

dziedzictwo przyrodnicze

W sposób oczywisty, jako potencjał wskazywane jest dziedzictwo przyrodnicze i wiążące się z tym walory turystyczno-rekreacyjne, a także sportowe. Bogata flora i fauna Popradzkiego Parku Krajobrazowego jest przez mieszkańców wymieniana najczęściej, ale wśród potencjałów pojawiają się także najnowsze inicjatywy związane z popularyzacją miejscowej przyrody m.in. bobrowisko.

oferta rekreacyjna

Osoby wypełniające ankietę, dużą wartość przykładały do oferty rekreacyjnej, a w szczególności związanej z cały czas rozwijającą się siecią ścieżek rowerowych w tym wpisujących się w regionalną sieć szlaków rowerowych, co w połączeniu z walorami przyrodniczymi i rosnącą modą na aktywny tryb spędzania wolnego czasu może być dużym atutem Gminy. Oczywiście nie pominięto wśród odpowiedzi także turystyki pieszej, a także oferty rekreacyjnej związanej ze Stawami w Mostkach.

szanse rozwojowe

Ankietowani upatrywali także szans rozwojowych Gminy w takich zasobach, które łączą w sobie szereg elementów. Mowa tutaj przede wszystkim o potencjałach związanych z rozwojem **ekoturystyki** (walory przyrodnicze i sieć gospodarstw agroturystycznych), **turystyki kulinarnej** (zdrowa lokalna żywność, rozpoznawalne restauracje, tradycja „lachowskiej michy"), **turystyki religijnej** (dziedzictwo klarysek i ołtarz papieski) czy też potencjału związanego z organizacją **imprez sportowych** (np. biegowych). Nie bez znaczenia jest też obecna oferta noclegowa, która w połączeniu z położeniem na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych,

baza wypadowa

może stanowić dobrą bazę wypadową do takich atrakcji Małopolski jak: Krynica-Zdrój, Muszyna i Piwniczna po jednej stronie, a Szczawnica i Podhale po drugiej. Bliskość Słowacji także może w tym znaczeniu stanowić dodatkowy atut.

oferta mieszkaniowa

Ważnym czynnikiem, zauważanym przez ankietowanych, jest możliwość wykorzystania zjawiska suburbanizacji Nowego Sącza. Bliskość aglomeracji sądeckiej, rezerwa terenów pod budownictwo mieszkaniowe i dobre skomunikowanie ze stolicą subregionu umożliwia rozwój oferty mieszkaniowej Starego Sącza dla osób zmęczonych życiem w dużym mieście.

lokalna przedsiębiorczość

Dodatkowo potencjał rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz warunki tworzone przez samorząd dla rozwijania terenów inwestycyjnych pozwalają umacniać wizję Starego Sącza jako dobrego miejsca do życia i pracy.

potencjał ludzki

Słabo w ankiecie – co nie znaczy, że element ten został całkowicie pominięty – zauważony został potencjał ludzki. Część odpowiadających zauważyła potencjał drzemiący w starosądeckich organizacjach pozarządowych, a także w zaangażowaniu części instytucji, w tym np. instytucji kultury w rozwój Gminy. Warto ten element wzmacniać, zauważając siłę własnych potencjałów w postaci samych mieszkańców, bogatej tradycji czy społecznej aktywności lokalnej wspólnoty.

2.1.4. Szanse i bariery rozwojowe Gminy Stary Sącz

Poniżej poddano analizie zjawiska globalne, ogólnopolskie i regionalne, które mogą mieć wpływ na rozwój Gminy Stary Sącz. To ważne, aby mówiąc o rozwoju samej Gminy potrafić dobrze odczytywać szersze konteksty – poczynając od zjawisk zachodzących na świecie w sposób powszechny, aż do poziomu uwarunkowań regionalnych. Zauważenie i wykorzystanie części tych zjawisk, jako swojej szansy oraz dostrzeżenie i zrozumienie potencjalnego negatywnego oddziaływania na procesy rozwojowe, daje realną nadzieję na wykorzystanie szans i przeciwstawienie się barierom na drodze do rozwoju Starego Sącza.

Dopiero mając rozpoznany szerszy kontekst, w jakim przyjdzie prowadzić politykę rozwojową, można przejść do analizy czynników, które mają wpływ na rozwój Gminy. Dla konsekwencji utrzymano podział przyjęty w dokumencie diagnostycznym na 4 podstawowe wymiary:
1) **społeczny**
2) **środowiskowo-przestrzenny**
3) **gospodarczy**
4) **instytucjonalny**.

ZJAWISKA GLOBALNE
mogące mieć wpływ na rozwój Gminy Stary Sącz

SZANSE ROZWOJOWE

- Dynamiczny rozwój cyfryzacji, sieci 5G i nadchodząca epoka internetu rzeczy.
- Podejmowanie wyzwań związanych z potrzebą przebudowy gospodarek globalnych i stylu życia, jako odpowiedzi na zagrożenia i wyzwania klimatyczne.
- Doświadczenia pandemii COVID-19, które zwiększają nowe formy pracy, w tym szczególnie pracy zdalnej.
- Zwiększanie się mobilności społeczeństw, w tym mobilności zawodowej.
- Wzrost popytu na pracowników o wysokich, często bardzo specjalistycznych, kwalifikacjach.
- Przenikanie się kultur.
- Wydłużanie się średniego czasu życia i dynamiczny rozwój sektora obsługi ludzi starszych – sektor „srebrnej gospodarki".
- Szybszy i globalny transfer technologii.
- Łatwość komunikacji (w każdej formie) pomiędzy odległymi krajami i kontynentami.
- Bogacące się społeczeństwo.
- Moda na aktywność i zdrowy tryb życia.
- Rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństw europejskich.

BARIERY ROZWOJOWE

- Niestabilna sytuacja ekonomiczna na świecie.
- Nierozpoznane, długofalowe skutki światowej pandemii COVID-19, zarówno w sferze ekonomicznej, jak i społecznej.
- Narastające zagrożenia klimatyczne.
- Kurczenie się zasobów nieodnawialnych, ale także odnawialnych ziemi.
- Postępujące zmiany demograficzne w skali całej Europy.
- Nierównomierne korzystanie z efektów globalizacji.

ZJAWISKA REGIONALNE I SUBREGIONALNE
mogące mieć wpływ na rozwój Gminy Stary Sącz

SZANSE ROZWOJOWE

- Silny akcent na terytorializację polityki rozwoju.
- Rozwój Nowego Sącza, jako jednego z trzech miast o charakterze subregionalnym w Małopolsce.
- Nowy Sącz jako silny ośrodek usług publicznych związanych m.in.: ze zdrowiem, edukacją na poziomie średnim i wyższym zawodowym, kulturą oraz sportem i rekreacją.
- Ciągle korzystne wskaźniki przyrostu naturalnego dla obszaru subregionu.
- Nawiązana współpraca terytorialna w ramach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.
- Przemiany funkcjonalne obszarów wiejskich oraz ich wysoki, wciąż niedostatecznie wykorzystywany, potencjał rezydencjonalny.
- Zapowiedzi i plany rozbudowy połączeń komunikacyjnych – drogowych (sądeczanka) i kolejowych (łącznik Podłęże–Piekiełko), które skrócą czas dojazdu do stolicy metropolii oraz lepiej skomunikują subregion z autostradą A4.
- Rosnąca rola przemysłów czasu wolnego związanych m.in. z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym, w tym regionalizmem.
- Rosnąca moda na turystykę pielgrzymkową.
- Promowanie Małopolski, jako regionu z dominującym przemysłem czasu wolnego oraz bogatą ofertą turystyczno-rekreacyjną opartą na dziedzictwie kulturowym.
- Potencjał turystyczny subregionu sądeckiego.
- Współpraca terytorialna w zakresie rozwijania i promowania nowych, unikatowych atrakcji turystycznych.
- Duże tradycje przedsiębiorcze subregionu sądeckiego, w tym szczególnie samego Nowego Sącza i jego najbliższego otoczenia.
- Ambicje rozwijania sektorów kreatywnych w Nowym Sączu.

BARIERY ROZWOJOWE

- Niepewna sytuacja społeczno-ekonomiczna w kraju, rosnąca inflacja, rosnące koszty pracy.
- Nieprzewidywalna sytuacja (wrzesień 2021) w zakresie dostępności środków zewnętrznych pochodzących z nowej perspektywy finansowej UE.
- Peryferyjne położenie subregionu względem głównych szlaków komunikacyjnych, w tym szczególnie autostrady A4.
- Akcent na rozwój metropolii krakowskiej, przy naturalnej marginalizacji ośrodków subregionalnych.
- Starzenie się społeczeństwa i malejący odsetek osób w wieku produkcyjnym w skali całego subregionu.
- Duża różnica pomiędzy liczbą rzeczywistych mieszkańców, a wartościami prezentowanymi w statystyce publicznej na obszarze Sądecczyzny.
- Postępujący proces suburbanizacji i rozproszenia zabudowy na całym obszarze subregionu.
- Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych na Sądecczyźnie.
- Niezadowalająca jakość życia i dostępność do usług na obszarach wiejskich.
- Niska skuteczność działań samorządów, podejmowanych na rzecz rozwoju współpracy międzysamorządowej.

CZYNNIKI, KTÓRE MAJĄ WPŁYW NA ROZWÓJ GMINY STARY SĄCZ

MOGĄCE PRZYSPIESZYĆ ROZWÓJ	HAMUJĄCE ROZWÓJ

WYMIAR SPOŁECZNY

- Rosnąca liczba mieszkańców, choć najsłabiej/najwolniej ze wszystkich gmin okalających Nowy Sącz.
- Obecnie korzysta struktura wiekowa ekonomicznych grup ludności.
- Dodatni – choć systematycznie malejący – przyrost naturalny.
- Wysoki wskaźnik liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.
- Dobra dostępność do usług edukacyjnych na poziomie podstawowym.
- Prężnie działające samorządowe instytucje kultury.
- Rozwinięta infrastruktura bibliotek publicznych.
- Rozbudowa infrastruktury kultury, m.in. budowa Powiatowej i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Starym Sączu filii w Przysietnicy.
- Bogata i różnorodna oferta imprez, od masowych po kulturę wysoką.
- Wielość wydarzeń kulturalnych o charakterze ponadlokalnym.
- Rozwinięta infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjnej.
- Znacząco wyższa liczba porad lekarskich w POZ na mieszkańca niż średnia dla sąsiednich gmin.
- Zmniejszający się odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.
- Stosunkowo niski poziom przestępczości i wysoki poziom wykrywalności przestępstw.
- Satysfakcjonujące poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.
- Wyższa do średniej dla powiatu liczba NGO.
- Wzrost liczby organizacji społecznych.

- Systematycznie obniżająca się liczba ludności w wieku mobilnym (18–44 lat).
- Niekorzystne trendy w strukturze głównych grup wiekowych ludności, szczególnie na tle gmin sąsiednich.
- Starzenie się społeczeństwa (systematycznie rośnie liczba osób starszych).
- Ujemne saldo migracji, szczególnie ludzi młodych w wieku 15–34 lata.
- Statystycznie wyższa liczba mężczyzn niż kobiet do 60. roku życia.
- Niska dostępność do usług opiekuńczych (żłobki).
- Bardzo niski wskaźnik skolaryzacji dla szkół ponadpodstawowych.
- Niezadawalająca jakość edukacji.
- Przeciętna dostępność do wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży.
- Niska atrakcyjność Starego Sącza jako miejsca spędzania wolnego czasu dla osób młodych.
- Brak podejmowania zorganizowanej aktywności sportowej przez osoby dorosłe.
- Niskie poczucie dobrego zabezpieczenia dobrej opieki zdrowotnej.
- Niska dostępność specjalistycznych i wysokospecjalistycznych usług zdrowotnych w opinii mieszkańców.
- Rosnące obawy związane z bezpieczeństwem materialnym w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19.
- Wysoki odsetek rodzin, które otrzymują wsparcie finansowe na dzieci do 17 roku życia.
- Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego.
- Słaba dostępność usług senioralnych w opinii mieszkańców (37,8% z 618 osób ankietowanych dostrzega taki deficyt).
- Niski, mimo wzrostu liczby organizacji społecznych, poziom aktywności społecznej mieszkańców.
- Zanikająca tradycja organizacji sąsiedzkiego współdziałania na rzecz społeczności.
- Coraz niższa skłonność mieszkańców do podejmowania wspólnych inicjatyw.
- Niskie poczucie wpływu mieszkańców na sprawy gminy.
- Relatywnie niższy poziom angażowania się mieszkańców w sprawy gminy, mierzony procentowym udziałem w wyborach samorządowych, w relacji do średniej dla powiatu i województwa.

WYMIAR INSTYTUCJONALNY

- Stabilny poziom wydatków stałych z tytułu wynagrodzeń i składek od nich naliczanych.
- Wysoki poziom finansowania planowanych zadań w przyszłych latach środkami własnymi.
- Relatywnie stabilny poziom możliwości finansowania spłaty długu i wydatków majątkowych środkami własnymi.
- Skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z UE.
- Stabilny poziom nadwyżki operacyjnej brutto w latach 2015–2020 i 2022+.
- Efektywność polityki wydatkowej.
- Stabilna baza dochodów własnych, w tym podatkowych i niski odsetek zaległości podatkowych w 2020 roku.

- Zmniejszenie wydajności dochodów własnych w latach wykonanych.
- Wzrost uzależnienia budżetu od środków z innych budżetów publicznych w latach wykonanych.
- Spadek marży operacyjnej netto w latach 2015–2021.
- Wzrost obciążenia budżetów lat przyszłych spłatą i obsługą zaciągniętych zobowiązań.
- Spadek marży operacyjnej netto w latach 2015–2021 w związku z wyższą roczną kwotą spłaty długu.
- Zmniejszenie samodzielności dochodowej w latach wykonanych 2015–2020.
- W przypadku zmiennego oprocentowania zaciągniętego długu – wzrost kosztów obsługi na skutek wzrostu stóp procentowych.
- Negatywne skutki pandemii COVID wpływające na szybszy wzrost wydatków bieżących niż dochodów bieżących.

CZYNNIKI, KTÓRE MAJĄ WPŁYW NA ROZWÓJ GMINY STARY SĄCZ

MOGĄCE PRZYSPIESZYĆ ROZWÓJ

HAMUJĄCE ROZWÓJ

WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

- Atrakcyjne położenie w dolinie Dunajca i Popradu.
- Duży odsetek (98,5%) obszarów prawnie chronionych (obszary Natura 2000, Popradzki Park Krajobrazowy i in.).
- Duży odsetek terenów zielonych.
- Duża lesistość (40,3%).
- Relatywnie dobre wskaźniki zwodociągowania i skanalizowania.
- Dobre parametry dostępu do sieci gazowej.
- Wysokie pokrycie MZPZ obszaru Gminy (80,5%).
- Relatywnie wysoki odsetek mieszkań na 1 000 mieszkańców.
- Duża przeciętna powierzchnia mieszkań.

- Na terenie gminy ciągle pozostają obszary bez dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej lub alternatywnych rozwiązań chroniących wody podziemne.
- Większa od średniej dla powiatu nowosądeckiego masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca, ale niższa od średniej dla województwa.
- Zła jakość powietrza, szczególnie w sezonie grzewczym.
- Deszcze nawalne powodujące zagrożenie dla mieszkańców.
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców.
- Niepełne pokrycie całej gminy siecią wodno-kanalizacyjną.
- Duże rozproszenie zabudowy.
- Niski wskaźnik atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy.
- Brak zróżnicowanej oferty mieszkaniowej.
- Niewystarczająca liczba dostępnych mieszkań pod wynajem.
- Brak mieszkań oferowanych przez gminę – mały zasób mieszkań komunalnych.
- Niska dostępność komunikacyjna obszaru, mierzona czasem dojazdu do stolicy regionu i głównych sieci autostradowych.
- Niewystarczający system komunikacji publicznej.
- Niska jakość infrastruktury – drogi, przystanki.

WYMIAR GOSPODARCZY

- Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości liczony liczbą zarejestrowanych przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców.
- Duży odsetek ludności czynnej zawodowo.
- Systematycznie spadająca liczba zarejestrowanych bezrobotnych.
- Działająca Strefa Aktywności Gospodarczej.
- Znane – w skali ponadlokalnej – podmioty gospodarcze mające swoją siedzibę w Starym Sączu.

- Niewielka liczba nowo powstających podmiotów sektora kreatywnego.
- Mała konkurencyjność usług na rynku lokalnym.
- Ujemne saldo przyjazdów do pracy.
- Niska aktywność kobiet na lokalnym rynku pracy.
- Relatywnie wysoki poziom bezrobocia rejestrowanego szczególnie w odniesieniu do średniej dla regionu.
- Wysoki poziom bezrobocia wśród ludzi młodych.
- Brak zastępowalności pokoleń na rynku pracy.
- Kompetencje pracowników niedostosowane do potrzeb rynku pracy.
- Niski, ale wzrastający poziom wynagrodzeń.
- Niewystarczające przygotowanie infrastruktury do prowadzenia działalności gospodarczej.
- Niepełne pokrycie terenu gminy zasięgiem sieci telefonii komórkowej.
- Niezadowalająca szybkość internetu w skali całej gminy.
- Deficyt dużych, atrakcyjnych terenów dla inwestorów.
- Oferta turystyczna i zaplecze turystyczne nie zachęcające do dłuższych pobytów (dominacja pobytów jednodniowych nad wielodniowymi).
- Niewielka liczba miejsc noclegowych w stosunku do ambicji turystycznej gminy.
- Koncentracja oferty gastronomicznej na obszarze miasta.

2.2. Strategiczne wyzwania rozwoju

2.2.1. Kontekst wewnętrzny i zewnętrzny wyzwań rozwojowych

Stary Sącz jest jedną z 62 małopolskich gmin, której w „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego" nadano status zmarginalizowanej[1]. Jednocześnie w opracowaniu „Miasta województwa Małopolskiego – zmiany, wyzwania i perspektywy rozwoju"[2] Stary Sącz, z punktu widzenia poziomu i warunków życia, sytuowany jest w najniższej grupie analizowanych miast, w której **poziom życia określono jako niski**. Na taką ocenę wpłynęła łączna analiza wskaźników z takich obszarów jak: stan środowiska, mieszkalnictwo, infrastruktura techniczna, kwestie społeczne, opieka zdrowotna, edukacja, kultura i administracja. Z kolei, analizując typ miasta ze względu na miejsce w strukturze funkcjonalno-przestrzennej województwa oraz poziom rozwoju ośrodka, Staremu Sączowi przypisano **przeciętny wskaźnik poziomu rozwoju**. Analizując relacje przestrzenne i dostępność miasta określono Stary Sącz jako ośrodek zależny, na co bezpośredni wpływ ma bliskość Nowego Sącza i relacje łączące obie gminy.

Analizując i kreśląc scenariusze rozwojowe dla Gminy Stary Sącz należy na nie patrzeć przez pryzmat zarówno:

- relacji wewnętrznych (miasto i jego obszary wiejskie oraz procesów, które zachodzą na tej linii);
- relacji na osi Nowy Sącz – Stary Sącz i szerzej – relacji w układzie subregionalnym;
- wyzwań rozwojowych, które stoją przed całym regionem;
- wyzwań wynikających z globalizacji, w tym z pandemii COVID-19, która już wywarła znaczący wpływ na gospodarki globalne i bezsprzecznie będzie miała wpływ na zmiany technologiczne, organizacyjne i społeczne w kolejnych latach.

globalizacja

Globalizacja, która wyraźnie już odcisnęła piętno na polskiej gospodarce, sprzyja wzmacnianiu roli największych ośrodków miejskich w ramach procesu metropolizacji. Zmienia to tradycyjny układ relacji, wiążąc coraz silniej ośrodki satelickie z jego miastem rdzeniowym. To pierwszy układ odniesienia, od którego – w zależności od przyjętego scenariusza rozwoju i zdolności do jego wprowadzenia w życie – zależeć będzie czy Stary Sącz wykorzysta swoją premię położenia w sąsiedztwie jednego z trzech

[1] „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju" oraz „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego" wskazują na terenie Małopolski 26 gmin określanych jako zmarginalizowane i nadając im status „Obszaru Strategicznej Interwencji", dalszych 36 gmin, w tym Stary Sącz, wskazanych jest w „Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego" jako zmarginalizowane na poziomie regionalnym na podstawie wskaźnika syntetycznego.

[2] Binda Andrzej, Łobodzińska Anna, Motak Ewelina, Nowak-Olejnik Agnieszka, Jarząbek Bernardetta, Poniewierska Agata https://www.obserwatorium.malopolska.pl/wp-content/uploads/2018/12/_Miasta_Malopolski.pdf

największych małopolskich miast, czy też pogłębi to jego problemy rozwojowe. W scenariuszu pozytywnym, Stary Sącz może skorzystać z powszechnie zachodzących procesów suburbanizacji większych miast, proponując dotychczasowym mieszkańcom Nowego Sącza atrakcyjne miejsce do osiedlenia się, bez tracenia kontaktu z ich dotychczasowym centrum życia zawodowego, edukacyjnego, towarzyskiego, kulturalnego czy handlowego. Jednak bez zadbania o dobrą jakość usług publicznych, przygotowania nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe, jak i gotowej oferty mieszkaniowej, bez poprawy wewnętrznej dostępności komunikacyjnej – skutek bliskości dużego miasta może być dla Starego Sącza dokładnie odwrotny.

suburbanizacja

Bezsprzecznie największym obecnie wyzwaniem polskich miast, w tym także Starego Sącza, jest zjawisko depopulacji, szczególnie ludzi młodych. Skutki tego są widoczne już dziś w postaci mniejszych wpływów podatkowych do budżetu, zmniejszającej się liczby osób korzystających z wytwarzanych przez samorząd usług publicznych, a także coraz bardziej zaburzonych relacji społecznych związanych chociażby ze starzejącym się społeczeństwem. Długofalowe skutki tego zjawiska w czasie, będą tylko pogłębiały problemy małych miast dotkniętych zjawiskiem systemowej depopulacji. W tym kontekście powstrzymanie odpływu mieszkańców, w tym, w szczególności trwałego odpływu młodych mieszkańców oraz umiejętne przyciąganie nowych mieszkańców, jest największym wyzwaniem stojącym przed takimi miastami jak Stary Sącz.

zjawisko depopulacji

Nie da się – w kreowaniu scenariuszy rozwoju dla Starego Sącza – uciec także od światowej pandemii COVID-19, która przyniosła zmiany w postawach i oczekiwaniach sporej grupy ludzi, które – jeżeli zostaną dobrze rozpoznane i dobrze wykorzystane – mogą przynieść sukces tym miastom, które pierwsze dostrzegą swoją szansę w społecznych obawach, oczekiwaniach i w jakiejś części trwałej, zmianie modelu życia części globalnych społeczeństw. Coraz powszechniejsza, a w świecie postpandemicznym z pewnością rozwijająca się, możliwość prowadzenia pracy w sposób zdalny, może skłaniać duże grupy ludzi do „ucieczki" z obszarów silnie zurbanizowanych do ośrodków mniejszych pod warunkiem wszakże, iż znajdą tam atrakcyjną ofertę mieszkaniową i/lub przygotowane tereny pod budownictwo mieszkaniowe, doskonałej jakości usługi publiczne, w tym edukacyjne dla ich dzieci, a także usługi zdrowotne, czyste powietrze, atrakcyjną ofertę społeczno-kulturalną, ciekawą i zróżnicowaną ofertę rekreacyjną oraz doskonałej jakości internet. Znacząca grupa ludzi, szczególnie młodych, w okresie szczytu pandemii pracowała w sposób zdalny z najdalszych zakątków świata, dziś bojąc się przebywania w dużych skupiskach ludzkich, ale także po prostu poszukując kontaktu ze światem mniej zurbanizowanym, będzie poszukiwać swojego nowego miejsca do życia w mniejszych ośrodkach. Te gminy, które trafnie rozpoznają takie potrzeby, i w sposób świadomy i przemyślany przygotują ofertę, dla takich osób, z pewnością otrzymają premię w postaci nowych, stałych mieszkańców.

pandemia COVID-19

W warunkach coraz trudniejszej sytuacji demograficznej, tak całego kraju, jak i poszczególnych miast i miasteczek, z pewnością niezbędne będzie też szersze otwarcie się na nowych mieszkańców pochodzących spoza granic naszego kraju. I także tutaj te miasta, które jako pierwsze dostrzegą w tym swoją szansę, a są już takie miasta w Polsce, które skutecznie potrafią zapraszać i w mądry sposób – z poszanowaniem ich kultury i ich potrzeb – asymilować gości z innych krajów, będą potrafiły pozyskać dla siebie nowych podatników, a dla swoich przedsiębiorców nowych, tak potrzebnych pracowników.

relacje wewnętrzne

Nie bez znaczenia dla rozwoju Starego Sącza są także relacje wewnętrzne zachodzące pomiędzy miastem, a obszarami wiejskimi gminy. Szereg zjawisk opisanych powyżej, a zachodzących pomiędzy Starym Sączem, a większymi ośrodkami miejskimi, w identyczny sposób zachodzi wewnątrz Gminy, gdzie np. w naturalny sposób część mieszkańców miasta po osiągnięciu pewnego statusu szuka nowego miejsca do życia na obszarach wiejskich Starego Sącza. Także tutaj konieczna jest świadoma polityka samorządu, która będzie wzmacniała funkcje miejskie Starego Sącza, jako elementu konstytutywnego dla charakteru i tożsamości tego ośrodka. W sukurs działaniom samorządu powinna przyjść świadoma polityka przestrzenna, a także dostrzeżenie faktu, że określone inwestycje i proponowane rozwiązania mają charakter miastotwórczy.

priorytety Unii Europejskiej

Nie bez znaczenia dla planowania ścieżki rozwoju na kolejne lata dla Starego Sącza są także priorytety Unii Europejskiej, sformułowane dla nowego okresu programowania. Jest to ważne zarówno dlatego, że będąc częścią zjednoczonej Europy są to także nasze priorytety, wynikające z analizy sytuacji i potrzeb na „Starym Kontynencie", ale także dlatego że pokazują one w jaki sposób dystrybuowana będzie zasadnicza część środków finansowych w okresie 2021–2027.

W stosunku do poprzedniej perspektywy finansowej, w obecnym okresie dokonano uproszczenia dotychczas obowiązujących 11 celów tematycznych, sprowadzając je do 5 jasno sformułowanych celów polityki:

1 **INTELIGENTNIEJSZA EUROPA**

poprzez innowacyjność, cyfryzację, transformację gospodarczą i wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw.

2 **EKOLOGICZNA, NISKOEMISYJNA EUROPA**

dzięki inwestowaniu w transformację energetyczną, odnawialne źródła energii i walkę ze zmianą klimatu.

3 **BARDZIEJ POŁĄCZONA EUROPA**

posiadająca strategiczne sieci transportowe i informatyczne.

4 **BARDZIEJ PROSPOŁECZNA EUROPA**

bazująca na europejskim filarze praw socjalnych i wspierająca dostęp do wysokiej jakości zatrudnienia, edukacji, umiejętności, włączenie społeczne i równe prawa do opieki zdrowotnej;

5 **EUROPA BLIŻEJ OBYWATELI**

dzięki wspieraniu strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE.

W przypadku Polski, sformułowano jeszcze jeden cel bezpośrednio związany z łagodzeniem skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej, zwiększeniem atrakcyjności inwestycyjnej regionów „węglowych" oraz zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych i większą efektywność energetyczną – cel ten przyjął brzmienie „Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu" i co do zasady nie będzie dotyczył Starego Sącza.

podejście terytorialne

Tak rozumiana polityka spójności będzie nadal główną polityką inwestycyjną UE, wspierającą spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną Unii, jako całości i jej poszczególnych członków. W kontekście trwającej debaty na temat nowego paradygmatu polityki regionalnej oraz formułowania jej celów, priorytetów, narzędzi realizacji, podmiotów oraz zasięgu interwencji, na pierwszy plan wysuwa się przesądzenie o znaczącym wzmocnieniu podejścia terytorialnego do polityki rozwoju. W konsekwencji, oznacza to wprowadzenie szeregu instrumentów, a także zachęt o charakterze finansowym do współdziałania samorządów w ramach wspólnych, uzgodnionych terytorialnie, celów rozwojowych.

Sądecki Obszar Funkcjonalny

Dostrzeżenie sieci powiązań, wielorakich zależności i ciągłego przepływu ludzi na obszarach funkcjonalnie powiązanych ze sobą gmin, musi prowadzić do wzmocnienia współpracy wewnątrz obszarów funkcjonalnych i przejścia z etapu konkurowania do etapu współpracy. Stąd tak ważna jest silna pozycja Starego Sącza w Sądeckim Obszarze Funkcjonalnym i podejmowane tam, wspólne dla całego obszaru decyzje rozwojowe w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych RPO WM.

Ugruntowanie pozycji Starego Sącza w tym układzie polityki terytorialnej pozwoli jeszcze lepiej podejść do:

- tworzenia i wykorzystania kapitałów i uwarunkowań terytorialnych (m.in. endogenicznych zasobów i sieci współpracy);
- integracji działań podejmowanych w różnych układach instytucjonalnych (m.in. wzmacnianiu partycypacji, partnerstwa i współpracy);
- dynamizacji mechanizmów rozwoju w obszarach funkcjonalnych, niezależnie od układu administracyjno-politycznego.

To z kolei, pozwoli na realizację szeregu działań i przedsięwzięć niemożliwych do realizacji przez pojedyncze samorządy, a w konsekwencji pozwoli budować przewagę konkurencyjną całego obszaru, minimalizować koszty szeregu działań i świadczenia wielu usług, dzięki efektowi skali, bardziej efektywnie wykorzystywać dostępne zasoby, zwiększać potencjał rozwojowy obszaru i integrować system usług publicznych.

2.2.2. Strategiczne wyzwania rozwojowe Starego Sącza

Wykorzystując pogłębioną analizę statystyczną sytuacji Starego Sącza, zarówno w zakresie danych historycznych, jak i trendów, wyzwań zdefiniowanych w 4 wymiarach poddanych analizie, tj. w wymiarze:

- społecznym,
- środowiskowo-przestrzennym,
- gospodarczym,
- instytucjonalnym,

wyników badań opinii mieszkańców, a także prac warsztatowych prowadzonych w ramach uspołecznienia procesu przygotowania nowej strategii, sformułowano **9 wyzwań strategicznych**, na które zarówno sama „Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030", jak i przyszłe działania samorządu i jego parterów społeczno-gospodarczych powinny odpowiedzieć.

Starosądecka Strefa Aktywności Gospodarczej

9 WYZWAŃ STRATEGICZNYCH

1. Powstrzymanie negatywnych trendów demograficznych.
2. Wzmacnianie i rozwijanie katalogu usług.
3. Lepsze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych do budowy konkurencyjnego produktu turystycznego i rekreacyjnego.
4. Wzmacnianie pozycji Starego Sącza w ramach współpracy subregionalnej.
5. Poprawa dostępności komunikacyjnej Starego Sącza w wymiarze subregionalnym i regionalnym.
6. Przygotowanie Starego Sącza do nowej polityki klimatycznej i wyzwań związanych z dbałością o jakość środowiska.
7. Budowanie potencjału dla rozwoju gospodarczego.
8. Stwarzanie warunków dla rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i włączania mieszkańców gminy we współzarządzanie swoją lokalną wspólnotą.
9. Kreowanie Starego Sącza jako subregionalnego ośrodka kulturalnego.

1 Powstrzymanie negatywnych trendów demograficznych

Zatrzymanie odpływu ludzi młodych, stworzenie oferty i zachęt do osiedlania się w Starym Sączu nowych mieszkańców, aktywna polityka mieszkaniowa.

To kluczowe wyzwanie, jakie stawia sobie obecnie samorząd Starego Sącza. Przy czym w procesie pracy warsztatowej nie zostało ono sformułowane jako utrzymanie obecnego „status quo", ale zwiększenie liczby mieszkańców w perspektywie roku 2030 o 1 000 osób.

proaktywna postawa starosądeckiego samorządu

W świetle negatywnych zmian demograficznych zachodzących w całym kraju i pogarszających się prognoz demograficznych, musi to oznaczać bardzo proaktywną postawę starosądeckiego samorządu, nakierowaną zarówno na zachęcenie młodych ludzi, którzy nie chcą kontynuować nauki po ukończeniu szkoły średniej, do pozostania na terenie Gminy i związania z nią swojej przyszłości życiowej i zawodowej, jak i do stworzenia warunków zachęcających do powrotu do Starego Sącza tych młodych ludzi, którzy wyjadą stąd w celu kontynuowania nauki na uczelniach wyższych, a także poznawania świata i jego innowacji. Po trzecie wreszcie, stworzenia warunków i oferty, która sprawi, iż decyzje o osiedleniu się w Starym Sączu podejmą osoby mieszkające obecnie poza jego terytorium.

aktywna polityka mieszkaniowa

Jednym, ale nie jedynym, wyzwaniem które musi temu „wyjazdowemu" trendowi towarzyszyć jest prowadzenie jeszcze bardziej aktywnej polityki mieszkaniowej niż ma to miejsce dziś. Odbywać się to powinno na wielu płaszczyznach:

- planistycznej, zarówno poprzez czytelne wskazanie potencjalnych miejsc zainwestowania, jak i świadomemu dogęszczeniu zabudowy w centrum miasta oraz wypracowaniu rozwiązań, które pozwolą w przestrzeni miasta na podniesienie obowiązującej linii zabudowy bez naruszania wytycznych konserwatorskich;
- współpracy z potencjalnymi deweloperami oraz publicznymi i niepublicznymi instytucjami dostarczającymi środki i rozwiązania dedykowane rozwojowi różnych form budownictwa mieszkaniowego, w tym stosowania innowacyjnych rozwiązań na rynku mieszkaniowym, które pozwalają zwiększać zasób mieszkaniowy bez angażowania środków samorządowych;
- rozwijania budownictwa czynszowego;
- prowadzenia aktywnej polityki w zakresie podnoszenia jakości istniejącego zasobu lokalowego Gminy oraz zasiedlania lokali uwalnianych.

Nie bez znaczenia będzie tu także świadome odróżnienie się Starego Sącza, jako dobrego miejsca do życia, poprzez nadanie miastu i gminie specyficznego, wyróżniającego go wśród innych ośrodków miejskich klimatu i skuteczne dotarcie z tym przekazem do osób, które mogłyby być potencjalnie zainteresowane zmianą swojego miejsca zamieszkania.

2 Wzmacnianie i rozwijanie katalogu usług stanowiących odpowiedź na wyzwania demograficzne

Usługi opiekuńcze i wychowawcze dla dzieci, systematyczna poprawa jakości edukacji, edukacja przez całe życie, oferta senioralna zabezpieczająca potrzeby i aspiracje osób starszych.

Aby możliwe było odwracanie negatywnych trendów demograficznych niezbędne jest podnoszenie jakości, dostępności oraz unowocześnienie świadczenia szeregu usług publicznych. Jeżeli Stary Sącz chce zatrzymać lub pozyskać młodych ludzi i młode rodziny, musi zainwestować w poprawę dostępności i jakości usług związanych z opieką nad dzieckiem – żłobki, przedszkola, kluby dziecięce – oraz znacząco zwiększyć jakość nauczania w szkołach podstawowych, także wprowadzając innowacje do tego procesu, aby z edukacji na poziomie podstawowym uczynić jedną ze sztandarowych ofert jaką Stary Sącz może chwalić się także poza swoimi granicami.

inwestycja w usługi dotyczące opieki nad dzieckiem

podnoszenie jakości edukacji

Należy także podjąć starania w celu zapewnienia mieszkańcom Gminy poczucia bezpieczeństwa w zakresie opieki medycznej i profilaktyki zdrowia. Nie musi to jednak oznaczać zapewnienia dostępu do wszystkich najbardziej specjalistycznych usług medycznych, ale znalezienie takich rozwiązań, także z zakresu technologii cyfrowych, które dadzą mieszkańcom, a szczególnie osobom starszym, komfort i poczucie bezpieczeństwa, że w sytuacji zagrożenia zdrowia czy życia znajdą profesjonalne wsparcie i opiekę.

zapewnienie poczucia bezpieczeństwa

Mówiąc o wyzwaniach demograficznych nie da się pominąć rosnącej liczby osób starszych, którzy z jednej strony chcą prowadzić aktywne życie zawodowe, społeczne i towarzyskie dużo dłużej, niż miało to miejsce kilka lat temu, ale którzy także wymagają zapewnienia nowoczesnej i dostosowanej do potrzeb opieki, której bardzo często nie zapewniają dzieci, które wyjechały już ze Starego Sącza.

wyzwania demograficzne

Wydaje się, że dostarczenie nowoczesnych, dopasowanych do potrzeb i aspiracji różnych grup wiekowych usług publicznych jest ważnym elementem budowania przewag konkurencyjnych Starego Sącza, które powinny sprawić, iż większa będzie skłonność do nieszukania nowego miejsca do życia przez obecnych (szczególnie młodych) mieszkańców Gminy, ale też, że Stary Sącz będzie miał zdolność „przyciągania" nowych mieszkańców, także z bardzo odległych miast i miasteczek.

usługi publiczne dla różnych grup wiekowych

3 Lepsze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych do budowy konkurencyjnego produktu turystycznego i rekreacyjnego

Bezsprzecznie zasoby krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe są niezwykłym wyróżnikiem Starego Sącza, ciągle jeszcze nie wyzyskanym w taki sposób, by dawać trwałe i atrakcyjne miejsca pracy mieszkańcom Gminy Stary Sącz i być pretekstem do rozwijania przedsiębiorczości w oparciu o „przemysł czasu wolnego".

budowa konkurencyjnego produktu turystycznego i rekreacyjnego

Z pewnością kluczem jest znalezienie takiej formuły rozwijania produktu turystycznego, aby stworzyć ofertę, która zatrzyma turystę na więcej niż jeden dzień, dając tym samym możliwość rozwijania oferty noclegowej, gastronomicznej, ale także szerokiego wachlarza usług, które są zależne od dużej liczby gości zewnętrznych przebywających na terenie danej Gminy. Nie oznacza to zupełnego pomijania rozwijania oferty rekreacyjnej, której odbiorcami mogą być zarówno mieszkańcy Starego Sącza – co będzie elementem podnoszenia jakości życia samych mieszkańców i promocja Gminy jako dobrego, atrakcyjnego miejsca do życia – jak i mieszkańców całej aglomeracji sądeckiej. Jednak w odniesieniu do tej drugiej grupy odbiorców, oferta rekreacyjna musi być tak pomyślana i tak przygotowana, aby dawała szansę zarobku starosądeckim przedsiębiorcom, tworząc w ten sposób lokalny rynek pracy i dostarczając dochodów podatkowych budżetowi Gminy.

4 Wzmacnianie pozycji Starego Sącza w ramach współpracy subregionalnej

Współpraca w ramach instrumentów terytorialnych jest dziś kluczem zarówno do podniesienia jakości i dostępnością usług publicznych przy jednoczesnej racjonalizacji kosztów ich świadczenia, jak i warunkiem sięgania po znaczące środku w ramach instrumentów finansowych nowej perspektywy finansowej.

współpraca subregionalna

Przedsięwzięcia z takich zakresów jak: turystyka, kultura, dziedzictwo, rewitalizacja, a także strefy aktywności gospodarczej winny być inicjowane i podejmowane w układzie współpracy terytorialnej. To od przygotowania samego Starego Sącza, przekonania o swoich priorytetach, umiejętności dialogu z pozostałymi „aktorami" rozwoju i umiejętności pokazania całościowej wizji „Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Nowego Sącza" zależeć będzie powodzenie wspólnych działań i konsekwentna realizacja wizji rozwoju uwzględniająca interesy wszystkich współpracujących samorządów, w tym także samorządu Starego Sącza.

5 Poprawa dostępności komunikacyjnej Starego Sącza w wymiarze subregionalnym i regionalnym

dostępność komunikacyjna

Poprawa dostępności komunikacyjnej – zarówno w układzie wewnętrznym, tj. głównie na osi Stary Sącz–Nowy Sącz, ale także zewnętrznym – poprawa dostępności do autostrady A4, skrócenie czasu dojazdu koleją do wszystkich małopolskich miast subregionalnych, jest warunkiem dalszego rozwoju Starego Sącza, przyciągania tutaj nowych mieszkańców i inwestorów.

Niezwykle istotnym jest, także w kontekście wyzwań klimatycznych, aby podejmowane działania prowadziły nie tylko do rozbudowy i unowocześniania komunikacji publicznej, ale żeby dzięki podniesieniu jej atrakcyjności i komfortu podróżowania, zachęcać mieszkańców do korzystania właśnie z tej formy przemieszczania się.

Nie bez znaczenia jest także miastotwórcza funkcja rozwoju komunikacji zbiorowej – to bowiem w naturalny sposób wokół węzłów komunikacyjnych rozwijać się będą usługi rynkowe, ale także wzrastać będzie skłonność do zamieszkania w pobliżu takich lokalizacji z uwagi na łatwość docierania do różnych miejsc.

6 Przygotowanie Starego Sącza do nowej polityki klimatycznej i wyzwań związanych z dbałością o jakość środowiska

polityka klimatyczna

Upały i ulewne deszcze, podtopienia i podmycia, smog, rosnąca produkcja odpadów, niepełna dostępność dobrej jakości wody pitnej, zanieczyszczenia wód gruntowych, nadmierne i często niepotrzebne zużycie energii, to tylko część problemów, z którymi przychodzi się nam mierzyć coraz częściej. Na to nakłada się nierzadko brak wiedzy nas wszystkich na to jaki wpływ na jakość życia i funkcjonowanie Gminy mają zmiany klimatyczne. Rolą nowoczesnego samorządu – a takie aspiracje ma Stary Sącz – jest zmiany te zauważać i za wszelką cenę starać się im przeciwdziałać. Nie tylko dlatego żeby podnosić jakość życia swoich mieszkańców i stwarzać lepsze warunki zachęcające innych do zamieszkania tutaj, ale także, dlatego by być jednym z wielu małych, ale odpowiedzialnych trybików w konsekwentnej walce o zatrzymanie zmian klimatycznych, które rujnują dziś planetę.

Wyzwaniem jest więc tworzenie miasta i poszczególnych miejscowości w zgodzie z ideą miasta kompaktowego („piętnastominutowego"), maksymalnie samowystarczalnego energetycznie, ograniczającego zużywanie zasobów nieodnawialnych, dbającego o czystość wody w każdym jej wymiarze i źródle, a także o zatrzymanie jej w naturze lub przynajmniej spowolnienie jej spływu do rzek.

dbałość o środowisko

Miasto i Gmina czysta, cicha, zielona, z dobrym powietrzem, świadomie ograniczająca produkcję odpadów, a w każdym razie ich właściwe przetworzenie, będzie dla wielu osób tu mieszkających i jeszcze nie mieszkających – jednym z istotnych argumentów przemawiających za związaniem swojej przyszłości ze Starym Sączem.

7 Budowanie potencjału dla rozwoju gospodarczego, w tym lokowania się nowych przedsiębiorców oraz stwarzania warunków dla rozwoju innowacyjnych start-upów przez ludzi młodych

budowanie potencjału dla rozwoju gospodarczego

Stary Sącz od lat buduje swój potencjał gospodarczy oparty w równej mierze o aktywność i zaradność własnych mieszkańców, jak i poprzez stwarzanie oferty i zachęt dla inwestorów zewnętrznych. Bliskość Nowego Sącza, będącego mekką regionalnej przedsiębiorczości, plany budowy szybkiego połączenia z autostradą A4, dostępność terenów, tradycja rozwoju sektorów kreatywnych w pobliskim Nowym Sączu – stwarzają doskonałe warunki do rozwoju lokalnej gospodarki. Z pewnością wyzwaniem jest lepsza komunikacja ze środowiskiem gospodarczym, umiejętne odpowiadanie samorządu na ich potrzeby i to zarówno, jeżeli chodzi o miejsce dla prowadzenia działalności, jak i dobrze przygotowane kadry dla coraz bardziej technologicznie rozwijających się firm.

rozwijanie sektorów wysokich technologii

Wyzwaniem jest także przygotowanie wspólnie – przez samorząd, młodych mieszkańców i samorząd gospodarczy takich rozwiązań, które będą atrakcyjne dla młodych ludzi i legną u podstaw ich decyzji o wiązaniu się ze Starym Sączem, jako miejscem zakładania i rozwijania swojej działalności gospodarczej. Niewątpliwym wyzwaniem jest też systematyczne odchodzenie od przemysłów tradycyjnych, wykorzystujących tylko potencjał rąk do pracy, na rzecz rozwijania wysokich technologii, a także sektorów kreatywnych i oparcia na nich kluczowych branż gospodarczych w Starym Sączu.

8 Stwarzanie warunków dla rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i włączania mieszkańców Gminy we współzarządzanie swoją lokalną wspólnotą

aktywizacja mieszkańcow

Uruchomienie wewnętrznych procesów włączenia się mieszkańców w procesy współdecydowania zarówno o całej Gminie, jak i swoim najbliższym otoczeniu, jest jednym z kluczowych elementów podnoszących jakość życia w Starym Sączu i budowania atrakcyjności Gminy jako dobrego miejsca do życia. Jest także elementem budowania i brania współodpowiedzialności za miejsce, w którym się żyje. Wyzwanie to nie polega na tworzeniu nowych struktur, ale na odnajdywaniu i wzmacnianiu tych struktur i procesów, które już funkcjonują, choć może cały czas w uśpieniu; wyzwalaniu społecznej aktywności i kreatywności; na tworzeniu sieci współpracy i dialogu; słuchaniu się nawzajem i byciu słyszanym. W tym kontekście szczególnie ważne jest usłyszenie głosu młodego pokolenia. Jeżeli podstawowym wyzwaniem jest zatrzymanie młodych ludzi w Gminie czy też skłonienie ich do powrotu po zakończeniu edukacji w większych ośrodkach miejskich, to kluczem do tego jest usłyszenie i zauważenie ich potrzeb, ale także obaw. Wyzwaniem więc jest włączenie młodych ludzi w dialog o przyszłości Starego Sącza i pozwolenie im na współkreowanie wizji Miasta i Gminy, w której chcemy, żeby za lat 10, 20 i 30 zakładali rodziny, prowadzili firmy, pracowali, bawili się, a także przejmowali odpowiedzialność za gminę.

9 Kreowanie Starego Sącza jako subregionalnego ośrodka kulturalnego.

festiwale i wydarzenia ponadlokalne

Wielość i ranga szeregu festiwali, wydarzeń i oferty kulturalnej stawia Stary Sącz w pierwszym szeregu miast średnich, które w sposób świadomy i konsekwentny budują swoją teraźniejszość i przyszłość także w oparciu o kulturę. Zarówno kulturę wysoką, jak i tą bardziej popularną, ale o ugruntowanej pozycji i jasno zdefiniowanej grupie odbiorców.

To ważny aspekt zarówno świadomego kreowania społecznej oferty dla swoich mieszkańców, ale także doskonałe narzędzie promocji Starego Sącza daleko poza granicami Gminy, a nierzadko także regionu. To kolejny element budujący z jednej strony lokalną tożsamość i wpływający na jakość życia w Gminie, z drugiej mogący stanowić istotną zachętę do związania swojej przyszłości ze Starym Sączem na przyszłość. Jest także aspekt pośredni – wydarzenia wielodniowe stwarzają także doskonały asumpt do rozwoju usług noclegowych i gastronomicznych i są jednym z ważnych i zasługujących na dalszy rozwój produktów turystycznych.

Pannonica Folk Festival

3 Wizja i cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz instytucjonalnym

3.1. Wizja rozwojowa Gminy Stary Sącz

Planowanie, w szerokim ujęciu, służy przede wszystkim przewidywaniu i kształtowaniu przyszłości. To proces, który wspiera podejmowanie przyszłych decyzji, stanowiąc konieczny instrument prowadzenia polityki przez organy władzy publicznej. Dobre planowanie, angażujące społeczeństwo, daje mu swoisty mandat społecznej akceptacji, jest także elementem ciągłości procesów rozwojowych samorządu, niezależnie od aktualnej koniunktury politycznej. Dobre planowanie stanowi też rodzaj **mapy drogowej** do jasno określonego celu.

dobre planowanie

Drogi do tego celu samorząd może obierać różne, ale mając wyznaczony cel jest duża szansa, że do niego dotrze, a z pewnością się do niego zbliży. Bez jasno określonego celu, który wskazuje społecznie pożądane kierunki rozwoju, droga, którą obierze samorząd będzie przypadkowa i jedynie reaktywna w relacji do zmian zachodzących w otoczeniu, w tym np. pojawiających się środków zewnętrznych dystrybuowanych w sposób mniej lub bardziej przypadkowy.

W tym znaczeniu właściwe planowanie jest sposobem oddziaływania przez władze samorządowe na procesy społeczno-gospodarcze, których nie można utożsamiać z interwencjonizmem i doraźną ingerencją, a raczej wdrażaniem i zaproszeniem innych do wdrożenia przemyślanej i społecznie uzgodnionej koncepcji rozwoju. W tym znaczeniu wizja rozwoju i cele, które stawia przed sobą – jako wspólnotą mieszkańców – samorząd Starego Sącza, nie jest wizją samej administracji, a społecznie uzgodnioną i zaakceptowaną ścieżką postępowania starosądeckiej wspólnoty samorządowej. Jest zatem także jasnym komunikatem, zarówno dla obecnych mieszkańców i przedsiębiorców, jak i przyszłych „użytkowników" Gminy, czego mogą i powinni się spodziewać chcąc w jakikolwiek sposób wiązać swoją przyszłość z Gminą Stary Sącz.

wizja uzgodniona z mieszkańcami

Wypracowana w trakcie procesu budowania „Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" wizja, zwraca uwagę na wykorzystanie endogenicznych potencjałów gminy związanych z jej położeniem, walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi dla stworzenia dobrego miejsca do życia opartego o zasady zrównoważonego rozwoju, czyniąca ze swojej małomiasteczkowości ważny atut, który będzie zachęcał do mieszkania i inwestowania właśnie tutaj. Deklaracja wizji nie pomija jeszcze jednego aspektu związanego z budową nowoczesnej gminy, to jest oparcia jej przyszłości o wykorzystanie nowoczesnych technologii do rzeczywistego zwiększenia jakości życia mieszkańców. Wszystkie te działania w gruncie rzeczy podporządkowane są jednemu **metacelowi**, jakim jest zwiększenie liczby mieszkańców Gminy.

zwiększenie liczby mieszkańców gminy

W konsekwencji wizja rozwoju Gminy daleko wykraczająca poza perspektywę roku 2030 i stanowiąca swoistą mapę drogową dla rozwoju społeczno-ekonomicznego Starego Sącza przyjęła brzmienie:

STARY SĄCZ – KARPACKA GMINA Z KLIMATEM

Niespieszna, zielona i inteligenta Gmina wykorzystująca swoje walory przyrodnicze, krajobrazowe oraz położenie w subregionie sądeckim do zrównoważonego rozwoju z korzyścią dla obecnych i przyszłych mieszkańców oraz turystów.

W deklaracji wizji, zwraca uwagę zmiana paradygmatu w stosunku do deklaracji sprzed kilku lat, która na pierwszym miejscu stawiała wtedy rozwój turystyki, a mieszkańców i przedsiębiorców stawiała niejako w drugim szeregu. Obecnie wspólnota samorządowa zdecydowanie mocnej podkreśla, jakiego miejsca do życia oczekuje, wierząc jednocześnie, że tymi atutami powstrzyma odpływ (szczególnie młodych) mieszkańców i zaprosi do siebie nowych mieszkańców. Na plan pierwszy w deklaracji wizji wybijają się 3 pojęcia:

SLOW
GREEN
SMART

SLOW – jako odpowiedź na coraz szybsze tempo życia, w którym człowiek jest coraz bardziej przepracowany, zatraca właściwe proporcje między czasem wolnym, przeznaczonym dla przyjaciół i rodziny, a czasem związanym z wykonywaną pracą, mobilnością, dostępnością niemal przez całą dobę dla przełożonego, klienta czy partnera biznesowego. Jednocześnie człowiek pragnie dziś łatwego i wygodnego życia, a w związku z tym szczególnego znaczenia nabiera kwestia jakości miejsca zamieszkania: środowiska przyrodniczego, dostępności usług, szerokiej oferty kulturalnej, bezpieczeństwa czy rozwiniętych lokalnych więzi społecznych. W wyniku refleksji nad tempem i jakością życia, upowszechniają się nowe style życia i wzorce konsumpcji, często o zasięgu globalnym. Jedną z takich koncepcji jest filozofia „slow" (przy czym angielski przymiotnik „slow" powinien być raczej rozumiany jako niespieszny, a nie powolny), która jest odpowiedzią na potrzebę zwolnienia i bardziej refleksyjnego patrzenia na różne obszary ludzkich działań.

GREEN – jako element rozwoju zrównoważonej gminy, który przejawia się kompleksowością działań proekologicznych. Koncepcja „miasta zielonego" – powrót do idei „miasta ogrodu" jest odpowiedzią na postępującą urbanizację i problemy środowiskowe. To także swego rodzaju zobowiązanie, które winno towarzyszyć wszystkim procesom projektowym odbywającym się na terenie zarówno Miasta, jak i Gminy Stary Sącz. Ich cechą wspólną powinno być stosowanie łatwych, wygodnych i ekologicznych rozwiązań, co nie wyklucza w najmniejszym stopniu dobrej, nowoczesnej architektury, wręcz przeciwnie, zachęca do stosowania najnowszych rozwiązań prośrodowiskowych. Gmina zielona to także swoiste zobowiązanie do stosowania rozwiązań związanych z wykorzystaniem energii odnawialnej, ograniczeniem

hałasu, zmniejszeniem zanieczyszczeń powietrza, zwiększeniem retencji wód i spowolnieniem ich spływu do rzek, wprowadzania nowatorskich rozwiązań w zakresie zieleni miejskiej, dbałością o właściwe oczyszczanie ścieków, ograniczeniem wytwarzania odpadów i ich prawidłową segregacją, zrównoważonym transportem, zielonym budownictwem i ekologiczną produkcją żywności.

SMART – jako koncepcja wykorzystania nowych technologii teleinformatycznych, których celem jest poprawa jakości życia mieszkańców. Przy czym tworząc wizję rozwoju Gminy Stary Sącz brano pod uwagę już trzecią generację idei „smart city". Koncepcja Smart City 3.0 opiera się bowiem na działaniach wszystkich „aktorów" odpowiedzialnych za rozwój gminy, tj. w równej mierze lokalnych władz, firm i mieszkańców. Co więcej, ostatnia z wymienionych grup winna mieć największy wpływ na decyzje podejmowane na terenie Gminy i jej rozwój, co finalnie winno przekładać się na wyższy poziom życia oraz szybsze wprowadzanie innowacji. Smart City 3.0 zachęca bowiem mieszkańców do korzystania ze wszystkich dostępnych technologii, ale również do ich tworzenia – temu ma służyć m.in. otwarty dostęp do danych.

Deklaracja wizji nie pomija w swojej koncepcji rozwoju własnych potencjałów endogenicznych, czyli cech, które mogą i powinny być podstawą rozwoju, nie tylko ze względu na obiektywnie korzystne uwarunkowania im przynależne, ale także ze względu na fakt możliwości odróżniania się dzięki nim od gmin i obszarów sąsiednich.

walory przyrodnicze i krajobrazowe

potencjał ekonomiczny i społeczny

zasoby kulturowe

Sama deklaracja wizji wymienia walory przyrodnicze, krajobrazowe, zaś w całym procesie kształtowania się wizji i celów rozwojowych bardzo mocno wykorzystuje szereg potencjałów ekonomicznych: majątek, bazę ekonomiczną, w tym lokalne przedsiębiorstwa i tradycje związane z przedsiębiorczością, a także potencjałów społecznych: tożsamość, więzi i relacje społeczne, wartości spajające lokalną społeczność, organizacje pozarządowe, aktywność mieszkańców i liderów społecznych, a także zasoby ludzkie – postaci historyczne związane z miastem, ludzi, którzy obecnie stanowią o potencjale i rozpoznawalności miasta, unikalne umiejętności i reputację mieszkańców, a także tak ważne dla Starego Sącza zasoby kulturowe: dziedzictwo kulturowe, obiekty historyczne i współczesne stanowiące o rozpoznawalności i tożsamości miasta, wydarzenia historyczne i aktualne, które skupiają mieszkańców, przyciągają przyjezdnych oraz budują tożsamość i rozpoznawalność miasta – lokalną markę.

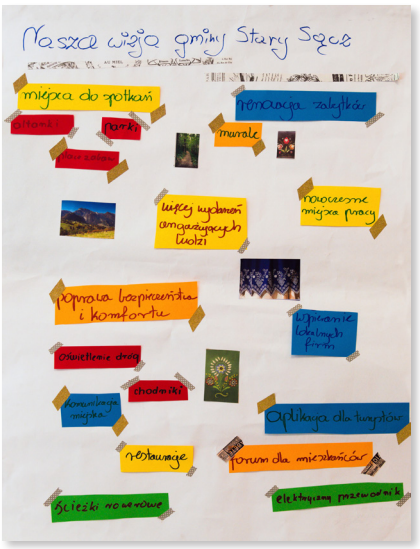

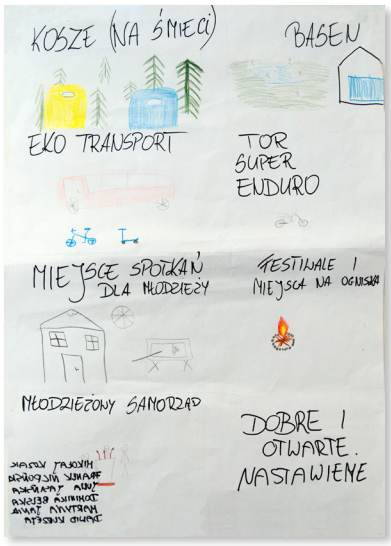

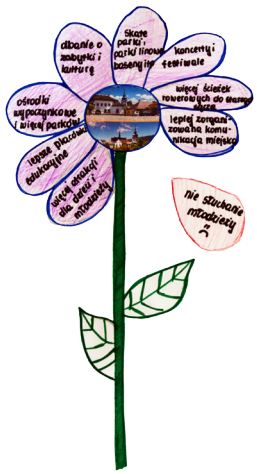

Wizja Gminy Stary Sącz oczami młodzieży

położenie subregionalne

Kolejny aspekt, którego dotyka wizja to wykorzystanie premii położenia w bezpośredniej bliskości dużego ośrodka o charakterze subregionalnym jakim jest Nowy Sącz, a także rozwijającej się współpracy o charakterze terytorialnym, zarówno w ramach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, jak i innych instrumentów terytorialnych wdrażanych z powodzeniem od wielu lat przez starosądecki samorząd. Coraz mocniejsze odejście od konkurencji pomiędzy poszczególnymi Jednostkami Samorządu Terytorialnego na rzecz realnej współpracy, która stwarzać będzie nową jakość, pozwoli podnosić jakość i dostępność usług publicznych przy jednoczesnej racjonalizacji kosztów ich świadczenia, zwiększenie zasięgu oddziaływania prowadzonych interwencji.

Uwspólnotowienie subregionalnej polityki rozwoju przynosić będzie z pewnością szereg korzyści w najbliższych latach dla wszystkich współpracujących w ten sposób samorządów.

3.2. Cele strategiczne i operacyjne

Wizja ta będzie realizowana przez całą wspólnotę samorządową Gminy Stary Sącz, jako odpowiedź na wcześniej zdefiniowane wyzwania. Jej uporządkowany charakter znalazł swoje odzwierciedlenie w zdefiniowaniu **5 celów strategicznych** i **8 celów operacyjnych**.

Wizja ta będzie realizowana przez całą wspólnotę samorządową gminy Stary Sącz, jako odpowiedź na wcześniej zdefiniowane wyzwania.

Każdy z tych celów generalnie organizuje i wskazuje kierunek działania zarówno władz samorządowych, jak i pozostałych uczestników życia społeczno-gospodarczego w wybranym, ważnym obszarze aktywności. W konsekwencji planowane i realizowane w kolejnych latach działania powinny w każdym przypadku, w sposób pośredni, bądź bezpośredni służyć i przyczyniać się do osiągania tych celów, a wskazane w „Strategii" najważniejsze, wiodące przedsięwzięcia, będą priorytetowo traktowane przy podejmowaniu decyzji o szczegółowych kierunkach działania, przydziale środków budżetowych i staraniu o zewnętrzne źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE
STRATEGII ROZWOJU GMINY STARY SĄCZ

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
I. Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim	I.1. Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska
II. Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców	II.1. Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych II.2. Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców
III. Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców	III.1. Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia
IV. Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej	IV.1. Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w gminie Stary Sącz IV.2. Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny
V. Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości	V.1. Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy V.2. Stary Sącz gminą przyjazną młodym przedsiębiorcom

podejście zintegrowane

Projektując cele i kierunki działań, a w konsekwencji przedsięwzięcia uwzględniono podejście zintegrowane, co oznacza planowanie działań w sposób funkcjonalny, a nie w sposób sektorowy (dziedzinowy). Taki sposób prowadzenia polityki rozwoju pozwala osiągnąć lepsze rezultaty, np. poprzez wykorzystanie efektów już zrealizowanych inwestycji lub optymalne zaplanowanie kolejności przeprowadzenia działań w czasie. W niniejszej strategii podejście zintegrowane przejawia się w kilku płaszczyznach:

- **integracja na poziomie celów** oznacza, iż są one wzajemnie powiązane, a zakres działań jednego celu wpływa na efekty realizacji działań przypisanych innemu celowi.
- **integracja w sferze organizacyjnej** oznacza budowanie kultury współpracy w ramach urzędu, poszczególnych referatów i jednostek organizacyjnych oraz na linii urząd – interesariusze.
- **uwzględnienie polityki rozwojowej stanowionej na wyższym szczeblu**, które oznacza w szczególności zachowanie spójności z zapisami „Strategii Rozwoju Województwa MAŁOPOLSKA 2030" oraz „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego".

Na kolejnych stronach przedstawiona została szczegółowa struktura realizacji „Strategii", z uwzględnieniem:

- **celów strategicznych,** które wskazują pięć najważniejszych obszarów zainteresowania wspólnoty samorządowej Starego Sącza i są swego rodzaju ideową deklaracja wizji i kierunków w jakich ma się rozwijać Gmina w najbliższych latach;
- **celów operacyjnych**, które rozumiane są jako najważniejsze zagadnienia w ramach danego obszaru strategicznego;
- **kierunków rozwoju**, które rozumiane są jako najważniejsze zagadnienia w ramach danego celu operacyjnego;
- **przedsięwzięć** (wiodących grup działań/programów) – rozumianych jako wybrane, kluczowe przedsięwzięcia, najważniejsze z punktu widzenia realizacji poszczególnych celów strategii rozwoju, co do których uznaje się, iż bez ich realizacji osiągnięcie tych celów i założonej wizji nie będzie możliwe.

zasada koncentracji

W toku prac nad „Strategią" starano się ograniczyć liczbę celów strategicznych i operacyjnych wychodząc z założenia, iż skupienie się na ograniczonej liczbie celów pozwoli zagwarantować największy efekt podejmowanych działań (zasada koncentracji). Podobnie zaproponowane kierunki działania mają wskazywać najistotniejsze obszary interwencji i w łatwy sposób komunikować zasadnicze idee „Strategii". Z kolei rozbudowana lista przedsięwzięć zagwarantuje z jednej strony właściwe rozumienie poszczególnych zagadnień, a po wtóre stanowi bardzo silną wskazówkę strategiczną, co do kierunku podejmowanych interwencji. W konsekwencji zestaw przedsięwzięć strategicznych odgrywa rolę porządkującą i organizującą dla realizacji celów i operacyjnych i kierunków rozwoju „Strategii" i ma ułatwić zarządzanie jej realizacją.

Poszczególne przedsięwzięcia wymagają dalszej operacjonalizacji na poziomie strategii i planów dziedzinowych, a także opracowania konkretnych projektów i zadań, są jednak mocną przesłanką zarówno co do kierunku ich opracowania, jak i koncentracji środków właśnie na tych zaproponowanych przedsięwzięciach.

W odrębnym rozdziale „Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia", do każdego z celów strategicznych wskazano kilka propozycji wskaźników, którymi będzie można zmierzyć w połowie okresu realizacji „Strategii" (tj. w 2026 roku) oraz na jej koniec, czyli w roku 2030, postęp w osiąganiu założonych celów w stosunku do sytuacji dnia dzisiejszego.

Poniżej przedstawiono zbiorcze zestawienie kierunków działań w układzie celów, zaś w kolejnym rozdziale zaprezentowano szczegółową strukturę „Strategii" w ramach poszczególnych celów strategicznych, z uwzględnieniem celów operacyjnych, kierunków interwencji i listy proponowanych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, które winny przyczynić się do realizacji zdefiniowanych w dokumencie celów i wizji rozwoju.

Cele strategiczne i operacyjne w pełni odpowiadają na zdefiniowane wyzwania, co zilustrowano w tabeli 1.

Tabela 1. Powiązanie celów strategicznych i operacyjnych względem zidentyfikowanych wyzwań

WYZWANIA / CELE STRATEGICZNE	Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim	Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców	Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców	Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej	Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości
Powstrzymanie negatywnych trendów demograficznych	I.1	II.1	III.1		V.2
Wzmacnianie i rozwijanie katalogu usług stanowiących odpowiedź na wyzwania demograficzne		II.2			
Lepsze wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, walorów przyrodniczo-krajobrazowych i turystycznych do budowy konkurencyjnego produktu turystycznego i rekreacyjnego	I.1			IV.1, IV.2	
Wzmacnianie pozycji Starego Sącza w ramach współpracy subregionalnej	I.1	II.2		IV.1, IV,2	V.1
Poprawa dostępności komunikacyjnej Starego Sącza w wymiarze subregionalnym i regionalnym	I.1	II.2			
Przygotowanie Starego Sącza do nowej polityki klimatycznej i wyzwań związanych z dbałością o jakość środowiska	I.1				
Budowanie potencjału dla rozwoju gospodarczego		II.2		IV.1	V.1, V.2
Stwarzanie warunków dla rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i włączania mieszkańców gminy we współzarządzanie swoją lokalną wspólnotą		II.2	III.1		
Kreowanie Starego Sącza jako subregionalego ośrodka kulturalnego				IV.2	

KIERUNKI DZIAŁAŃ
W UKŁADZIE CELÓW

Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim

I.1. Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska

I.1.1. Oszczędne gospodarowanie energią i zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych

I.1.2. Podejmowanie działań, których celem jest zagwarantowanie najwyższych standardów ochrony środowiska, w tym wody i powietrza

I.1.3. Rozwijanie i promowanie gospodarki odpadami prowadzonej w obiegu zamkniętym

I.1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej, systematyczne wspieranie rozwoju transportu publicznego i alternatywnego, w tym elektromobilności

I.1.5. Dbałość o zieleń na terenach zurbanizowanych – zieleń wzdłuż dróg i ciągów pieszych

I.1.6. Aktywne planowanie przestrzenne, w tym czytelne rozgraniczenie funkcji gminy: mieszkaniowo-usługowej od przemysłowej oraz ochrona i racjonalne gospodarowanie krajobrazem

I.1.7. Ograniczanie rozlewania się gminy i miasta (zabudowy) – Gmina jako świadomy regulator procesów przestrzennych

I.1.8. Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej nakierowanej na zatrzymanie młodych ludzi i przyciągniecie nowych, młodych mieszkańców

I.1.9. Rewitalizacja społeczno-ekonomiczna obszarów zdegradowanych Gminy Stary Sącz

I.1.10. Dostęp do Internetu wysokich prędkości na wszystkich obszarach zurbanizowanych gminy

Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców

II.1. Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych

II.1.1. Usługi opiekuńczo-wychowawcze przygotowujące dzieci do edukacji, a rodzicom zapewniające szybki powrót do aktywności zawodowej

II.1.2. Usługi edukacyjne dostosowane do potrzeb i aspiracji mieszkańców Gminy Stary Sącz

II.1.3. Oferta kulturalna budująca lokalną tożsamość i zapewniająca realizację potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy Stary Sącz

II.1.4. Oferta rekreacyjna i sportowa dostosowana do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i wykorzystująca walory przyrodniczo-krajobrazowe Starego Sącza

II.1.5. Usługi zdrowotne zapewniające mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa

II.1.6. Dostosowanie Gminy i świadczonych usług do potrzeb osób w podeszłym wieku

II.1.7. Pomoc społeczna wspierająca aktywność mieszkańców i zapewniająca wsparcie osobom potrzebującym pomocy

II.1.8. Aktywna polityka prorodzinna gminy Stary Sącz

II.1.9. Stary Sącz gminą bezpieczną i przyjazną dla swoich mieszkańców oraz gości

II.2. Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców

II.2.1. Systematyczne wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników samorządowych

II.2.2. Wprowadzenie efektywnych rozwiązań instytucjonalnych

II.2.3. Otwarte dane

II.2.4. Cyfryzacja usług

II.2.5. Współpraca wewnętrzna i zewnętrzna

Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców

III.1. Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia

III.1.1. Dobrze funkcjonujące narzędzia wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego

III.1.2. Mocne więzi społeczne oparta na wartościach wspólnoty i mieszkańcy zaangażowani w sprawy lokalne.

III.1.3. Realizacja idei dostępności w praktyce, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i we wszelkich podejmowanych działaniach bieżących.

Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej

IV.1. Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w gminie Stary Sącz

IV.1.1. Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz wielowiekowego dziedzictwa Starego Sącza, jego kultury, tradycji i ludzi dla rozwoju turystyki

IV.1.2. Rozwijanie zintegrowanego produktu turystycznego

IV.1.3. Tworzenie warunków dla rozwoju atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty noclegowej i gastronomicznej

IV.1.4. Rozwój marki „Stary Sącz – karpackie miasteczko z klimatem”

IV.2. Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny

IV.2.1. Podnoszenie jakości i rozwijanie cyklicznych, rozpoznawalnych w skali Polski wydarzeń kulturalnych.

Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości

V.1. Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy

V.1.1. Aktywne zarządzanie terenem dla tworzenia warunków do lokowania się przedsiębiorców

V.1.2. Tworzenie systemu zachęt do lokowania się w Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej firm z sektora kreatywnego

V.1.3. Przedsiębiorcy zaangażowani w lokalny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Stary Sącz

V.2. Stary Sącz gmina przyjazną młodym przedsiębiorcom

V.2.1. Gmina prowadzi aktywną politykę zachęcającą młodych ludzi do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej

4 Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

4.1. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim”

EKOPOLIS W DUCHU SLOW

4.1.1. Cel operacyjny „Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska”

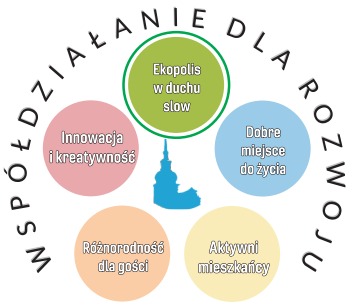

Cel ten, z jednej strony stanowi mocną odpowiedź na wyzwania klimatyczne współczesnego świata i stara się wdrażać rozwiązania, które przeciwdziałać będą postępującym zmianom w środowisku otaczającym człowieka, z drugiej strony służyć będzie, w całej swojej rozciągłości, stworzeniu dobrych, przyjaznych warunków do życia dla obecnych mieszkańców, stwarzając jednocześnie zachętę do osiedlenia się na terenie gminy Stary Sącz nowych mieszkańców. Także bez **najwyższej jakości środowiska** nie będzie możliwy rozwój produktu turystycznego, w którym spora część mieszkańców gminy upatruje szansy na wzmacnianie potencjałów rozwojowych. Realizacji bardzo wielu aspektów poruszonych poniżej służyć będą także nowoczesne rozwiązania technologiczne.

oszczędne gospodarowanie energią

Pierwsza grupa działań w ramach tego celu, wiąże się z szeroko pojętym oszczędzaniem energii, zarówno na poziomie JST, jak i poprzez szereg działań promocyjnych i informacyjnych – także wśród mieszkańców gminy, które nie tylko zmienią podejście mieszkańców do takich kwestii jak termomodernizacja, korzystanie z urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, czy systemów niskotemperaturowych, ale także udzielą mieszkańcom i lokalnym przedsiębiorcom wsparcia w poszukiwaniu źródeł finansowania dla takich działań. Celem tych przedsięwzięć jest nie tylko obniżenie kosztów funkcjonowania samorządu, ale także uzyskanie wymiernych korzyści dla środowiska, które ostatecznie wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców.

wykorzystanie źródeł odnawialnych

Kolejna grupa przedsięwzięć związana jest z systematycznym odchodzeniem od korzystania z nieodnawialnych źródeł energii na rzecz źródeł odnawialnych. Także tutaj ważna jest rola samorządu w promowaniu rozwiązań, zarówno poprzez działania własne, jak i wspomaganie mieszkańców poprzez doradztwo i pozyskiwanie środków na wymianę urządzeń wykorzystujących OZE, a także zachęcających do produkcji energii (nawet jeżeli w relatywnie niewielkiej skali) blisko miejsca jej wykorzystania. Także tutaj zapisano działania, które powinny przygotować Gminę Stary Sącz w perspektywie roku 2050 do całkowitego odejścia od wykorzystania energii pochodzącej z nieodnawialnych źródeł.

rozwój budownictwa pasywnego i zeroemisyjnego

Jednocześnie biorąc pod uwagę strategiczne ambicje Starego Sącza (slow city, green city i smart city) Gmina nie tylko powinna być prekursorem w zakresie stosowania standardów budownictwa pasywnego i zeroemisyjnego w obiektach o charakterze komunalnym, ale wszelkimi możliwymi środkami powinna promować takie rozwiązania wśród przedsiębiorców i mieszkańców.

poprawa jakości środowiska naturalnego i powietrza

Duża grupa działań dotyczy systematycznego podnoszenia standardów ochrony środowiska, co także, w sposób bezpośredni, wiąże się z jakością życia mieszkańców i atrakcyjnością turystyczną gminy. W ramach tego kierunku znalazły się zarówno działania związane z palącym ciągle, na terenie kilku sołectw, problem odprowadzania ścieków oraz dostępu do dobrej jakości wody pitnej. Szczególnie, że rozproszona zabudowa i podgórski charakter miejscowości wchodzących w skład gminy utrudnia, a czasem wręcz uniemożliwia prowadzenie inwestycji liniowych – stąd konieczne jest wsparcie samorządu w budowie alternatywnych sposobów oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie) oraz znajdowanie sposobów, które zapewnią zarówno ciągłość jak i jakość dostaw wody pitej. W ramach tego kierunku zdefiniowano także szereg działań, których długofalowym efektem powinna być znacząca poprawa jakości powietrza, szczególnie w sezonie zimowym. Nie da się jednak osiągnąć zadowalających efektów tych działań bez zmiany postaw samych mieszkańców, co jest rolą zarówno samorządu, organizacji pozarządowych, ale także systematycznego wzrostu świadomości ekologicznej samych mieszkańców.

zero waste

Pomimo prowadzonych w ostatnich latach działań i znaczącego postępu, jaki dokonał się w zakresie gospodarowania odpadami, istnieje potrzeba dalszego rozwijania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. Nie ma dziś innego wyjścia, jak wspieranie transformacji w kierunku gospodarki w obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej. To samorząd powinien promować zachowania, ale także stwarzać możliwości do ich realizacji, w których produkty, materiały oraz surowce będą pozostawać w lokalnej gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów będzie na ile to możliwe minimalizowane.

zrównoważona komunikacja i elektromobilność

Nie można mówić o mieście spokojnym, zielonym i inteligentnym bez całościowej zmiany podejścia do kwestii transportu w gminie. I nie rozumiemy przez to wyłącznie kwestii związanych z transportem publicznym, choć tutaj akcenty będą bardzo wyraźne, ale także o przebudowie świadomości i sposobów korzystania z transportu samochodowego. Odpowiedzialnością samorządu jest tutaj z jednej strony taka rozbudowa transportu publicznego, żeby korzystanie z niego było bardziej opłacalne w każdym wymiarze: finansowym, czasowym, towarzyskim, ale także taką zmianę organizacji ruchu w mieście, która zachęcać będzie do poruszania się pieszo lub z wykorzystaniem alternatywnych środków transportu (roweru, hulajnogi, itp.), a zniechęcać będzie do korzystania z samochodów. Są to działania spójne z ideą

tworzenia miasta i gminy kompaktowej, w której gros usług dostępnych jest relatywnie blisko miejsca zamieszkania lub w zasięgu komunikacji publicznej, która winna stanowić kręgosłup komunikacyjny na terenie gminy.

dbałość o zieleń

Przedsięwzięcia i działania w ramach kolejnego kierunku mają wprost nawiązywać do idei miasta zielonego. Samo miasto jest relatywnie niewielkie, a dostępne przestrzenie zapewniają dostęp do terenów zielonych. Jeszcze bardziej oczywista wydaje się dostępność terenów zielonych na terenach pozamiejskich. Nie chodzi jednak tutaj o samą dostępność, a o uczynienie z terenów zielonych jednego z wyróżników miasta i gminy. Chodzi także o przyjęcie pewnych standardów postępowania z zielenią na terenie gminy, gdzie będzie ona podlegała swoistej ochronie np. w prowadzonych procesach inwestycyjnych, gdzie zostaną przyjęte określone standardy projektowania przestrzeni publicznych z uwzględnieniem roli zieleni w przestrzeni zurbanizowanej i jej funkcji zdrowotnych, ekologicznych, społecznych i ekonomicznych. Nie bez znaczenia jest też wdrożenie standardów projektowania przestrzeni publicznych w taki sposób, by przestrzeń ta odpowiadała na wyzwania klimatyczne: redukowała zjawisko miejskiej wyspy ciepła, powodowała powstrzymanie szybkiego spływu wód opadowych z placów, parkingów, ulic, osiedli, prywatnych posesji, a na ile to możliwe także dachów.

integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Znowelizowana ustawa o samorządzie gminnym w artykule 10e nakłada na samorząd – w trakcie opracowywania strategii rozwoju – opracowanie także „modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy". To pierwszy krok do integracji planowania strategicznego i przestrzennego, ale także czytelnie nałożony przez ustawodawcę obowiązek spojrzenia na obszar całej gminy i czytelnego zdefiniowania funkcji poszczególnych obszarów, w tym m.in. mieszkaniowo-usługowej, przemysłowej, turystyczno-rekreacyjnej, a także refleksja nad świadomą ochroną i racjonalnym gospodarowaniem krajobrazem.

ograniczenie rozpraszania zabudowy

Bezpośrednio z powyższego wynika konieczność podejmowania przez samorząd działań, które przeciwdziałać będą niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy, szczególnie na terenach wiejskich i wprowadzenie rozwiązań, które doprowadzą do tworzenia bardziej zwartej zabudowy. Niezwykle istotna, a zarazem trudna, będzie tutaj rola administracji samorządowej jako świadomego regulatora procesów przestrzennych. Inna sprawa, iż przygotowywane regulacje prawne na poziomie ustawowym nie tylko będą wspierały takie działania samorządu, ale wręcz będą je wymuszały. Ponadto uzgodnione w ramach tego kierunku działania mają prowadzić także do tego, że samorząd winien stać się jeszcze bardziej aktywnym „graczem" na rynku nieruchomości prowadząc świadomą politykę scaleń, komasacji i wymiany gruntów, a także mocniej – poprzez opracowanie i wdrożenie lokalnych standardów urbanistycznych – porządkować i wpływać na część procesów inwestycyjnych prowadzonych na swoim terenie.

równowaga w gospodarowaniu przestrzenią

Także swego rodzaju funkcję regulacyjną stawia przed sobą kolejny z zapisanych w ramach tego celu kierunek. Uznając ogromną wartość cennych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów na swoim terenie, samorząd będzie dążył do zachowania równowagi pomiędzy obszarami zabudowanymi (zagospodarowanymi), a terenami zielonymi i terenami o ważnych funkcjach przyrodniczych, w szczególności chronionymi. To nie tylko dbałość o niezabudowywanie (jakąkolwiek formą zabudowy) terenów przyrodniczo cennych, ale także dbałość o możliwość swobodnej migracji zwierząt w ich naturalnych korytarzach ekologicznych. Wydaje się, że jeżeli Gmina ma ambicje budowania swojego potencjału rozwojowego na walorach przyrodniczych i krajobrazowych, to dbałość o jakość środowiska naturalnego i swobodne warunki do życia dla bytujących tu i migrujących gatunków zwierząt i roślin wydają się być absolutną oczywistością.

aktywna polityka mieszkaniowa

Dwa kolejne kierunki działań dotykają zarówno zagadnień przestrzennych, jak i środowiskowych, a wiążą się bezpośrednio z metacelem strategii, jakim jest stworzenie warunków do zamieszkania dla młodych mieszkańców Starego Sącza na terenie gminy, jak i przyciągania nowych mieszkańców. Żeby było to możliwe, Gmina musi prowadzić aktywną politykę mieszkaniową, poczynając od wskazania gruntów pod różnego rodzaju zabudowę mieszkaniową (poczynając od osiedli wielorodzinnych, poprzez jednorodzinne, aż po enklawy ekskluzywnej zabudowy willowej), poprzez ich przygotowanie i uzbrojenie, a kończąc na poszukiwaniu nowoczesnych instrumentów finansowania budowy mieszkań, zarówno o charakterze publicznym, jak i niepublicznym. Ważnym elementem społecznej odpowiedzialności samorządu Starego Sącza będzie też dbałość o osoby w trudnym położeniu, którym Gmina powinna zapewniać dostęp do mieszkań zgodnych z ich potrzebami i aktualną sytuacją życiową. Bezsprzecznie też nowocześnie i aktywnie prowadzona polityka mieszkaniowa winna stać się skutecznym narzędziem promocji Starego Sącza i stanowić zachętę do osiedlenia się na terenie Gminy przez osoby spoza jej obszaru.

rewitalizacja społeczno-ekonomiczna

Realizacja przedsięwzięć związanych z rewitalizacją niesie za sobą niezwykle ważną ideę, która łączy wszystkich zaangażowanych w nią „aktorów rozwoju lokalnego" jednym wspólnym celem, jakim jest ożywienie społeczne i gospodarcze miasta, miejscowości i poszczególnych obszarów uznanych za znajdujące się w trudniejszym położeniu. To poprawie jakości życia na tych obszarach podporządkowane mają być wszelkie działania i interwencje podejmowane równolegle w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. W centrum strefy objętej rewitalizacją musi stać człowiek – mieszkaniec tego miejsca – a wszystko wokół musi być skomponowane w taki sposób, aby ten komu to służy, pozostał w tym miejscu, pracował, uczył się i czuł się dobrze. Dlatego szczególny nacisk w działaniach rewitalizacyjnych Starego Sącza musi zostać położony na aktywizację społeczną, tak aby głos mieszkańców był słyszany,

wysłuchany i uwzględniany w prowadzonych działaniach. Szansą dla skutecznej rewitalizacji będzie aktywizacja wszystkich interesariuszy, w tym przede wszystkim społeczeństwa lokalnego oraz dobra komunikacja z lokalną wspólnotą. Skuteczność tak zdefiniowanych działań wymaga od samorządu Starego Sącza rzetelnego przygotowania się do prowadzenia tych procesów, sprawności organizacyjnej, wiedzy i społecznej wrażliwości na pracę z osobami i środowiskami w miejscach kumulacji negatywnych czynników rozwojowych.

dostęp do Internetu

I wreszcie ostatni kierunek działań – po części związany z przestrzenią, po części z mieszkalnictwem, a równie dużej mierze z gospodarką, to zapewnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości na wszystkich obszarach zurbanizowanych gminy. To dziś, a szczególnie w kontekście doświadczeń post pandemicznych warunek rozwoju zarówno przedsiębiorczości, jak i edukacji dla młodych mieszkańców gminy, dostępu do nowoczesnych rozwiązań z zakresu telemedycyny dla osób dorosłych i seniorów, ale także warunek skutecznego pozyskania nowych mieszkańców, dla których przy wysokich walorach środowiska, dobrej ofercie usług publicznych szybki i stabilny Internet będzie warunkiem przesądzającym o decyzji, co do wyboru nowego miejsca zamieszkania.

Ekopolis w duchu slow

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
I.1. „Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania, jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska”

CEL OPERACYJNY:
I.1. Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.1. Oszczędne gospodarowanie energią i zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Stworzenie bazy budynków komunalnych i infrastruktury energetycznej wykorzystywanej przez samorząd.
- Audyty energetyczne w odniesieniu do infrastruktury komunalnej (budynki, oświetlenie uliczne).
- Rozbudowa i modernizacja gminnego systemu oświetlenia ulic wraz z wymianą opraw na energooszczędne oraz z wykorzystaniem OZE.
- Wymiana instalacji elektrycznych w budynkach komunalnych i infrastrukturze komunalnej na systemy energooszczędne.
- Dążenie do korzystania z technologii pasywnych i zeroemisyjnych przy budowie i remoncie obiektów komunalnych.
- Organizacja systemu wspólnych zakupów energii, w tym zielonej energii.
- Promocja efektywności energetycznej wśród mieszkańców (informacja i promocja zakupu urządzeń o wysokiej klasie energetycznej, promocja zachowań związanych z oszczędzaniem energii).
- Promocja instrumentów finansowych dla mieszkańców związanych z termomodernizacją i efektywnością energetyczną.
- Wspieranie działań termomodernizacyjnych i związanych z podnoszeniem efektywności energetycznej w budynkach prywatnych (w tym połączenie takiego wsparcia z wymianą źródeł ciepła).
- Wspieranie mieszkańców w wyszukiwaniu i aplikowaniu o fundusze zewnętrzne na działania związane z OZE.
- Przygotowanie i wdrożenie programów finansowanych ze źródeł zewnętrznych dla mieszkańców Gminy, a związanych z wykorzystaniem OZE w budynkach prywatnych.
- Promocja budownictwa energooszczędnego, pasywnego i zeroemisyjnego wśród mieszkańców.
- Promowanie rozwiązań związanych z produkcją energii blisko miejsca jej użytkowania.
- Budowa – w partnerstwie z gminami SOF – lokalnych magazynów energii.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.2. Podejmowanie działań, których celem jest zagwarantowanie najwyższych standardów ochrony środowiska, w tym wody i powietrza

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Dokończenie budowy wodociągów i kanalizacji w obszarach, w których inwestycje te są uzasadnione ekonomicznie.
- Modernizacja sieci wodociągowej i na odcinkach zużytych technologicznie.
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których budowa infrastruktury liniowej jest nieopłacalna.
- Podejmowanie działań mających zapewnić dostęp do dobrej jakości wody pitnej dla obszarów pozbawionych wodociągu komunalnego.
- Intensyfikacja kontroli w zakresie właściwego odprowadzania ścieków przez mieszkańców i przedsiębiorców.
- Dalsza gazyfikacja poszczególnych obszarów gminy.
- Wprowadzenie punktowego monitoringu jakości powietrza (co najmniej 3 punkty w gminie) wraz z transparentną publikacją wyników w czasie rzeczywistym.

PRZEDSIĘWZIĘCIA (cd.):

- Intensyfikacja sprzątania ulic, chodników i placów (na mokro) w celu ograniczenia emisji pyłowych.
- Dbałość o czystość na obszarze gminy przez właścicieli nieruchomości (regularne sprzątanie poboczy dróg, miedz, rzek i potoków oraz lasów).
- Systematyczna kontrola palenisk domowych.
- Systematyczne odchodzenie od wykorzystania energii ze źródeł wysokoemisyjnych, w pierwszej kolejności z węgla.
- Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie jakości środowiska z uwzględnieniem współodpowiedzialności mieszkańców za powstające zanieczyszczenia wraz z pokazaniem ich krótko-, średnio- i długoterminowych skutków dla jakości i długości życia ludzi.
- Promowanie odpowiedzialnych zachowań proekologicznych (transport zbiorowy, promocja „miasta pieszych", segregacja odpadów, ograniczenie zużycia surowców, oszczędzanie wody itp.).

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.3. Rozwijanie i promowanie gospodarki odpadami prowadzonej w obiegu zamkniętym

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Rozwijanie systemów informatycznych do zbierania i analizy danych o odpadach w oparciu o istniejący system etykietyzacji worków i pojemników.
- Dalsza rozbudowa i unowocześnienie systemu PSZOK oraz uelastycznienie form prowadzonej działalności (elastyczne godziny otwarcia, dostosowane do rzeczywistych potrzeb mieszkańców).
- Edukacja ekologiczna w zakresie ograniczania wytwarzania odpadów oraz ich właściwej utylizacji.
- Promowanie zagospodarowania bioodpadów w miejscu ich powstawania (w odniesieniu do budynków jednorodzinnych).
- Podejmowanie wspólnych działań na obszarze subregionu związanych z gospodarką odpadami.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej, systematyczne wspieranie rozwoju transportu publicznego i alternatywnego, w tym elektromobilności

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Dążenie do ograniczenia liczby przemieszczeń samochodami w obszarze miasta.
- Podejmowanie działań na rzecz budowy szybkiego (wahadłowego) połączenia kolejowego Nowy Sącz – Stary Sącz.
- Usprawnienie połączenia drogowego Nowy Sącz-Stary Sącz poprzez budowę ul. „Węgierskiej bis".
- Podejmowanie działań na rzecz budowy obejścia drogowego Barcic w ciągu drogi krajowej nr 87.
- Modernizacja połączenia drogowego Barcice – Przysietnica – Skrudzina – Gołkowice (poprawa parametrów drogi, chodniki, ewentualnie odcinkami ścieżka rowerowa).
- Przegląd i dostosowanie do potrzeb mieszkańców lokalizacji oraz infrastruktury przystanków autobusowych.
- Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie gminy: bezpieczne przejścia dla pieszych, bezpieczne zatoki przystankowe wraz z modernizacją wiat, budowa chodników w miejscach uzasadnionych potrzebami bezpieczeństwa, ścieżki rowerowe.
- Budowa systemów Park & Ride oraz Bike & Ride przy stacjach kolejowych na terenie Gminy Stary Sącz wraz z infrastrukturą umożliwiającą ładowanie samochodów i rowerów elektrycznych.
- Połączenie parkingów P&R i B&R z centrami miejscowości spójną siecią ścieżek rowerowych i pieszych o najkrótszych możliwych przebiegach.
- Rozwój komunikacji wewnątrzgminnej m.in. w oparciu o elektromobilną komunikację zbiorową.
- Wprowadzenie organizacji ruchu w centrum miasta przyjaznej dla pieszych i rowerzystów, dającej im preferencje przed ruchem samochodowym.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.5. Dbałość o zieleń na terenach zurbanizowanych –zieleń wzdłuż dróg i ciągów pieszych

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Projektowanie nowych i modernizacja istniejących dróg, chodników i ścieżek rowerowych, gdzie normą są nasadzenia zieleni w ciągu tras komunikacyjnych.
- Projektowanie krawężników i pasów zieleni sprzyjających retencji wód opadowych i zatrzymania ich na terenach biologicznie czynnych.
- Tworzenie nowych terenów zielonych w mieście i w centrach wsi.
- Promowanie niestandardowych realizacji zieleni – zielone dachy, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody społeczne.
- Edukacja ekologiczna w zakresie terenów zielonych, m.in. promocja łąk kwietnych, przeciwdziałanie wypalaniu traw.
- Organizacja konkursów dla mieszkańców i przedsiębiorców promujących wysokie standardy dbałości o estetykę terenów zielonych.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.6. Aktywne planowanie przestrzenne, w tym czytelne rozgraniczenie funkcji gminy (mieszkaniowo-usługowej od przemysłowej oraz ochrona i racjonalne gospodarowanie krajobrazem)

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Czytelne wskazanie w planach zagospodarowania przestrzennego funkcji poszczególnych obszarów.
- Określenie w planach zagospodarowania przestrzennego nieprzekraczalnej linii zabudowy na terenach słabo zurbanizowanych.
- Przygotowanie gminy do integracji planowania przestrzennego i strategicznego, w tym do opracowania „Planu ogólnego dla Gminy Stary Sącz".
- Dążenie do zachowania równowagi pomiędzy obszarami zabudowanymi (zagospodarowanymi), a terenami zielonymi i terenami o ważnych funkcjach przyrodniczych, w szczególności obszarów chronionych.
- Powstrzymanie presji zabudowy i zagospodarowania terenów objętych ochroną.
- Dbałość o utrzymanie korytarzy ekologicznych na terenie gminy.
- Skupowanie przez samorząd gruntów o potencjalnym strategicznym znaczeniu dla zabezpieczenia usług publicznych w przyszłości.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.7. Ograniczanie rozlewania się gminy i miasta (zabudowy) – Gmina jako świadomy regulator procesów przestrzennych

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Aktywna polityka „nieruchomościowa" samorządu – scalanie, wymiany gruntów i przygotowywanie ofert inwestycyjnych.
- Budowa gminnego zasobu nieruchomości.
- Wspieranie procesu rozwoju miasta wzdłuż istniejącej i rozbudowywanej ul. Kardynała S. Wyszyńskiego (odpowiednie planowanie przestrzenne, polityka nieruchomościowa, inwestycje infrastrukturalne).
- Dalsze konsekwentne kreowanie strefy aktywności gospodarczej wzdłuż ul. Kardynała S. Wyszyńskiego i w rejonie ul. Piaski.
- Włączenie lokalnych społeczności w proces uzgadniania planów przestrzennych, począwszy od formułowania celów dla tych planów, po sporządzenie finalnego planu.
- Czytelne komunikowanie, jakiego typu inwestycje nie powstaną na obszarach rozproszonej (pojedynczej) zabudowy, przy jednoczesnym komunikowaniu jak będą egzekwowane wymogi np. dotyczące ochrony środowiska.
- Edukacja społeczna w zakresie planowania przestrzennego.
- Ochrona krajobrazu w oparciu o „uchwałę krajobrazową".

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.8. Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej nakierowanej na zatrzymanie młodych ludzi i przyciągniecie nowych, młodych mieszkańców

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Czytelne wskazywanie w dokumentach planistycznych terenów o funkcjach mieszkaniowych z jasnym podziałem na wielorodzinne i jednorodzinne.
- Aktywna polityka Gminy w zakresie scaleń i wymiany gruntów – z przeznaczeniem na cele mieszkaniowe.
- Uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, w tym w rejonie ul. Kardynała S. Wyszyńskiego.
- Promocja standardów architektonicznych dla powstającego budownictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego (styl i estetyka).
- Aktywne poszukiwanie nowoczesnych instrumentów finansowania budownictwa mieszkaniowego, w tym z wykorzystaniem środków rządowych oraz instrumentów rynkowych.
- Zagwarantowanie minimalnego zasobu mieszkaniowego dla osób w trudnym położeniu: mieszkania socjalne, mieszkania chronione, mieszkania wspomagane.
- Prowadzenie polityki mieszkaniowej, jako świadomego narzędzia promocji miasta.
- Realizacja budownictwa czynszowego, w tym z udziałem Gminy.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.9. Rewitalizacja społeczno-ekonomiczna obszarów zdegradowanych Gminy Stary Sącz

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Aktualizacja „Diagnozy zjawisk społeczno-ekonomiczno-przestrzennych Miasta i Gminy Stary Sącz wraz z delimitacją obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji".
- Aktualizacja „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stary Sącz".
- Opracowanie projektów rewitalizacyjnych dla obszarów gminy o zdiagnozowanych zjawiskach kryzysowych.
- Fizyczna rewitalizacja obszarów o największym nasileniu zjawisk kryzysowych (m.in. rejon dworca PKP).
- Implementacja modelu myślenia „rewitalizacyjnego" do innych działań realizowanych przez gminę: przekrojowość, zintegrowanie, łączenie działań inwestycyjnych z nieinwestycyjnymi.
- Utworzenie funduszu rewitalizacyjnego w celu partycypacji Gminy w odnowie elewacji budynków na obszarze stanowiącym zespół staromiejski uznany za Pomnik Historii.
- Wprowadzenie systemu zachęt dla właścicieli budynków zabytkowych w celu większej dbałości o zabytkową substancję.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

I.1.10. Dostęp do Internetu wysokich prędkości na wszystkich obszarach zurbanizowanych Gminy

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Zapewnienie dostępu do Internetu dużych prędkości na wszystkich obszarach zurbanizowanych Gminy Stary Sącz.
- Edukacja informatyczna osób cyfrowo wykluczonych, w tym osób starszych.
- Bezpłatny dostęp do komputera i Internetu dla ubogich mieszkańców gminy, np. w bibliotekach gminnych.

4.2. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców”

Dobre miejsce do życia

4.2.1. Cel operacyjny „Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych”

Gmina Stary Sącz chcąc powstrzymać zjawisko depopulacji, szczególnie ludzi młodych ze swojego terenu oraz przyciągnąć nowych mieszkańców musi umieć odróżnić się od innych miejsc na mapie Polski, a nawet świata, musi stworzyć ofertę, która będzie konkurencyjną w stosunku do tego co oferują sąsiednie gminy. Dziś – w dobie globalizacji – samo przywiązanie do miejsca urodzenia, domu rodziców, tradycji przodków – jest niewystarczające dla podejmowania kluczowych decyzji o dobrym miejscu do życia.

W ramach celu związanego z wysokimi standardami środowiska, zaprezentowano strategiczne przesądzenia starosądeckiego samorządu co do kwestii związanych z szeroko rozumianą ekologią. Jakość środowiska zamieszkania: czystość powietrza, dostęp do dobrej jakości wody pitnej, czyste i bogate w zasoby przyrodnicze otoczenie, wspólna odpowiedzialność za stan środowiska za lat kilka i kilkanaście, to ważny, ale nie jedyny aspekt decydujący o wyborze miejsca do życia. Drugim, równie istotnym, jest **wysoka jakość i dostępność usług, zarówno tych publicznych, za które odpowiada samorząd, jak i niepublicznych, których realizatorem są podmioty prywatne.** Nie ugruntujemy pozycji gminy Stary Sącz jako dobrego miejsca do życia, do wychowania dzieci i przygotowania ich do konkurowania z rówieśnikami z większych miast, czy przyjaznej ostoi dla ludzi starszych, nie zapewniając im naprawdę wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, i nie tworząc miejsc, w których po prostu, w sposób kompletny, będzie się dobrze żyło.

wysoka jakość i dostępność usług

dostępne usługi wychowawcze

Pierwszą z usług publicznych, za którą odpowiada samorząd, są usługi opiekuńczo-wychowawcze. Aktywność samorządu należałoby tutaj rozszerzyć także o stwarzanie warunków do powstawania żłobków. Dobrze zorganizowane, bezpieczne (dla dzieci i dla spokoju rodziców) oraz twórczo prowadzone żłobki i przedszkola nie tylko dają rodzicom możliwość szybszego powrotu na rynek pracy, ale przede wszystkim stwarzają najmłodszym szansę na ich lepszą socjalizację i rozwój umiejętności społecznych. To, czy żłobek lub przedszkole będzie miejscem stymulującym rozwój, zależy od jakości sprawowanej opieki, a na to wpływ mają decyzje podejmowane przez samorząd, zarówno co do oferty lokalowej, wyposażenia placówek, ale także doboru i systematycznego podnoszenia kwalifikacji przez zatrudnioną w tych placówkach kadrę.

wysoka jakość i innowacyjność usług edukacyjnych

Kolejny element, który w sposób bezpośredni wpływa na szanse rozwojowe, ale nierzadko też może być elementem przyciągającym do danego miasta czy gminy nowych mieszkańców, jest jakość i innowacyjność usług edukacyjnych. Szkoła nie może zastępować rodziców w procesie wychowawczym, ale współczesna szkoła musi zapewnić młodemu mieszkańcowi gminy najlepsze z możliwych warunki startu na kolejne szczeble edukacji i w konsekwencji w dorosłe życie. Starosądeckie szkoły, w jeszcze większym stopniu winne być przygotowane do wprowadzania nowoczesnych metod nauczania, wdrażania nowych programów i implementowania rozwiązań systemowych, które mogą i powinny unowocześnić szkoły. Działania te nie pozostają w gestii jedynie władz samorządowych, ale są wspólną odpowiedzialnością dyrektorów placówek, kadry pedagogicznej i rodziców. Za wprowadzanymi zmianami musi iść, z jednej strony chęć dokonywania zmian, przekonanie, że wprowadzanie innowacji jest zasadne, a z drugiej przygotowanie kompetencyjne kadr pedagogicznych do wprowadzania innowacji. Nie bez znaczenia jest też dialog pomiędzy dwoma szczeblami samorządu (samorządem gminnym i powiatowym) dotyczący wzajemnych zależności pomiędzy szkolnictwem podstawowym i średnim, nie tylko dlatego, żeby zapewnić starosądeckiej młodzieży możliwość kontynuowanie nauki na poziomie średnim – przy zachowaniu najwyższych standardów jakościowych – blisko miejsca zamieszkania, ale także dlatego, że w interesie samorządu lokalnego jest zatrzymywanie jak najdłużej młodych mieszkańców Starego Sącza w ich miejscu zamieszkania. Odrębnym elementem, ale ściśle z kolei związanym z jakością życia w jego długiej perspektywie trwania, jest promocja uczenia się przez całe życie i stwarzanie przez samorząd warunków, które pozwolą stwarzać i wspierać tego typu inicjatywy, ale także uświadamiać mieszkańcom wartość z bycia aktywnym w warstwie edukacyjnej, także w dorosłym i dojrzałym wieku .

uczenie się przez całe życie

bogata oferta kulturalna

Niepodważalnym – dla jakości życia w danej gminie – jest dostępność, atrakcyjność i właściwe odpowiadanie na potrzeby zróżnicowanych grup odbiorców usług z zakresu kultury. Winna ona, z jednej strony – opierając się na swoim dziedzictwie – wzmacniać i rozwijać lokalną tożsamość, z drugiej, zapewniać realizację potrzeb i aspiracji mieszkańców gminy Stary Sącz. Podstawą działania oraz postępu cywilizacyjnego jest sfera kultury wykształcona przez kolejne pokolenia mieszkańców gminy Stary Sącz. Jej rozwój dziś, skala zaspakajania potrzeb dorosłych, jak i dzieci, wykształconych i mniej wykształconych, obytych i mniej obytych, jest w ogromniej mierze wyznacznikiem dobrych warunków życia. Ale kultura – jej dostępność, zróżnicowanie, atrakcyjność – to nie tylko jeden z mierników jakości życia w gminie, ale też niejednokrotnie element pozyskiwania inwestora (rozpoznawalność miejsca, dobre skojarzenia), a przede wszystkim turysty – uczestnictwo w konkretnych wydarzeniach, rozpoznawalność miejsca przez pryzmat zasobów kultury materialnej i niematerialnej.

różnorodna oferta sportowo-rekreacyjna

W rozwiniętych społeczeństwach sport i rekreacja są dobrem powszechnym, dostępnym w różnych formach, zależnie od możliwości i zainteresowań mieszkańców. Sport i rekreacja w wymiarze lokalnym, to wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez doraźne lub zorganizowane uczestnictwo wpływają na wypracowanie lub poprawę kondycji fizycznej i psychicznej, ale także rozwój stosunków społecznych. Jest to zatem niezwykle ważny obszar, dzięki któremu samorząd może wpływać na poprawę zdrowia swoich mieszkańców, organizowanie im w sposób atrakcyjny czasu wolnego, zapobiegać powstawaniu szeregu patologii. Z uwagi na duże zaangażowanie czynnika społecznego (organizacji pozarządowych) obszar tej działalności samorządu jest też miejscem mądrego kształtowania zasad współpracy, w tym współfinansowania, określonych inicjatyw najlepiej odpowiadających na dobrze zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców. I chyba ten aspekt wydaje się dziś najważniejszy, wszak lata wcześniejsze pozwoliły, w ogromnym stopniu zaspokoić potrzeby inwestycyjne w tej materii. Teraz wyzwaniem jest dobre i opowiadające na społeczne zapotrzebowanie wykorzystanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Starego Sącza. Co nie wyklucza oczywiście, że także w kolejnych latach rodzić się będą potrzeby inwestycyjne w zakresie sportu i rekreacji na terenie gminy Stary Sącz.

bezpieczeństwo zdrowotne

Bezpieczeństwo zdrowotne jest jedną z kluczowych sfer życia człowieka. Implikacje przeobrażeń dokonujących się w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego powodują, że konieczne staje się przeprowadzenie zmian w zarządzaniu bezpieczeństwem zdrowotnym, także na tym najniższym poziomie, tj. w samorządzie gminnym. Odpowiedzią na turbulentne zmiany zachodzące w systemie ochrony zdrowia powinna być przede wszystkim – na poziomie lokalnym – poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w tym zakresie. W porównaniu do innych szczebli władzy samorządowej i władz centralnych władztwo gminy w tej materii nie jest duże. Sprowadza się w gruncie rzeczy do dwóch elementów: tworzenia warunków funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej oraz analizowania i oceniania potrzeb zdrowotnych swoich mieszkańców. W tej sytuacji ważne są partnerskie relacje z zakładami opieki zdrowotnej na terenie Starego Sącza i wzajemne współdziałanie obu stron w celu zapewnienia najwyższej jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz profilaktyki ochrony zdrowia. Niezwykle istotnym elementem, który samorząd Starego Sącza powinien bardzo mocno rozwijać i to zarówno od strony samych rozwiązań informatyczno-sprzętowych, jak i przekonania do nowych możliwości mieszkańców gminy, w tym, w szczególności osób starszych, jest rozwijanie systemów telemedycyny ze wszystkimi jej możliwościami, które z pewnością na przestrzeni najbliższej dekady będą się intensywnie rozwijały, choć pewnie dziś trudno jeszcze dywagować o rozwiązaniach, które staną się powszechne pod koniec dekady, ale należy się już dziś do nich w sposób systemowy i systematyczny przygotowywać.

srebrna gospodarka

Z poprzednią kwestią mocno wiąże się przeprofilowanie części świadczonych dziś usług i wprowadzenie zupełnie nowych, dostosowanych do potrzeb osób w podeszłym wieku. Zmiany demograficzne i społeczne są jednoznacznie przesądzone – rośnie długość życia, rozluźniają się więzi społeczne wewnątrz rodzin, część młodszych osób wyjedzie daleko poza Stary Sącz, z drugiej strony za rosnącą długością życia bardzo często idzie też dobra kondycja psychofizyczna osób starszych, a co za tym idzie potrzeba aktywnego spędzania wolnego czasu – aktywnego fizycznie, umysłowo i społecznie.

Samorząd musi zauważyć tą pokoleniową zmianę i musi potrafić na nią w sposób adekwatny zareagować – organizując i dostarczając takie usługi, które aktywnym seniorom zapewnią atrakcyjne formy spędzania czasu, a seniorom wymagającym wsparcia pielęgnacyjno-opiekuńczego zapewnią dostęp do tego typu usług. Paradoksalnie, wysoka jakość usług senioralnych dostępnych na terenie Starego Sącza może być przyczynkiem do podejmowania decyzji o przeprowadzeniu się do Starego Sącza, na tzw. emeryturę, osób z innych miast, szczególnie z dużych aglomeracji. Już dziś sporo takich przypadków jest odnotowywanych, a przy aktywnie prowadzonej polityce senioralnej może to być całkiem dobry sposób pozyskiwania nowego mieszkańca, który przez 20–30 kolejnych lat nie tylko będzie odbiorcą usług senioralnych, ale będzie też stabilnym podatnikiem i aktywnym konsumentem usług i dóbr lokalnych, wpływając tym samym na możliwość tworzenia nowych miejsc pracy i rozwijania lokalnych firm.

wsparcie osób potrzebujących pomocy

Niewątpliwie wyzwaniem jest dalsze przeformułowywanie usług związanych z tzw. pomocą społeczną. Niezwykle istotne jest, by wsparcie z pomocy społecznej budować w taki sposób, by wspierała ona i dawała poczucie bezpieczeństwa osobom naprawdę potrzebującym, a nie była elementem „rozleniwiania" lokalnej społeczności. Z tym też wiąże się kwestia prowadzenia tej polityki w taki sposób, by odchodzić od czystej redystrybucji wsparcia (i to najczęściej w wymiarze finansowym), na rzecz stosowania instrumentów, które sprawią, iż pomoc społeczna uzyska atrybut polityki aktywizującej. Oznacza to zdecydowanie mocniejsze przejście na wspieranie aktywności mieszkańców, a nie ich bierności. Bez wątpienia poza zmianą podejścia, w tym także lepszego przygotowania kadr po stronie pracowników opieki społecznej, zmiany wymaga mentalność odbiorców tej pomocy. Niezwykle pilnym wyzwaniem jest łagodzenia lub przeciwdziałania skutkom negatywnego wpływu pandemii COVID-19 szczególnie w obszarze edukacji i rozwoju społecznego dzieci i młodzieży z mniejszych miejscowości, a także ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.

silna rodzina

Wyzwania demograficzne, przed którymi staje także Stary Sącz, sprawiają, iż samorząd musi prowadzić aktywną politykę prorodzinną. W ogólnopolskich badaniach poświęconych temu zagadnieniu 2/3 ankietowanych twierdzi, że ważnym jest, aby samorząd prowadził politykę prorodzinną, jednocześnie blisko połowa pytanych jest zdania, że

prowadzenie polityki prorodzinnej jest decydującym kryterium podczas wyboru gminy czy miasta w celach mieszkalnych. Na poziomie lokalnym polityka prorodzinna może przynosić wymierne – także ekonomicznie – korzyści dla samych samorządów. Eksperci zajmujący się tą dziedziną, zwracają uwagę na swoisty system naczyń połączonych. Im więcej rodzin z dziećmi w gminie – tym więcej podatników, ale co bardziej istotne pracowników. Im więcej pracowników, tym Gmina staje się atrakcyjniejsza dla przedsiębiorców pod kątem lokowania w niej swojej działalności. Im więcej firm płacących podatki, tym większy budżet gminy. Większy budżet to więcej środków na inwestycje w infrastrukturę i komfort mieszkańców. Im dobrostan rodzin wyższy, tym większe ich zadowolenie i szczęście, co może być siłą napędową samorządów. Doświadczenia wielu polskich samorządów wskazują, iż programy wsparcia rodzin mogą przybierać bardzo różne, często innowacyjne formy, nie tylko finansowe. Z pewnością aktywna polityka prorodzinna, mocno osadzona w ciągle jeszcze dostrzegalnym starosądeckim tradycyjnym modelu rodziny, jest ważnym wyzwaniem strategicznym przed jakim staje samorząd Starego Sącza.

bezpieczeństwo

I ostatnie zagadnienie – co nie znaczy, że najmniej ważne – to szeroko rozumiane bezpieczeństwo publiczne mieszkańców i gości odwiedzających Gminę Stary Sącz. Bezpieczeństwo jako naczelna potrzeba człowieka oraz grupy społecznej, jest podstawową potrzebą lokalnych społeczności, a jego brak powoduje niepokój i poczucie zagrożenia. Bezpieczeństwo nie jest niczym innym jak stanem braku zagrożenia, spokoju, pewności. Wyzwania współczesności począwszy od wybryków chuligańskich, przez wypadki komunikacyjne, aż po zagrożenia wynikające z pożarów czy zjawisk będących wynikiem zmian klimatycznych: nawalne opady deszczu i gradu, podtopienia, zalania, wichury. Gros zadań w tym zakresie leży po stronie służb powiatowych – ze strony gminy ważne jest dobre współdziałanie z jednostkami powiatowymi policji, straży pożarnej, ale też nadzoru budowlanego i innych służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo. Ważnym elementem wymagającym dobrej komunikacji jest koordynacja działania służb. Także istotnym zagadnieniem dla samorządu Starego Sącza jest współdziałanie i wspieranie ochotniczych straży pożarnych, z jednej strony dlatego, że to ważny element bezpieczeństwa na terenie gminy, z drugiej nie do przecenienia jest społeczne oddziaływania OSP. W tym kontekście ważne jest aby pamiętać, że poszczególne jednostki OSP powinny się wzajemnie uzupełniać, a nie konkurować ze sobą, także w zakresie wyposażenia.

efektywne zarządzanie kryzysowe

Niezwykle istotne – szczególnie teraz – jest efektywne zarządzanie kryzysowe w obliczu zagrożenia COVID-19, co oznacza konieczność współpracy z różnymi instytucjami, dobrej organizacji i wzmacniania szeregu umiejętności z różnych obszarów, m.in.: komunikacja, koordynacja, wyznaczanie priorytetów, wykorzystanie narzędzi IT, które umożliwiają podejmowanie działań w formule zdalnej. Dlatego koniecznie jest podejście interdyscyplinarne, które pozwoli uaktualnić lub opracować strategie oraz plany działania na sytuacje zagrożenia bezpieczeństwa mieszkańców.

Dobre miejsce do życia

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
II.1. „Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych”

CEL OPERACYJNY:
II.1. Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.1. Usługi opiekuńczo-wychowawcze przygotowujące dzieci do edukacji, a rodzicom zapewniające szybki powrót do aktywności zawodowej

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Tworzenie przez gminę warunków do powstawania żłobków.
- Działania zabezpieczające, w różnych formach organizacyjnych, opiekę nad dziećmi.
- Modernizacja i rozwijanie placówek przedszkolnych w celu zwiększenia ich dostępności.
- Promocja wychowania przedszkolnego wśród mieszkańców jako ważnego elementu socjalizacji dzieci i przygotowania ich do wyzwań edukacyjnych.
- Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadry w przedszkolach na terenie gminy.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.2. Usługi edukacyjne dostosowane do potrzeb i aspiracji mieszkańców Gminy Stary Sącz

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Racjonalizacja zarządzania placówkami oświatowymi, w tym aktywne zarządzanie posiadanymi zasobami nieruchomości oświatowych.
- Prowadzenie systematycznej oceny jakości świadczonych usług edukacyjnych oraz badanie potrzeb edukacyjnych.
- Systematyczne doposażenie placówek oświatowych w nowoczesne narzędzia wspomagające proces dydaktyczny.
- Dostosowanie procesów kształcenia do możliwości efektywnego uczenia się z wykorzystaniem aktywizujących metod dydaktycznych oraz cyfrowego środowiska uczenia (się).
- Nakierowanie na rozwijanie „kompetencji przyszłości” wśród młodych mieszkańców Starego Sącza, w tym budowania relacji i komunikacji, zdolności do adaptacji, gotowości do nabywania wiedzy, samodzielności i umiejętności współpracy.
- Wspieranie szkół w pozyskiwaniu środków na realizację szerokiego spektrum programów edukacyjnych, w tym zarówno dla dzieci i młodzieży uzdolnionej, jak i wymagającej wsparcia w procesie edukacyjnym.
- Wspieranie szkół w pozyskiwaniu środków na realizację szerokiego spektrum programów edukacji pozalekcyjnej, rozwijających zainteresowania związane z nauką, kulturą i sztuką oraz sportem (w tym systemowe działania ze strony Zespołu Obsługi Finansowo-Administracyjnej Szkół w opracowaniu projektów i zarządzaniu pozyskanymi środkami dla placówek oświatowych).
- Opracowanie i bieżąca aktualizacja katalogu oferty zajęć pozalekcyjnych i programów edukacyjnych oczekiwanych przez lokalną społeczność.
- Rozwijanie i promocja „Programu wspierania uzdolnionej młodzieży zamieszkałej w Gminie Stary Sącz”.
- Systemowe wsparcie podnoszenia kompetencji nauczycieli (przygotowanie projektów, w ramach których nauczyciele mogą podnosić swoje kompetencje, system częściowych refundacji udziału w studiach podyplomowych i kierunkowych).
- Systemowe wsparcie dyrektorów placówek i kadry zarządzającej oświatą w zakresie wprowadzania innowacyjnych zmian w poszczególnych jednostkach oświatowych.

PRZEDSIĘWZIĘCIA (cd.):

- Dążenie do wprowadzenia w placówkach szkolnych:
  – innowacji programowych, np. modyfikacji programu nauczania (bez naruszania podstawy programowej), realizacji programu autorskiego, integrowania nauczania wokół bloków edukacyjnych;
  – innowacji organizacyjnych, np. wdrożenie zwinnych metod pracy w szkole (scrum), zmiana liczby uczniów w klasie, zmiana czasu trwania lekcji, tworzeniu zespołów problemowych w szkole, prowadzeniu zajęć we współpracy z innym specjalistą spoza szkoły, wdrażanie form współpracy szkoły z innymi instytucjami w zakresie wspierania rozwoju uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych;
  – innowacji metodycznych, np. wdrażanie nowych metod i form pracy z uczniem, warsztatu pracy nauczyciela, prezentacji materiału, utrwalania lub sprawdzania wiadomości i umiejętności, sposobu sprawdzania efektywności nauczania oraz kontroli osiągnięć uczniów.
- Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z innymi placówkami oświatowymi w celu uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej: Małopolska Chmura Edukacyjna, współpraca z uczelniami wyższymi i innymi instytucjami oferującymi dostęp do nowoczesnych i atrakcyjnych treści edukacyjnych.
- Rozwijanie usług doradztwa zawodowego kierowanego do uczniów oraz rodziców, w tym przygotowanie kadry nauczycielskiej szkół do świadczenia usług doradztwa zawodowego.
- Zaangażowanie pracodawców w system doradztwa i poradnictwa zawodowego – dni otwarte, wykłady, zorganizowane wizyty w przedsiębiorstwach, lekcje wychowawcze cyklicznie dedykowane poznawaniu lokalnego biznesu.
- Promocja postaw uczenia się przez całe życie – organizacja wydarzeń promujących kształcenie ustawiczne (targi, akcje w szkołach, konkursy, plebiscyty) skierowanych do różnych grup odbiorców (młodzież, seniorzy, nauczyciele, przedsiębiorcy).
- Inspirowanie i wspieranie jednostek gminnych i NGO w wyszukiwaniu i przygotowaniu programów i projektów edukacji przez całe życie, podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób pracujących oraz osób 50+, a także osób wchodzących na rynek pracy.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.3. Oferta kulturalna budująca lokalną tożsamość i zapewniająca realizację potrzeb i aspiracji mieszkańców Gminy Stary Sącz

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Pobudzanie lokalnej tożsamości poprzez wspieranie działań na rzecz pielęgnowania rodzimej tradycji i kultury, np. zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży.
- Promocja i wspieranie zespołów regionalnych, m.in. Starosądeczanie, Bystro Kicora, Spod Przehyby.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie go do nowych funkcji społecznych i gospodarczych.
- Ochrona i rewaloryzacja cennych zabytków stanowiących Pomnik Historii oraz wykorzystanie ich w promocji miasta i gminy.
- Systematyczne rozwijanie wydarzeń z zakresu kultury wysokiej o charakterze ponadlokalnym jako elementu promocji wewnętrznej i zewnętrznej Gminy Stary Sącz.
- Wykorzystanie ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych (takich jak Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej, Pannonica Folk Festival, Festiwal Podróży i Przygody Bonawentura, Jesienny Festiwal Teatralny, Beskidzka Kanikuła Filmowa PERYFERIADA, Starosądecki Jarmark Rzemiosła, Gminny Festiwal Kulinarny Lachowska Micha, Sącz Jazz Festiwal, Festiwal Strefa Chwały) dla wzmacniania kreowania Starego Sącza jako dobrego miejsca do życia.
- Lepsze wykorzystanie istniejącej bazy lokalowej dla prowadzenia działań kulturalnych i społecznych, w tym stwarzających ofertę dla różnych grup odbiorców.
- Wypromowanie Starego Sącza jako wschodzącego ośrodka sztuk wizualnych (Biennale Sztuki Via Carpatia, Międzynarodowy Plener Malarski – Sympozjum Kultur Lokalnych, Galeria IMO).
- Waloryzacja i ochrona zabytkowych kapliczek.
- Zwiększanie różnorodności oferty kulturalnej i wprowadzanie propozycji interdyscyplinarnych w celu podnoszenia dostępności i atrakcyjności oferty.
- Wspieranie aktywności twórców, artystów i lokalnych animatorów kultury.
- Zwiększanie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.4. Oferta rekreacyjna i sportowa dostosowana do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i wykorzystująca walory przyrodniczo-krajobrazowe Starego Sącza

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Budowa pump tracka i skate parku przy ulicy Podegrodzkiej.
- Rozwijanie istniejących kompleksów sportowo-rekreacyjnych np. Przystań w Barcicach, Ryneczek w Moszczenicy Niżnej, adaptacja budynku przedszkola na zaplecze sportowe boiska na Gliniku w Moszczenicy Niżnej.
- Budowa nowych obiektów poszerzających ofertę dla mieszkańców i turystów – punkt widokowy na Przehybie, węzeł widokowy na górze Targowisko (Przysietnica), zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenu w Myślcu nad Popradem.
- Budowa krytego basenu w Starym Sączu.
- Rozwój i specjalizacja oferty zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej na terenie gminy, w tym m.in.: otwartej strzelnicy, centrum sportów, kortu tenisowego.
- Rewitalizacja przestrzeni gminy pod kątem aktywności związanych ze sportem i rekreacją, m.in. tężnie solankowe, miejsca spotkań, miejsce aktywności dla seniorów.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.5. Usługi zdrowotne zapewniające mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Poprawa jakości i dostępności specjalistycznej opieki medycznej poprzez dofinansowanie zakupu. najpotrzebniejszego sprzętu dla działających na terenie gminy placówek oraz udostępnianie pomieszczeń w lokalach gminnych na prowadzenie działalności medycznej.
- Stworzenie warunków umożliwiających dostępność podstawowych i specjalistycznych usług medycznych na terenie placówek oświatowych.
- Zwiększenie dostępności oraz rozwój oferty z zakresu usług związanych z opieką długoterminową.
- Stwarzanie warunków dla pozyskania do pracy w Starym Sączu wysokiej klasy specjalistów z zakresu opieki medycznej i profilaktyki ochrony zdrowia.
- Zwiększanie aktywności i świadomości mieszkańców gminy w zakresie zdrowia poprzez:
  - prowadzenie działań profilaktyki zdrowotnej w placówkach szkolnych,
  - prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu promocji aktywności fizycznej oraz zdrowego odżywiania,
  - prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych nt. szkodliwości spożywania alkoholu, palenia papierosów oraz stosowania innych środków uzależniających,
  - realizację programów profilaktyki zdrowotnej, w szczególności z zakresu chorób nowotworowych, chorób układu krążenia, chorób układu oddechowego.
- Prowadzenie polityki w zakresie badań profilaktycznych i przesiewowych.
- Rozwijanie zintegrowanych programów zdrowotnych z sąsiednimi gminami.
- Kreowanie przez samorząd Starego Sącza postaw prozdrowotnych oddziałujących na zdrowie prokreacyjne oraz upowszechnianie rozwiązań systemowych w opiece prokreacyjnej i okołoporodowej.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.6. Dostosowanie gminy i świadczonych usług do potrzeb osób w podeszłym wieku

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania wraz z dostosowaniem ich zakresu i wymiaru godzinowego do potrzeb osób korzystających.
- Cyfryzacja usług opiekuńczych – rozwój systemów teleopieki, wczesnego ostrzegania o zagrożeniach wraz z systemem powiadamiania.
- Podnoszenie aktywności społecznej seniorów – profilaktyka i angażowanie, w tym systematyczny rozwój Uniwersytetów Trzeciego Wieku.
- Wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia miejsc opieki nad samotnymi osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnością.
- Uwzględnienie potrzeb osób w podeszłym wieku w projektowaniu i zagospodarowywaniu przestrzeni publicznych, np. lokalizacja ławek, nawierzchnie chodników, wysokość krawężników.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.7. Pomoc społeczna wspierająca aktywność mieszkańców i zapewniająca wsparcie osobom potrzebującym pomocy

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Dostosowywanie usług społecznych do zbadanych potrzeb mieszkańców.
- Budowa Domu Pomocy Społecznej wraz z centrum opieki wytchnieniowej w Starym Sączu na os. Lipie.
- Utworzenie rodzinnych domów pomocy.
- Rozbudowa budynku i rozszerzenie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Cyganowicach.
- Powołanie gminnego pełnomocnika ds. osób z niepełnosprawnością.
- Dalszy rozwój mieszkań chronionych treningowych i wspieranych.
- Utworzenie placówki zapewniającej schronienie osobom bezdomnym.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wsparciem osób z niepełnosprawnością.
- Stworzenie systemu informatycznego umożliwiającego monitorowanie z jakich form wsparcia i w jakiej ilości korzysta dana osoba/rodzina.
- Dalszy rozwój specjalizacji pomocy społecznej w kierunku konsultacyjno-doradczym, w tym rozdzielenie pracy socjalnej od postępowań administracyjnych.
- Wspieranie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami z orzeczeniem o niepełnosprawności (opieka wytchnieniowa, w tym wsparcie okresowe/całodobowe).
- Zapewnienie przez gminę poradnictwa specjalistycznego dla osób zagrożonych wykluczeniem (psycholog, prawnik).
- Zapewnienie przez gminę wsparcia psychologicznego dla dzieci oraz dorosłych mieszkańców gminy, którzy znaleźli się w sytuacjach kryzysowych.
- Inicjowanie i pomaganie osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem w znajdowaniu nowych form aktywności, w tym inicjowanie i pomoc w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej.
- Aktywizacja zawodowa osób zdolnych do pracy, a korzystających z opieki społecznej.
- Wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
- Działania na rzecz deinstytucjonalizacji pomocy społecznej.
- Przeciwdziałanie ekonomicznym, społecznym i zdrowotnym skutkom pandemii COVID-19.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.8. Aktywna polityka prorodzinna Gminy Stary Sącz

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Działania na rzecz łączenia funkcji rodzicielskich oraz pracy w okresie wychowywania dzieci – subsydiowana aktywizacja zawodowa, telepraca, elastyczne formy zatrudnienia, praca krótkookresowa.
- Dostosowanie czasu funkcjonowania opieki żłobkowej i przedszkolnej do czasu pracy rodziców.
- Programy skierowane do rodziców powracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim lub wychowawczym, np. szkolenia, staże, dotacje na założenie działalności gospodarczej, refundacje kosztów opieki nad dzieckiem.
- Realizacja lokalnego świadczenia rodzinnego na rzecz rodzin adekwatnego do zaistniałych potrzeb.
- Rozwijanie oferty Starosądeckiej Karty Dużej Rodziny.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.1.9. Stary Sącz gminą bezpieczną i przyjazną dla swoich mieszkańców oraz gości

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Wdrożenie nowych rozwiązań poprawiających jakość i efektywność realizowanych zadań w zakresie bezpieczeństwa m.in. doposażenie w niezbędny sprzęt i rozwiązania informatyczne służące komunikacji i koordynacji.
- Edukacja związana z poprawą bezpieczeństwa.
- Podejmowanie działań na rzecz ochrony terenów zabudowanych przed zalewaniem, w tym dostosowanie przepustowości koryta cieków lub kanałów do racjonalnego przeprowadzania wód m.in. na potokach Moszczenickim, Przysietnickim, Grabowskim, Przykopie, Galiszowiance, Jaworzynce.
- Zapobieganie skutkom klęsk żywiołowych, w tym w szczególności podejmowanie działań związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, ze szczególnym uwzględnieniem budowy obwałowań Popradu w kilometrażu: 2+560 – 2+870, 8+643 – 9+292, 10+620 – 10+990, renaturyzacji rzek i potoków na terenach niezabudowanych oraz rozwijaniem małej retencji, w tym współdziałanie z instytucjami odpowiedzialnymi za budowę stosownej infrastruktury, w tym m.in. PGW Wody Polskie.
- Budowa systemów monitoringu, w szczególności na terenie obiektów edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych i intensywnie użytkowanej przestrzeni publicznej.
- Niezbędne modernizacje obiektów służących bezpieczeństwu publicznemu.
- Inwentaryzacja sprzętu i wyposażenia OSP.
- Wzmacnianie gminnego systemu zarządzania kryzysowego.
- Działania zmierzające do powołania straży międzygminnej.
- Zwiększenie liczby patroli, zwłaszcza pieszych i rowerowych.

4.2.2. Cel operacyjny „Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna, dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców”

kompetentna i odpowiedzialna administracja

Bez wątpienia, aby elementy opisane w ramach tego rozdziału, jak i rozdziałów wcześniejszych były możliwe do osiągnięcia, konieczne jest **zapewnienie kompetentnej i odpowiedzialnej administracji samorządowej**, która będzie potrafiła zadbać o wysoką jakość dostarczanych usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców. W konsekwencji „Strategia” , w ramach tego celu definiuje szereg przedsięwzięć, których celem winno być m.in.: podniesienie poziomu standardów działania i kompetencji lokalnej administracji Starego Sącza oraz świadczonych przez nią usługi, a także zmniejszenie problemu „silosowości” pracy poszczególnych komórek administracji lokalnej i wspieranie efektywnego przepływu informacji zarówno wewnątrz urzędu, urzędu i jego jednostek, jak i między nimi, a mieszkańcami i przedsiębiorcami. Nie bez znaczenia – także w kontekście wcześniejszych zapisów – będzie podejmowania działań, których efektem winno być promowanie i wdrażanie kultury otwartości, przejrzystości, praworządności, w szczególności wzmocnienie struktur współpracy pomiędzy samorządem, a mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, biznesem, itd. szczególnie przy wykorzystaniu inteligentnych rozwiązań (np. platform cyfrowych). Odrębną kwestią będzie przygotowanie Gminy Stary Sącz i jej mieszkańców do wyzwań cyfryzacji w najbliższej dekadzie.

kompetentni urzędnicy

Bezsprzecznie kluczowym dla poprawy funkcjonowania lokalnej administracji, jest wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników starosądeckiego samorządu. Działania te powinny być realizowane poprzez aktywności edukacyjne mające na celu zdobywanie wiedzy i zwiększanie kompetencji urzędników miejskich, takie jak np.: konferencje, szkolenia, warsztaty, seminaria, spotkania, staże, wizyty studyjne, wymiana urzędników, strona internetowa, platformy IT (centra wiedzy), biuletyn, mailingi i inne narzędzia wykorzystujące ICT. Mechanizmy te powinny służyć jako podstawa do podnoszenia umiejętności i jakości usług świadczonych przez urzędników na poziomie lokalnym, a także do kształcenia i zapewnienia liderów rozwoju lokalnego.

inteligentna gmina

Strategia Starego Sącza stawia sobie za cel uczynienie z niego gminy inteligentnej (smart). Wydaje się, że samo pojęcie przez lata ewoluowało, czego widomym znakiem jest pojawiające się przy tym sformułowaniu cyfry. Obecnie wchodzimy w fazę Smart 3.0, której naczelną zasadą będzie wykorzystanie nowoczesnych technologii do rzeczywistego zwiększenia jakości życia mieszkańców. . Szczególnie ten obszar życia, ale także obszar działania samorządu związany z wysokimi technologiami, sieciami 5G czy Internetem rzeczy, rozwija się w takim tempie, że dość trudno powiedzieć u progu dekady, jak będzie wyglądał polski i starosądecki samorząd pod koniec obecnego dziesięciolecia. Poza bezsprzecznym wyzyskaniem

technologii dla poprawy jakości życia mieszkańców, lepszego zarządzania gminą, być może obniżeniem kosztów świadczenia usług publicznych i dostarczeniem niezbędnej wiedzy technologicznej osobom, które z racji wieku czy predyspozycji, gorzej poruszają się w świecie rozwiązań informatycznych. Największym wyzwaniem tej dekady będzie nadążanie i umiejętne wykorzystywanie rozwiązań, które technologia i postęp w tym zakresie rok po roku będą nam – jako samorządowi Starego Sącza – dostarczały.

otwarte dane

Samorząd gromadzi i przetwarza ogromne ilości danych, często także przekazuje je innym instytucjom (GUSowi, ministerstwom, urzędom centralnym). Kiedy chce z nich skorzystać nierzadko czeka na ich przetworzenie przez te instytucje i otrzymuje te same – swoje dane – po półtora roku. Co więcej, niejednokrotnie następuje rozdźwięk pomiędzy danymi gromadzonymi i w różny sposób przetwarzanymi, np. coroczne raporty o stanie gminy, przez sam urząd, a danymi dostępnymi w statystyce publicznej. Zmiana, która winna dokonać się w samorządzie Starego Sącza nie tylko mówi o tym, że dane będą gromadzone, opracowywane i przechowywane, ale przede wszystkim będą wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji, zarówno tych krótko- i średnioterminowych, jak i decyzji długoterminowych (strategicznych). Dane te także winny być udostępniane w sposób transparentny użytkownikom miasta i innym osobom oraz instytucjom, które widzą potrzebę oraz własny interes w ich wykorzystaniu.

Doświadczenia europejskie wskazują, iż otwarcie danych zdecydowanie wpływa na wzrost transparentności działań samorządowych, ale przede wszystkim znacząco wpływa na rozwój gospodarczy. Otwarte dane mają największe znaczenie dla działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, a przecież to ten kierunek rozwoju gospodarczego Gmina stawia sobie za długofalowy cel. Doświadczenia krajów członowych UE potwierdzają, że inwestycja w otwarte dane zwraca się z ogromną nawiązką i to w wielu, czasem nieoczywistych, obszarach życia.

usługi cyfrowe

Z poprzednią kwestią wiążę się także dynamiczniejsza cyfryzacja usług publicznych. Jej celem winno być zapewnienie obywatelom oraz przedsiębiorcom szybkich i wygodnych e-usług ze strony administracji samorządowej Starego Sącza, przygotowanie narzędzi informatycznych do obniżenia kosztów funkcjonowania samorządu lokalnego oraz zredukowanie lub zlikwidowanie strat ponoszonych przez gminę, w których do tej pory nie rejestrowano poszczególnych transakcji i nie rozliczano ich z wykorzystaniem wiarygodnych danych.

Rozwój Internetu, w tym także Internetu rzeczy, zaprowadzi nas prawdopodobnie w przeciągu najbliższej dekady w obszary i zagadnienia, które są dziś jeszcze trudne do wyobrażenia, a za 10 lat będą normą. Dlatego też w procesie cyfryzacji nie tylko ważne jest przygotowanie narzędzi w samym Urzędzie Miejskim i jego jednostkach, ale przede wszystkim wspieranie ludzi, którzy z nowoczesnymi technologiami radzą

sobie gorzej, a postępujący proces cyfryzacji zacznie ich, w jeszcze szybszy sposób, wykluczać z codziennego życia w bardzo wielu aspektach lub sprawiać, że rozbudowywana oferta usług cyfrowych, np. związanych z telemedycyną pozostawać będzie poza ich zasięgiem.

współpraca

Niezwykle istotnym jest, aby samorząd potrafił skutecznie współpracować zarówno wewnątrz gminy Stary Sącz, jak i na zewnątrz. Kluczem do tej pierwszej, jest właściwy sposób komunikowania się ze swoimi mieszkańcami, przedsiębiorcami ze swojego terenu, a także przyszłymi inwestorami. Nie może być jednak skutecznej komunikacji w samorządzie, jeżeli ten nie zadba o komunikację dwustronną – równie ważne powinno być bowiem dla niego zarówno przekazywanie informacji „na zewnątrz", jak i pozyskiwanie informacji „z zewnątrz".

Ważna jest też wiarygodność i szczerość tej komunikacji. Samorząd Starego Sącza musi wypracować – najlepiej wspólnie z zainteresowanymi stronami – takie kanały komunikacji, które uczynią ją szybką, tanią, aktualną, atrakcyjną, zrozumiałą, niepowtarzalną i wiarygodną. To pierwszy z warunków dobrej współpracy wewnątrz gminy. Drugi aspekt to współpraca zewnętrzna, szczególnie ważna w układzie gmin tworzących Sądecki Obszar Funkcjonalny.

Zarządzanie obszarami miejskimi, ze szczególnym uwzględnieniem ich szerszego otoczenia wyznaczanego powiązaniami funkcjonalnymi, należy dziś do głównych wątków tematycznych „Krajowej Polityki Miejskiej". Jednym z celów wskazanych w KPM jest bowiem „sprawne miasto". Pod tym hasłem kryje się zadanie, jakim jest „tworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych". Wydaje się, że w dobie tak ogromnej mobilności ludzi i procesów zawężanie się do granic „swojego" miasta jest dziś skazane na porażkę. Zaś współpraca w ramach dobrze zdefiniowanych obszarów funkcjonalnych i towarzyszących im Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, to szansa na wyższą jakość usług publicznych przy realnej szansie na racjonalizację kosztów ich świadczenia. Zresztą do takiego pojmowania polityki rozwoju zachęca w sposób zdecydowany główny dostarczyciel środków prorozwojowych jakim jest Unia Europejska, która jasno wskazuje, iż znacząca część środków na politykę rozwoju musi być wdrażana poprzez instrumenty terytorialne. To także jasna zachęta i sygnał, że kończy się czas konkurowania pomiędzy samorządami, a zaczyna się czas współpracy.

Dobre miejsce do życia

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
II.2. „Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna, dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców”

CEL OPERACYJNY:
II.2. Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.2.1. Systematyczne wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników samorządowych

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Audyt kompetencji i potrzeb szkoleniowych pracowników oraz pracodawcy w Urzędzie Miejskim i wszystkich jednostkach gminnych Starego Sącza.
- Przeprojektowanie systemu zarządzania kompetencjami z uwzględnieniem kluczowych potrzeb pracowników i pracodawcy.
- Badanie potrzeb pracowników i pracodawcy w zakresie kluczowych kompetencji „miękkich” wymagających doskonalenia w celu poprawy skuteczności realizacji zadań.
- Opracowanie i wdrożenie programu doskonalenia kompetencji „miękkich” pracowników samorządowych (szkolenia, mentoring, coaching).
- Pilotażowe wdrożenie nowego systemu zarządzania kompetencjami (wraz z przygotowaniem pracowników i zarządzających) oraz ewaluacją, opracowaniem i wdrożeniem docelowych rozwiązań.
- Uruchomienie miejskiego centrum kompetencji (stacjonarne i e-learningowe).
- Wypracowanie i wdrożenie strategii komunikacji wraz ze standardami komunikacji z udziałem pracowników i interesariuszy.
- Szkolenia zgodnie z potrzebami pracowników i pracodawcy m.in. komunikacja, obsługa klienta.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.2.2. Smart 3.0 – zarządzanie urzędem angażujące mieszkańców i trwałe rozwiązania instytucjonalne – Miasto uczące się

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Badanie obciążenia zadaniami pracowników wraz z rekomendacjami zmian.
- Wdrożenie elastycznych formy zatrudnienia i organizacji czasu pracy, w tym wdrożenie standardów pracy zdalnej.
- Badanie satysfakcji klientów w zakresie sposobu świadczenia usług przez pracowników samorządowych (wypracowanie wzorca cyklicznych badań).
- Systematyczny audyt jakości świadczenia usług.
- Wzmocnienie planowania strategicznego i budowaniu systemu kontroli strategicznej w starosądeckim samorządzie.
- Promowanie stosowania klauzul społecznych i zielonych zamówień w procesie zamówień publicznych.
- Wzmocnienie potencjału i zdolności kadr Urzędu Miejskiego w Starym Sączu do planowania przestrzennego.
- Promowanie idei zrównoważonego życia (work-life balance), gdzie następuje równowaga pomiędzy pracą, a życiem rodzinnym i społecznym.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.2.3. Zarządzanie przez dane oraz otwarte dane

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Wykorzystanie baz danych (System Monitorowania Usług Publicznych, Monitor Rozwoju Lokalnego i inne) do bieżącego i strategicznego zarządzania gminą.
- Nabycie umiejętności pozyskiwania, analizowania, przetwarzania, wizualizacji i udostępniania danych cyfrowych o gminie.
- Standaryzacja kluczowych zbiorów danych i doprowadzenie do interoperacyjności wszystkich systemów informatycznych w administracji samorządowej Starego Sącza w celu zapewnienia integracji pozyskiwanych danych i umożliwienie korzystania z różnych danych przez zainteresowane jednostki gminy.
- Otwieranie danych miejskich.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.2.4. Cyfryzacja usług

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Poprawa świadomości i kompetencji w zakresie cyfryzacji wśród kadr Urzędu Miejskiego w Starym Sączu.
- Podejmowanie działań na rzecz podniesienia kompetencji cyfrowych mieszkańców, w tym szczególnie wśród grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.
- Lepsze wykorzystanie potencjału technologii cyfrowych do zarządzania administracją.
- Cyfryzacja administracji samorządowej Starego Sącza i rozwój e-usług.
- Wdrożenie rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo cyfrowe.
- Uruchomienie centrum kompetencji cyfrowych.
- Uruchomienie „Centrum e-kompetencji" przy Urzędzie Miejskim w Starym Sączu.
- Wdrażanie rozwiązań związanych z Internetem Rzeczy, które mogą ułatwiać życie mieszkańcom i przynieść oszczędności np. automatyczne odczytywanie liczników zużycia wody, pojemniki na odpady, które sygnalizują poziom ich wypełniania, automatyczna sygnalizacja.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

II.2.5. Współpraca wewnętrzna i zewnętrzna oraz komunikacja

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Rozwój polityki informacyjnej gminy: unowocześnienie, uaktualnienie i wzbogacenie miejskiej witryny internetowej.
- Rozwój wewnętrznej komunikacji z mieszkańcami – dostosowanie kanałów informacyjnych do wyzwań współczesności.
- Uproszczenie języka komunikacji z mieszkańcami.
- Poprawa współpracy i przepływu informacji pomiędzy jednostkami gminnymi.
- Aktywny udział w partnerstwach międzysamorządowych i realizacja przedsięwzięć prorozwojowych na terenie gminy Stary Sącz, w tym m.in. w ramach LGD „Brama Beskidu" oraz Związku Gmin Krynicko-Popradzkich.
- Realizacja wspólnych działań prorozwojowych w ramach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

4.3. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców”

4.3.1. Cel operacyjny „Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia”

Od władzy samorządowej oczekuje się podejmowania stałych i systematycznych działań na rzecz poprawy jakości życia osób zamieszkujących daną wspólnotę. Pożądane jest jednak, aby we wspólnocie lokalnej jej władze znajdowały partnera, który aktywnie i odpowiedzialnie współuczestniczyłby w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw tej wspólnoty. Przyjmowanie bowiem przez wspólnotę lokalną jedynie postawy oceniającej, krytykującej, kwestionującej wszelkie poczynania i zamierzenia władz nie sprzyja nie tylko wzajemnemu zrozumieniu, ale też nie stanowi płaszczyzny współpracy. Wydaje się, że dziś nie budzi już wątpliwości stwierdzenie, że tylko wówczas, gdy wspólnota lokalna chce aktywnie partycypować w zarządzaniu swoimi sprawami, gdy impuls do działania powstaje z jej inicjatywy, możliwy jest rozwój tej gminy. Optymalnym zatem – dla zdynamizowania rozwoju gminy Stary Sącz, który uwzględni z jednej strony głos mieszkańców, a z drugiej włączy mieszkańców we współodpowiedzialność za podejmowane decyzje – jest przyjęcie takiej formuły zarządzania, w której instytucja publiczna bezpośrednio angażuje różnych interesariuszy: mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, w proces wspólnego decydowania o gminie i jej sprawach. Mówiąc inaczej, postuluje się **wzmocnienie mechanizmów współzarządzania w Gminie Stary Sącz**. Proces ten winien być sformalizowany i polegać na prowadzeniu debaty zorientowanej na osiągnięcie konsensusu. Przedmiotem współdecydowania jest sformułowanie polityki publicznej, sposobów jej implementacji lub określenie zasad wdrażania określonych programów publicznych czy rozporządzania zasobami. Powyższa definicja wskazuje sześć podstawowych kryteriów współzarządzania: „(1) proces jest inicjowany przez instytucję publiczną; (2) uczestniczą w nim podmioty spoza sektora publicznego; (3) udział partnerów prywatnych nie może ograniczać się wyłącznie do zasięgnięcia ich opinii w danej sprawie, ale polega na ich włączeniu w proces decyzyjny; (4) forum współzarządzania działa w oparciu o sformalizowane reguły; (5) uczestnicy procesu starają się podejmować decyzje w drodze konsensusu (nawet jeśli w praktyce nie zawsze jest on możliwy); (6) cała współpraca koncentruje się w dwóch obszarach: polityki publicznej i zarządzania publicznego.”[3]

[3] Opis idei współzarządzania z C. Ansell, A. Gash, *Collaborative Governance in Theory and Practice…*, s. 544–545.

Takie rozwiązania powinny przynieść efekt w postaci tworzenia trwałej i odpowiadającej za swoją gminę i swoje najmniejsze ojczyzny – osiedla, sołectwa, przysiółki – wspólnoty mieszkańców Starego Sącza.

narzędzia włączenia i aktywizacji mieszkańców

Aby było to możliwe, trzeba dzień po dniu wzmacniać, a czasem także tworzyć nowe, czy bardziej adekwatne do konkretnej sytuacji, dobrze funkcjonujące narzędzia wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu lokalnym. I nie chodzi tu o permanentne pytanie mieszkańców o wszystko i wszędzie, chodzi o wypracowanie modelu, w którym o określonych kwestiach będziemy współdecydowali z określoną, zainteresowaną danym zagadnieniem grupą osób bądź instytucji wykorzystując do tego najróżniejsze, najbardziej adekwatne dla celu i przedmiotu „rozmowy" techniki, poczynając od zwykłych ankiet, sondaży ulicznych, konsultacji on-line, wywiadów focusowych, poprzez różne formy dialogu obywatelskiego np. kawiarnie obywatelskie, spacery badawcze, sądy obywatelskie, panele obywatelskie, aż po rozwiązania angażujące interesariuszy w konkretne prace planistyczne czy przygotowawcze: komórki obywatelskie, spotkania otwarte, powoływane zespoły robocze itp.

Takie podejście, pozwoli mieszkańcom poczuć się realnym współgospodarzem gminy, ale będzie także uczyło odpowiedzialności za podejmowane decyzje i ich długofalowe skutki. Proces ten – żeby przyniósł pożądane efekty – musi być rozłożony na lata, ale realizowany konsekwentnie, dzień po dniu i miesiąc po miesiącu. Musi też zakładać szczerość i odpowiedzialność każdej ze stron, a także realizację wypracowanych rozwiązań i poczynionych ustaleń.

mocne więzi społeczne oparte na wartościach

Realizacja idei współzarządzania, w sposób bezpośredni musi wiązać się z coraz większym zaangażowaniem mieszkańców w sprawy lokalne i budowanie więzi społecznych opartych o wspólne wartości. Aby było to możliwe, należy zadbać o systematyczny dopływ nowych osób, chcących angażować się w samorząd na różnych jego szczeblach, należy wzmacniać elementy społeczeństwa obywatelskiego, a także zadbać o obiektywny sposób komunikowania się z mieszkańcami.

Ważne w tym procesie będzie także budowanie wewnętrznych więzi społecznych, w tym także w dialogu międzypokoleniowym tak, aby w sposób naturalny nauczyć się przekazywać wiedzę o gminie – jej potrzebach i relacjach w niej panujących – kolejnej „sztafecie" lokalnych liderów.

realizacja idei dostępności

Jeżeli szczerze myślimy i mówimy o gminie Stary Sącz jako o wspólnocie samorządowej mieszkańców – musimy także mówić i stosować w praktyce zasady dostępności. Swobodny dostęp do dóbr, usług oraz możliwość udziału w życiu społecznym i publicznym, osób o szczególnych potrzebach, to dzisiaj w II dekadzie XXI wieku, absolutny standard. I nie definiujemy już dziś dostępności przez pryzmat rozwiązań architektonicznych, ale określonej filozofii postępowania, w której zauważamy specjalne potrzeby różnych osób i ich różnych potrzeb. Co więcej – ta potrzeba

może dotyczyć każdego z nas na chwile – gdy złamiemy nogę, będziemy szli z ciężką walizką lub gdy ojciec trójki dzieci będzie chciał załatwić swoją sprawę w urzędzie gminy. Jedna trzecia społeczeństwa w danym momencie potrzebuje lepszych, bądź innych rozwiązań niż te, które dane są nam obecnie, by móc lepiej żyć czy funkcjonować w społeczeństwie. Dostępność nie jest modą ani przywilejem. Usługi, które proponujemy, działania, które podejmujemy, powinny mieć po prostu charakter uniwersalny i być dostępne dla wszystkich bez wyjątku.

Aktywni mieszkańcy

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
„III.1. Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia"

CEL OPERACYJNY:
III.1. Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia

KIERUNEK DZIAŁANIA:

III.1.1. Dobrze funkcjonujące narzędzia wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego w ujęciu lokalnym

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Mój Stary Sącz – program edukacji obywatelskiej wraz ze stworzeniem forum wymiany myśli dla mieszkańców.
- Wypracowanie i uruchomienie nowej formuły budżetu obywatelskiego.
- Kontynuacja wspierania NGO m.in. poprzez uzupełnienie środkami z budżetu gminy środków pozyskanych z innych źródeł.
- Przekazywanie części zadań gminnych do realizacji przez organizacje pozarządowe.
- Powołanie Centrum Organizacji Pozarządowych – wsparcie dla NGO, szkolenia, wymiana pomysłów, centrum wolontariatu.
- Utworzenie ciał społeczno-konsultacyjnych ważnych ze względu na kierunek zmian demograficznych zachodzących na obszarze Starego Sącza (Młodzieżowa Rada Gminy Stary Sącz, Starosądecka Rada Seniorów).
- Wspieranie inicjatyw lokalnych (formalnych i nieformalnych), w których wkład gminy jest uzupełnieniem dla istotnego wkładu finansowego lub wkładu pracy grupy inicjatywnej.
- Szkolenia dla sołtysów, przewodniczących osiedli oraz rad sołeckich i rad osiedlowych po ukonstytuowaniu się nowego składu, a także systematycznie w trakcie kadencji.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

III.1.2. Mocne więzi społeczne oparta na wartościach wspólnoty i mieszkańcy zaangażowani w sprawy lokalne

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Systematyczne diagnozowanie potrzeb społecznych w oparciu o analizę wniosków z zebrań wiejskich i osiedlowych.
- Powołanie szkoły liderów młodzieżowych Starego Sącza.
- Promocja wśród dzieci i młodzieży zasad wolontariatu i uczestnictwa w działaniach organizacji pozarządowych.
- Realizacja projektów wzmacniających tożsamość lokalną w oparciu o dialog międzypokoleniowy.
- Systemowe wsparcie dla powstawania i funkcjonowania grup liderów – społecznych, gospodarczych, kulturalnych.
- Wdrażanie systematycznych działań w zakresie edukacji lokalnej i regionalnej wzmacniającej tożsamość lokalną mieszkańców w różnym wieku.
- Popularyzacja spotkań i wydarzeń integrujących społeczność lokalną organizowanych z inicjatywy mieszkańców na osiedlach i w sołectwach.
- Rozwijanie oferty – zgodnie z zgłaszanymi potrzebami mieszkańców – świetlic wiejskich i miejsc lokalnej integracji.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

III.1.3. Realizacja idei dostępności w praktyce, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i we wszelkich podejmowanych działaniach bieżących

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Wdrożenie rozwiązań w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej.
- Dążenie do uzyskania dostępności we wszystkich obiektach i instytucjach publicznych na terenie Gminy Stary Sącz, w tym: architektonicznej, transportowej, informacyjnej, edukacyjnej i cyfrowej.
- Podnoszenie świadomości oraz szkolenia w zakresie dostępności.
- Zaangażowanie osób ze szczególnymi potrzebami w działania na rzecz dostępności infrastruktury i usług świadczonych przez gminę.
- Uwzględnianie potrzeb osób z ograniczoną mobilnością w planowanej i prowadzonej działalności oraz realizacji zadań publicznych.
- Monitorowanie bieżących działań w zakresie zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w wymiarze informacyjno-komunikacyjnym, architektonicznym i cyfrowym.

4.4. Cel strategiczny „Gościnna Gmina Stary Sącz, słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej”

4.4.1. Cel operacyjny „Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w Gminie Stary Sącz”

Potencjał turystyczno-rekreacyjny Gminy Stary Sącz jest dziś poza jakąkolwiek dyskusją. Walory krajobrazowe, przyrodnicze, dziedzictwo materialne i niematerialne Starego Sącza, szereg inwestycji poczynionych dla lepszego wykorzystania i podkreślenia walorów gminy, są tym zasobem, którego nikt Staremu Sączowi nie odbierze. Natomiast z pewnością aktualnym jest pytanie: **jak wykorzystać tak różnorodną ofertę turystyczno-rekreacyjną dla wydłużenia pobytów turystycznych w Gminie Stary Sącz**, jak sprawić by zachęcony do odwiedzenia gminy turysta zechciał zostać tu na kilka dni, korzystając z możliwości zwiedzania zabytków i uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, i by móc zatopić się w ciągle jeszcze nieprzekształconej przyrodzie i korzystać z przygotowanej infrastruktury rekreacyjnej.

walory przyrodnicze, krajobrazowe i historyczne Starego Sącza

Jednym z największych wyzwań stojących dziś przed samorządem Starego Sącza, nie zdejmując za to działanie odpowiedzialności z osób i instytucji, które powinny być tym najbardziej zainteresowane, jest wykorzystanie tych elementów, które są już dostępne: przyrody i krajobrazu, wysokiej klasy zabytków sakralnych powiązanych z obecnością w Starym Sączu takich osób jak św. Kinga, Jan Paweł II, czy ksiądz prof. Józef Tischner, położenia w widłach dwóch pięknych, górskich rzek – Dunajca i Popradu, wybudowanych tras i ścieżek rowerowych, a także atrakcji w postaci unikatowych wież widokowych, ścieżki w koronach drzew czy wreszcie linii kolejowej Nowy Sącz–Leluchów, której tory wiją się na przestrzeni wielu kilometrów pomiędzy meandrującym Popradem, a szczytami górskimi Beskidu Sądeckiego i lasami Popradzkiego Parku Krajobrazowego, do zbudowania spójnego produktu turystyczno-rekreacyjnego, wykorzystującego szereg walorów Starego Sącza. Produktu, który nie tylko ściągnie tu rzesze turystów, ale też będzie potrafił ich zatrzymać na dłużej dopasowując swoją ofertę do różnych (jasno zdefiniowanych) grup odbiorców z uwzględnieniem ich wieku, oczekiwanej aktywności, preferowanego czasu pobytu, skali wyzwań i atrakcji, sytuacji rodzinnej, a nawet zamożności.

zintegrowany produkt turystyczny

Wydaje się, że kluczem jest po pierwsze integracja i współpraca wielu środowisk związanych z bardzo szeroko rozumianą branżą turystyczną i wspólne wypracowanie rozwiązań, które pozwolą na rozwijanie zintegrowanego produktu turystycznego, który w równej mierze opierał

się będzie na walorach przyrodniczo-krajobrazowych, wielowiekowym dziedzictwie Starego Sącza, jego kulturze, tradycji i ludziach związanych z gminą zarówno dziś, jak i w przeszłości.

Zmiany zachodzące na współczesnym rynku turystycznym powodują, że turyści coraz częściej interesują się turystyką wielowymiarową, która zapewni szereg atrakcji, możliwości i dostarczy zróżnicowanych bodźców. Taka turystyka najczęściej wykraczać będzie poza jedno miejsce – jest zatem w różnych tego słowa aspektach – mobilna. To zaś wymaga współpracy wielu „aktorów" lokalnych, aby takiej oferty dostarczyć. Produkt turystyczny danego obszaru określany jest jako wypadkowa produktów przedsiębiorstw i instytucji zlokalizowanych na jego obszarze, atrakcji turystycznych, dostępności poszczególnych miejscowości oraz wizerunku obszaru. Jest to produkt złożony, kształtowany przez wiele różnych podmiotów, składający się z wielu pojedynczych, częściowo podobnych, częściowo heterogenicznych, ale zawsze komplementarnych, usług. Natomiast produkt obszaru recepcji turystycznej, definiowany jest jako całość składająca się z elementów materialnych i niematerialnych, stanowiących podstawę istniejącego w umyśle turysty wyobrażenia i oczekiwań związanych z pobytem w danym, w tym wypadku w Starym Sączu, miejscu.

zróżnicowana oferta noclegowa i gastronomiczna

Zintegrowany produkt turystyczny adresowany do dużej i niejednorodnej grupy odbiorców nie będzie atrakcyjny, jeżeli nie powstanie zróżnicowana oferta noclegowa i gastronomiczna. Pozostaje pytanie o rolę samorządu w tym zakresie, a także o logiczne następstwo czasowe – czy najpierw zintegrowana oferta turystyczno-rekreacyjna, czy najpierw atrakcyjne miejsca noclegowe. Odpowiedź na oba pytania jest dość oczywista – samorząd ma stwarzać warunki, a nie zastępować przedsiębiorców, do rozwijania działalności pensjonatowo-hotelowej i gastronomicznej. Stwarza te warunki rozwijając i promując ogólnodostępną i atrakcyjną infrastrukturę i ofertę turystyczno-rekreacyjną. Oczywistym jest także, żeby oba procesy – rozwój i promocja oferty (w tym marki Starego Sącza) i rozwój hotelarstwa i gastronomii musi przebiegać równolegle. Ale żeby tak się stało obie strony muszą jasno komunikować swoje plany i prowadzić systematyczny, przewidywalny dialog oparty na wzajemnym zaufaniu. Jeżeli przedsiębiorcy będą znali plany samorządu, będą uczestniczyli w kreowaniu wizji, kierunków rozwoju i pożądanych produktów turystycznych, jeżeli wreszcie wspólnie zostaną oszacowane przewidywane strumienie turystów – z pewnością przedsiębiorcy zobaczą w tym swój interes i będą inwestowali w taki sposób, który będzie wzmacniał turystyczno-rekreacyjną markę Starego Sącza.

promocja marki Stary Sącz

Marka – a w tym wypadku marka Starego Sącza – na współczesnym konkurencyjnym rynku jest jednym z istotnych instrumentów kształtujących działalność podmiotów. Nie można powiedzieć, że Stary Sącz nie ma swojej marki w powszechnym tego słowa rozumieniu – pytanie jednak czy ma ją sprecyzowaną i wypromowaną.

Głównym przedmiotem obecnych działań marketingowych w Starym Sączu są poszczególne obiekty czy atrakcje turystyczne. Wydaje się jednak, że takie postrzeganie produktu turystycznego nie wpisuje się w pełni, w potrzeby potencjalnego turysty planującego swoją podróż, w tym we wspomnianą wcześniej potrzebę pakietyzacji.

inwentaryzacja zasobów i współpraca

Inwentaryzacja zasobów, pakietyzacja oferty, współpraca wszystkich zainteresowanych podmiotów – publicznych i niepublicznych powinna być wstępem do redefiniowania, a następnie wypromowania marki Starego Sącza, która będzie oddawała zarówno bogactwo oferty materialnej i niematerialnej, łączyła w sobie wysoką jakość świadczonych usług i absolutną unikalność Starego Sącza, jako karpackiego miasteczka z klimatem.

Koło Gospodyń Wiejskich

Różnorodność dla gości

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego IV.1. „Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w gminie Stary Sącz”

CEL OPERACYJNY:

IV.1. Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w Gminie Stary Sącz

KIERUNEK DZIAŁANIA:

IV.1.1. Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz wielowiekowego dziedzictwa Starego Sącza, jego kultury, tradycji i ludzi związanych z gminą dla rozwijania zintegrowanego produktu turystycznego

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Rozwój turystyki pielgrzymkowej w oparciu o Sanktuarium św. Kingi, Klasztor SS. Klarysek oraz Ołtarz Papieski na starosądeckich błoniach:
  - promocja i rozwój wydarzeń o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, np. Festiwal STREFA CHWAŁY, Małopolski Dzień Samorządowca, Diecezjalne Święto Rodziny;
  - współpraca na rzecz tworzenia nowych wydarzeń;
  - podejmowanie działań zmierzających do utworzenia multimedialnego centrum obsługi pielgrzymów przy klasztorze SS. Klarysek.
- Rozwój turystyki przyrodniczej i ekoturystyki w ścisłej współpracy m.in. z ZPK WM i PGL Lasy Państwowe:
  - szlaki piesze, nordic walking, szlaki konne, rowerowe;
  - ścieżki edukacyjne;
  - innowacyjne formy udostępniania miejsc ciekawych przyrodniczo;
  - stworzenie oferty edukacji ekologicznej powiązanej z ofertą pobytową (sfokusowana oferta edukacyjna dla zielonych szkół);
  - zabezpieczenie cennych przyrodniczo obszarów przed nadmierną antropopresją i zniszczeniem siedlisk oraz stanowisk;
  - konsekwentna ochrona krajobrazu jako szczególnego waloru przyrodniczego gminy;
  - budowa i utrzymanie miejsc widokowych;
  - dbałość o jakość panoram widokowych.
- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej:
  - wewnętrzna promocja planów w zakresie rozwoju produktu agroturystycznego;
  - zapewnienie wsparcia informacyjno-promocyjnego dla gospodarstw agroturystycznych;
  - inwentaryzacja zasobów mogących wspierać budowanie oferty turystyki wiejskiej: ludzie, produkty żywnościowe, rzemiosło, miejsca, wydarzenia;
  - dbałość o zachowanie tradycyjnego budownictwa wiejskiego;
  - wypracowanie – wspólnie z lokalną społecznością i NGO „ścieżek tematycznych” uwzględniających poszczególne obiekty związane z kulturą agrarną na terenie Gminy Stary Sącz;
  - promocja wypracowanej oferty jako produktu turystyki wiejskiej;
  - dbałość o aktualność oferty i jej dostępność w długiej perspektywie czasu;
  - promocja lokalnego rolnictwa opartego o zasoby i stanowiącego jedną z ważnych zachęt do odwiedzenia Starego Sącza;
  - wzmocnienie rozwoju turystyki kulinarnej (inwentaryzacja, wspólna promocja).
- Rozwój turystyki rowerowej w ścisłej współpracy z ZDW oraz gminami tworzącymi SOF:
  - inwentaryzacja istniejącej infrastruktury rowerowej, przegląd, uporządkowanie i uspójnienie oznakowania;
  - zaangażowanie samorządu w budowę ścieżek rowerowych o charakterze tranzytowym: EuroVelo 11, Velo Dunajec, Velo Małopolska, Karpacki Szlak Rowerowy wraz z infrastrukturą towarzyszącą (MORy);
  - wyznaczenie, opisanie i sparametryzowanie ścieżek rowerowych łączących największe atrakcje przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe Starego Sącza wraz z ich promocją (materiały w Internecie, aplikacje, materiały drukowane);
  - rozwój oferty dla rowerzystów np. trasy rodzinne, trasy górskie (MTB, single tracki), pumptracki, festiwale i imprezy rowerowe, system wypożyczalni rowerów w tym elektrycznych.

PRZEDSIĘWZIĘCIA (cd.):

- Rozwój narciarstwa biegowego i skiturowego w oparciu o część wyznaczonych tras rowerowych:
  – oznakowanie tras;
  – promocja zimowej oferty jako oferty turystyki pobytowej i rekreacyjnej dla mieszkańców gminy i turystów;
  – zimowe utrzymanie tras.
- Wykorzystanie Popradu i Dunajca dla rozwoju turystyki opartej o rzekę:
  – zagospodarowanie brzegów rzek dla aktywności wodnej (stanice, toalety, parkingi, infrastruktura towarzysząca);
  – współpraca międzygminna (szczególnie w ramach SOF) i transgraniczna dla rozwoju produktu turystycznego opartego na wykorzystaniu rzek (szlak pontonowo-kajakowy na Popradzie i Dunajcu wraz z zagospodarowanymi stanicami);
  – działania związane z renaturyzacją rzek i linii brzegowej;
  – dbałość o jakość wód w głównych rzekach przepływających przez Gminę Stary Sącz;
  – zarybianie rzek gatunkami charakterystycznymi dla Dunajca i Popradu;
  – promocja turystyki wodnej i wędkarstwa.
- Dalszy rozwój kąpieliska Park Wodny „Stawy" jako atrakcji turystycznej i miejsca codziennej rekreacji dla mieszkańców Starego i Nowego Sącza:
  – stworzenie planu rozwoju kąpieliska;
  – poszerzenie oferty rekreacyjnej o nowe atrakcje np. wakeboarding, kamperowisko.
- Wykorzystanie istniejącej linii kolejowej Nowy Sącz – Leluchów dla budowy (z samorządem województwa i gminami) ponadlokalnej atrakcji turystycznej:
  – uruchomienie kolei panoramicznej doliną Popradu na linii Stary Sącz – Muszyna;
  – rewitalizacja przystanków kolejowych na trasie kolei, na terenie Gminy Stary Sącz;
  – opracowanie koncepcji uruchomienia sklepów z produktami regionalnymi na stacji początkowej i końcowej kolei;
  – sieciowanie kolejowej oferty turystycznej z innymi produktami turystycznymi Starego Sącza.
- Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad Popradem w Myślcu.
- Budowa kolei linowej – Miejska Góra.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

IV.1.2. Podejmowanie działań, których celem jest integracja zasobów Starego Sącza – przyrodniczych, krajobrazowych, historycznych i ludzkich – dla rozwijania zintegrowanego produktu turystycznego

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Integracja różnych gałęzi turystyki w celu stworzenia spójnej, wzajemnie uzupełniającej się i pakietowej oferty pobytowej.
- Generowanie nowych produktów turystycznych na bazie istniejących zasobów.
- Inicjowanie działań nakierowanych na tworzenie warunków do współpracy osób i instytucji zajmujących się szeroko rozumianym produktem turystycznym.
- Pakietyzacja oferty turystycznej i dostosowanie oferty do wymagań określonych, jasno rozpoznanych grup odbiorców.
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników sektora turystycznego.
- Promocja marki Stary Sącz i produktów turystycznych oraz rekreacyjnych dostępnych na terenie gminy.
- Podejmowanie wspólnych – na obszarze Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego – działań wspierających i rozwijających produkt i ofertę turystyczno-rekreacyjną Doliny Popradu i Dunajca.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

IV.1.3. Tworzenie warunków dla rozwoju atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty noclegowej i gastronomicznej

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Docenienie i wspieranie zainteresowania kuchnią regionalną i lokalnymi produktami żywnościowymi oraz budowa markowego produktu turystycznego opartego na regionalnej kuchni.
- Wspieranie tworzenia nowych miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

IV.1.4. Rozwój marki „Stary Sącz – karpackie miasteczko z klimatem"

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Wprowadzenie uchwały krajobrazowej na terenie Gminy Stary Sącz po konsultacji z mieszkańcami i przedsiębiorcami.
- Inwentaryzacja zasobów materialnych i niematerialnych Starego Sącza w kontekście rozwoju produktów turystycznych.
- Analiza i segmentacja odbiorców produktu turystycznego w Starym Sączu.
- Opracowanie strategii turystycznej Doliny Popradu i Dunajca.
- Konsekwentny rozwój marki „Stary Sącz – karpackie miasteczko z klimatem".
- Promocja marki i oferty.

Starosądecki Rynek nocą

4.4.2. Cel operacyjny „Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny”

ponadlokalny ośrodek kulturalny

Bezsprzecznie jedną z marek o zdecydowanie ponadlokalnej, a nawet ponadregionalnej rozpoznawalności jest **marka Starego Sącza jako ponadlokalnego ośrodka kulturalnego**. Wydarzenia takie jak: Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej, Pannonica Folk Festival, Festiwal Kawka, Sącz Jazz Festival, Jesienny Festiwal Teatralny, Festiwal Podróży i Przygody Bonawentura, Festiwal Rzemiosła i wiele innych, nie tylko przyciągają turystów i odbiorców bardzo różnych gatunków kultury, ale czynią Stary Sącz rozpoznawalnym miejscem na mapie Polski.

Oddziaływanie tego typu wydarzeń nie kończy się tylko w czasie ich trwania, ale rozciąga się także na dłuższy okres. „Nie mogłem przyjechać w czasie festiwalu, ale chce zwiedzić miasteczko, o którym słyszałem przy okazji tego wydarzenia” – takie zdania bardzo często można usłyszeć od ludzi, którzy przybywają do Starego Sącza skuszeni informacją o ciekawych wydarzeniach, które miały tu miejsce, a o czym słyszeli w mediach, czytali w Internecie lub dowiadywali się od innych uczestników. Tego typu oferta znacząco podnosi także wartość obszaru, jako dobrego miejsca do życia i może się stać kolejnym z czynników decydujących o związaniu się na dłużej z Gminą Stary Sącz.

Dlatego warto stale podnosić jakość, rozwijać i wzbogacać kalendarz cyklicznych, rozpoznawalnych w skali Polski wydarzeń kulturalnych, a także promować Stary Sącz przez pryzmat tej nieoczywistej, a ważnej marki Gminy.

Różnorodność dla gości

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
IV.2. „Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny”

CEL OPERACYJNY:
IV.2. Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny

KIERUNEK DZIAŁANIA:

IV.2.1. Podnoszenie jakości i rozwijanie cyklicznych, rozpoznawalnych w skali Polski wydarzeń kulturalnych

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Systematyczne wzmacnianie rangi starosądeckich festiwali i wydarzeń cyklicznych w tym: Starosądeckiego Festiwalu Muzyki Dawnej, Pannonica Folk Festival, Sącz Jazz Festival, Jesiennego Festiwalu Teatralnego, Festiwalu Podróży i Przygody Bonawentura. Starosądeckiego Jarmarku Rzemiosła, Beskidzkiej Kanikuły Filmowej Peryferiada, Lachowskiej Michy, Międzynarodowego Pleneru Malarskiego – Sympozjum Kultur Lokalnych.
- Galeria IMO – nowym centrum sztuk wizualnych w regionie.
- Promocja Starego Sącza przez pryzmat festiwali i wydarzeń o znaczeniu ponadregionalnym.

4.5. Cel strategiczny „Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości”

Innowacja i kreatywność

4.5.1. Cel operacyjny „Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy”

dobry klimat dla przedsiębiorczości

Pozornie może się wydawać, że rozwój przedsiębiorczości warunkowany jest wyłącznie przez czynniki występujące na poziomie krajowym, ewentualnie regionalnym, na które władze lokalne nie mają żadnego wpływu. Przedsiębiorstwa powstają i rozwijają się, gdy obowiązujące przepisy prawne są przyjazne dla tych, którzy chcą działać na własny rachunek, gdy podatki i inne obciążenia publiczno-prawne przedsiębiorców są skalkulowane na rozsądnym poziomie, gdy wysokość oprocentowania kredytów bankowych sprzyja finansowaniu inwestycji w przedsiębiorstwach. Oczywiście, czynniki te mają kluczowe znaczenie dla ogólnego klimatu inwestycyjnego, ale nie oznacza to, iż samorząd lokalny powinien przyjmować jedynie bierną postawę i zupełnie pomijać kwestie relacji z już funkcjonującymi przedsiębiorstwami, stwarzać zachęty dla nowych przedsiębiorców, wspierać i stwarzać warunki dla młodych przedsiębiorców.

Mówiąc inaczej – samorząd powinien być aktywnym graczem w tym obszarze, bo nie od dziś wiadomo, iż dobry klimat i dobre relacje z przedsiębiorcami są tymi elementami, które decydują o lokowaniu się przedsiębiorstw w tej, albo sąsiedniej gminie. Dlatego tak ważne jest, aby **Stary Sącz był postrzegany jako miejsce przyjazne dla przedsiębiorców, stwarzające warunki do rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości.**

Współcześnie przedsiębiorczość definiowana jest jako proces, którego uczestnikiem jest nie tylko biznes, ale także samorządy i organizacje społeczne, szerzej sektor publiczny i społeczny. W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego przedsiębiorczość dotyczy przede wszystkim inicjatyw mających na celu poprawę świadczenia usług publicznych. Stąd tak ważne jest, aby samorząd Starego Sącza był otwarty na przedsiębiorczość i aktywnie współuczestniczył w kreowaniu atrakcyjnego rynku pracy na swoim obszarze.

tereny inwestycyjne

Rolą samorządu lokalnego jest więc kształtowanie środowiska przedsiębiorczości, czyli tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez wspieranie sektora małej i średniej przedsiębiorczości oraz przedsiębiorczości społecznej. Ma ku temu szereg narzędzi i instrumentów. Po pierwsze dysponuje instrumentami

planistycznymi, które pozwalają mu **aktywnie zarządzać dostępnymi terenami na obszarze Gminy dla tworzenia warunków do lokowania się przedsiębiorców.** To samorząd określa zasady zagospodarowania przestrzennego, określa główne cele rozwoju Gminy, kreuje przestrzeń sprzyjającą działaniom przedsiębiorczym, w tym scala, uzbraja i zaprasza nowych przedsiębiorców. Dysponuje także instrumentami infrastrukturalnymi czyli twardymi możliwościami wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości: zwiększanie dostępności komunikacyjnej, rozbudowa komunalnej infrastruktury sieciowej wpływającej na jakość życia i jakość otoczenia, kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym ich uzbrojenie i skomunikowanie, rozszerzanie dostępu do szerokopasmowego Internetu, ale także prowadzi inwestycje w infrastrukturę podnoszącą jakość przestrzeni publicznej, inwestycje w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną, kompleksową rewitalizację jakiejś części gminy wraz z rozbudową infrastruktury, co jest elementem wpływającym zarówno bezpośrednio na rozwój części branż, a pośrednio stwarza przyjaźniejsze warunki do życia, co może być zachętą dla nowych przedsiębiorców, aby tutaj tworzyć swój biznes.

Inne narzędzia, które samorząd może wykorzystać dla tworzenia warunków dla rozwoju przedsiębiorczości to m.in.:

- instrumenty prawne i administracyjne, szczególnie w zakresie tworzenia prawa miejscowego i kultury organizacyjnej, które sprzyjać będą przedsiębiorczości;
- instrumenty miękkiego wsparcia, w tym związane z podnoszeniem kompetencji własnego personelu zajmującego się obsługą przedsiębiorczości oraz przygotowywaniem projektów, z których korzystać mogą przedsiębiorcy z Gminy;
- instrumenty promocyjne i informacyjne, w ramach, których promowana jest Gmina jako miejsce przyjazne przedsiębiorcy, a nierzadko też sami przedsiębiorcy z terenu Gminy;
- wsparcie organizacyjne, w tym m.in. tworzenie np. centrum obsługi inwestorów oraz instrumentów inicjujących i wspomagających współpracę między instytucjami i organizacjami ważnymi dla rozwoju przedsiębiorczości, np. inkubatory przedsiębiorczości, specjalne strefy ekonomiczne, centra ekonomii społecznej;
- instrumenty finansowe, w tym systemy umorzeń i zwolnień podatkowych, system zamówień publicznych z wykorzystaniem klauzul społecznych zgodnie z trybem ustawy Prawo zamówień publicznych, tworzenie instrumentów typu fundusze poręczeniowe.

sektor kreatywny

Szczególnym kierunkiem działania zapisanym w Strategii jest **tworzenie specjalnych zachęt dla lokowania się w Starym Sączu, a szczególnie na terenie rozszerzanej Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej firm z sektora kreatywnego**. Małopolska jest regionem, w którym sektor związany z szeroko pojętą produkcją, wytwarzaniem, wystawiennictwem i sprzedażą dóbr chronionych prawami autorskimi, działalnością kulturalną i branżą turystyczną jest niezwykle rozwinięty.

Ponadlokalne ambicje kulturalne Starego Sącza – w połączeniu z posiadanym dziedzictwem kulturowym, atrakcjami turystycznymi i chęcią przyciągnięcia młodych ludzi w celu osiedlenia się na stałe i stwarzają niezwykle korzystne warunki do świadomego inwestowania w rozwój takiej specjalizacji Starego Sącza.

społeczna odpowiedzialność biznesu

Strategia nie jest wyłącznie dokumentem samorządu. Tworzy ramy do współdziałania w ramach wspólnoty samorządowej. Stąd jeden z zapisanych w dokumencie kierunków zwraca uwagę także na **potrzebę zaangażowania się samych przedsiębiorców w lokalny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Stary Sącz**. Znajdziemy tu przedsięwzięcia związane zarówno z szeroko rozumianą społeczną odpowiedzialnością biznesu, ale także zachętę do podejmowania bardziej aktywnych działań sukcesyjnych w firmach rodzinnych – wiele badań ankietowych młodzieży wskazuje, iż gros z nich nie chce przejmować rodzinnych firm po swoich rodzicach, co jest z ogromną szkodą dla lokalnej gospodarki. Tu także znajdziemy zachętę do podejmowania działań z zakresu lokalnego patriotyzmu gospodarczego „kupuj lokalnie", a także bardzo ważne przedsięwzięcia związane z rozwojem ekonomii społecznej.

Innowacja i kreatywność

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego V.1. „Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy"

CEL OPERACYJNY:

V.1. Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy

KIERUNEK DZIAŁANIA:

V.1.1. Aktywne zarządzanie terenem dla tworzenia warunków do lokowania się przedsiębiorców

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Konsekwentna dbałość o obecność w zapisach MPZP obszarów, na których możliwe będzie lokowanie firm usługowo-produkcyjnych.
- Aktywne wspieranie procesów scaleniowych terenów wskazanych jako potencjalnie inwestycyjne.
- Bilansowanie złóż żwiru oraz rekultywacja w kierunku pozyskania nowych terenów inwestycyjnych.
- Uzbrajanie potencjalnych terenów inwestycyjnych w niezbędną infrastrukturę (drogi, media).
- Udostępnianie wolnych zasobów infrastruktury firmom z sektora branży kreatywnej.
- Współpraca w ramach MOF Nowego Sącza w zakresie rozwoju stref aktywności gospodarczej.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

V.1.2. Tworzenie systemu zachęt do lokowania się w Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej firm z sektora kreatywnego

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Dalszy rozwój współpracy z instytucjami otoczenia biznesu w celu dostarczenia kapitału i kompetencji biznesowych nowym podmiotem z sektora kreatywnego, które chcą się lokować w Starym Sączu.
- Wprowadzenie systemu preferencji przy sprzedaży działek gminnych dla nabywców z sektora kreatywnego.
- Promocja firm sektora kreatywnego wśród mieszkańców Gminy – budowa społecznego przekonania o tym, że innowacyjne firmy mogą rozwijać się na terenie Starego Sącza i że w związku z tym będzie rosło zapotrzebowanie na dobrze wykształconych, otwartych młodych ludzi.
- Inicjowanie współpracy firm z sektora kreatywnego z placówkami oświatowymi na terenie Gminy.

KIERUNEK DZIAŁANIA:

V.1.3. Przedsiębiorcy zaangażowani w lokalny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Stary Sącz

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Wspieranie ekonomii społecznej poprzez tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, promowanie stosowania klauzul społecznych przez JST w procesie zamówień publicznych.
- Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, np. coroczna nagroda burmistrza dla najbardziej społecznie zaangażowanej firmy prowadzącej działalność na terenie Starego Sącza, wspieranie elastycznych form zatrudnienia dla rodziców wracających do pracy, działań outplacementowych.
- Docenienie firm rodzinnych i wsparcie procesów sukcesyjnych.
- Kształtowanie lokalnego patriotyzmu gospodarczego („kupuj, inwestuj lokalnie").
- Wsparcie starszych mieszkańców w utrzymywaniu ich aktywności ekonomicznej poza granicą „wieku emerytalnego".
- Współpraca przedsiębiorców ze szkołami: dni otwarte, wykłady, zorganizowane wizyty w przedsiębiorstwach, lekcje wychowawcze cyklicznie dedykowane poznawaniu lokalnego biznesu, staże.
- Wspieranie działań na rzecz szeroko rozumianej współpracy lokalnych przedsiębiorców.

Budowa kanalizacji

4.5.2. Cel operacyjny „Stary Sącz gminą przyjazną młodym przedsiębiorcom”

warunki do rozwoju przedsiębiorczości

Jeżeli metacelem Strategii jest powstrzymanie zjawiska depopulacji, to jednym z kluczowych działań powinno być stworzenie jak **najbardziej przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości ludzi młodych**, tak, aby młodzi ludzie kończąc edukację, czy to na poziomie średnim, czy rozważający swój powrót do miejsca urodzenia po studiach w innych miastach, chcieli wiązać swoją przyszłość ze Starym Sączem także poprzez przekonanie o możliwości założenia tutaj własnej działalności gospodarczej.

kreowania postaw przedsiębiorczych u młodych

Aby było to możliwe **Miasto musi prowadzić aktywną politykę zachęcającą do zakładania działalności i lokowania się na stałe na terenie Starego Sącza przez młodych ludzi**. Z jednej strony będą to działania doradcze, coachingowe i szkoleniowe, ale z drugiej – twarde działania inwestycyjne, które doprowadzą do powstania inkubatora przedsiębiorczości dla ludzi młodych. Ale to także bardzo „miękkie” działania, które rozwijają i propagują inicjatywy, postawy i działania sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a w konsekwencji rozbudzą w młodych ludziach ducha przedsiębiorczości.

edukacja dla rynku pracy

Wydaje się jednak, że kluczem do zmiany postaw młodych ludzi w zakresie przedsiębiorczości, ich zdolności do podejmowania wyzwań w momencie wkraczania w dorosłe życie jest **unowocześnienie edukacji na poziomie średnim w taki sposób by odpowiadała na aspiracje młodych ludzi**. Konieczne jest tutaj większe zaangażowanie lokalnych samorządów – nie tylko gminnego, ale także powiatowego, w gestii którego leży szkolnictwo ponadpodstawowe, w tym techniczne i zawodowe. Jednym z możliwych kierunków działań jest dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb i aspiracji młodych ludzi, w tym szczególnie poprzez dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Ale w tym obszarze aktywności powinny się także mieścić wszelkie instrumenty, które w sposób przemyślany zwiążą młodych ludzie ze Starym Sączem: stypendia, wsparcie procesów sukcesyjnych firm rodzinnych itp. Równie ważne będzie konkretne wsparcie młodych ludzi rozpoczynających swoją przygodę z biznesem w Starym Sączu, zarówno poprzez różnorodne formy edukacyjno-doradcze dla przyszłych przedsiębiorców, poprzez fora dyskusyjne, aż po powołanie inkubatora dla młodych przedsiębiorców.

Innowacja i kreatywność

KIERUNKI DZIAŁAŃ I KLUCZOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA
w ramach celu operacyjnego
V.2. „Stary Sącz gminą przyjazną młodym przedsiębiorcom"

CEL OPERACYJNY:
V.2. Stary Sącz gminą przyjazną młodym przedsiębiorcom

KIERUNEK DZIAŁANIA:

V.2.1. Miasto prowadzi aktywną politykę zachęcającą do zakładania działalności i lokowania się na stałe na terenie Starego Sącza przez młodych ludzi

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

- Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy.
- Wzmocnienie postaw przedsiębiorczych wśród ludzi młodych.
- Stypendia dla młodych, programy talentowe.
- Kompleksowe wsparcie w założeniu pierwszego biznesu (np. cykliczne warsztaty i szkolenia dla start-upów, lean start-up, „Start-up Junior" – cykliczny program rozwijający umiejętności przedsiębiorcze młodzieży).
- Utworzenie Inkubatora dla młodych przedsiębiorców.
- Docenienie firm rodzinnych i wsparcie procesów sukcesyjnych.

5 Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Realizowana – w sposób konsekwentny, uspołeczniony i w oparciu o wyznaczone cele – długofalowa polityka rozwoju Gminy Stary Sącz powinna przynieść efekt w postaci powstrzymania zjawiska emigracji młodych mieszkańców Starego Sącza do innych ośrodków, zachęcenia tych, którzy wyjechali w celu dalszego kształcenia się i zdobywania doświadczeń do powrotu do rodzinnej ziemi i dyskontowania tutaj zdobytej wiedzy i umiejętności. Jej efektem powinno być też stworzenie systemu zachęt i możliwości, które sprawią, że w Starym Sączu pojawią się też nowi mieszkańcy i to nie tylko w wyniku procesów suburbanizacyjnych okolicznych miast, ale także świadomych decyzji o znalezieniu lepszego, spokojniejszego, z dobrą jakością usług publicznych, miejsca do życia, dla osób z różnych części naszego kraju, a może także spoza jego granic.

Wreszcie, konsekwentna polityka rozwoju pozwoli wykorzystywać walory i potencjały do rozwoju produktu turystycznego i rekreacyjnego, zarówno jako oferty dla mieszkańców, co znacząco wpływa na poprawę jakości życia, jak i oferty dla mieszkańców subregionu, a także budowania nowoczesnej, opartej o zasoby środowiska i krajobrazu marki turystycznej, która sprawi, że odwiedzający Gminę Stary Sącz zechcą zatrzymać się tu na co najmniej kilka dni, znajdując atrakcyjną i zgodną z duchem miasta i gminy ofertę zaspokajającą potrzeby zróżnicowanych grup odbiorców.

Podstawą skutecznego wdrażania strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej instrumentów i działań oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi efektami. W konsekwencji, w poniższym rozdziale wskazano kilka kluczowych wskaźników wraz z określeniem ich wartości bazowej (na moment opracowania strategii) oraz wskazano oczekiwany kierunek zmiany wartości tego wskaźnika. W rozdziale związanym z zarządzaniem, opisano strukturę wdrażania strategii, umieszczając w niej także zasady dokonywania ewaluacji i reagowania na zmiany zachodzące zarówno wewnątrz Gminy, jak i w jej otoczeniu, które powinny skłonić „właścicieli dokumentu" do dokonania w nim zmian bądź korekt wyznaczonych celów bądź kierunków.

5.1. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania

Wskaźniki monitorowania podzielono na dwie kategorie: **wskaźniki oddziaływania** (WO) definiowane na poziomie celu operacyjnego oraz **wskaźniki strategicznego rezultatu** (WSR) definiowane na poziomie kierunków działań. Przyjęto co najmniej dwa okresy pomiaru wskaźników, tj. rok 2026, w którym mierzona winna być pośrednia wartość wskaźnika oraz rok 2030, w którym mierzona winna być wartość docelowa. Oczywiście – szczególnie na poziomie wskaźników strategicznego rezultatu pomiar może być dokonywany częściej jako element okresowych przeglądów strategicznych i wprowadzania do dokumentu działań korygujących.

Wskaźniki oddziaływania (WO) i strategicznego rezultatu (WSR) dla celu strategicznego:
„Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim"
w układzie celów i kierunków działań

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Infrastruktura Gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska	WO	Liczba ludności Gminy Stary Sącz	BDL GUS	23 793	wzrost
Oszczędne gospodarowanie energią i zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych	WSR	Liczba gospodarstw domowych wykorzystująca węgiel jako podstawowe źródło ogrzewania i cwu	UM Stary Sącz na podstawie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków[4]	Do uzupełnienia po 1 lipca 2022	spadek
Podejmowanie działań, których celem jest zagwarantowanie najwyższych standardów ochrony środowiska, w tym wody i powietrza	WSR	Udział ludności korzystających z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów oraz oczyszczalni biologicznych w % ludności	BDL GUS	61,59%	wzrost
		Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	BDL GUS	67,28%	wzrost
		Liczba dni w roku charakteryzujących się złą jakością powietrza w Gminie Stary Sącz (na podstawie PM10, przy normie max 36 dni/rok z przekroczeniem dopuszczalnej wartości)	Raport o stanie powietrza (stacja pomiarowa Nowy Sącz)	70 dni/rok	spadek
Rozwijanie i promowanie gospodarki odpadami prowadzonej w obiegu zamkniętym	WSR	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca	BDL GUS	250 kg	spadek
		Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów (w %)	BDL GUS	42,2 kg	wzrost
Poprawa dostępności komunikacyjnej, systematyczne wspieranie rozwoju transportu publicznego i alternatywnego, w tym elektromobilności	WSR	Liczba pojazdów komunikacji publicznej wykorzystująca inne niż tradycyjne sposoby napędu (prąd, gaz, wodór, inne)	UM Stary Sącz	4	wzrost
Dbałość o zieleń na terenach zurbanizowanych (zieleń wzdłuż dróg i ciągów pieszych)	WSR	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	BDL GUS	0,3%	wzrost
		Relacja nasadzeń drzew do ubytków ogółem	BDL GUS	(–) 18	wzrost
		Żywopłoty według lokalizacji	BDL GUS	1 475 m	wzrost
Aktywne planowanie przestrzenne, w tym czytelne rozgraniczenie funkcji Gminy (mieszkaniowo-usługowej od przemysłowej oraz ochrona i racjonalne gospodarowanie krajobrazem)	WSR	Liczba inwestycji realizowanych na podstawie WZ w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	BDL GUS/ MRL analizy	0,84	spadek

[4] lipca 2022 roku zakończy się napełnianie przez gminy Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Wartość wskaźnika należy wtedy uzupełnić o wartości wynikające z CEEB dla Gminy Stary Sącz.

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Ograniczanie rozlewania się Gminy i miasta (zabudowy) – Gmina jako świadomy regulator procesów przestrzennych	WSR	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej przypadająca na 100 osób korzystających z sieci (m/osoba).	BDL GUS / MRL analizy	863,62 m (dane 2019 rok)	spadek
Prowadzenie aktywnej polityki mieszkaniowej nakierowanej na zatrzymanie młodych ludzi i przyciągniecie nowych, młodych mieszkańców	WSR	Liczba budynków mieszkalnych w Gminie	BDL GUS	5 780	wzrost
Rewitalizacja społeczno-ekonomiczna obszarów zdegradowanych Gminy Stary Sącz	WSR	Liczba działań rewitalizacyjnych podjętych i zakończonych w okresie ostatnich 5 lat wynikających z opracowanego GPR	UM Stary Sącz	18	wzrost
Dostęp do Internetu wysokich prędkości na wszystkich obszarach zurbanizowanych Gminy	WSR	Procent pokrycia Gminy zasięgiem sieci 5G	UM Stary Sącz	0	wzrost

Głęboki Jar

Wskaźniki oddziaływania (WO) i strategicznego rezultatu (WSR) dla celu strategicznego:
„Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców"
w układzie celów i kierunków działań

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych	WO	Saldo migracji ogółem na 1 000 ludności	BDL GUS	–1,89	Odwrócenie tendencji spadkowych
Usługi opiekuńczo-wychowawcze przygotowujące dzieci do edukacji, a rodzicom zapewniające szybki powrót do aktywności zawodowej	WSR	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach	BDL GUS	0,5%	wzrost
Usługi edukacyjne dostosowane do potrzeb i aspiracji mieszkańców Gminy Stary Sącz	WSR	Wskaźnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych na terenie Gminy	BDL GUS	92,34%	wzrost
Oferta kulturalna budująca lokalną tożsamość i zapewniająca realizację potrzeb i aspiracji mieszkańców Gminy Stary Sącz	WSR	Członkowie grup artystycznych	BDL GUS	305	wzrost
Oferta rekreacyjna i sportowa dostosowana do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i wykorzystująca walory przyrodniczo-krajobrazowe Starego Sącza	WSR	Członkowie klubów sportowych	BDL GUS	697	wzrost
Usługi zdrowotne zapewniające mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa	WSR	Liczba porad w POZ na 1 mieszkańca	BDL GUS	4,74	wzrost
Dostosowanie Gminy i świadczonych usług do potrzeb osób w podeszłym wieku	WSR	Liczba osób starszych zameldowanych w Gminie Stary Sącz korzystających z całodobowych usług w Domach Pomocy Społecznej	UM Stary Sącz	28	wzrost
Pomoc społeczna wspierająca aktywność mieszkańców i zapewniająca wsparcie osobom potrzebującym pomocy	WSR	Odsetek mieszkańców korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej	BDL GUS	8,4% (dane 2019 rok)	spadek
Aktywna polityka prorodzinna Gminy Stary Sącz	WSR	Odsetek dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	BDL GUS	41,8% (dane 2019 rok)	spadek
Stary Sącz gminą bezpieczną i przyjazną dla swoich mieszkańców oraz gości	WSR	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1 000 mieszkańców	UM Stary Sącz na podstawie rocznych sprawozdań policji	7,23	spadek

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Kompetentna i odpowiedzialna administracja lokalna dbająca o wysoką jakość usług publicznych oraz ich dostępność dla wszystkich mieszkańców	WO	Liczba skarg wpływająca w skali roku do UM Stary Sącz na prace lokalnej administracji	UM Stary Sącz	1	spadek
Systematyczne wzmacnianie kompetencji zawodowych pracowników samorządowych	WSR	Liczba pracowników administracji samorządowej Starego Sącza biorąca udział w kursach, szkoleniach, studiach podyplomowych	UM Stary Sącz	22	wzrost
Wprowadzenie efektywnych rozwiązań instytucjonalnych	WSR	Liczba usprawnień zarządczych wdrożonych w Urzędzie Miejskim w Starym Sączu	UM Stary Sącz	0	wzrost
Otwarte dane	WSR	Liczba zbiorów danych wytworzonych przez administrację samorządowa Starego Sącza udostępniona w formie otwartych danych	UM Stary Sącz	0	wzrost
Cyfryzacja usług	WSR	Liczba osób Starego Sącza, która potwierdziła profil zaufany w Urzędzie Miejskim w Starym Sączu dysponująca aktywnym „Profilem zaufanym”	UM Stary Sącz	467	wzrost
		Roczna liczba spraw wpływających do administracji samorządowej Starego Sącza za pośrednictwem ePUAPu	UM Stary Sącz	2 725	wzrost
Współpraca wewnętrzna i zewnętrzna	WSR	Liczba projektów partnerskich realizowanych w ramach MOF Nowy Sączą dotyczących Gminy Stary Sącz	UM Stary Sącz	0	wzrost

Wskaźniki oddziaływania (WO) i strategicznego rezultatu (WSR) dla celu strategicznego:
„Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców"
w układzie celów i kierunków działań

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współrządzenia i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia	WO	Organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców	BDL GUS/ MRL analizy	2,82	wzrost
Dobrze funkcjonujące narzędzia wspierające budowę społeczeństwa obywatelskiego	WSR	Kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców (zł)	BDL GUS/ MRL analizy	56 041,93 zł	wzrost
Mocne więzi społeczne oparta na wartościach wspólnoty i mieszkańcy zaangażowani w sprawy lokalne	WSR	Liczba uczniów klas 8 szkół podstawowych angażujących się w działania wolontaryjne	UM Stary Sącz na podstawie danych ze szkół	96	wzrost
Realizacja idei dostępności w praktyce, zarówno w wymiarze infrastrukturalnym, jak i we wszelkich podejmowanych działaniach bieżących	WSR	Liczba usprawnień wynikających z „Raportu o stanie zapewnienia dostępności podmiotu publicznego" (stan na 01.01.2021)	UM Stary Sącz	0	wzrost

Lekcja samorządowa z Burmistrzem

Wskaźniki oddziaływania (WO) i strategicznego rezultatu (WSR) dla celu strategicznego:
„Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej”
w układzie celów i kierunków działań

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w Gminie Stary Sącz	WO	Liczba całorocznych miejsc noclegowych (ogółem)	BDL GUS	339	wzrost
Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz wielowiekowego dziedzictwa Starego Sącza, jego kultury, tradycji i ludzi dla rozwoju turystyki	WSR	Łączna liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w ramach PKD I (55 i 56) oraz N (79)	BDL GUS	0+1+0=1	wzrost
Rozwijanie zintegrowanego produktu turystycznego	WSR	Liczba inicjatyw (ofert) o charakterze pakietowym z zakresu turystyki i rekreacji opisanych na stronie Informacji Turystycznej w Starym Sączu	UM Stary Sącz	0	wzrost
Tworzenie warunków dla rozwoju atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty noclegowej i gastronomicznej	WSR	Łączna liczba wystawców na dwóch wiodących imprezach (Lachowska Micha, Starosądecki Jarmark Rzemiosła)	UM Stary Sącz	86	wzrost
Rozwój marki „Stary Sącz – karpackie miasteczko z klimatem”	WSR	Liczba wydarzeń turystycznych i rekreacyjnych organizowanych pod marką „Stary Sącz – karpackie miasteczko z klimatem”	UM Stary Sącz	2	wzrost
Wskaźnik oddziaływania do celu: Stary Sącz jako ponadlokalny ośrodek kulturalny	WO	Liczba wydarzeń kulturalnych o charakterze ponadlokalnych organizowanych przez samorządowe instytucje kultury na terenie Gminy	UM Stary Sącz	9	wzrost
Podnoszenie jakości i rozwijanie cyklicznych, rozpoznawalnych w skali Polski wydarzeń kulturalnych	WSR	Liczba uczestników biorących udział w wydarzeń kulturalnych o charakterze ponadlokalnych (biletowanych) organizowanych przez samorządowe instytucje kultury na terenie Gminy	UM Stary Sącz	1 540	wzrost

Wskaźniki oddziaływania (WO) i strategicznego rezultatu (WSR) dla celu strategicznego:
„Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości"
w układzie celów i kierunków działań

Kierunek działania	Typ	Wskaźnik	Źródło danych	Wartość bazowa (2020 rok)	Oczekiwany kierunek zmiany
Wskaźnik oddziaływania do celu: Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy	WO	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności	BDL GUS	935	wzrost
Aktywne zarządzanie terenem dla tworzenia warunków do lokowania się przedsiębiorców	WSR	Powierzchnia przygotowanych (scalonych, o uregulowanym statusie prawnym i uzbrojonych) i funkcjonujących terenów pod prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy aktywności gospodarczej	UM Stary Sącz	7 h	wzrost
Tworzenie systemu zachęt do lokowania się w Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej firm z sektora kreatywnego	WSR	Liczba przedsiębiorców prowadzących działalność na obszarze strefy aktywności gospodarczej	UM Stary Sącz	9	wzrost
		w tym liczba przedsiębiorców z sektora kreatywnego (PKD J59, M71, R90) prowadzonych działalność na terenie SAG	UM Stary Sącz	0	wzrost
Przedsiębiorcy zaangażowani w lokalny rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Stary Sącz	WSR	Liczba osób zatrudniona w podmiotach ekonomii społecznej zarejestrowanych na terenie Starego Sącza	UM Stary Sącz	0	wzrost
Wskaźnik oddziaływania do celu: Stary Sącz gminą przyjazną młodym przedsiębiorcom	WO	Saldo migracji w grupie wieku 25–34 lata	BDL GUS/ MRL przedsiębiorczość	(–) 4	wzrost
Gmina prowadzi aktywną politykę zachęcającą młodych ludzi do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	WSR	Wartość zaliczki na podatek uzyskanej przez osoby w wieku do 26 r.ż. będących podatnikami w przeliczeniu na 1 osobę w tej kategorii	BDL GUS/ MRL przedsiębiorczość	264,04 zł	wzrost

5.2. Ocena „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030"

Ocena (ewaluacja) Strategii pozwala oszacować oddziaływanie samej Strategii, jak i interwencji publicznych oraz prywatnych wynikających z przyjętych celów i kierunków interwencji na zmianę sytuacji społeczno-ekonomicznej zarówno całej Gminy Stary Sącz, jak i poszczególnych mieszkańców tej wspólnoty. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Ocena udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania Strategii. Ocena taka bada samą Strategię, jak i jej długotrwałe efekty, czyli oddziaływania. Wiąże się zatem z przedstawionym wyżej monitoringiem rzeczowym.

Ocena udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej

Proponuje się, by system i rodzaje oceny Strategii odpowiadały metodologii ogólnie stosowanej metodologii oceny i systemu sprawozdawczości programów finansowanych ze środków UE.

5.2.1. Ocena przed realizacją programu (ocena *ex-ante*)

Celem oceny *ex-ante* jest dostarczenie danych dla przygotowania (aktualizacji) Strategii i zawartych w niej planów, dzięki oparciu się na doświadczeniach z wdrażanych wcześniej dokumentów o charakterze strategicznym. Ogólnie – ocena *ex-ante* powinna zawierać m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji oraz analizę problemów i potencjałów na obszarze planowania strategicznego.

5.2.2. Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*)

Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*) Strategii przeprowadzana nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji, obejmuje analizę:

- efektywności wykorzystania środków,
- skuteczności w zakresie osiągania założonych celów,
- oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na zatrudnienie,
- funkcjonowania systemu realizacji.

5.2.3. Ocena na zakończenie okresu, na który przygotowano „Strategię" (ocena *ex-post*)

Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju Gminy

Celem oceny *ex-post* będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności podejmowanych interwencji. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju Gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania „Strategii".

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać powinien koordynator Strategii (*zob. rozdz. 8.2.*) z udziałem Burmistrza Starego Sącza, a także Rady Miejskiej, jako organu przyjmującego wyniki oceny.

Ocenę przeprowadzić powinni niezależni ewaluatorzy. Przyjąć można, iż ocena powinna zostać zakończona nie później niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania. Raport z realizacji programu powinien zostać upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej Gminy (Biuletyn Informacji Publicznej).

5.2.4 Ocena bieżąca (ocena *on-going*)

Niezależnie od prowadzenia wyżej wymienionych form ewaluacji, Rada Miejska Starego Sącza, a także Burmistrz Starego Sącza oraz koordynator strategii mogą inicjować bieżącą ocenę dokumentu strategii, której przedmiotem jest efektywność stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.

5.2.5 Kryteria oceny

Za główne kryteria oceny Strategii, przyjąć należy ogólnie stosowane kryteria, do których należą:

1 **TRAFNOŚĆ**

Kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu cele Strategii odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy, np. na poziomie poszczególnych miejscowości, całej Gminy, a także np. Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Nowego Sącza czy całego subregionu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny *ex-ante* i *mid-term*.

2 **EFEKTYWNOŚĆ**

Kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności" Strategii, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, zasobów ludzkich i poświęconego czasu) do uzyskanych wyników i rezultatów.

4 SKUTECZNOŚĆ

Kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte.

5 UŻYTECZNOŚĆ

Kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie Strategii odpowiada potrzebom grup docelowych.

6 TRWAŁOŚĆ

Kryterium pozwalające ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii, będą trwać po jej zakończeniu. Ma zastosowanie przy ocenie wartości Strategii w kategoriach jej użyteczności w dłuższej perspektywie czasowej.

W ocenie *ex-post* zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

Dyskusje podczas słowacko-polskich warsztatów w Przysietnicy

6 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Niniejszy rozdział ma na celu przestrzenne osadzenie decyzji strategicznych, podejmowanych w procesie planowania rozwoju Gminy Stary Sącz. Zaprezentowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego

W konsekwencji zaprezentowane poniżej koncepcje:

- obrazują kierunki rozwoju przestrzennego i wskazują na spójność obszarową podejmowanych interwencji, a także opisują spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii;
- określają i hierarchizują obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułują ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy Stary Sącz;
- są podstawą ustalania ram współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju, np.: właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami;
- objaśniają wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju i decydujące o prowadzonej polityce rozwoju, np. dostęp do terenów zieleni;
- definiują interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnią funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi, np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji;
- pozwalają na określenie stopnia zgodności, przestrzennych aspektów programowanej polityki rozwoju ze strategicznymi dokumentami Województwa Małopolskiego, w szczególności ze „Strategią Województwa Małopolskiego MAŁOPOLSKA 2030" oraz z „Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego".

6.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej w „Strategii" Gminy, główne problemy polityki przestrzennej na obszarze Gminy Stary Sącz

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ma na celu zaprezentowanie pożądanych kierunków rozwoju przestrzennego obszaru gminy w horyzoncie czasowym 2030+, tzn. kierunków realizowanych w horyzoncie czasowym strategii do roku 2030 oraz kierunków zapoczątkowanych w tym okresie i kontynuowanych po roku 2030.

Stary Sącz jest przykładem dobrze zachowanego małego miasta o wybitnych walorach zabytkowych i krajobrazowych. Miasto dotrwało do czasów współczesnych w nienaruszonym stanie, a prowadzona w ostatnich dziesięcioleciach polityka przestrzenna była wyjątkowo konsekwentna i nakierowana na ochronę jego podstawowych wartości architektonicznych i przestrzennych.

Stary Sącz jest przykładem dobrze zachowanego małego miasta o wybitnych walorach zabytkowych i krajobrazowych

Kolejne uchwalane plany miejscowe, zakładały utrzymanie historycznego układu przestrzennego i sylwety miasta jako obszaru „objętego szczególną ochroną konserwatorską". Dopuszczały do selektywnego rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz funkcji usługowych jedynie wzdłuż istniejących dróg oraz poprzez zagospodarowywanie uwalnianych z innych funkcji obszarów. Konsekwentnie wzmacniały istniejący układ komunikacyjny (nowe mosty drogowe i kolejowe na Dunajcu i Popradzie), którego nowo wdrożone rozwiązania bardzo korzystnie odciążyły zabytkowe centrum miasta od ruchu tranzytowego, a dodatkowo umożliwiły atrakcyjną ekspozycję panoramy miasta na tle pasm górskich.

Krajobraz kulturowy na obszarze wiejskim gminy Stary Sącz, formy zabudowy i zagospodarowania terenu noszą ślady wielowiekowej historii osadnictwa na tym obszarze. Osiedla, początkowo budowane wzdłuż starych traktów handlowych, miały nieregularny układ. Od XIV wieku powstawały wsie lokowane, z regularnymi układami zabudowy. Już w czasach historycznych, część z tych wsi nabrała cech wielofunkcyjnych

Rysunek 1. Struktura osadnicza w Gminie Stary Sącz

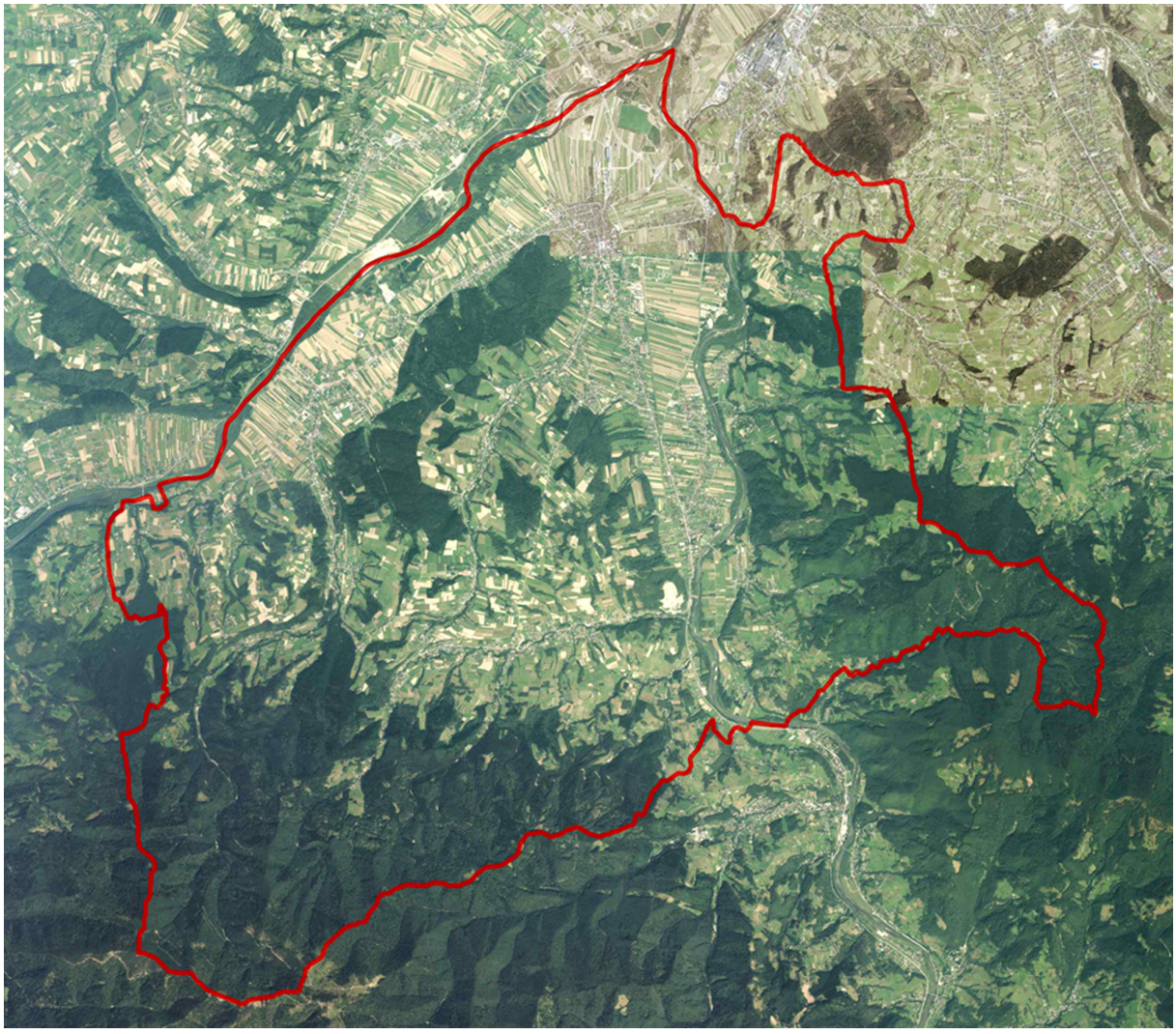

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

jednostek osadniczych. Poza tradycyjnym rolnictwem kultywowano w nich rozmaite formy rzemiosła i usług. W XX wieku pojawiło się w nich nowe źródło przychodów – obsługa ruchu rekreacyjnego i turystycznego. Wielofunkcyjność wsi i wielozawodowość mieszkańców pozostawiły trwałe ślad w strukturze przestrzennej wsi starosądeckiej – jest nim przeludnienie oraz znaczne rozproszenie zabudowy deformujące sposób zagospodarowania obszarów wiejskich.

Pod względem ukształtowania przestrzeni zainwestowanych – najbardziej skoncentrowane układy zabudowy występują w dolinach Dunajca i Popradu oraz w tradycyjnych układach wsi lokalnych wzdłuż potoków. Zabudowa tworzy układy łańcuchowe wzdłuż dróg biegnących dolinami oraz wierzchołkami garbów terenowych. Większe rozproszenie zabudowy występuje poza dolinami w wyższych partiach wzniesień.

Tereny użytkowane rolniczo, od dziesięcioleci ulegają stopniowej parcelacji pod zabudowę jednorodzinną, niezwiązaną z gospodarstwem rolnym. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym, charakterze. Powstają przypadkowe układy budynków opartych o bezpośrednie zjazdy na drogę publiczną. Niski stopień koncentracji zabudowy, tworzącej wąskie pasma wzdłuż drogi oraz jej mała intensywność, stawiają pod znakiem zapytania możliwość wprowadzenia współczesnych standardów zamieszkiwania w zakresie dostępu do usług, infrastruktury technicznej oraz urządzania i utrzymania ulic dojazdowych.

problemy polityki przestrzennej

Jak wynika z analiz przeprowadzonych w części diagnostycznej strategii, głównymi problemami polityki przestrzennej na obszarze są:

- zagrożenie degradacją spójnego, historycznie wykształconego układu zabudowy miasta;
- rozlewająca się zabudowa obszarów wiejskich degradująca walory środowiskowe i znacząco wpływająca na wzrost kosztów funkcjonowania miejscowej społeczności gminy i poszczególnych rodzin;
- trudności z utrzymaniem swoistej odrębności i lokalności, będących podstawami rozwoju nowych obszarów wzrostu, np.: turystyki i rekreacji, nowoczesnego rolnictwa drobnotowarowego, ekologicznego przetwórstwa rolno-spożywczego.

zagrożenia

Dalsze pogłębianie problemów przestrzennych w przyszłości, obok niedoskonałych krajowych regulacji prawnych, może być spowodowane przez:

- odejście od konsekwentnego i rygorystycznego stosowania instrumentów polityki przestrzennej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i gminy Stary Sącz przyjętym w 2000 roku Uchwałą Nr XXVIII/73/2000 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 11 września 2000 roku i zmienione Uchwałą Nr LI/667/2014 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 29 września 2014 roku;

- niewłaściwe zaprogramowanie rozwoju miasta na nowych obszarach, zwłaszcza w kierunku na północ i północny-wschód od istniejącej zabudowy (w kierunku ujścia Popradu do Dunajca i drogi wojewódzkiej nr 969 oraz linii kolejowej nr 96 i drogi krajowej nr 87);
- plany miejscowe eksponujące potrzeby inwestycyjne znacznie powyżej zdolności ich absorbcji społecznej i środowiskowej – przeznaczające jednorazowo przesadnie duże tereny pod budownictwo mieszkaniowe w stosunku do rzeczywistych potrzeb;
- prowadzenie polityki przestrzennej pod naciskiem doraźnych potrzeb (prywatni inwestorzy, mieszkańcy, próby ograniczenia kosztów inwestycji publicznych), bez oglądania się na skutki w przyszłości;
- brak spójności w planowaniu i realizacji polityki przestrzennej w skali powiatu i województwa (braki w koordynacji inwestycji publicznych na poziomie ponadgminnym, konkurencyjne, podobne i obszerne oferty terenowe).

W wyniku takiej polityki przestrzennej może nastąpić:
- obniżenie zwartości – rozpraszanie zabudowy;
- wzrost kosztów jednostkowych budowy i utrzymania dróg oraz uzbrojenia terenów – do poziomów przekraczających wpływy podatkowe;
- pogorszenie dostępu do obiektów usługowych, w tym usług publicznych;
- presja na użycie samochodu, w konsekwencji zatłoczenie, utrudnienia w ruchu i problemy parkingowe;
- pogorszenie standardów życia mieszkańców;
- osłabienie kontaktów i warunków życia społecznego;
- spadek wartości nieruchomości.

Dopuszczenie konfliktowych działań gospodarczych na znacznych obszarach niezabudowanych, wartościowych dla środowiska i krajobrazu oraz niekontrolowane rozlewanie się nowej zabudowy poza obszary już zainwestowane, to zagrożenie degradacją wartościowych zasobów środowiska i krajobrazu mogące prowadzić m.in. do:
- nieodwracalnej degradacji wrażliwych elementów środowiska;
- degradacji i w efekcie utraty unikalnych wartości środowiska i krajobrazu otwartego – zasobów stanowiących o atrakcyjności turystycznej obszaru;
- konfliktów pomiędzy różnymi typami użytkowania nieruchomości, zwłaszcza pomiędzy niektórymi aktywnościami rolniczymi, a zamieszkiwaniem;
- obniżeniem, wysoko cenionej przez mieszkańców tych obszarów, jakości życia.

6.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy

6.2.1. Położenie obszaru gminy w kraju i regionie

W Mieście i Gminie Stary Sącz znajduje się 1 miasto oraz 15 miejscowości wiejskich. Na koniec 2020 roku Gmina Stary Sącz liczyła 23 793 osoby (średnia gęstość zaludnienia – 236 osób na km^2, w tym miasto Stary Sącz 9 016 osób – 601 osób na km^2) oraz zajmowała powierzchnię 102,4 km^2. Ludność miejska w gminie stanowiła 37,89% ogółu ludności i był to zdecydowanie niższy odsetek niż wskaźnik krajowy (60%). Jedynie dwie miejscowości wiejskie liczyły powyżej 2 000 mieszkańców (Przysietnica i Barcice), zaś zdecydowana większość pozostałych to średniej wielkości wsie liczące od 500 do 1 000 mieszkańców.

Obszar Miasta i Gminy Stary Sącz położony jest w południowej Małopolsce, w samym centrum Kotliny Sądeckiej – Beskidu Sądeckiego. Peryferyjnie, w stosunku do Krakowa, stolicy województwa i bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Sącza, będącego jednym z dwóch

Rysunek 2. Lokalizacja Gminy Stary Sącz w województwie małopolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

miast subregionalnych w Małopolsce. Odległość Starego Sącza do Nowego Sącza wynosi 10 km, czas dojazdu samochodem to ok. 15–20 minut, a w godzinach szczytu nawet do 40 minut. Od Tarnowa Stary Sącz dzieli dystans 80 km z czasem dojazdu ok. 1,20 godziny, zaś od Krakowa, w zależność od wybranej drogi, od 95 do 120 km z czasem dotarcia wahającym się, w zależności od wybranej drogi i pory przejazdu, od 1,45 do 2,20 godziny. Tylko 26 km dzieli Stary Sącz (20 minut) od granicy Polski i Słowacji.

Rysunek 3. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Starym Sączem, a wybranymi miastami

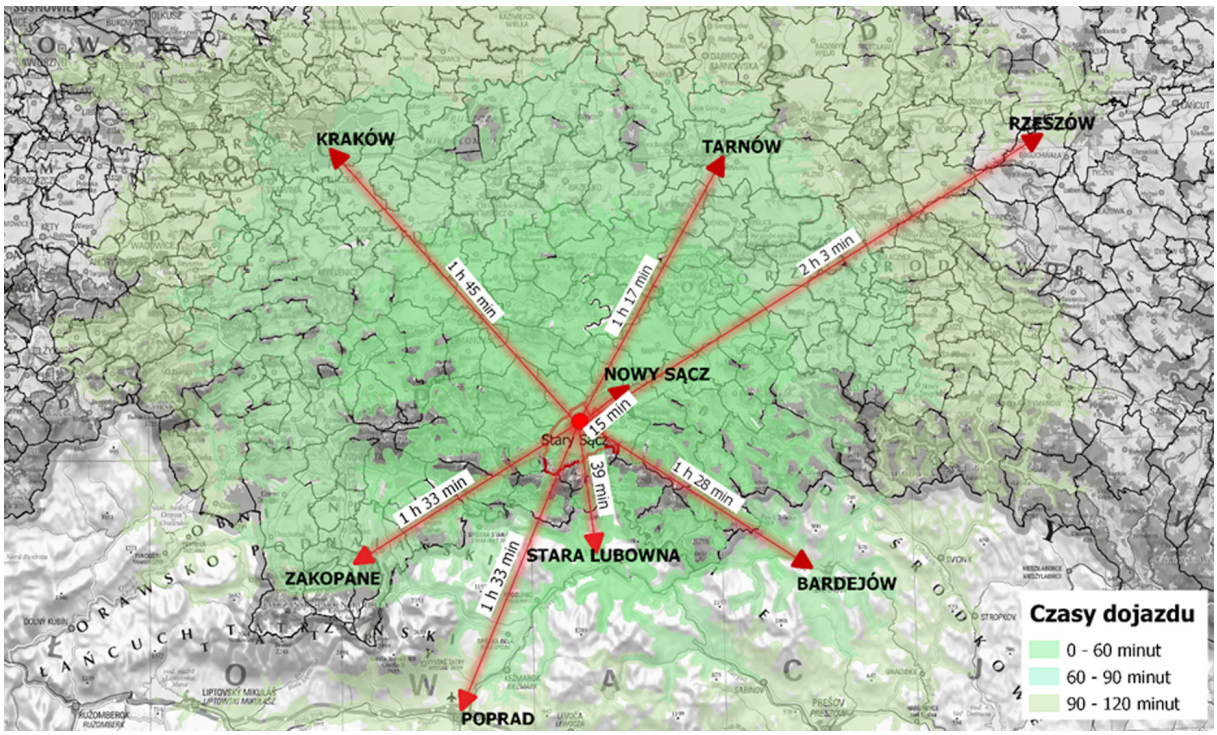

Źródło: Opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics, https://traveltime.com

Miasto Stary Sącz położony jest w północnej części gminy i stanowi główną bramę wjazdową na jej teren. Takie usytuowanie miasta – w relacji do pozostałych miejscowości gminy – sprawia, iż chcąc jechać dalej np. do Nowego Sącza *de facto* zawsze konieczne jest przejechanie przez obszar miasta – co znacząco wzmacnia je jako gminny (lokalny) ośrodek usług. Jednocześnie bliskość miasta subregionalnego osłabia możliwości rozwoju usług wyższego rzędu (nauka, edukacja, zdrowie) oraz ogranicza dostęp do usług lub miejsc pracy oferowanych przez ośrodek miejski o znaczeniu regionalnym. Bliskość miasta subregionalnego może także zmniejszać możliwości wykorzystania atrakcji turystycznych lub rekreacyjno-wypoczynkowych obszaru gminy w ofercie jednodniowej lub weekendowej.

Charakterystyczną cechą procesów osadniczych na terenach górskich są – silniejsze niż na innych obszarach – związki z warunkami środowiska przyrodniczego. Trudniejsze warunki rolniczego wykorzystania i zagospodarowania przestrzeni wpływają zatem na pewną odrębność

struktury funkcjonalno-przestrzennej sieci osadniczej, takich terenów jak bliższe i dalsze otoczenie Starego Sącza. Obszar ten charakteryzuje się najrzadszą siecią miast w regionie. Na jedno miasto przypada bowiem aż 361 km^2 teoretycznego obszaru obsługi. Jedynie specyficzne warunki geograficznej lokalizacji okolic Starego Sącza oraz ich powiązania komunikacyjne z zapleczem powodują, iż obszar Kotlinie Sądeckiej i jej południowe obrzeża (Nowy Sącz, Stary Sącz i po części Piwniczna) cechują się stosunkowo korzystnym dostępem do tzw. usług miejskich.

„Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego", został przyjęty Uchwałą Nr XLVII/732/2018 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 roku. W PZPWM określono między innymi podstawowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Miasta i Gminy Stary Sącz w perspektywie roku 2030+. Strukturę wynikającą z PZPWM oraz propozycję zgodnego z „Planem Województwa" jej rozwoju przedstawiono poniżej w podziale na: elementy środowiska przyrodniczego, zabytków i krajobrazu kulturowego, gospodarki, komunikacji i transportu i infrastruktury technicznej.

6.2.2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gminy Stary Sącz, tworzą obszary zabudowane i zurbanizowane, leśne, rolne oraz niewielkie obszary wód otwartych wraz z elementami infrastruktury technicznej.

System osadniczy gminy charakteryzuje mimośrodowe położenie jego stolicy, zlokalizowanej przy jej północnej granicy, w widłach Dunajca i Popradu, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Sącza. Obszar wiejski gminy, rozciągający się na południe od miasta, rozlokowany jest w północnej części Beskidu Sądeckiego, z wioskami w większości usytuowanymi pasmowo, wzdłuż Popradu i Dunajca. Gmina w całości podlega różnym formom prawnej ochrony zasobów środowiskowych.

Stary Sącz zaliczany jest do miast o dobrych podstawach rozwoju, opartych na funkcjach administracyjno-usługowych, zapewnia w wybranych obszarach dostęp do usług i dóbr publicznych o standardzie powiatowym

Zgodnie z hierarchią ośrodków miejskich województwa małopolskiego Stary Sącz zaliczany jest do miast o dobrych podstawach rozwoju, opartych na funkcjach administracyjno-usługowych oraz przemysłowych, zapewniający, w wybranych obszarach, dostęp do usług i dóbr publicznych o standardzie powiatowym. Wymagającym jednak wsparcia w zakresie rozwoju funkcji ponadlokalnych oraz wdrożenia programu rewitalizacji. Pozostałe miejscowości gminne są jednostkami zapewniającymi dostęp do usług i dóbr publicznych jedynie w podstawowym zakresie. Obszary aktywności pozarolniczej o funkcji produkcyjno-usługowej lokuje się głównie w Starym Sączu.

Wiodącym elementem układu gospodarczego gminy jest Starosądecka Strefa Aktywności Gospodarczej, obejmująca 3 działki o łącznej powierzchni 7 ha. Grunty zlokalizowane są w północno-wschodniej części miasta i przeznaczone są dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorców. Zlokalizowana na jej obszarze Podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Kraków, zajmuje powierzchnię 1,9 ha.

6.2.3. Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

walory przyrodnicze

Obszar gminy Stary Sącz cechuje urozmaicona rzeźba terenu i wyraźne zróżnicowanie wysokości. Gmina ma charakter górski (góry średnie) i obejmuje swoimi granicami północną część Beskidu Sadeckiego oraz południową część Kotliny Sadeckiej. Jej dodatkowy walor fizjograficzny stanowi położenie w widłach Popradu i Dunajca, w dolinach do których prowadzą szlaki komunikacyjne w różne atrakcyjne turystycznie części Beskidu Sądeckiego, a nawet za granicę (Słowacja). Na południe od Starego Sącza rozciągają się pasma Radziejowej i Jaworzyny Krynickiej, przez które wiedzie główny, grzbietowy szlak beskidzkich wędrówek górskich. Deniwelacje pionowe na tym obszarze sięgają 660 m.

Bogactwa naturalne gminy Stary Sącz związane są przede wszystkim z jej walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Powierzchnia lasów na terenie Miasta i Gminy Stary Sącz wynosi aż 4 143 ha (tj. 45,63% obszaru). Oprócz charakterystycznych dla piętra regla dolnego lasów jodłowych, jodłowo-bukowych i bukowych, możemy zaobserwować duże fragmenty gęstych lasów liściastych z występującymi w nich dębami i lipami, typowych dla piętra pogórza. Bogactwu świata roślinnego towarzyszy znaczna różnorodność gatunkowa świata zwierzęcego. Spośród szczególnie rzadko spotykanych zwierząt żyją tam wilki, rysie i niedźwiedzie. Wszystkie lasy zaliczają się do lasów ochronnych, które prócz podstawowej funkcji tj. produkcji surowca drzewnego, spełniają ważne funkcje wodochronne, glebochronne i krajobrazowe.

kopaliny

Na obszarze gminy udokumentowano kilkadziesiąt złóż kopalin. Wszystkie zaliczane są do kategorii kopalin pospolitych, powszechnie dostępnych. Ich wydobycie i przetwórstwo mają charakter lokalny. Eksploatowane zasoby to: kopaliny ilaste (gliny, iły), kruszywa naturalne (żwiry i piaski) oraz piaskowce. Znaczącym zasobem gminy są wody powierzchniowe i podziemne. Tworzy go szereg dużych i mniejszych cieków powierzchniowych, będących dopływami Dunajca i Popradu, obszar źródliskowy na południu gminy funkcjonujący jako strefa szczególnej ochrony zasobów wody oraz wymagający wysokiej i najwyższej ochrony Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 437 (GZWP) – Dolina rzeki Dunajec.

Formy prawnej ochrony środowiska w gminie Stary Sącz są bardzo zróżnicowane i obejmują prawie cały jej obszar (98,5%). To 7 obszarów Natura 2000, Popradzki Park Krajobrazowy, Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu, 3 rezerwaty przyrody oraz 23 pomniki przyrody. W celu umożliwienia rozprzestrzeniania się gatunków, w ramach europejskiej sieci ekologicznej ECONET, wyznaczone zostały obszary o węzłowym znaczeniu międzynarodowym oraz łączące je korytarze. Najważniejsze z nich to korytarz doliny Popradu i Dunajca oraz biegnący przez południową część gminy główny karpacki korytarz migracyjny zwierzyny grubej.

Rysunek 4. Obszary chronione na obszarze Gminy Stary Sącz

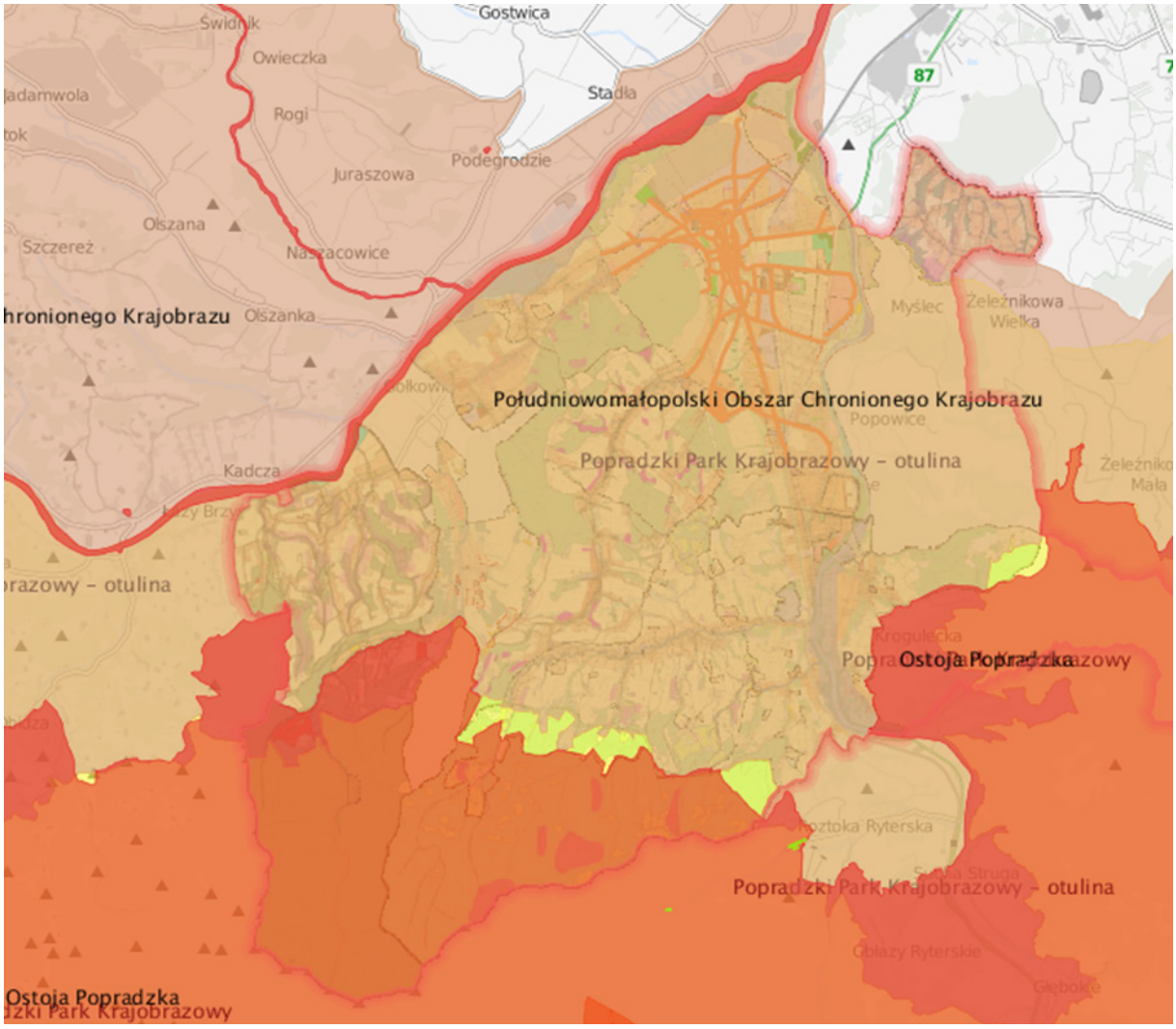

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

6.2.4. Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona wód

Stary Sącz leży w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły. Przez jego obszar przepływają dwie duże rzeki Dunajec i Poprad, który na obszarze Gminy łączy się z Dunajcem, a także szereg mniejszych potoków. W północnej części gminy, u zbiegu Dunajca i Popradu leży zespół stawów powyrobiskowych, użytkowany jako Park Wodny.

Na obszarze Gminy znajdują się fragmenty dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- Dolina Rzeki Dunajec (Nowy Sącz) nr 437 – zbiornik o charakterze porowym, którego powierzchnia na terenie Gminy Stary Sącz wynosi 20,29 km^2 (łączna powierzchnia GZWP wynosi 145 km^2);
- Magura (Gorce) nr 439 – zbiornik o charakterze porowo-szczelinowym, którego powierzchnia na terenie Gminy Stary Sącz wynosi 45,54 km^2 (łączna powierzchnia GZWP wynosi 450 km^2).

Zbiorniki te związane są bezpośrednio z wodami powierzchniowymi rzek: Dunajec, Poprad i Kamienica.

Obszar Gminy Stary Sącz zlokalizowany jest w zlewniach następujących, jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Jaworzynka (RW200012214199394),
- Moszczenica (RW20001221419974),
- Przysietnica (RW20001221428),
- Poprad od Łomniczanki do ujścia (RW200015214299),
- Dunajec od Obidzkiego Potoku do Zb. Rożnów (RW20001521439).

Z kolei w zakresie jednolitych części wód podziemnych gmina położona jest w granicach dwóch części wód: PLGW2000166 oraz PLGW2000167.

charakterystyka wód powierzchniowych i wód podziemnych

Charakterystyka wód powierzchniowych i wód podziemnych oparta jest o zapisy wynikające z zaktualizowanego „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły" oraz aktualizację „Programu wodno-środowiskowego kraju" (aPWŚK).

Tabela 2. Charakterystyka JCWP leżących na obszarze Gminy Stary Sącz

Nazwa Kod JCWP (wody powierzchniowe)	Nazwa JCWP	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w „Programie wodno-środowiskowym kraju"
RW200012214199394	Jaworzynka	dobry	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna); • regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna); • opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (działanie ciągłe, kategoria działania organizacyjno-prawne i edukacyjne).
RW20001221419974	Moszczenica	dobry	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Nowy Sącz (kategoria gospodarka komunalna); • egularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna).
RW20001221428	Przysietnica	dobry	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Nowy Sącz (kategoria gospodarka komunalna); • regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna); • budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna).
RW200015214299	Poprad od Łomniczanki do ujścia	zły	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Poprad od ujścia do Łomniczanki; dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Nowy Sącz (kategoria gospodarka komunalna); • regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna). Działania uzupełniające: • przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej (opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na odcinku cieku istotnego – Poprad ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej wraz z realizacją) – kategoria kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów.

RW20001521439	Dunajec od Obidzkiego Potoku do Zb. Rożnów	zły	dobry potencjał ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego – Dunajec od Zbiornika Rożnów do Obidzkiego Potoku, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków MOŚ w Nowym Sączu (kategoria gospodarka komunalna); • regularny wywóz nieczystości płynnych (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna); • opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (działanie ciągłe, kategoria działania organizacyjno-prawne i edukacyjne). Działania uzupełniające: • przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej (opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na odcinku cieku istotnego – Poprad ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej wraz z realizacją) – kategoria kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów.

Tabela 3. Charakterystyka JCWPd (wody podziemne) leżących na obszarze Gminy Stary Sącz

Nazwa Kod JCWPd (wody podziemne)	Nazwa JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w „Programie wodno-środowiskowym kraju"
PLGW2000166	166	dobry	dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna/ przemysł).
PLGW2000167	167	dobry	dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny	Działania podstawowe: • coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia (działanie ciągłe, kategoria gospodarka komunalna/ przemysł).

Stan ogólny jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach Gminy Stary Sącz jest zróżnicowany – w przypadku mniejszych JCWP określony został jako dobry, natomiast w przypadku części wód (Dunajec, Poprad) oznaczony został jako zły; większość działań wskazanych do realizacji w aktualizacji „Programu wodno-środowiskowego kraju" (aPWŚK) dotyczy, przede wszystkim, budowy nowych zbiorników bezodpływowych oraz remontu istniejących, regularnego wywozu nieczystości płynnych, budowy sieci kanalizacyjnej, opracowania oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, a także przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej.

Działania zapisane w strategii, w szczególności w ramach kierunku: „Podejmowanie działań, których celem jest zagwarantowanie najwyższych standardów ochrony środowiska, w tym wody i powietrza" są w pełni zgodnie i przyczyniają się do działań wynikających z „Programu wodno-środowiskowego kraju", w szczególności poprzez dokończenie budowy wodociągów i kanalizacji w obszarach, w których inwestycje te są uzasadnione ekonomicznie, wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, na których budowa infrastruktury liniowej jest nieopłacalna oraz intensyfikację kontroli

w zakresie właściwego odprowadzania ścieków przez mieszkańców i przedsiębiorców. Ponadto podmioty odpowiedzialne za dostarczanie wody mieszkańcom Gminy Stary Sącz na bieżąco prowadzą kontrole jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności gminy w wodę do spożycia.

Stan ogólny jednolitych części wód podziemnych jest dobry, a działania wskazane do realizacji w aktualizacji „Programu wodno-środowiskowego kraju" koncentrują się na corocznym raportowaniu pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.

obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Górski charakter rzek i potoków przepływających przez obszar gminy oraz coraz częściej występujące zjawiska nawalne stanowią istotne zagrożenie powodziowe, szczególnie zważywszy podgórski charakter gminy. Szczegółowe mapy zagrożeń powodziowych, w tym

z prawdopodobieństwem przewyższenia Q1% i Q10%, prezentują poniższe mapy pochodzących z zasobów hydroportalu, w ramach Informatycznego Systemu Osłony Kraju.

Na podstawie powyższych map stwierdzono, że na terenie gminy Stary Sącz występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%) od Dunajca i Popradu oraz cieków: Jaworzynka, Krzeczków, Żeleźnikowski Potok, Przysietnicki Potok, Grabowski Potok i Potok Rzeczanowski. Jednocześnie, zgodnie z art. 16 pkt 34 ppkt c) ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmują także tereny pomiędzy brzegiem Popradu, a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem,

Rysunek 5. Mapa zagrożenia powodziowego dla Gminy Stary Sącz

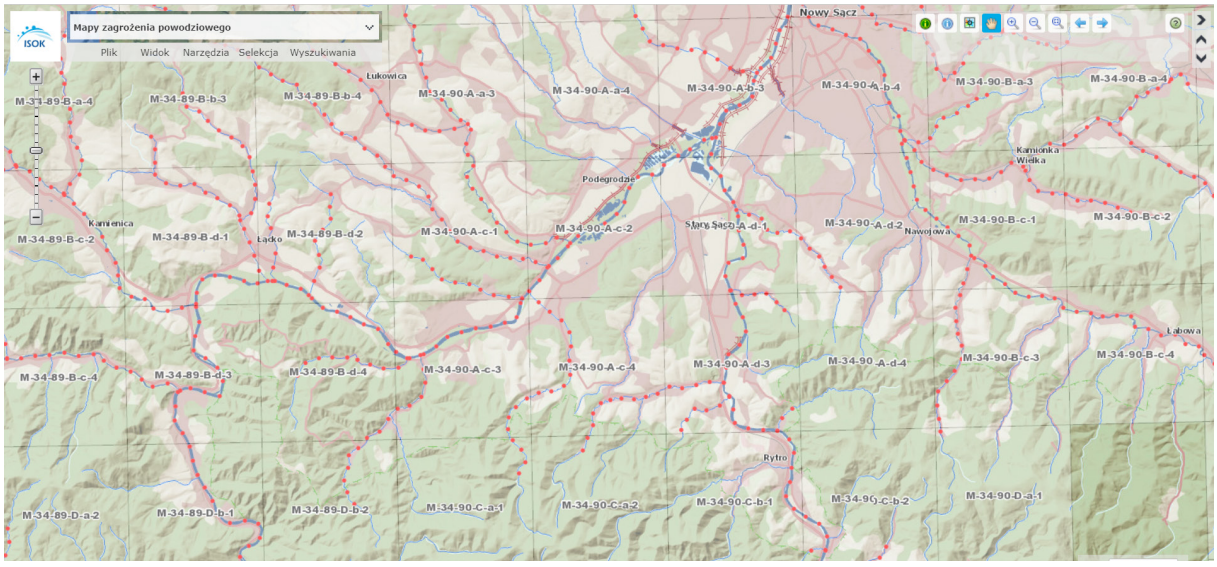

Źródło: Hydroportal (isok.gov.pl)

Rysunek 6. Mapa ryzyka powodziowego dla Gminy Stary Sącz

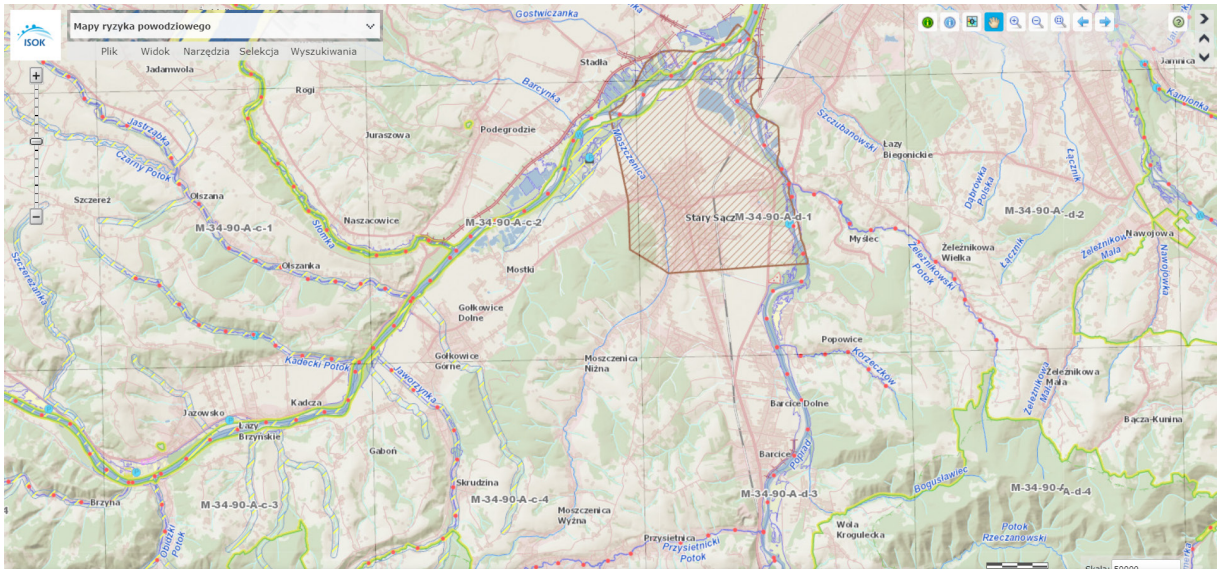

Źródło: Hydroportal (isok.gov.pl)

Rysunek 7. Mapa zagrożenia powodziowego Q1% i Q10%

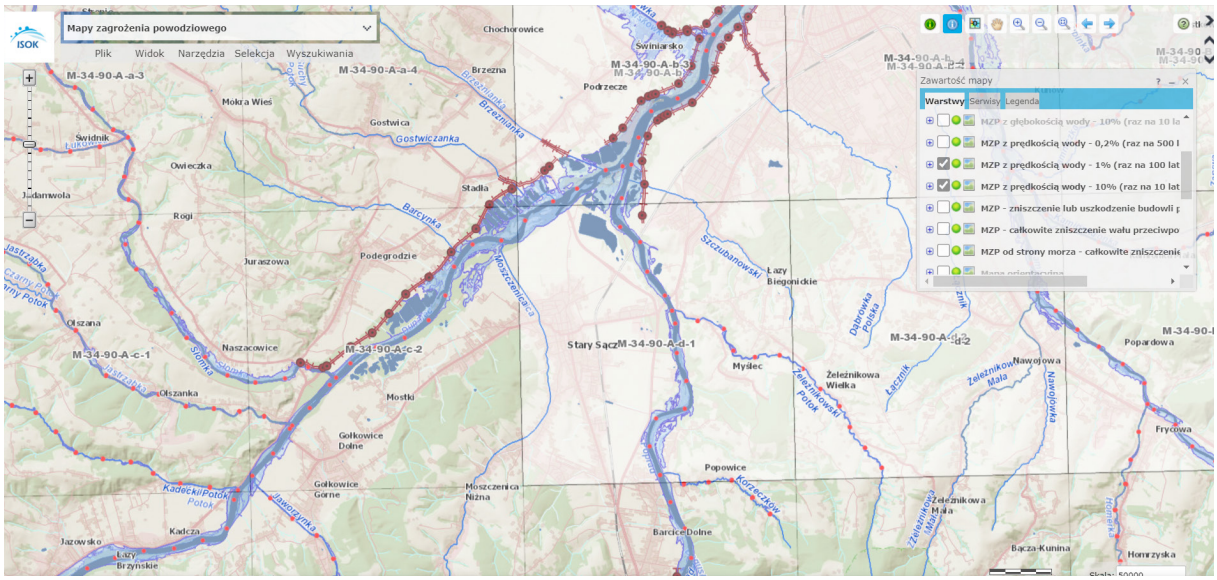

Źródło: Hydroportal (isok.gov.pl)

w który wbudowano wał przeciwpowodziowy. Ponadto, zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, na terenie gminy występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%.

Należy pamiętać, że w myśl zapisu art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m.in. stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym. W związku ze specyfiką terenu, przyszłe postępowania administracyjne, dotyczące wydawania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy, prowadzone będą

z uwzględnieniem stosownych przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Również postępowania, dotyczące wydawania decyzji o pozwoleniach na budowę, prowadzone będą z uwzględnieniem ustawy Prawo budowlane oraz przepisów wykonawczych do niej.

Zgodnie z zapisami „Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym" w granicach gminy Stary Sącz należy podjąć realizację następujących zadań zmierzający do ograniczenia ryzyka wystąpienia posiedzi i jej skutków:

- „Budowa wału Popradu, długość 462 m, w km 2+560 – 2+870" (lista działań strategicznych PZRP nr ID: 74502);
- „Budowa wału Popradu, długość 528 m, w km 8+643 – 9+292" (lista działań strategicznych PZRP nr ID: 74432);
- „Budowa wału Popradu, długość 326 m, w km 10+620 – 10+990" (lista działań strategicznych PZRP nr ID: 74503).

Ponadto funkcjonująca na terenie gminy aglomeracja sądecka powinna być sukcesywnie powiększana, a włączane w nią obszary wyposażane w systemy kanalizacji zbiorczej i podpinane do oczyszczalni ścieków.

przeciwdziałanie skutkom suszy

Zgodnie z treścią dokumentu „Plan przeciwdziałania skutkom suszy" (Dz. U. 2021 r. poz. 1615) obszar gminy Stary Sącz w umiarkowanym stopniu zagrożony jest suszą. Analizując stan zagrożenia w zależności od typu należy stwierdzić, iż:

- zagrożenie suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych jest słabe (klasa I),
- zagrożenie suszą hydrologiczna jest silne (klasa III),
- zagrożenie suszą hydrogeologiczną jest umiarkowanie zagrożone (klasa II).

Niemniej jednak samorząd Starego Sącza wraz z instytucjami odpowiedzialnymi za właściwe i racjonalne gospodarowanie wodami, w podejmowanych działaniach winien dołożyć starań w celu:

Kamieniołom w Barcicach

- skutecznego zarządzania zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych;
- zwiększania retencjonowania (magazynowania) wód;
- edukacji w zakresie suszy i koordynacji działań powiązanych z suszą;
- tworzenia mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W szczególności na terenie Gminy należy podejmować działania związane z:
- zwiększeniem ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1 rekomendowane w PPSS);
- realizacją przedsięwzięć (na części obszaru gminy) zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie nr 4 w PPSS);
- analizą (na wskazanych obszarach gminy) możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie nr 6 w PPSS);
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych (na wskazanych obszarach gminy) (działanie nr 9 w PPSS);
- przeprowadzeniem weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24 w PPSS);
- przeglądem pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i o bardzo intensywnym stopniu wykorzystania na części obszaru gminy (działanie nr 25 w PPSS).

Warto także zwrócić uwagę, iż w opracowanej „Strategii" samorząd Starego Sącza deklaruje podejmowanie m.in. interwencji związanych z dbałością o zieleń na terenach zurbanizowanych (zieleń wzdłuż dróg i ciągów pieszych), wśród których wymienia się takie przedsięwzięcia jak:
- projektowanie nowych i modernizacja istniejących dróg, chodników i ścieżek rowerowych, gdzie normą są nasadzenia zieleni w ciągu tras komunikacyjnych;
- projektowanie krawężników i pasów zieleni, sprzyjających retencji wód opadowych i zatrzymania ich na terenach biologicznie czynnych;
- tworzenie nowych terenów zielonych w mieście i w centrach wsi;
- promowanie niestandardowych realizacji zieleni: zielone dachy, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody społeczne;
- edukacja ekologiczna w zakresie terenów zielonych, m.in.: promocja łąk kwietnych, przeciwdziałanie wypalaniu traw.

Ponadto planuje się interwencje związane z wykorzystaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz wielowiekowego dziedzictwa Starego Sącza, jego kultury, tradycji i ludzi związanych z gminą dla rozwijania zintegrowanego produktu turystycznego, w ramach którego to kierunku planuje się m.in. następujące działania:
- działania związane z renaturyzacją rzek i linii brzegowych,
- dbałość o jakość wód w głównych rzekach przepływających przez Gminę Stary Sącz.

6.2.5. Zabytki i krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy Gminy Stary Sącz, jest materialnym świadectwem jej bogatej historii. O odrębności i specyfice tego obszaru, stanowią zamieszkujące go grupy etniczne: Lachy Sądeckie i w niewielkiej części Górale Czarni i Górale Biali oraz zachowany średniowieczny układ urbanistyczny miasta i niektórych wsi, a także liczne zabytki architektury.

Sam Stary Sącz jest miastem staropolskim o średniowiecznej genezie i skali, powiązanym integralnie z zespołem klasztornym Sióstr Klarysek ufundowanym przez Kingę – żonę księcia Bolesława Wstydliwego. Zespół staromiejski wraz z klasztorem jest zabytkiem o szczególnym znaczeniu dla kultury i dziedzictwa narodowego – zostały uznane za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 10 grudnia 2018 roku. O wyjątkowej randze zespołu decyduje: autentyczność widoczna zarówno w skali kompozycji układu urbanistycznego, jak i w skali poszczególnych budowli oraz detalu i wyposażenia wnętrz; stabilność tradycyjnych gabarytów i skali zabudowy oraz form użytkowania i funkcji; trwałość waloru krajobrazowego; integralność – czytelna poprzez zachowanie historycznych granic zespołu oraz wymiar niematerialny – znaczenie miasta i klasztoru dla kształtowania kultury narodowej na przestrzeni wieków, związek z domem panujących z dynastii Piastów, rola ośrodka religijnego i postaci św. Kingi. Ważny element historii Starego Sącza stanowią związki dynastyczne, kulturowe i gospodarcze z Węgrami.

Spośród kilkunastu wsi gminnych, na szczególną uwagę zasługuje specyficzne rozplanowanie i zabudowa wsi Barcice i Gołkowice, które powstały pod koniec XVIII wieku w ramach tzw. „kolonizacji józefińskiej" (dekret cesarza Józefa II). Zasiedlone głównie przez niemieckojęzycznych kolonistów kształtowane były jako wzór i przeciwwagę dla sąsiednich, polskich wiosek. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przewidziano ochronę historycznych układów tych miejscowości oraz obiektów dziedzictwa kulturowego ujętych w rejestrach prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

6.2.6. Gospodarka

Rozwój gospodarczy na obszarze gminy ogniskuje się głównie w Starym Sączu oraz jego bezpośrednim sąsiedztwie. W pozostałych miejscowościach mamy do czynienia z selektywnymi aktywnościami, bazującymi na endogennych zasobach.

Pomimo znacznego spadku bezrobocia rejestrowanego, obszar ten nadal dysponuje liczącymi się zasobami siły roboczej (wskaźnik bezrobocia 4,7% na koniec 2019 roku, który w roku pandemii wzrósł do 5,5%). Poziom ten, przy stosunkowo niskim przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu (79,50% średniej w Polsce) wskazuje na korzystne uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości.

Rysunek 8. Obecne i potencjalne tereny inwestycyjne w Gminie Stary Sącz

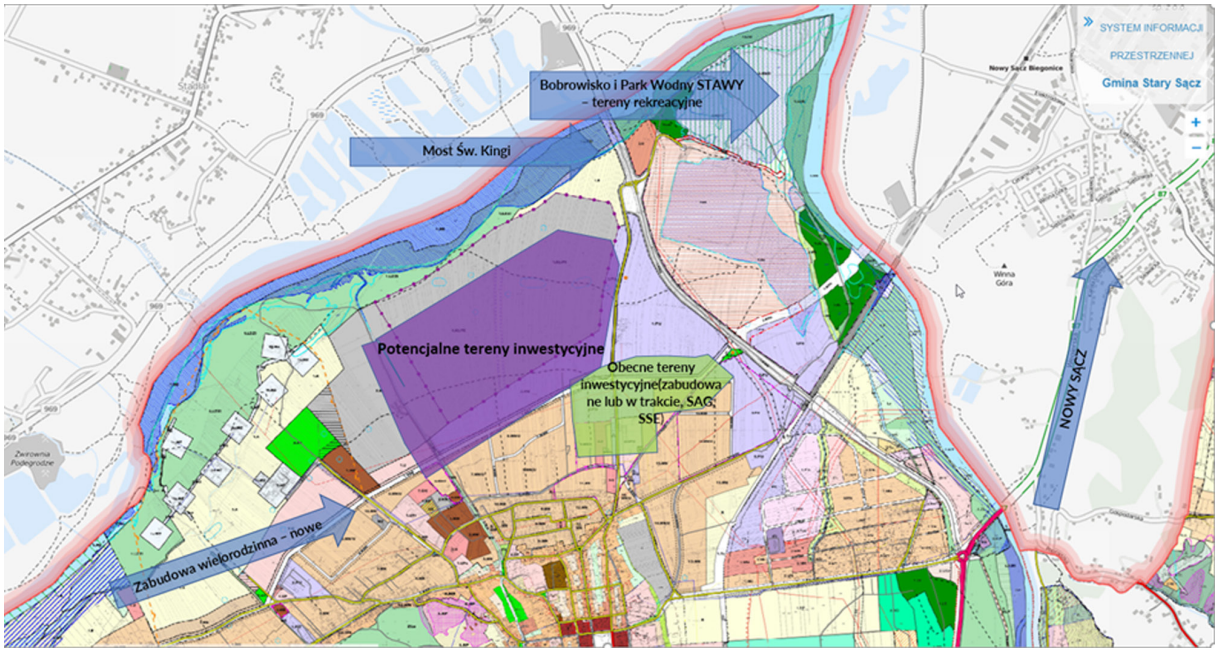

Źródło: UM Stary Sącz

Gmina charakteryzuje się średnią dynamiką tempa wzrostu gospodarczego. Na koniec grudnia 2019 roku w rejestrze REGON ujętych było 2 123 podmiotów gospodarki narodowej. W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców, była to liczba znacząco niższa niż średnia dla województwa małopolskiego. W gminie dominują firmy zatrudniające do 9 osób (97,0%), aktywne w sekcjach F – budownictwo oraz sekcji G – handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych i motocykli.

Przemysł koncentrował się w zajmującej 7 ha Starosądeckiej Strefie Aktywności Gospodarczej zlokalizowanej w mieście Stary Sącz, w której funkcjonuje także filia Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Ważnym potencjałem gospodarczym gminy są użytki rolne. Łącznie zajmują 46,2% powierzchni (4 738 ha). Pomimo górzystego położenia i trudnych warunków środowiskowych, wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej należą do najwyższych w powiecie nowosądeckim (63,8). Sprzyja to rozwojowi uprawy zbóż i warzyw oraz sadownictwu, a co za tym idzie, rozbudowie przemysłu rolno-spożywczego zorientowanego na produkcję eko-żywności.

Gospodarka leśna skoncentrowana jest na działaniach zmierzających do zachowania wielofunkcjonalności lasów i ich wszechstronnej użyteczności oraz ochrony, jako istotnego zasobu endogenicznego.

Jedną z czołowych dziedzin rozwoju gospodarczego gminy staje się turystyka. Sprzyjają temu walory kulturowe, znaczne powierzchnie lasów, atrakcyjne, górzyste krajobrazy oraz bliskość granicy ze Słowacją. Warunkiem koniecznym jest widoczna poprawa infrastruktury turystycznej (baza noclegowa i gastronomiczna), zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich (Stary Sącz i Nowy Sącz), modernizacja

powiązań komunikacyjnych, zarówno tych regionalnych (Kraków, Tarnów, Plaveč/Levoča), jak i lokalnym (Nowy Sącz, Piwniczna, Krynica) oraz poprawa i kreacja lokalnych produktów i atrakcji turystycznych.

W zakresie wspierania rozwoju gospodarczego, działania władz lokalnych powinny koncentrować się na rozbudowie istniejącego obszaru aktywności gospodarczej, pozyskiwaniu inwestorów, sieciowaniu funkcjonujących podmiotów oraz wspieraniu rodzimej przedsiębiorczości, zwłaszcza funkcjonującej lub rodzącej się na bazie zasobów endogennych, w turystyce oraz rolnictwie i związanym z nim przetwórstwie rolno-spożywczym.

6.2.7. Komunikacja i transport

Górzysty charakter terenu powoduje, że transport i komunikacja w Gminie opiera się na rozbudowanym układzie drogowym. Jego podstawę tworzą: mająca charakter tranzytowy, droga krajowa nr 87 (Nowy Sącz – Piwniczna – granica państwa) oraz droga wojewódzka nr 969 (Myślec – Stary Sącz – Zabrzeż – Krościenko – Nowy Targ). Uzupełnia go: 7 odcinków dróg powiatowych, liczne drogi gminne oraz 22,6 km ścieżek rowerowych.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa łącząca: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Muszynę i dalej w kierunku Słowacji i południa Europy. Linia umożliwia także kolejowe połączenie Starego Sącza z Krynicą-Zdrój.

Rysunek 9. Sieć transportowa w Gminie Stary Sącz

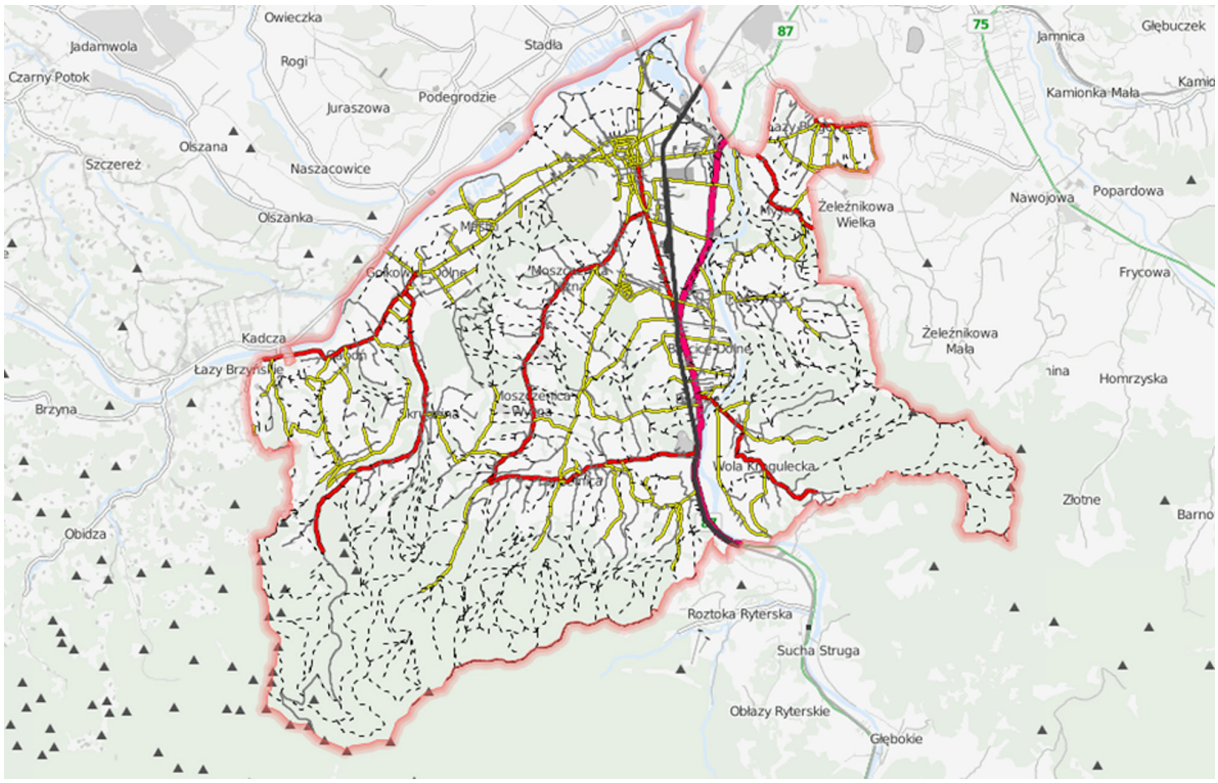

Źródło: System Informacji Przestrzennej gminy Stary Sącz

Rysunek 10. Mapa przystanków w Gminie Stary Sącz

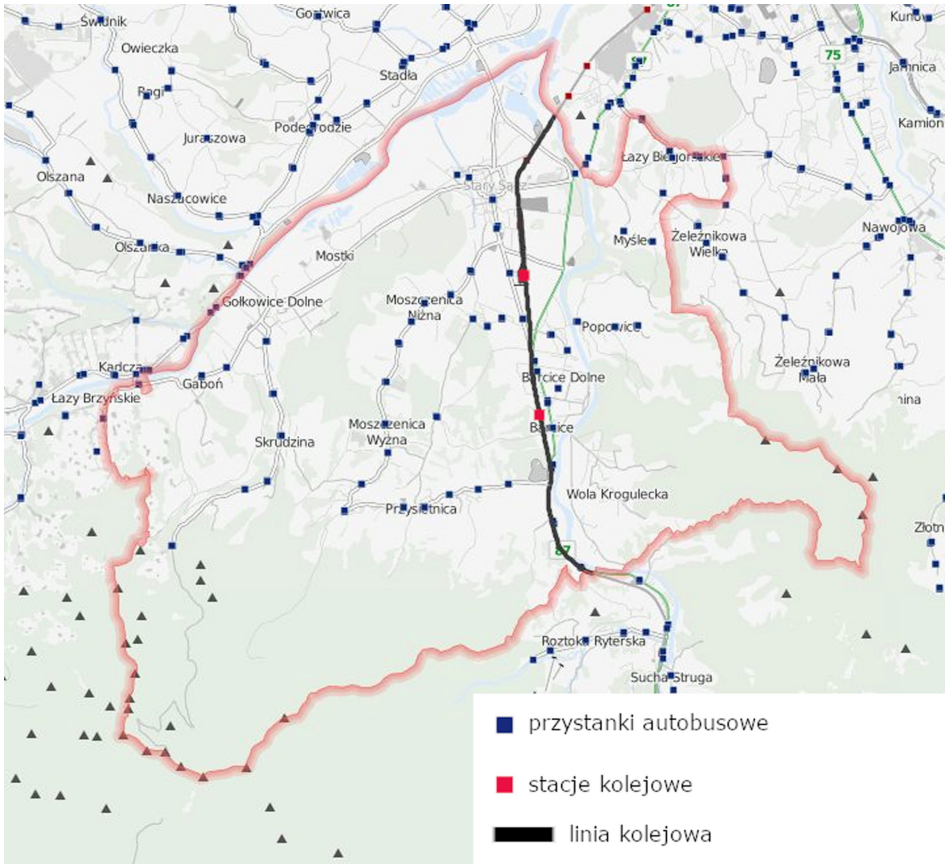

Źródło: System Informacji Przestrzennej gminy Stary Sącz

Ze względu na międzynarodowe znaczenie drogi krajowej oraz linii kolejowej, w najbliższych latach planuje się ich głębokie modernizacje. Władze gminy winne czynnie wspierać te plany.

Najbliższe porty lotnicze to: Poprad-Tatry (ok. 96 km), Kraków-Balice (ok. 115 km) oraz Rzeszów-Jasionka (ok. 150 km).

Ruch pasażerski na terenie gminy odsługiwany jest przez Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. Nowy Sącz oraz przewoźników prywatnych. W 2019 roku na terenie gminy Stary Sącz funkcjonowało 105 przystanków. W ramach regionalnego programu rozwoju kolejowych przewozów pasażerskich przewiduje się skrócenie czasu przejazdu ze Starego Sącza do Nowego Sącza do 7 minut.

6.2.8. Infrastruktura techniczna

gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa. Położenie Gminy Stary Sącz w obszarach wyjątkowo cennych przyrodniczo i wymagających szczególnego traktowania sprawia, iż proces regulacji gospodarki wodno-ściekowej w gminie jest traktowany priorytetowo. Dlatego zaangażowano rekordowe jak na budżet gminy nakłady, zarówno ze środków zewnętrznych (POIiŚ) jak i własnych. W efekcie, w ciągu 10 lat udało się osiągnąć wskaźnik 48,2 % mieszkańców Gminy korzystających z sieci

kanalizacyjnej – wobec 28 % w 2010. W trakcie są inwestycje w Mostkach, Moszczenicy Wyżnej i Moszczenicy Niżnej oraz w Gołkowicach Dolnych – po ich zakończeniu wskaźnik mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej osiągnie 73%. Według danych statystycznych (GUS BDL), na koniec 2019 roku z instalacji wodociągowej (czynna sieć rozdzielcza o długości 140,5 km) przyłączonej do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 2 986, korzystało 72,9% mieszkańców gminy (tj. 17,4 tys. osób), natomiast z sieci kanalizacyjnej o długości 99,1 km, tylko 48,2% wszystkich mieszkańców. W samym Stary Sącz sytuacja przedstawiała się dużo lepiej, z instalacji wodociągowych korzystało 90,5% mieszkańców miasta (tj. 8 223 osób), a z kanalizacji 75,4% mieszkańców.

Zaopatrzenie mieszkańców gminy w wodę odbywa się przy wykorzystaniu ujęć powierzchniowych oraz studni kopanych i wierconych o głębokości od 30–50 m. Na terenie miasta funkcjonuje lokalna oczyszczalnia ścieków. Wodociągi i kanalizacja na terenie gminy stanowią element sieci wodociągowo-kanalizacyjnej miasta Nowy Sącz i są administrowane przez spółkę „Sądeckie Wodociągi".

zaopatrzenie w energię

Zaopatrzenie w energię. Zaopatrzenie w energię elektryczną zapewnia gminie krajowy system energetyczny, poprzez zlokalizowaną na granicy miasta stację elektroenergetyczną 110/SN. Obecny system dostaw energii jest wystarczający pod względem zapotrzebowania oraz pewności zasilania. Istnieje potrzeba skablowania ziemnego niektórych odcinków linii 110 kV w celu odblokowania możliwości zabudowy działek położonych na jej przebiegu.

Dostęp do gazu sieciowego zapewnia gazociąg wysokoprężny Warzyce – Jasło – Gorlice – Nowy Sącz, poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe zlokalizowane na obszarze miasta Nowy Sącz i Stary Sącz. Sieć gazowa doprowadzona jest do wszystkich miejscowości w gminie, a gaz wykorzystywany jest przede wszystkim do celów bytowych. „Gminny program ochrony środowiska" wskazuje na konieczność zwiększenia wykorzystania gazu do celów grzewczych. Na koniec 2019 roku z gazowego ogrzewania korzystało 63,75% mieszkańców gminy (79,10% mieszkańców miasta).

telekomunikacja

Telekomunikacja. Rozwój systemu telekomunikacyjnego na obszarze gminy realizowany jest poprzez kluczowy projekt Województwa Małopolskiego – Małopolską Sieć Szerokopasmową (MSS). Celem projektu jest udostępnienie możliwości sieci dla 90% gospodarstw domowych i 100% instytucji publicznych. W dalszej kolejności projekt ten pozwoli na inicjowanie działań samorządów lokalnych oraz przedsiębiorców mających na celu dotarcie do maksymalnej liczby mieszkańców i turystów. Równolegle do rozwoju sieci przewodowej rozwija się sieć bezprzewodowego Internetu. Do 2025 roku zakłada się pokrycie obszarów zurbanizowanych zasięgiem sieci piątej generacji (5G) o parametrach porównywalnych z dzisiejszymi możliwościami sieci przewodowych.

6.3. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

6.3.1. Maksymalne zapotrzebowanie na nowe tereny mieszkaniowo-usługowe

Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wprowadzona w roku 2015, nałożyła obowiązek weryfikacji ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy pod kątem potrzeb i możliwości rozwoju, w tym obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Podstawą bilansu jest określenie maksymalnego, w skali gminy, zapotrzebowania na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy. W ramach opracowania obliczone zostało maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową dla Gminy Stary Sącz. Dla zabudowy usługowej kreowanej w Starym Sączu, zwłaszcza tej o charakterze usług ponadlokalnych, model nie przewiduje ograniczeń.

W 2030 roku, prognozowana liczba mieszkańców Gminy Stary Sącz ma wynieść 24 569 osób (na koniec 2019 r. – 23 782 osób). Aktualny standard zamieszkiwania to 23,6 m^2 PUM/osobę w 2019 roku, przy standardzie europejskim oscylującym od 40 do 80 m^2 na osobę (w zależności od kraju). Zakładany wzrost standardu oparty o ekstrapolację dotychczasowych trendów to 28–30 m^2/osobę w roku 2030 (w latach 2009–2019 tempo wzrostu to średnio 2,2 m^2/osobę) oraz przy zwiększeniu zapotrzebowania na nową powierzchnię o 10% dla okresu perspektywicznego (2030 rok) wygeneruje maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Gminie Stary Sącz na poziomie od 200 do 250 tys. m^2 PUM do 2030 roku. Przy założeniu, że gmina będzie zmierzać do osiągnięcia standardu zachodnioeuropejskiego (powyżej 50 m^2/osobę) zapotrzebowanie na nową zabudowę będzie zbliżać się do 500 tys. m^2 PUM do 2030 roku.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Gminie Stary Sącz wyniesie co najmniej 250 tys. m^2 PUM do 2030 roku.

6.3.2. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Na podstawie analiz zwartości zabudowy, jej wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, wyznaczono obszary o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS). Uznano, że są to obszary, które wykazują określony stopień koncentracji zabudowy, posiadają dostęp do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, do podstawowych usług publicznych oraz publicznego transportu zbiorowego.

Za minimalny stopień zwartości struktur zabudowy, przyjęto zgrupowanie co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami

o funkcji pomocniczej, w którym odległości pomiędzy sąsiadującymi budynkami nie przekraczają 50 m. Za obszary posiadające dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej przyjęto te, które położone są w granicach wyznaczonych aglomeracji wodno-ściekowych. Za obszary wyposażone w wystarczającym stopniu w infrastrukturę społeczną przyjęto te, które położone są w odległości do 3 000 m od szkoły podstawowej. Przyjęto, że obszary funkcjonującej zabudowy mają dostęp do dróg publicznych.

6.3.3. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozumiana jest jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy. Chłonność obszarów WZS została oszacowana jako iloczyn powierzchni terenu możliwego do zabudowy netto[5] wskaźnika intensywności zabudowy oraz współczynnikiem określającym stosunek powierzchni całkowitej budynku do powierzchni użytkowej.

6.3.4. Wyznaczenie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz terenów możliwych do nowej zabudowy według bazy BDOT

- Krok 1: Wskazanie budynków niebędących budynkami o funkcji pomocniczej tj. z wyłączeniem zabudowy rolniczej, gospodarczej, garaży, magazynów.
- Krok 2: Analiza zwartości zabudowy – wyznaczenie buforów 50 m od budynków, wyodrębnienie zagregowanych buforów, w których znajduje się łącznie, co najmniej 40 budynków.
- Krok 3: Uwzględnienie kryterium dostępu do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz do podstawowych usług publicznych – dodanie zasięgów aglomeracji (Prawo wodne) oraz buforów 3 000 m od szkół podstawowych. Obszar wyznaczony w krokach 1–3 uznano za obszar o w pełni wykształconej i zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS).
- Krok 4: Z wyżej wymienionego obszaru wyłączono tereny zabudowane (RTZB według BDOT) oraz drogi, lasy i wody. Obszar ten uznano tereny możliwe do zabudowy w ramach WZS.

Przyjęto, że udział zabudowy mieszkaniowej w ogóle terenów zabudowy, będzie zbliżony do istniejącego. Przyjęto zatem, że 70% ww. terenów możliwych do zabudowy ogółem, będą to tereny mieszkaniowe.

[5] Przyjęto, że obszary wskazane w analizie, to tereny możliwe do zabudowy brutto, z których do zabudowy przeznaczone będzie około 60% powierzchni, pozostała część zaś stanowić będą drogi wewnętrzne, funkcje towarzyszące w tym zieleń, tereny rekreacji i komunikacji, itp.

Potencjalne wskaźniki intensywności zabudowy netto zostały przyjęte w oparciu o stan istniejący – wyliczonym dla terenów zainwestowanych: zabudowa mieszkaniowa MN ≈ 0,25, MW ≈ 1,00, zabudowa usługowa, produkcyjna, inna U, P, inna ≈ 0,50. Przyjęto założenie, że na wszystkich nowych terenach zabudowy udział poszczególnych funkcji będzie odpowiadał proporcjom wg stanu istniejącego i wyniesie:

- 70% – zabudowa mieszkaniowa (68% zabudowa jednorodzinna, 2% zabudowa wielorodzinna),
- 30% – zabudowa usługowa, przemysłowo-produkcyjna, rolnicza i inna[6].

Wyliczona, zgodnie z powyższymi założeniami, chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS) dla funkcji mieszkaniowej, na obszarze całej gminy, wynosi ok. 306 ha terenu brutto (184 ha netto) i 324 tys. m^2 PUM (powierzchni użytkowej mieszkań).

chłonność obszarów wynosi ok. 306 ha terenu brutto

Jak wskazano, maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową wyniosło około 200–250 tys. m^2 PUM do 2030 r. Taka wielkość PUM, według ww. wskaźników urbanistycznych, generuje zapotrzebowanie na około 123–153 ha powierzchni gruntów mieszkaniowych netto.

Zapotrzebowanie na powierzchnię gruntów mieszkaniowych netto szacuje się na ok. 123 do 153 ha

Chłonność obszarów WZS przekracza maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, przy założonych standardach wynikających z ekstrapolacji dotychczasowych trendów. Bilans terenów pokazuje, że w przypadku założenia wyższych standardów, pojawi się zapotrzebowanie na nowe obszary zabudowy. Wskazanie nowych terenów zabudowy, poza obszarami WZS, winno być poprzedzone głębokimi analizami uwarunkowań społecznych, kulturowych, infrastrukturalnych, a zwłaszcza przestrzennych.

Należy pamiętać, że w związku z nie ujęciem obszaru w aglomeracji ściekowej (zwykle z braku instalacji), część miejscowości i znajdujące się na ich obszarach tereny WZS, nie zostały uwzględnione w bilansie. Po włączeniu ich do aglomeracji ściekowej, należy otworzyć w nich możliwości zabudowy.

Niniejszy bilans należy uszczegółowić w przyszłym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy" zastępując ogólne założenia, przyjęte w bilansie, o precyzyjne dane z uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), np. powierzchni przeznaczanych na poszczególne funkcje, wskaźniki urbanistyczne, o ile te są wskazane w ww. dokumentach. Ponadto w Studium, w miejscowościach nie posiadających wykształconych zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych, należy wskazać obszary nowej zabudowy w celu ich wykształcenia (poprawa struktury przestrzennej wsi).

[6] Wyliczenia zostały wykonane w oparciu o dane z Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT). W Starym Sączu zabudowy wielorodzinnej jest niewiele. Dla wszystkich typów zabudowy wskaźnik należy rozumieć jako: MW –1,00 (na 1 m^2 działki przypada 1 m^2 zabudowy całkowitej, powierzchni użytkowej to będzie około 0,7 m^2).

Tabela 4. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS) w Gminie Stary Sącz

Lp.	Nazwa	Powierzchnia terenu możliwa do zabudowy pod funkcję mieszkaniową BRUTTO[7] (ha)	Powierzchnia terenu możliwa do zabudowy pod funkcję mieszkaniową NETTO (ha)	Chłonność terenów mieszkaniowych ogółem (PUM w m²)	W tym zabudowa jednorodzinna (PUM w m²)	W tym zabudowa wielorodzinna (PUM w m²)	Chłonność demograficzna
1	Wola Krogulecka	0	0	0	0	0	0
2	Myślec	0	0	0	0	0	0
3	Gaboń	0	0	0	0	0	0
4	Skrudzina	0	0	0	0	0	0
5	Popowice	0	0	0	0	0	0
6	Golkowice Górne	0,40	0,24	426	381	45	14
7	Moszczenica Niżna	35,29	21,18	37 359	33 426	3 933	1 245
8	Golkowice Dolne	26,22	15,73	27 760	24 838	2 922	925
9	Barcice	25,70	15,42	27 208	24 344	2 864	907
10	Mostki	24,63	14,78	26 073	23 329	2 744	869
11	Przysietnica	23,85	14,31	25 250	22 592	2 658	841
12	Łazy Biegonickie	16,71	10,03	17 694	15 831	1 863	590
13	Barcice Dolne	16,26	9,75	17 207	13 396	1 811	574
14	Moszczenica Wyżna	3,47	8,08	14 257	12 756	1 501	474
15	Stary Sącz	123,75	74,25	130 997	117 208	13 789	4 366
	RAZEM	**306,29**	**183,78**	**324 231**	**290 101**	**34 130**	**10 805**

[7] Teren mieszkaniowy (TM) brutto, oznacza tereny dla stref mieszkaniowych, w których mogą pojawiać się inne funkcje towarzyszące, jak np. zieleń, usługi, tereny komunikacji i rekreacji, itp. Ze względu na skalę i stopień generalizacji danych przyjęto, że TM netto = 60% TM brutto.

Na pierwszej z map, czarnym, pionowym szrafurowaniem oznaczono miejscowości, w których brak zwartej zabudowy i które zlokalizowane są poza strefą aglomeracji ściekowej, wsie: Wola Krogulecka, Myślec, Gaboń, Skrudzina, Popowice.

Władze Gminy, planując rozwój zabudowy mieszkaniowej, winny brać pod uwagę możliwości przestrzenne ujawnione na zamieszczonych wyżej mapach oraz konieczności historyczne – wymiana zdekapitalizowanej tkanki zabudowy, uzupełnienia i rewitalizacja. Ważnymi problemami, są również proponowane rodzaje zabudowy mieszkaniowej (wielo- czy jednorodzinna), ich rozmieszczenie przestrzenne oraz oczekiwania i preferencje osób zainteresowanych budową lub kupnem mieszkania.

Na aktualnym etapie rozwoju społeczności Gminy Stary Sącz, szczególnie istotna staje się preferencja dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Jej realizacja, w niewielkim stopniu obciąża budżet JST, przynosi zdecydowanie większe wpływy podatkowe (PIT) oraz korzystnie oddziałuje na wzrost populacji gminy.

Rysunek 11. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (WZS) w Gminie Stary Sącz

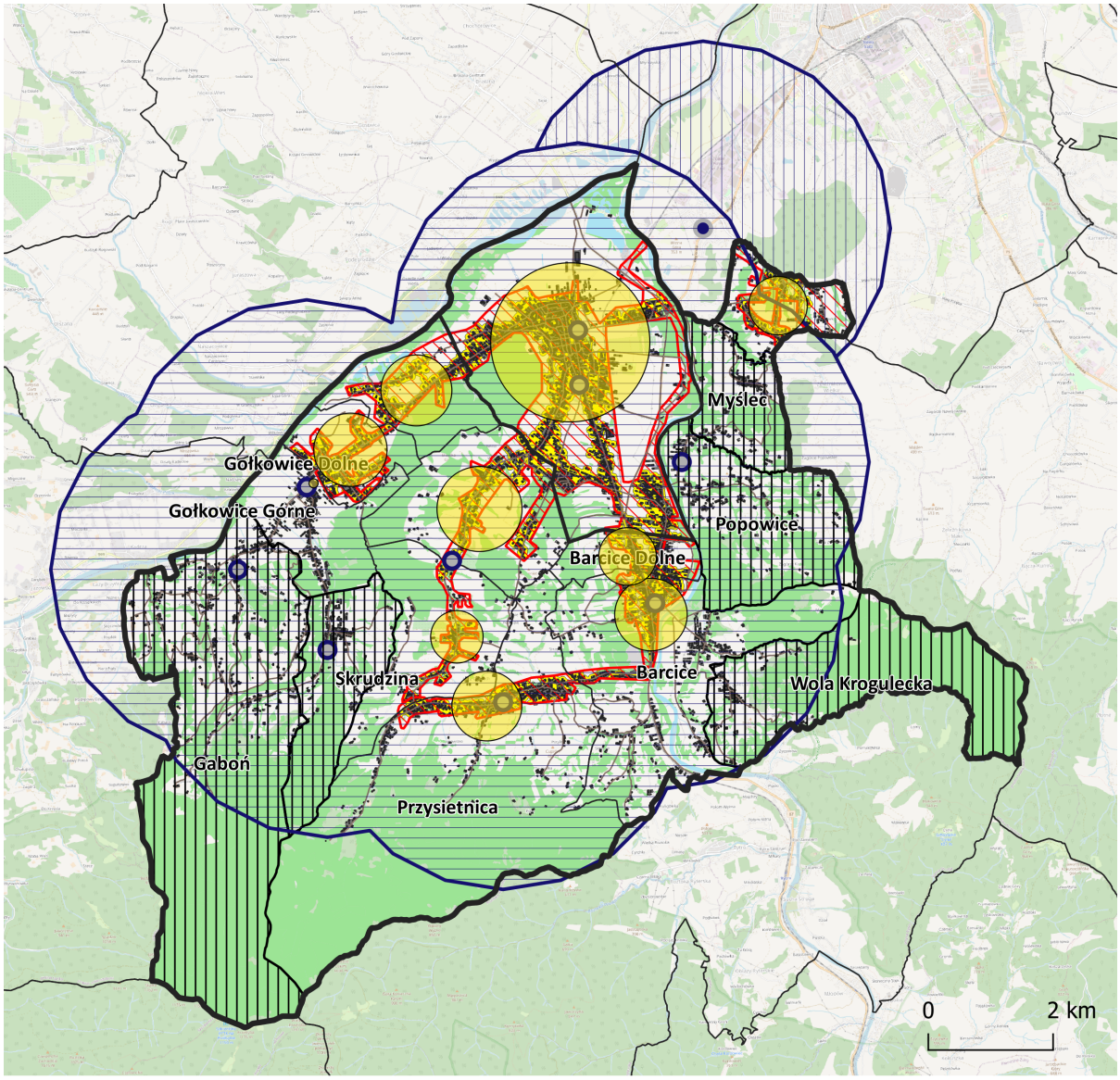

Granica gminy Stary Sącz
Granica miasta Stary Sącz
Granice miejscowości
Budynki
Tereny zabudowy wg BDOT
Wody powierzchniowe
Lasy

Szkoła podstawowa w gminie Stary Sącz
Bufor 3km od szkoły podstawowej w gminie Stary Sącz
Najbliższa szkoła podstawowa w Nowym Sączu
Bufor 3km od najbliższej szkoły podstawowej w mieście Nowy Sącz
Aglomeracja (Prawo wodne)
Tereny wolne możliwe do zabudowy w WZS (obszar o w pełni wykształconej i zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej)

Powierzchnia terenów w WZS możliwych do nowej zabudowy (z wyłączeniem dr, Ls, W)
125
35
25

brak WZS w miejscowości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy BDOT

Rysunek 12. Obszar o zwartej i w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w Gminie Stary Sącz

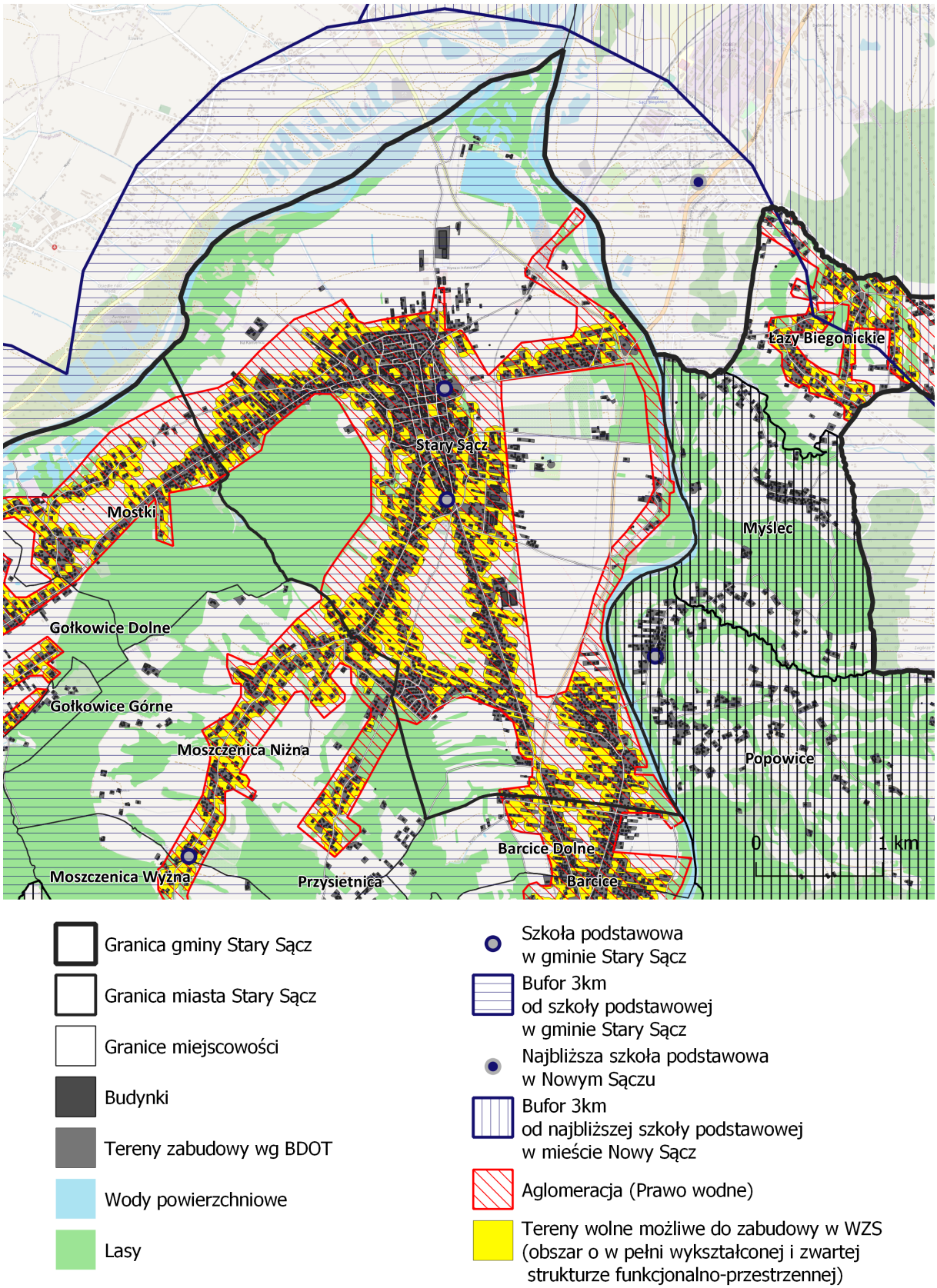

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z bazy BDOT

Zabudowa wielorodzinna winna być preferowana w samym Starym Sączu. Wewnątrz istniejącej tkanki zabudowy, jako zgrabne uzupełnienia, a także na obrzeżach miasta jako realizacje kompleksowe – małe i mikro osiedla.

Projektując nowe obszary zabudowy należy ustalić kolejność jej realizacji, dostosowując do dynamiki procesu zmian ludności w sołectwach.

Rysunek 13. Zmiana liczby ludności poszczególnych obszarów Gminy w latach 2010–2020 na 1 000 mieszkańców

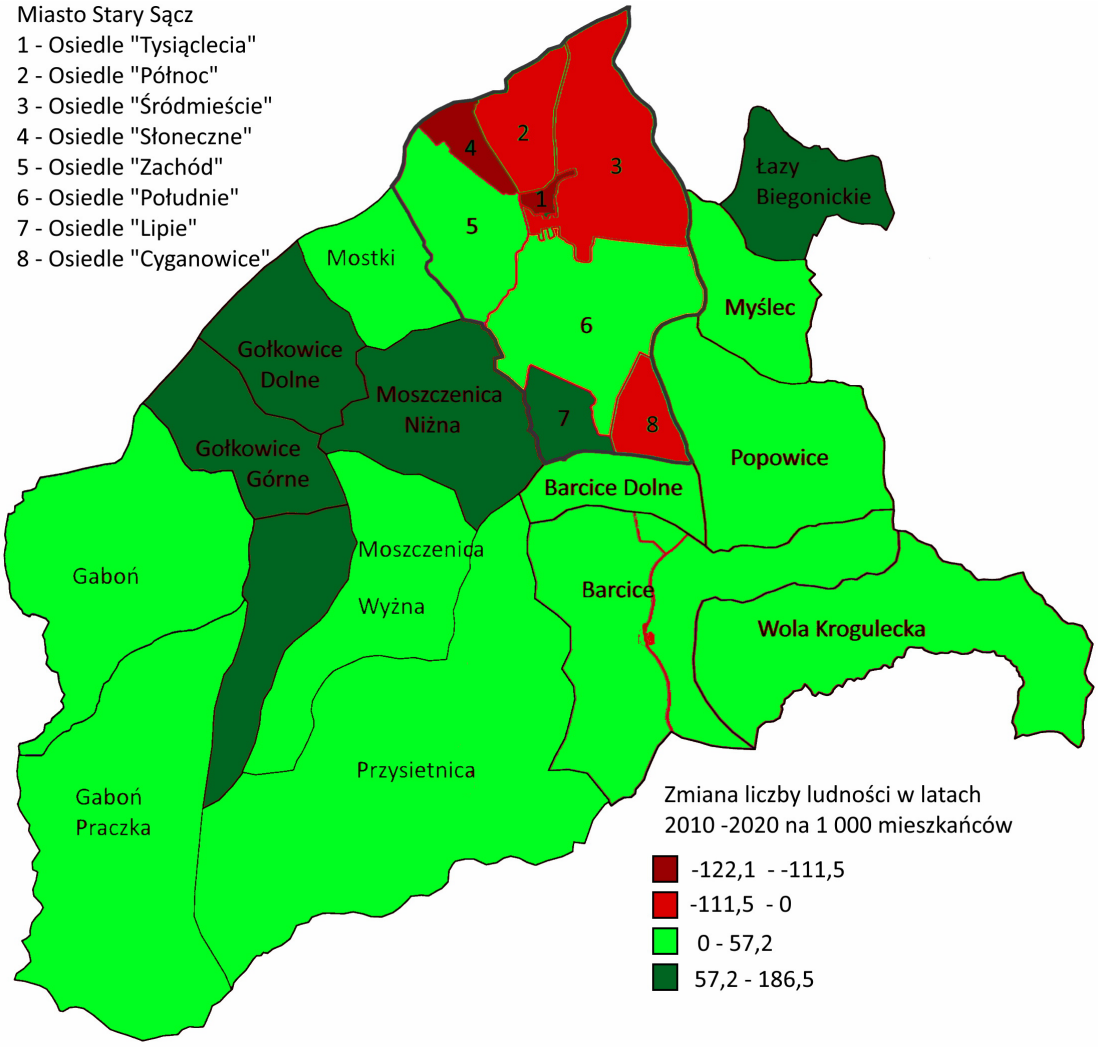

Źródło: opracowanie własne

6.4. Zasady i rekomendacje dla polityki przestrzennej

polityka przestrzenna

ZASADA nr 1.
Polityka przestrzenna

1. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stary Sącz" z 2000 roku (ostatnia nowelizacja z 2014 roku) jest dokumentem przestarzałym, należy w trybie pilnym opracować i przyjąć nową politykę przestrzenną gminy.
2. Studium winno być dokumentem nowym, jedynie wykorzystującym sprawdzone rekomendacje z okresu funkcjonowania zmienianego dokumentu.
3. Należy pamiętać – dotyczy to zarówno władz jednostki samorządowej, jak i mieszkańców oraz inwestorów, że przestrzeń gminy jest zasobem, a nie surowcem. W konsekwencji – jak każdy zasób ma skończone możliwości – im bliżej ich wyczerpania, tym cena za dostęp będzie większa.
4. Planowanie przestrzenne jest zadaniem wymagającym zaangażowania dużej liczby interesariuszy, a poziom trudności i komplikacji dodatkowo wzrasta, w przypadku objęcia pracami znacznych obszarów lub intensywnie zainwestowanym (np. obszaru miasta). Procesy te należy prowadzić w pełni transparentnie.
5. W Gminie nie wszystko musi się jej „opłacać". Sporządzając miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego należy precyzyjnie ważyć interesy. Ustalenia, które mogą być korzystne dla jednych, nie muszą być korzystne dla innych właścicieli. „Ucieranie" kompromisów jest zajęciem żmudnym, ale koniecznym.
6. Opracowując politykę przestrzenną gminy należy pamiętać, że każda ingerencja w przestrzeń (zabudowa lub inna zmiana zagospodarowania działki) wymaga odpowiedniego uzasadnienia, a następnie musi być ujęta normatywnie, najlepiej w planie zagospodarowania przestrzennego, przygotowanym w oparciu o ustalenia zintegrowanych strategii – rozwoju i przestrzenne.
7. W planach zagospodarowania przestrzennego jednoznacznie należy określić nie tylko, gdzie i co można budować, ale również, **gdzie budować nie można.** W prawie do przebudowy i zabudowy pierwszeństwo należy przyznać terenom już zagospodarowanym (tzw. „brownfield"). Inwestycje na terenach wcześniej nie zabudowanych (tzw. „greenfield") należy rozważać dopiero po całkowitym (znacznym) wykorzystaniu potencjału tych pierwszych.
8. Opracowując plany zagospodarowania przestrzennego należy pamiętać, że powinny one być realistyczne, osadzone w czasie i wyważone. Realna „ważność" planów miejscowych, to około 10 lat i dla takiego okresu należy przewidywać możliwości uruchomienia inwestycji i zabudowy gruntu.
9. Przygotowując politykę przestrzenną dla miasta należy pamiętać, że powinno być ono w pewnym zakresie „niedopowiedziane". Po obecnym

pokoleniu przyjdzie kolejne – mieszkańców, decydentów, architektów. Także oni mają prawo i muszą mieć „przestrzeń", aby odcisnąć swoje piętno w procesie projektowania miasta (nawet w Rynku).

ZASADA nr 2.
Ochrona środowiska naturalnego, krajobrazu i obiektów dziedzictwa kulturowego

ochrona środowiska naturalnego, krajobrazu i obiektów dziedzictwa kulturowego

1. Praktycznie cały obszar Gminy objęty jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Niezbędne jest rygorystyczne przestrzeganie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. Politykę ekologiczną gminy należy kreować w ścisłej współpracy z sąsiedzkimi JST oraz instytucjami odpowiedzialnymi za jej jakość.
3. Rozwój gospodarczy Gminy należy ukierunkować na naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z jednoczesną dbałością o zachowanie bioróżnorodności jej ekosystemów.
4. Należy rozwijać system lądowych, wodnych i powietrznych korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.
5. Należy integrować istniejące systemy zieleni komunalnej z naturalnym środowiskiem, łącząc je systemem zielonych ciągów pieszych i rowerowych, spinających poszczególne miejscowości i obszary Gminy.
6. Podstawową formą ochrony terenów otwartych i krajobrazu jest ich ochrona przed zabudową. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych oraz obszary w przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych, powinny być konsekwentnie chronione w dokumentach planistycznych. Wyjątki mogą dotyczyć jedynie obiektów gospodarczych, związanych z gospodarką rolną lub leśną (bez możliwości realizacji nowych siedlisk), niezbędnych obiektów infrastruktury, urządzeń związanych z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowanych urządzeń obsługi turystyki.
7. Należy jednoznacznie ustanowić granicę pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze, powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem i na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (w przyszłości planu zabudowy), a zabudowa poprzedzona pełnym uzbrojeniem terenu i docelowym urządzeniem dróg (ulic).
8. Konsekwentnie i skutecznie należy zwalczać wszelkie przypadki samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmianie sposobu użytkowania terenów rolnych.
9. Należy chronić zachowane elementy dziedzictwa kulturowego: wartościowe układy urbanistyczne, ruralistyczne, obiekty zabytkowe, historyczne zadrzewienia przydrożne i śródpolne. Należy także wykorzystywać zachowane układy zabudowy i obiekty, które utraciły historyczne funkcje, przystosowując jej do nowych, współczesnych potrzeb.

skupienie zabudowy

ZASADA nr 3.
Skupienie zabudowy – ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

1. Należy wspierać zachowane zespoły zabudowy Starego Sącza i innych miejscowości, a także przeciwdziałać rozlewaniu się zabudowy, poprzez dostępne narzędzia polityki przestrzennej.
2. Należy dążyć do rozwijania idei miasta/miejscowości 10-minutowej tzn. zapewniającej dostęp do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 10 minutowego dojścia pieszego od miejsca zamieszkania (długość dojścia do 600 m).
3. Rozwój Starego Sącza może owocować w przyszłości potrzebą wykreowania wspomagającego centrum, lokalnego ośrodka usługowego. Należy zawczasu przewidzieć i przygotować stosowne rezerwy terenowe.
4. Pod nową zabudowę, w pierwszej kolejności, należy wykorzystywać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji oraz niewykorzystane luki w istniejącej zabudowie.
5. Należy unikać rozwoju zabudowy w formie pasmowej, wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy. W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej jako jednostki sąsiedzkie (zabudowa krawędziowa lub jednostki satelitarne), wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe.

Ośrodek Zdrowia w Gołkowicach Dolnych

6. Niekontrolowana zabudowa mieszkaniowa i letniskowa oraz nadmierna eksploatacja środowiska to degradacja walorów krajobrazowych oraz zagrożenie dla utrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru. Należy wyznaczać zwarte kompleksy usług turystycznych, ukierunkowane na ofertę tematyczną opartą na potencjałach endogennych (dziedzictwo kulturowe, sporty zimowe, zorganizowane i zwarte wioski letniskowe, etc.).
7. Należy ograniczać indywidualną zabudowę letniskową, stanowiącą zagrożenie dla środowiska, element ekspansji na tereny otwarte oraz sposób na zawłaszczanie najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu. Należy bezwzględnie rugować zabudowę letniskową w formach rozproszonych.
8. Należy ograniczyć ekspansję usług turystyki do lokalizacji punktowych opartych o istniejące zgrupowania zabudowy wykorzystując istniejące obiekty i zespoły o wysokich walorach kulturowych. Należy także modernizować istniejące ośrodki wypoczynkowe, w których prowadzone są usługi turystyczne o niskim standardzie, grożącym degradacją środowiska przyrodniczego.
9. Należy wspierać rozwój rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem, zwłaszcza w jego ekologicznej formie. Branże: rolno-spożywcza i drzewna mogą być jednymi z ważniejszych szans rozwojowych gminy.
10. Nowe obszary aktywności gospodarczej należy lokować w pobliżu istniejącego ośrodka wzrostu (strefa gospodarcza), ograniczając tym samym koszty uzbrojenia terenu, wykorzystując najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych.
11. W przypadku konieczności ulokowania aktywności gospodarczej w innym miejscu gminy, należy dążyć do wydzielania strefy gospodarczej w sposób adekwatny do rzeczywistego funkcjonowania układów osadniczych, w porozumieniu z miejscową społecznością.

ZASADA nr 4.
Kreowanie zespołów mieszkaniowo-usługowych, wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

kreowanie zespołów mieszkaniowo-usługowych

1. Planując rozwój miejscowości, należy tworzyć przestrzenie wielofunkcyjne, sprzyjające integracji społecznej, oferujące atrakcyjne usługi publiczne i komercyjne, możliwości pracy lub łatwego dojazdu do niej dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach.
2. Dostęp do „taniego” mieszkania może być przesądzający o decyzji na rzecz pozostania lub osiedlenia się w Gminie Stary Sącz. Mimo znacznych ograniczeń konserwatorskich warto przygotować i wdrożyć program rozwoju budownictwa wielorodzinnego, zarówno realizowanego wewnątrz istniejącej tkanki miejskiej (uzupełnienia lub zmiana funkcji), jak i wchodzącego na nowe niezainwestowane obszary (osiedle).
3. Warto kreować atrakcyjne przestrzenie publiczne. Każda miejscowość musi posiadać centrum. Jego jakość i sposób organizacji

(zagospodarowania) kształtuje w sposób pozytywny lub w sposób ograniczający, charakter wewnętrznych relacji, zarówno tych na linii miejscowość – mieszkańcy, jak i tych wzajemnych, pomiędzy mieszkańcami. Należy pamiętać, że centrum to nie tylko przestrzeń (plac), to także otaczające je obiekty, których architektura i funkcje muszą być atrakcyjne dla mieszkańców i gości.

4. Należy wykorzystywać partery budynków z przeznaczenie na usługi, zawsze w centrach większych miejscowości, na narożnikach ulic, w obszarach ośrodków usługowych.
5. Należy, ze szczególną starannością, dbać o tereny zieleni i wypoczynku zarówno na poziomie miejskim, jak i w ramach poszczególnych osiedli (miejscowości). Warto wykorzystać znajdującą się na tych terenach przyrodę (łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiekty fizjograficzne (np. rzeki, wzniesienia) wbudowując je w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany minimalny wskaźnik to 12 m^2 miejskich terenów zieleni i sportowo-rekreacyjnych na 1 mieszkańca + 8 m^2 terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca, na terenach zabudowy wielorodzinnej.

ZASADA nr 5.

system komunikacyjny

System komunikacyjny z pierwszeństwem dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego

1. Należy kreować przyjazny dla pieszych i rowerzystów układ ulic, ograniczając wielkość kwartałów zabudowy, wprowadzając nowe i rewitalizując istniejące powiązania, bezpieczne przejścia „na skróty", eliminując konieczność użycia samochodu, a w konsekwencji zatory komunikacyjne, hałas i zanieczyszczenie powietrza.
2. Warto rozwijać sieć dróg i ścieżek rowerowych oraz uliczek przyjaznych dla pieszych i rowerzystów – uliczek ruchu uspokojonego lub wolnych od samochodów. W szczególności na osiedlach mieszkaniowych, w sąsiedztwie szkół i przedszkoli oraz w centrum Starego Sącza w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych.
3. W projektowaniu ulic należy stosować rozwiązania zachęcające do podróży pieszych oraz innych, nie wymagających użycia samochodu, takich jak ruch rowerowy i transport publiczny: szerokie chodniki, wydzielone drogi rowerowe, dogodnie usytuowane i wygodne przystanki, pasy zieleni, w obrębie skrzyżowań krótkie przejścia dla pieszych na wprost i w poziomie terenu.
4. W komunikacji pasażerskiej ponadgminnej, należy wykorzystać istniejący potencjał infrastruktury kolejowej. Należy rozwijać wysokiej jakości transport publiczny, zwracając szczególną uwagę na rozwiązania węzłów przesiadkowych – ułatwiając dotarcie do nich oraz skracając maksymalnie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu.
5. Warto promować i rozwijać systemy współużytkowania środków transportu: rower miejski, hulajnoga miejska, car-sharing.

6. Należy poprawiać parametry tranzytowego układu drogowego, wyprowadzać go poza miasto i miejscowości (obwodnice).
7. W układach komunalnych rośnie popyt na miejsca parkingowe. Zwiększanie liczby miejsc parkingowych nie jest jednak właściwym rozwiązaniem. Większe parkingi generują jedynie większy ruch. Skuteczna polityka parkingowa musi mieć charakter totalny: na krótkie dystanse preferujmy komunikację pieszą i rowerową, a na dłuższe odległości – komunikację publiczną; w konsekwencji należy skupić się na budowie parkingów jedynie w ramach węzłów integrujących różne środki transportu (np. stacja kolejowa) w formule Park & Ride (Parkuj i Jedź) i Bike & Ride (Parkuj rower i Jedź). Projektując tego typu infrastrukturę należy limitować liczby miejsc parkingowych przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych; należy budować je w formach spiętrzonych np. nad parterami usługowymi; należy blokować powstawanie indywidualnych boksów garażowych, które zajmują więcej miejsca niż miejsca parkingowe i mogą być wykorzystywane jedynie przez właściciela (nie podlegają rotacji); należy zezwolić na postój pojazdów ciężarowych oraz autobusów jedynie w bardzo ściśle wskazanych miejscach.

7 Obszary strategicznej interwencji

7.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

rozwój zrównoważony terytorialnie

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, obszar strategicznej interwencji to obszar będący przedmiotem koncentracji działań polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie. Podejmowanie przytoczonej strategicznej interwencji wiąże się z jednej strony z wyrównywaniem szans obszarów zmarginalizowanych w celu równoważenia poziomu życia mieszkańców i zapewnienia spójności w gospodarce, a z drugiej, ze wspieraniem rozwiniętych już obszarów tak, aby były bardziej konkurencyjne i efektywne, co oznacza, że *de facto* jest to **urzeczywistnienie rozwoju zrównoważonego terytorialnie**.

obszary strategicznej interwencji (OSI)

Nowe podejście do polityki regionalnej zakłada odejście od wspierania całego kraju czy regionów w jednolity sposób na rzecz większego różnicowania interwencji w zależności od problemów i potencjałów poszczególnych obszarów. Takie podejście przekłada się na bardziej precyzyjne wyznaczenie OSI z punktu widzenia priorytetów polityki rozwoju, jak również na tworzenie instrumentów terytorialnych dopasowanych do ich specyficznych potrzeb rozwojowych. OSI wyznaczane i wspierane na poziomie regionalnym mają pełnić dodatkową funkcję wobec OSI wskazanych na poziomie krajowym.

OSI na poziomie krajowym

Na poziomie krajowym wyznaczono dwa główne typy terytoriów stanowiących obszary strategicznej interwencji państwa:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze;
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Obszary te wspierane będą z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Z poziomu regionalnego przewiduje się objęcie wskazanych OSI krajowych dodatkową interwencją, np. w postaci specjalnych preferencji lub premiujących kryteriów wyboru projektów w RPO WM 2021–2027.

OSI na poziomie regionalnym

W województwie małopolskim wyodrębniono 6 typów obszarów strategicznej interwencji: 3 typy obszarów problemowych (kategoria ta obejmuje zarówno OSI krajowe, jak i OSI regionalne), 2 typy obszarów o wyjątkowym potencjale oraz 1 typ obszaru wzrostu tj.:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 6 miast wskazanych w SOR/KSRR 2030,
- miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (warunkiem wsparcia będzie formalne zawiązanie współpracy),
- obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia,
- gminy zmarginalizowane – wynikające z SOR/KSRR 2030 lub z rozszerzonej analizy regionalnej (razem 62 gminy),
- miejscowości uzdrowiskowe,
- gminy, na terenie których zlokalizowany jest obszar prawnie chroniony, tj. park narodowy, park krajobrazowy lub obszar Natura 2000.

OSI gminy zmarginalizowane

W „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020” (z perspektywą do roku 2030) oraz w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030” na obszarze Małopolski zidentyfikowano 6 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze: Chrzanów, Gorlice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Tarnów, Zakopane.

Z kolei do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją zaliczono 29 gmin, z których większość wykazywała przewagę problemów ekonomicznych. Wśród tych gmin nie ma Starego Sącza. Po dokonaniu analizy na poziomie regionalnym na podstawie wskaźnika syntetycznego liczbę gmin zmarginalizowanych na obszarze Małopolski zwiększono do 62 i wśród nich znajduje się już Stary Sącz.

Rysunek 14. OSI gmin zmarginalizowanych wskazane w SOR/KSRR 2030 (komponent – OSI krajowe), jak i te wskazane na podstawie analizy regionalnej (komponent – OSI regionalne)

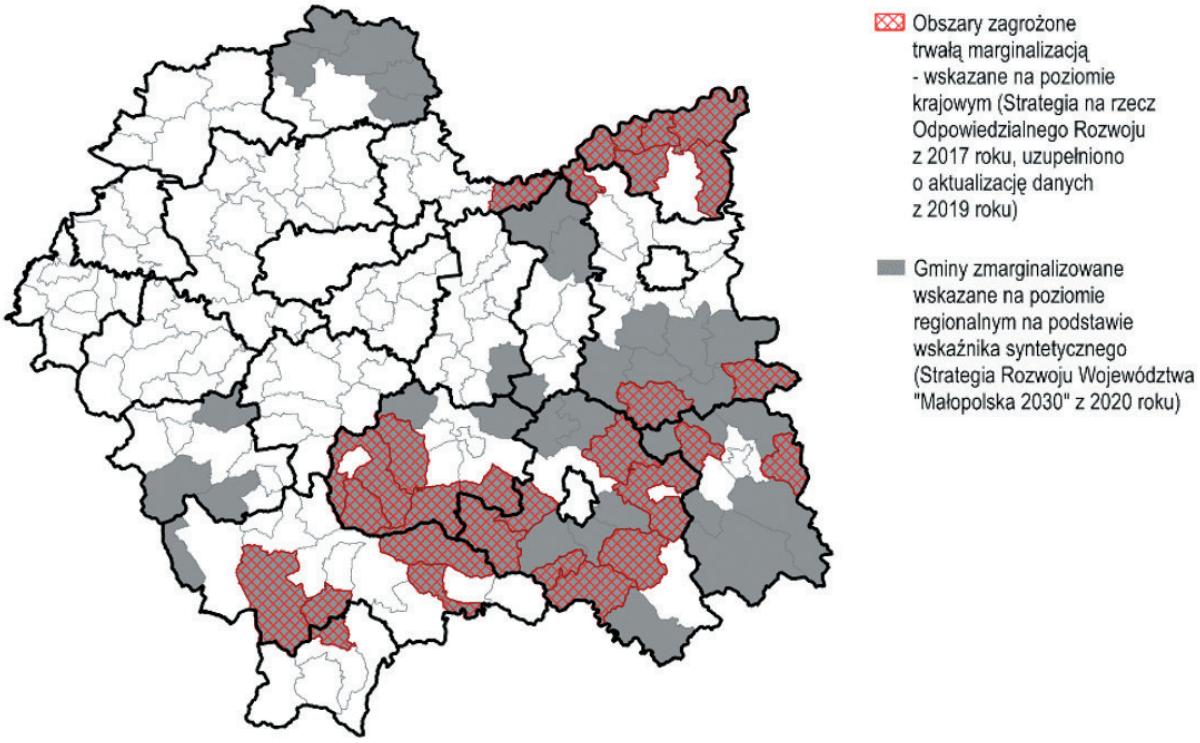

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne

Ponadto na obszarze Małopolski wyznaczono Obszary Strategicznej Interwencji dla miast i gmin współpracujących w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, które uznano za obszary wzrostu o wyjątkowych możliwościach rozwojowych. Wobec obserwowanych ciążeń do ośrodków miejskich, poziom oraz czynniki wpływające na ich rozwój należy rozpatrywać wspólnie z procesami zachodzącymi na otaczających je terenach. Współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, która przekracza granice administracyjne, jest bardzo istotna z punktu widzenia poprawy skuteczności koordynacji procesów rozwojowych i efektywności systemu świadczenia usług publicznych. Wyznaczono 6 Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, a Gmina Stary Sącz objęta jest MOF Nowego Sącza.

Rysunek 15. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane optymalne zasięgi MOF w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

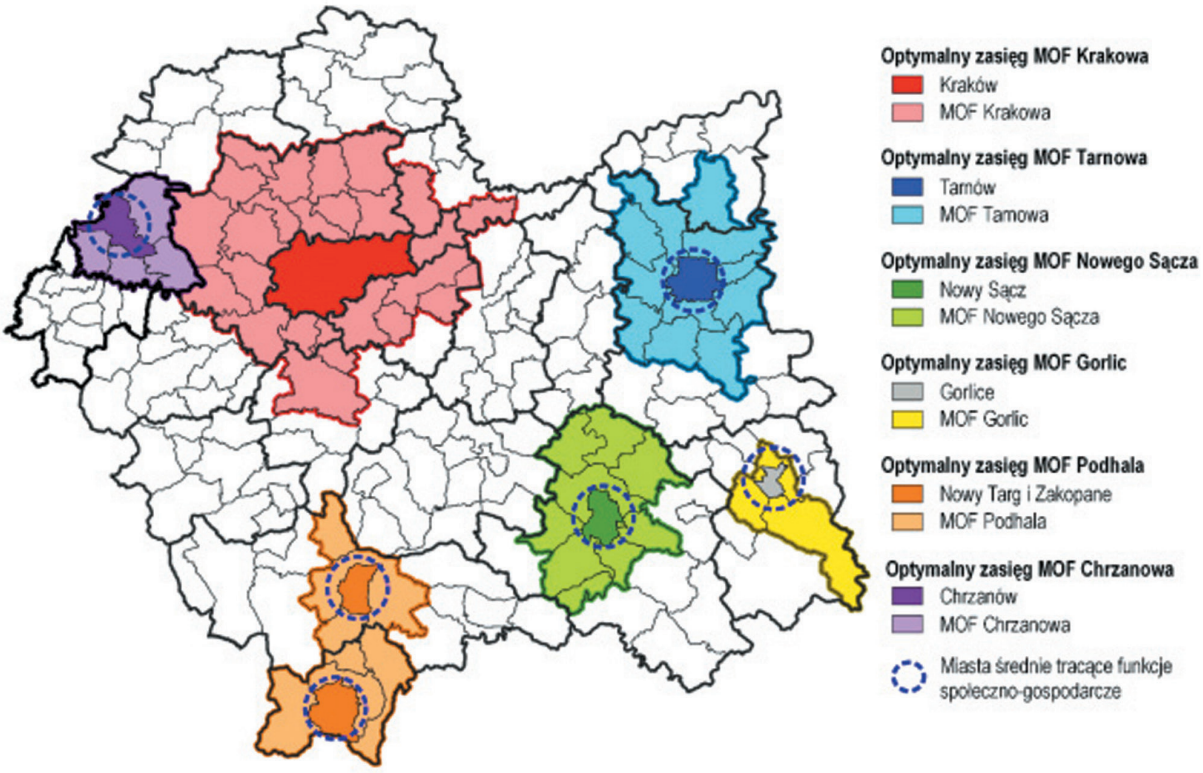

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

OSI obszary prawnie chronione

W województwie małopolskim specjalnym wsparciem objęte zostaną również obszary prawnie chronione, takie jak np. parki narodowe, parki krajobrazowe czy obszary Natura 2000. Z jednej strony są to obszary szczególnie cenne pod względem przyrodniczym, co niewątpliwie powoduje konieczność objęcia ich dodatkową ochroną i wsparciem z poziomu województwa, natomiast z drugiej strony, ich obecność na danym obszarze wprowadza pewne ograniczenia związane z użytkowaniem mieszkalnym, ekonomicznym, rolniczym oraz leśnym tych i okolicznych terenów. Dlatego właśnie, poza dotychczasowym wsparciem w zakresie ochrony środowiska, szczególna interwencja z poziomu Województwa zostanie skierowana do gmin, wśród których jest Gmina Stary Sącz, na terenie których zlokalizowane są obszary prawnie chronione, jako rekompensata dla barier wywoływanych przez obostrzenia środowiskowe.

Rysunek 16. Obszary cenne przyrodniczo

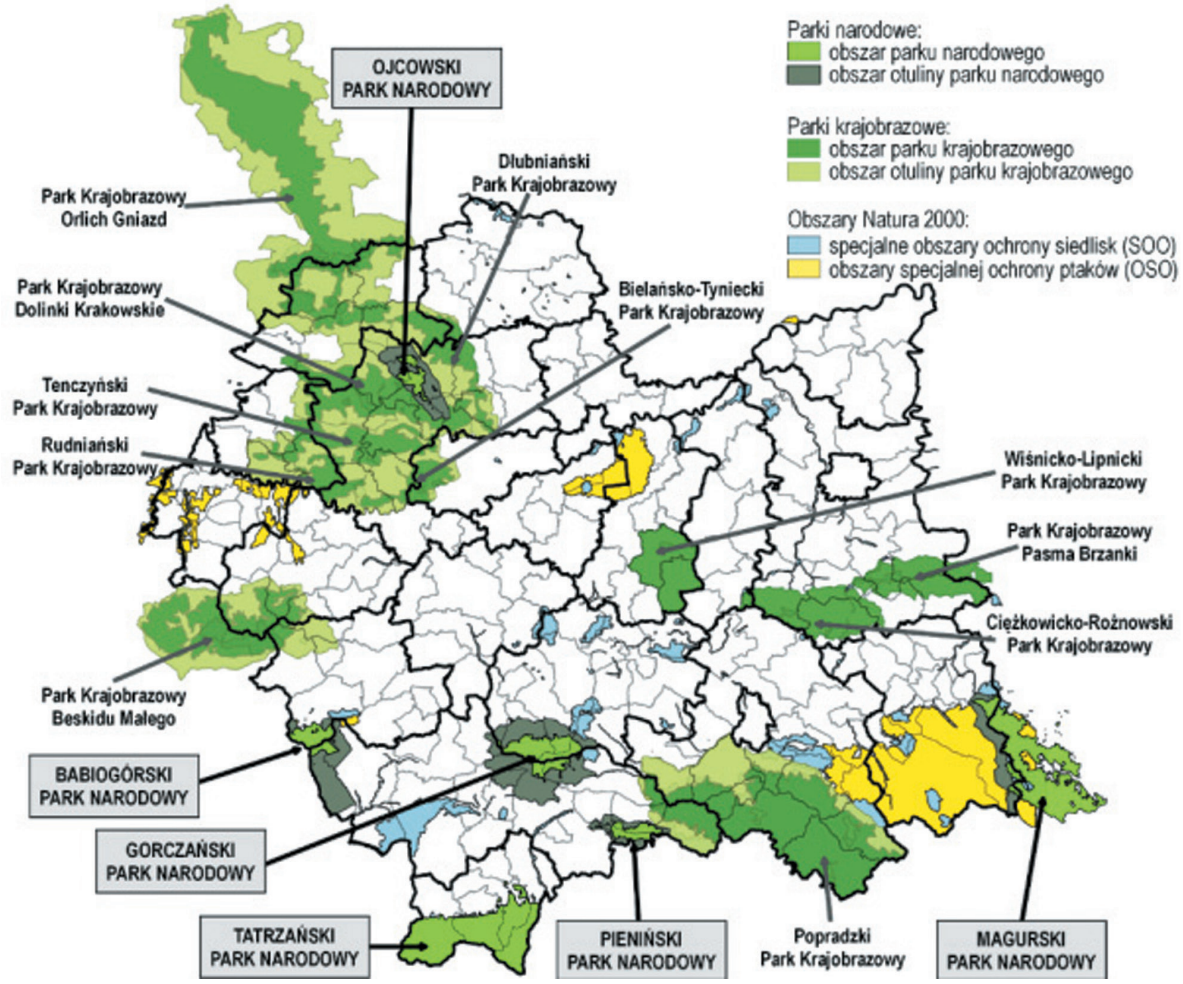

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"

W konsekwencji oznacza to, iż na obszar Gminy Stary Sącz objęty jest trzema różnymi OSI na poziomie regionalnym:

- **gminy zmarginalizowane** – również wynikające z SOR/KSRR 2030 lub z rozszerzonej analizy regionalnej – do tych jednostek zostanie skierowane szczególne wsparcie w celu wyrównania ich szans rozwojowych;
- **miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych** – samorząd województwa wspierał będzie gminy współpracujące w ramach MOF – z założeniem, że kluczowe znaczenie będzie miała (zawiązana formalnie) współpraca i inicjatywa oddolna, w tym przypadku stowarzyszenie Sądecki Obszar Funkcjonalny, który jest szerszą inicjatywą, przygotowaną pod współpracę i staranie się o środki w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Regionalnego Programu Operacyjnego.
- **gminy, na terenie których zlokalizowany jest obszar prawnie chroniony**, tj. park narodowy, park krajobrazowy lub obszar Natura 2000 – będą one mogły uzyskać preferencje w programach konkursowych finansowanych ze środków budżetu województwa oraz w ramach konkursów wspieranych ze RPO WM 2021–2027.

partnerstwa terytorialne

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż zapisy aktualnej „Strategii Rozwoju Województwa", iż ze względu na szczególną specyfikę województwa, które uznawane jest za region o ogromnym potencjale kulturowym, turystycznym i przyrodniczym, bardzo trudne jest wskazanie konkretnych obszarów, do których powinna być adresowana specjalna interwencja. Stąd zdecydowano o stworzeniu mechanizmu wsparcia projektów realizowanych w tych dziedzinach. Mechanizm ten opierać się będzie na budowaniu partnerstw na rzecz realizacji wspólnych i kompleksowych projektów z zakresu m.in.: ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania lokalnych tradycji, turystyki i promocji regionu, budowy ścieżek rowerowych czy rewitalizacji miast i odnowy wsi. Ponadto, w zakresie budowania potencjału regionu, opartego na jego endogenicznych i specyficznych cechach, przewiduje się, iż wsparciem z poziomu regionalnego lub krajowego może zostać objęta aktywność jednostek samorządów terytorialnych lub podmiotów gospodarczych w zakresie działalności wzmacniających przewagi konkurencyjne regionu, w szczególności współpraca w zakresie produkcji lub świadczenia usług odwołujących się do lokalnych tradycji i specyficznych uwarunkowań danego terenu.

Bobrowisko

7.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań

OSI na poziomie lokalnym

W toku prac analitycznych i warsztatowych wskazano – poza obszarami, które wynikają ze strategii regionalnej – jeden obszar osadzony w konkretnie zdefiniowanej przestrzeni Gminy Stary Sącz, który dotyka trzech, istotnych z punktu widzenia celów strategii rozwoju zagadnień:

- tworzenia warunków do zdynamizowania rozwoju gospodarczego i lokowania się w Starym Sączu nowych podmiotów gospodarczych;
- tworzenia warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i przyciągania do Starego Sącza nowych mieszkańców;
- tworzenia warunków do rozwoju produktu turystyczno-rekreacyjnego w widłach rzek Poprad i Dunajec.

Wszystkie trzy funkcje będą realizowane w pasie ulicy Wyszyńskiego oraz na jej przedłużeniu. Jednocześnie w związku z faktem, iż obszar ten zajmuje w miarę zwarty, połączony teren, a konieczna do rozwoju wszystkich trzech funkcji infrastruktura, np. uzbrojenie, skomunikowanie itp., będą wspólne zdecydowano się na wyznaczenie w Gminie Stary Sącz jednego Obszaru Strategicznej Interwencji nazwanego **PRACA–DOM–WYPOCZYNEK**.

interwencje publiczne dla całego obszaru

Podstawowe interwencje publiczne dedykowane do całego obszaru będą dotyczyły przede wszystkim:

- pełnego uzbrojenia terenu (rozbudowa sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej dla potrzeb rozwijającej się strefy mieszkaniowej oraz gospodarczej);
- poprawy drogowej dostępności komunikacyjnej tego obszaru, zarówno wewnątrz OSI, z centrami komunikacyjnymi w mieście, w szczególności z dworcem PKP oraz parkingiem Park & Ride, jak i z pozostałymi częściami Gminy oraz miastem rdzeniowym (tj. Nowym Sączem), w tym budowa przedłużenia ulicy Kardynała S. Wyszyńskiego w kierunku zachodnim;
- rozwój komunikacji publicznej na tym obszarze zgodny z założeniami opisanymi m.in. w ramach kierunku interwencji „Systematyczne wspieranie rozwoju transportu publicznego i alternatywnego, w tym elektromobilności";
- rozbudowa systemu tras rowerowych łączących obecne i przyszłe osiedla mieszkaniowe ze strefą rekreacyjną na Stawach;
- urządzenie nowych terenów zielonych w rejonie osiedli oraz nowe nasadzenia przy drogach stanowiących wewnętrzny układ komunikacyjny.

W odniesieniu do poszczególnych funkcji OSI **PRACA–DOM–WYPOCZYNEK** interwencje publiczne powinny dotyczyć szeregu bardzo konkretnych zagadnień i tak:

- w przypadku obszaru związanego z funkcją „**Praca**” związanego z rozwojem terenów inwestycyjnych w rejonie ulicy Wyszyńskiego interwencje publiczne powinny dotyczyć szeregu bardzo konkretnych zagadnień i tak: **PRACA**
  - pozyskanie, scalenie i uzbrojenie nowych terenów pod rozwój Strefy Aktywności Gospodarczej, w tym rekultywacja obszaru eksploatacji złóż żwiru Moszczenica II (inwestor prywatny) dla pozyskania nowych terenów inwestycyjnych (produkcyjno-usługowych);
  - opracowanie i wdrożenie mechanizmów zachęcających nowych przedsiębiorców do lokowania się w rozszerzonej (w przyszłości) strefie: ulgi, długoletnie dzierżawy, pośrednictwo w kontaktach ze Starostwem Powiatowym w celu dostosowania kierunków kształcenia zawodowego i technicznego do potrzeb przyszłych najemców w strefie;
  - utworzenie i budowa inkubatora przedsiębiorczości dla młodych przedsiębiorców;
  - doprowadzenie do pełnej dostępności Internetu dużych prędkości do obszaru SAG;
  - tworzenie w Gminie klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości;
  - promocja oferty inwestycyjnej Starego Sącza oraz promocja przedsiębiorców lokujących się w SAG.
- w przypadku obszaru związanego z funkcją „**Dom**” związanego z rozwojem terenów przeznaczonych pod wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe w rejonie ulicy Wyszyńskiego interwencje publiczne powinny dotyczyć takich kwestii jak: **DOM**
  - pozyskanie, scalenie, uzbrojenie terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
  - rozbudowa sieci ciepłowniczej od nowych budynków wielorodzinnych;
  - przygotowanie spójnej (w uzgodnieniu z mieszkańcami i potencjalnymi deweloperami) koncepcji rozwoju budownictwa na tym obszarze;
  - przygotowanie strategii rozwoju mieszkalnictwa na terenie Starego Sącza;
  - nawiązanie współpracy z publicznymi i komercyjnymi instytucjami, które oferują nowoczesne rozwiązania z zakresu budownictwa mieszkaniowego;
  - budowa osiedla mieszkaniowego wielorodzinnego w systemie deweloperskim;
  - budowa osiedla mieszkaniowego wielorodzinnego w systemie czynszowym (w ramach spółki SIM Małopolska);
  - nowe założenia zieleni, elementy małej architektury oraz budowa infrastruktury rekreacyjnej, w tym pumptracku, skateparku;
  - powołanie (w razie takiej potrzeby) podmiotu, który będzie w imieniu Gminy prowadził działania związane z rozwojem budownictwa na terenie Gminy.

Rysunek 17. Obszar Strategicznej Interwencji Praca – Dom – Wypoczynek

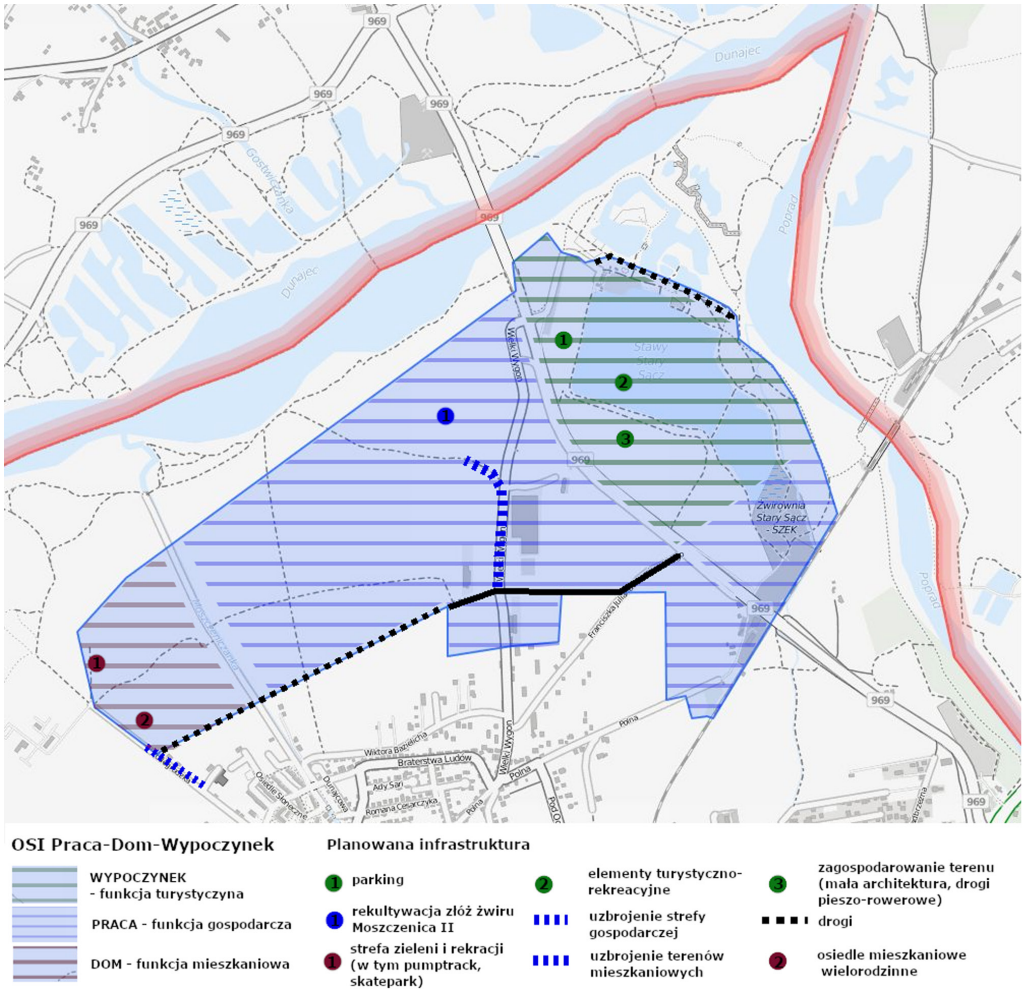

Rysunek 18. Lokalizacja OSI w Gminie Stary Sącz

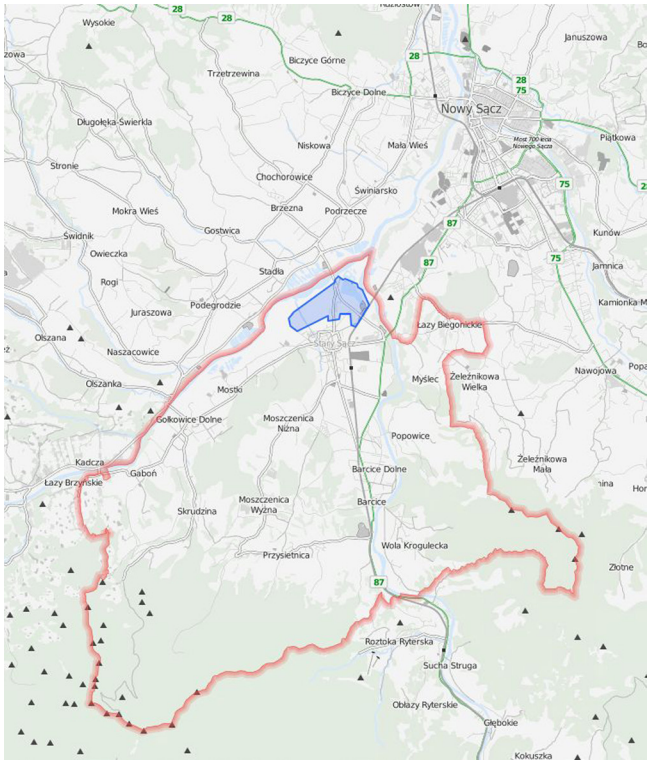

- w przypadku obszaru związanego z funkcją „**Wypoczynek**” związanego z rozwojem produktu turystyczno-rekreacyjnego w widłach Dunajca i Popradu na przedłużeniu ul. Wyszyńskiego interwencje publiczne powinny dotyczyć szeregu bardzo konkretnych zagadnień i tak:
  - opracowanie docelowej koncepcji rozwoju kąpieliska „Stawy”;
  - budowa infrastruktury wodno-ściekowej na terenie kąpieliska „Stawy”;
  - budowa drogi do centrum rekreacyjnego „Stawy”;
  - budowa parkingu do obsługi ruchu turystycznego przy kąpieliska „Stawy”;
  - rozbudowa kąpieliska „Stawy” o nowe elementy turystyczno-rekreacyjne (kamperowisko, wakeboarding),
  - zagospodarowania turystycznego brzegów Dunajca i Popradu (plaże, infrastruktura dla turystyki wodnej);
  - rozbudowa sieci dróg pieszo-rowerowych w obszarze wideł Dunajca i Popradu;
  - urządzenie przestrzeni publicznych dla celów spacerowo-rekreacyjnych w obszarze wideł Dunajca i Popradu (zieleń urządzona, mała architektura, przygotowanie terenów pod działalność usługową i gastronomiczną).

Kąpielisko „Stawy”

8

System realizacji „Strategii”, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Wdrażanie „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030” należy rozpatrywać na trzech poziomach:

- merytorycznym
- organizacyjnym
- społecznym.

Rekomendacje wdrożeniowe zawierają propozycje działań, których podjęcie może ułatwić wdrożenie zapisów Strategii oraz umożliwić ich stałe monitorowanie i dostosowywanie do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego.

8.1. Poziom merytoryczny

Poziom merytoryczny obejmuje „Strategię” oraz narzędzia zarządzania strategicznego Gminą. Na poziomie merytorycznym powinno uwzględniać się skoordynowanie zapisów planu strategicznego z innymi dokumentami i działaniami w Gminie. Do dokumentów wykonawczych realizujących „Strategię” zaliczyć należy projekty i inicjatywy rozwojowe, polityki sektorowe i programy operacyjne.

Polityki sektorowe to dokumenty dotyczące wybranej dziedziny funkcjonowania Gminy integrujące „Strategię” z zarządzaniem operacyjnym oraz wyznaczające standardy realizacji usług publicznych dotyczących edukacji, kultury, zdrowia, ochrony środowiska itp. Projekty i inicjatywy rozwojowe to jednorazowe, niepowtarzalne, złożone przedsięwzięcia podejmowane w celu wytworzenia unikalnego produktu, dostarczenia unikalnej usługi lub uzyskania unikalnego rezultatu realizowane przez powołany do tego celu zespół projektowy.

Programy operacyjne to dokumenty sektorowe o charakterze wykonawczym przygotowywane w trybie wynikającym wprost z odrębnych ustaw m.in. Gminny Program Rewitalizacji. Dokumenty wykonawcze, poprzez które wdrażana będzie „Strategia” muszą być z nią spójne, w tym w szczególności na poziomie::

- wniosków z diagnozy,
- celów strategicznych,
- kierunków działania,
- oczekiwanych efektów,
- ram i źródeł finansowania.

średniookresowy program zarządzania Gminą

Wśród podstawowych narzędzi, które powinny wspierać realizację „Strategii” należy wskazać średniookresowy program zarządzania Gminą – obejmuje swym zasięgiem okres 3–5 lat. Powinien stanowić dla władz lokalnych narzędzie podejmowania decyzji w kluczowych sferach działalności samorządu gminnego (wynikających z Ustawy o samorządzie gminnym, „Strategii” oraz znajduje swoje odzwierciedlenie w „Wieloletniej Prognozie Finansowej”) oraz umożliwiać dostosowanie stylu zarządzania Gminą do stale zmieniających się warunków otoczenia.

W przypadku „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" zaleca się opracowanie „Programu Operacyjnego na lata 2022–2025", który powinien zostać opracowany w układzie celów Strategii. Jego przegląd i aktualizacja powinna następować corocznie jako wstępny etap opracowywania budżetu WPF na kolejne lata. W roku 2025 powinien zostać opracowany nowy „Program operacyjny na lata 2026–2029". Opracowaniu planu operacyjnego w roku 2025 powinna towarzyszyć ewaluacja okresowa całej strategii (*mid-term*), której celem powinno być zbadanie trafności zaplanowanych kierunków interwencji oraz przybliżonych efekty realizowanych przedsięwzięć, ich efektów oraz wpływu tych efektów na osiągnięcia zakładanych celów.

Wieloletni Plan Finansowy

Skuteczna i efektywna realizacja zamierzeń zawartych w dokumentach strategicznych zawierających perspektywiczne ustalenia, wymaga zapewnienia odpowiednich środków pieniężnych na ich realizację. Instrumentem wieloletniego planowania finansowego w Gminie Stary Sącz jest „Wieloletnia Prognoza Finansowa" (WPF), w odniesieniu do której zarówno inicjatywa sporządzenia projektu uchwały w sprawie WFP, jak i jej zmiany należy wyłącznie do kompetencji Burmistrza Gminy. WPF obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak:

- dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu,
- dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu,
- wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu,
- przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Obligatoryjnym elementem WFP jest również kwota długu jednostki samorządu terytorialnego wraz ze wskazaniem sposobu sfinansowania jego spłaty, fakultatywnym zaś upoważnienie dla organu wykonawczego do zaciągania zobowiązań. Ustawodawca nakazuje ponadto, aby część składową WFP stanowiły objaśnienia przyjętych wartości. WPF obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

strategie branżowe

Kolejny ważny element procesu zarządzania strategicznego, który powinien powstać w następstwie opracowania niniejszego dokumentu to strategie branżowe, będące rozwinięciem „Strategii", np.: strategia oświatowa, strategia rozwoju produktu turystycznego, strategia promocji Gminy Stary Sącz wraz z koncepcją promocji marki, strategia rozwoju produktu lokalnego, lokalny program rozwoju przedsiębiorczości, program rozwoju kultury, etc. Są to dokumenty, które ukierunkowane na bardzo konkretne zagadnienia, mogą wspomóc politykę rozwojową Gminy w danej branży czy dziedzinie.

Strategia Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego

W narzędziach polityki rozwoju pojawi się niebawem nowy instrument jakim będzie „Strategia Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego" – będzie to dokument, który zostanie przygotowany już po opracowaniu Strategii Gminy Stary Sącz, który winien uzgodnić i opisać wspólne wypracowane cele rozwojowe i strategiczne kierunki działań gmin tworzących obszar funkcjonalny, ściśle ze sobą współpracujących, dając tym samym **wyraz partnerskich relacji gmin tworzących obszar funkcjonalny** i wskazywania priorytetów rozwojowych obszaru. Strategia ta winna stanowić podstawę realizacji różnorodnych działań o charakterze inwestycyjnym oraz nieinwestycyjnym, nakierowanych na realizację celów strategicznych obszaru funkcjonalnego wokół Nowego Sącza wraz z jego ośrodkiem rdzeniowym. Dokument ten powinien stać się podstawą do pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania strategicznych projektów rozwojowych przekraczających obszar jednej gminy, w tym w szczególności projektów z zakresu: komunikacji, szeroko pojmowanej ochrony środowiska, rozwoju gospodarczego, turystyki, kultury, a także rewitalizacji.

Projekty te powinny charakteryzować się dużym poziomem wewnętrznego zintegrowania oraz mieć wymiar partnerski. W tym znaczeniu przez projekt zintegrowany należy rozumieć projekt kompleksowo rozwiązujący szerszy zakres problemów, wykorzystujący szerszy zakres potencjałów, odpowiadający na szerszy zakres potrzeb różnych grup beneficjentów końcowych, łączący różne działania, np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne itd.

Z kolei przez projekt partnerski należy rozumieć projekt realizowany wspólnie przez wszystkich lub część samorządów wchodzących w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego, jako jeden duży projekt lub odrębne podprojekty tworzące jednak funkcjonalną całość i generujący wspólny rezultat.

Szczegółowe wytyczne w zakresie poszczególnych dokumentów wykonawczych realizowanych przez Gminę przedstawiono w tabeli.

Tabela 5. Przegląd stanu strategicznych dokumentów operacyjnych Starego Sącza wraz z rekomendacjami zmian

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE			
Studium uwarunkowań i kierunków zagospoda-rowania przestrzennego Gminy	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Stary Sącz	Uchwała Nr XXVI/328/08 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 28 lipca 2008 r. w sprawie „zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Stary Sącz"	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Stary Sącz z 2014 roku jest dokumentem przestarzałym, należy w trybie pilnym opracować i przyjąć nową politykę przestrzenną Gminy. Studium winno być dokumentem nowym, jedynie wykorzystującym sprawdzone rekomendacje z okresu funkcjonowania zmienianego dokumentu.
		Uchwała Nr LI/667/2014 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 29 września 2014 r., w sprawie „Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Stary Sącz"	

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE (cd.)			
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP)	Obowiązujące plany w poszczególnych miejscowościach Gminy Stary Sącz:		Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego pokrywają około 81% obszaru gminy. Ocena aktualności sporządzana jest sukcesywnie przed przystąpieniem do zmian poszczególnych MPZP. Ewentualna aktualizacja obowiązujących planów jako konsekwencja aktualizacji studium i/lub na nowo zidentyfikowanych terenach służących działaniom prowadzącym do zwiększenia i wykorzystania potencjału gospodarczego, turystyczno-rekreacyjnego i atrakcyjności osiedleńczej gminy oraz rozbudowy jej infrastruktury społecznej i komunalnej.
	Stary Sącz – 9 planów	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326010,stary-sacz.html	
	Barcice (ostatnia zmiana: rok 2018)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326009,barcice.html	
	Barcice Dolne (ostatnia zmiana: rok 2018)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326008,barcice-dolne.html	
	Gaboń (ostatnia zmiana: rok 2017)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326007,gabon.html	
	Gołkowice Dolne (ostatnia zmiana: rok 2019)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326005,golkowice-dolne.html	
	Gołkowice Dolne (ostatnia zmiana: rok 2019)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326005,golkowice-dolne.html	
	Moszczenica Niżna (ostatnia zmiana: rok 2019)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326003,moszczenica-nizna.html	
	Moszczenica Wyżna (plan z roku: 2011)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326002,moszczenica-wyzna.html	
	Mostki (ostatnia zmiana: rok 2019)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326001,mostki.html	
	Myślec (plan z roku: 2008)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,326000,myslec.html	
	Łazy Biegonickie (ostatnia zmiana: rok 2018)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,325999,lazy-biegonickie.html	
	Przysietnica (ostatnia zmiana: rok 2009)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,325998,przysietnica.html	
	Skrudzina (ostatnia zmiana: rok 2019)	https://bip.malopolska.pl/starysacz,m,325997,skrudzina.html	

Obszar tematyczny: ENERGETYKA			
Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Stary Sącz na lata 2015–2030	Uchwała Nr XIII/221/2015 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 30 listopada 2015 roku.	Ewentualna aktualizacja założeń w oparciu o bilans energetyczny Gminy, ewaluację dokumentu i postępy osiągnięte w wyniku zrealizowanych inwestycji oraz w świetle wyzwań klimatycznych zawartych w strategii oraz przedsięwzięć zdefiniowanych w ramach kierunku interwencji „Oszczędne gospodarowanie energią". Ewentualna aktualizacja dokumentu zgodnie z dokumentem „Założeń do planu (...)"

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: GOSPODARKA KOMUNALNA			
Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Stary Sącz na lata 2020–2024	Uchwała Nr XIX/320/2020 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 3 lutego 2020 r.	Dokument aktualny, słabo korelujący z zapisami strategii, która aktywną politykę mieszkaniową lokuje wśród swoich priorytetów. Należy mocniej odnieść się do obecnych planów inwestycyjnych Gminy oraz możliwości wynikających z rządowej polityki wsparcia budownictwa mieszkaniowego, m.in. ustaw „Lokal za grunt", Społeczne Inicjatywy Mieszkaniowe.
Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Spółki „Sądeckie Wodociągi" Sp. z o.o. w Nowym Sączu na lata 2017–2021	Uchwała Nr XXVIII/311/2016 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 11 października 2016 r.	Rekomendowane opracowanie dokumentu w związku z uznaniem w strategii inwestycji w rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej za kluczowe dla rozwoju Gminy, a jednocześnie ze względu na trudności techniczne i wysokie koszty realizacji inwestycji wynikające ze specyfiki gminy.
Obszar tematyczny: OCHRONA I OPIEKA NAD ZABYTKAMI ORAZ ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM			
Gminny program opieki nad zabytkami	Brak	–	Konieczność opracowania Programu, celem wypełnienia obowiązku ustawowego, a także zapewnienia spójności ze strategią i uszczegółowienia zapisanych w niej założeń w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami oraz zarządzania dziedzictwem. Program obok restauracji zabytków powinien określić podstawy do włączenia ich w tworzenie oferty turystycznej, kulturalnej i gospodarczej gminy. Opracowanie programu szczególnie istotne z punktu widzenia dbałości o zabytkową substancję na obszarze uznanym za Pomnik Historii.
Plan ochrony parku kulturowego	Brak	–	Dokument opcjonalny. Jego opracowanie może być istotne z punktu widzenia wartości zabytkowego centrum Starego Sącza, stworzenia mechanizmów jego ochrony krajobrazu, uporządkowania przestrzeni, ograniczenia funkcji parkingowej w zabytkowym układzie, ograniczenia reklam i lepszego wyeksponowania zabytków, szczególnie w świetle uznania w roku 2018 zespołu staromiejskiego Starego Sącza wraz z klasztorem Sióstr Klarysek za Pomnik Historii.

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU			
Gminny program ochrony środowiska	Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Stary Sącz na lata 2004–2011 wraz z prognozą do roku 2015	Nie przyjęty uchwałą	Program nieaktualny. Obecnie Gmina przystąpiła do opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stary Sącz na lata 2022–2025 z perspektywą do roku 2030" wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W trakcie prac nad dokumentem należy zwrócić szczególną uwagę na korelację zapisów z pierwszym celem strategicznym „Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim" i wynikającym z niego celem operacyjnym „Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska".
Plan gospodarki niskoemisyjnej	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Stary Sącz	Uchwała nr XXII/322/2016 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 27 czerwca 2016 roku (aktualizacja programu przyjętego w roku 2015)	Dokument opracowany do roku 2020. W trakcie aktualizacji lub opracowania nowego programu należy zadbać o zgodność z wyzwaniami klimatycznymi oraz zapisami celów strategicznych szczególnie w ramach pierwszego celu strategicznego „Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim" i wynikającego z niego celu operacyjnego „Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska".
Program usuwania azbestu	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stary Sącz do 2032 roku	Uchwała Nr VI/72/2015 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 27 kwietnia 2015 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.
Program małej retencji	Brak	–	Program rekomendowany do sporządzenia z uwagi na zmiany klimatu, ograniczoną dostępność własnych ujęć wody w gminie, dostępność środków zewnętrznych na inwestycje retencyjne oraz możliwość wykorzystania jako instrument wzbogacania bioróżnorodności np. poprzez działania retencyjne na obszarach nieużytków. Strategia uwzględnia retencję w ramach celu operacyjnego: „Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców" oraz kierunku interwencji: „Stary Sącz gminą bezpieczną i przyjazną dla swoich mieszkańców oraz gości".

Obszar tematyczny: TRANSPORT			
Strategia rozwoju elektromobilności	Strategia rozwoju elektromobilności dla gminy Stary Sącz na lata 2020–2035	Uchwała Nr XXXIII/590/2021 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 11 maja 2021 r.	Dokument aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.
Plany rozwoju sieci drogowej wraz planami finansowania w zakresie dróg gminnych	Brak	–	Opcjonalne opracowanie planu dotyczącego modernizacji najważniejszych ciągów komunikacyjnych oraz tworzącego podstawy pod rozwój transportu zbiorowego, elektromobilności i alternatywnych form komunikacji, m.in. ciągów pieszo-rowerowych.

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: POLITYKA SPOŁECZNA			
Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Stary Sącz na lata 2018–2023	Uchwała Rady Miejskiej w Starym Sączu nr XLV/717/2018 z dnia 26 lutego 2018 r.	W związku ze zbliżającym się terminem upływu ważności dokumentu przy jego aktualizacji lub opracowaniu nowej strategii należy wziąć pod uwagę rozstrzygnięcia zawarte w Strategii, w tym w szczególności w ramach celu strategicznego: „Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców", tym celu operacyjnego: „Wysoka jakość i dostępność usług (publicznych i niepublicznych)". Zawarte tam kierunki działań zakładają prowadzenie bardziej proaktywnej polityki w zakresie pomocy społecznej, która powinna wspierać aktywność mieszkańców i zapewniać wsparcie osobom potrzebującym pomocy. Ważnymi tematami powinny być m.in. rozwój usług wytchnieniowych oraz przeciwdziałanie ekonomicznym, społecznym i zdrowotnym skutkom pandemii COVID-19.
Gminny program rewitalizacji	Gminny Program Rewitalizacji gminy Stary Sącz na lata 2016–2020 (przedłużony do roku 2021)	Uchwała Nr XXXIV/ 514/2017 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 24 kwietnia 2017 r. oraz Uchwała Nr XXIX/521/2020 Rady Miejskiej w Starym Sączu z 22 grudnia 2020 r.	Aktualizacja dokumentu obowiązującego w latach 2015–2021 lub opracowanie nowego w oparciu o ewaluację dotychczasowego programu oraz aktualną pogłębioną diagnozę. Strategia rozwoju wskazuje obszary działań pokrywające się z założeniami programu rewitalizacji, lecz ich nie precyzuje.
Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Stary Sącz na lata 2015–2020	Uchwała Nr IV/27/2015 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 9 lutego 2015 r.	W związku z upływem terminu obowiązywania dokumentu przy jego aktualizacji lub opracowaniu nowego Programu należy wziąć pod uwagę rozstrzygnięcia zawarte w Strategii, w tym w szczególności w ramach celu strategicznego: „Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców", tym celu operacyjnego: „Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych". Zawarte tam kierunki działań zakładają prowadzenie bardziej proaktywnej polityki w zakresie pomocy społecznej, która powinna wspierać aktywność mieszkańców i zapewniać wsparcie osobom potrzebującym pomocy.
Gminny program wspierania rodziny	Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020–2022	Uchwała Nr XVI/286/2019 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 2 grudnia 2019 r.	Program aktualizowany w cyklach trzyletnich. Przy najbliższej aktualizacji, po przeprowadzeniu ewaluacji obecnie obowiązującego programu należy uwzględnić kierunki działań związane z prowadzeniem aktywnej polityki prorodzinnej, które zostały ujęte w celu operacyjnym „Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych".
Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminny program przeciwdziałania narkomanii	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Narkomanii na rok 2021.	Uchwała Nr XXVIII/505/2020 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 7 grudnia 2020 r.	Program przyjmowany corocznie. Dokument powinien być spójny ze strategią i ją uszczegóławiać, głównie w odniesieniu do kierunków działań w ramach celu operacyjnego: „Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych".

Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Obszar tematyczny: ROZWÓJ LOKALNY			
Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Programu współpracy Gminy Stary Sącz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2021	Uchwała Nr XXVII/483/2020 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 30 października 2020 r.	Program przyjmowany corocznie. Rekomenduje się opracowanie programu wieloletniej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Obszary współpracy finansowej i niefinansowej powinny uwzględniać szczególnie te pola, które strategia uznaje za kluczowe oraz gdzie samorząd nie ma możliwości pełnego zaspokojenia potrzeb społecznych lub gdzie aktywność organizacji może istotnie podnieść poziom usług społecznych dostarczanych społeczności lokalnej, np. w ramach polityki społecznej. Program wieloletni pozwala na wdrożenie umów wieloletnich z organizacjami.
Programy odnowy miejscowości	Brak	–	Opcjonalne opracowania programów, szczególnie dla miejscowości wyznaczonych jako obszary strategicznej interwencji, a także tych, gdzie centra lokalne i miejsca integracji nie występują lub wymagają modernizacji. Programy mogą uszczegółowić zapisy strategii, tworzą przestrzeń do realizacji wielu działań lokalnych, w tym stymulowania zaangażowania społecznego w sprawy ważne dla rozwoju gminy.

Obszar tematyczny: OŚWIATA			
Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę	Plan sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Stary Sącz	Uchwała Nr XLVIII/769/2018 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 28 maja 2018 r. Uchwała Nr XXXIV/504/2017 Rady Miejskiej z dnia 24 kwietnia 2017 r. Uchwała nr XXXIII/472/2017 z dnia 24 marca 2017 r.	Plany aktualne w kontekście opracowanej strategii.

Obszar tematyczny: ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE			
Gminny plan zarządzania kryzysowego	Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Stary Sącz	Zarządzenie Nr 34/2018 Burmistrza Starego Sącza z dnia 9 lutego 2018 r.	Rekomendowane opracowanie dokumentu zarówno w kontekście zapisów strategii, wyzwań klimatycznych i związanych z tym zagrożeń, a także wykorzystania doświadczeń kadr zarządzających gminą z czasu pandemii COVID-19 i przygotowanie procedur i rozwiązań możliwych do wykorzystania w podobnych sytuacjach zagrażania.

Obszar tematyczny: FINANSE PUBLICZNE			
Wieloletnia prognoza finansowa	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Stary Sącz na lata 2021–2038	Uchwała Nr XXXVIII/669/2021 Rady Miejskiej w Starym Sączu z dnia 29 września 2021 r.	Dokument aktualny. Przy kolejnej aktualizacji wymaga wskazania priorytetów wynikających z przyjętej strategii, szczególnie w zakresie interwencji publicznych wskazanych w OSI, a także wynikających ze współpracy w ramach Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

8.2. Poziom organizacyjny

systemy i procedury działań

Poziom organizacyjny obejmuje, w głównej mierze, jasne umiejscowienie nadzoru nad wdrażaniem zapisów dokumentu w strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Starym Sączu. Na poziomie tym określa się także systemy i procedury działań, związane z corocznymi przeglądami strategii i wynikającymi z nich rekomendacjami m.in. dla budżetu Gminy. Poziom organizacyjny obejmuje również zagadnienia pozyskiwania funduszy na realizację zadań zapisanych w Strategii.

8.2.1. Struktura wdrażania strategii

W realizację Strategii będą zaangażowane różne komórki organizacyjne Urzędu Miejskiego, podległe miejskie jednostki organizacyjne, spółki miejskie, a także partnerzy (szczególnie w ramach SOF) i interesariusze. Poprzez uczestnictwo w Zespole ds. strategii w proces wdrażania będą zaangażowani reprezentanci interesariuszy, w tym mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców.

elementy struktury

Struktura wdrażania „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" składa się z następujących elementów:

- **Rada Miejska** – odpowiada za uchwalanie „Strategii" i jej głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację „Strategii";
- **Burmistrz** – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją „Strategii", w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPF) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w „Strategii";
- **Poziom wdrożeniowy** – za koordynację wdrażania „Strategii" odpowiedzialny będzie Referat Rozwoju Lokalnego i Planowania, który prowadzi sprawy związane z opracowywaniem dokumentów strategicznych, ich aktualizacją i monitoringiem, zaś kwestie związane z planowaniem strategicznym podlegają bezpośrednio pod kompetencje Burmistrza Miasta. Struktura i procedury Urzędu Miejskiego powinny także uwzględniać powoływanie doraźnych międzywydziałowych zespołów zadaniowych, zajmujących się przygotowywaniem projektów o charakterze strategicznym, często mających wymiar wykraczający poza kompetencje referatu wiodącego, a także zajmować się pozyskiwaniem środków, w tym zewnętrznych oraz nadzorem nad realizacją przedsięwzięć i projektów wynikających ze „Strategii";
- **Zespół ds. strategii** – w skład, którego wejdą m.in. przedstawiciele Urzędu Miejskiego, jednostek gminnych, przedsiębiorcy, partnerzy społeczni i mieszkańcy. Zadaniem Zespołu będzie coroczna ewaluacja Strategii, wskazywanie obszarów tematycznych i działań ważnych z punktu widzenia interesariuszy. Zespół ds. strategii będzie także pełnił funkcję doradczą dla Burmistrza. Jego rola będzie także szczególnie istotna w kontekście procedury modyfikacji „Strategii".

Zespół będzie uczestniczył w procesie wyznaczania ewentualnych kierunków wprowadzanych zmian (rola strategiczna), natomiast Referat Rozwoju Lokalnego i Planowania będzie uczestniczył w pracach nad wprowadzaniem zmian (rola operacyjna);

zespoły projektowe

- **Realizatorzy przedsięwzięć**. Od strony operacyjnej w odniesieniu do poszczególnych realizowanych przedsięwzięć będą powoływane zespoły projektowe (zadaniowe), składające się z reprezentantów podmiotów (komórek, jednostek organizacyjnych, spółek miejskich lub partnerów) zaangażowanych w realizację danego przedsięwzięcia. Każdy członek zespołu projektowego będzie miał przypisane konkretne zadania (rys. 21).
  W odniesieniu do każdego zespołu projektowego zostanie wyznaczony koordynator. Prace poszczególnych zespołów projektowych będą bezpośrednio nadzorowane przez **Sekretarza** wspieranego przez Referat Rozwoju Lokalnego i Planowania.
  Przedmiotem nadzoru będzie przede wszystkim prawidłowość oraz terminowość realizowanych zadań. W celu maksymalizacji efektywności realizacji przedsięwzięć zostanie wdrożona jedna z metodyk zarządzania projektami. W przypadku wystąpienia jakichkolwiek nieprawidłowości będą podejmowane natychmiastowe działania naprawcze.
  W celu wczesnego zapobiegania wystąpieniu czynników zagrażających prawidłowej realizacji w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia będzie na bieżąco prowadzona i aktualizowana analiza ryzyka.

Rysunek 19. Schemat organizacyjny wdrażania „Strategii"

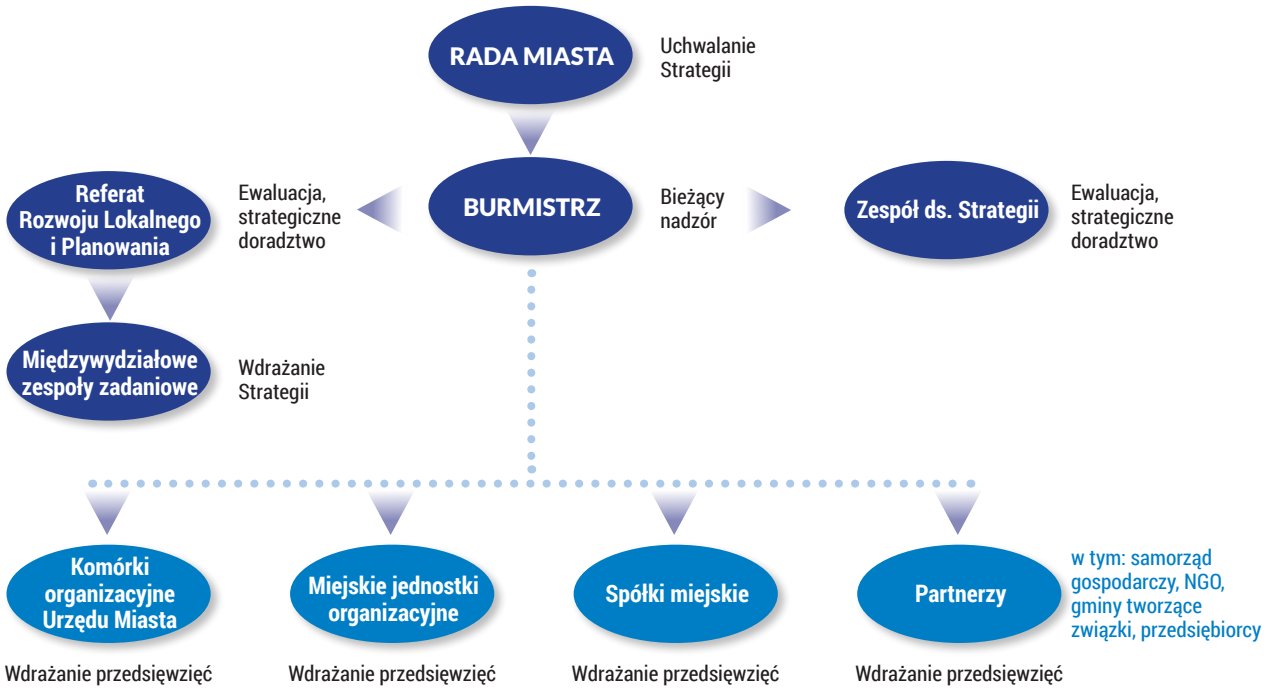

Źródło: opracowanie własne

8.2.2. Procedura modyfikacji Strategii

analiza informacji

Punkt wyjścia do podjęcia ewentualnej decyzji o modyfikacji „Strategii" będzie stanowić analiza otrzymywanych informacji, których źródłem będą dane monitoringowe, ale także dane pochodzące z prowadzonych badań opinii, badań ewaluacyjnych, konsultacji społecznych, sprawozdania z przebiegu realizacji przedsięwzięć, wyniki analizy ryzyka, wniosków i propozycji usprawnień zgłaszanych przez osoby zaangażowane w realizację i koordynację przedsięwzięć, wnioski zgłaszane przez członków Rady Miasta, Burmistrza Miasta i Zespołu ds. strategii.

cykl życia projektu

Poniżej przedstawiono schemat procedury modyfikacji „Strategii" z uwzględnieniem logiki cyklu życia projektu (rys. 22). Zgodnie z przyjętą logiką punkt wyjścia stanowi analiza danych pochodzących z monitoringu, ewaluacji *on-going* lub z innych źródeł. Na podstawie analizy danych są wyprowadzane wnioski, które z kolei stanowią podstawę do sformułowania rekomendacji. Na podstawie opracowanych rekomendacji projektowane są modyfikacje, które przed wdrożeniem są poddawane ewaluacji *ex ante*. Po uzyskaniu pozytywnego wyniku ewaluacji *ex ante* lub po wprowadzeniu kolejnych modyfikacji wynikających z ewaluacji *ex ante* następuje wdrożenie zmian. Ostatnim etapem cyklu, stanowiącym zarazem początkowy etap cyklu kolejnego, jest analiza danych pozwalających ocenić trafność, skuteczność i efektywność wprowadzonych zmian.

Rysunek 20. Procedura modyfikacji „Strategii"

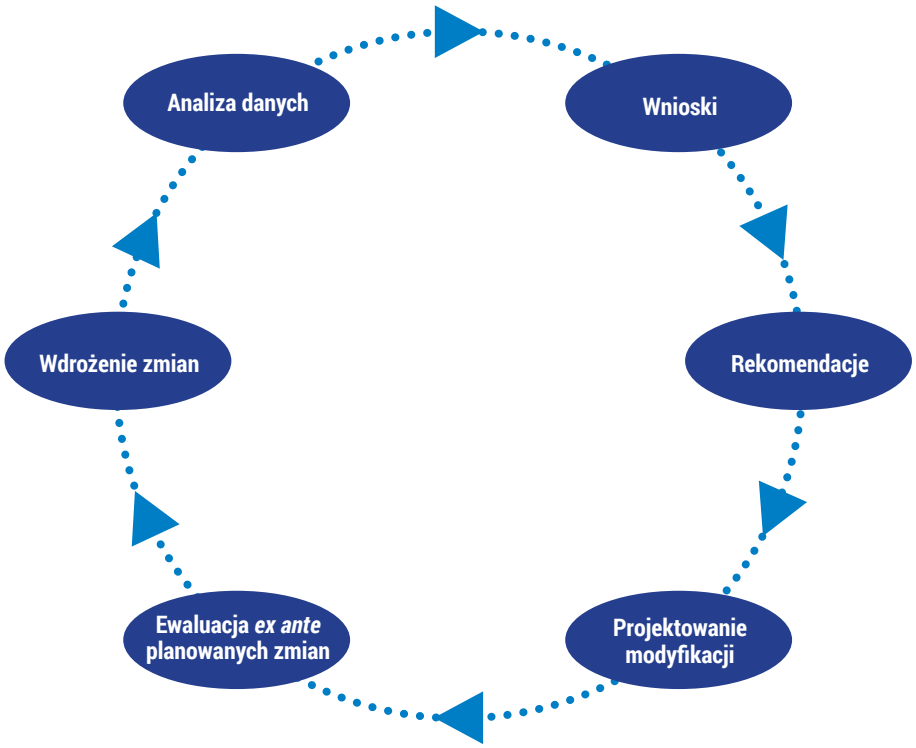

Źródło: opracowanie własne

8.2.3. Coroczne przeglądy strategiczne (monitoring)

informacja z realizacji celów i kierunków

Corocznie wraz z przygotowaniem rocznego „Raportu o stanie gminy", Burmistrz Miasta Starego Sącza powinien **przygotować informacje z realizacji celów operacyjnych i kierunków** działań zapisanych w Strategii. W sprawozdaniu, przedstawianym Radzie Miejskiej Starego Sącza, określa się przedsięwzięcia zrealizowane, przedsięwzięcia będące w toku realizacji oraz przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji, lecz nie rozpoczęte. Burmistrz Miasta przedstawia również radnym zakres wydatkowanych środków na zrealizowane przedsięwzięcia, wraz ze wskazaniem źródeł finansowania, i przedstawia pod ocenę jakość ich realizacji.

kroki procesu

Kolejne kroki cyklicznego, corocznego procesu związanego także z opracowaniem „Raportu o stanie gminy" powinny przebiegać według następującego klucza:

- spotkanie Burmistrza Starego Sącza z przedstawicielami Referatu Rozwoju Lokalnego i Planowania – oraz w razie potrzeby międzywydziałowych zespołów zadaniowych – przegląd przedsięwzięć zrealizowanych w ramach poszczególnych kierunków, wstępna ocena osiągniętych wskaźników na poziomie strategicznego rezultatu;
- przygotowanie przez Referat Rozwoju Lokalnego i Planowania danych do „Rocznego raportu o stanie gminy" za mijający rok;
- ocena zrealizowanych i niezrealizowanych przedsięwzięć w ramach poszczególnych kierunków działań oraz nakreślenie priorytetów na kolejny rok z uwzględnieniem zmieniających się czynników środowiska zewnętrznego, np. nowych uregulowań prawnych, nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych,
- przekazanie ustaleń Burmistrzowi Miasta, a w kolejnym kroku Radzie Miejskiej;
- implementacja przyjętych priorytetów w dokumentach finansowych miasta (budżet na kolejny rok, WPF).

8.3. Poziom społeczny

upowszechnianie Strategii

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów „Strategii" wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów lokalnych i zewnętrznych, dla realizacji kierunków i przedsięwzięć o charakterze strategicznym. Działania w tym zakresie będą leżeć w gestii Burmistrza Starego Sącza, który odpowiada za nadzór nad wdrażaniem zapisów dokumentu.

współpraca i kontakty

W celu pozyskania akceptacji społecznej dla proponowanych projektów i działań niezbędna jest:

- ścisła współpraca władz gminy z sektorem pozarządowym – organizacjami społecznymi: kontraktowanie usług publicznych, partnerstwo w realizacji zadań i pozyskiwaniu środków zewnętrznych;

- ścisła współpraca władz gminy z sektorem gospodarczym: przedsięwzięcia publiczno-prywatne, wspólna promocja samorządu i przedsiębiorców, monitorowanie potrzeb lokalnych pracodawców;
- ścisła współpraca władz gminy z działającymi na jej terenie instytucjami sektora turystycznego, kulturalnego, związanego z ochroną przyrody i edukacją ekologiczną;
- budowanie konsensusu wokół projektów rozwojowych, także poza obszarem Gminy, zarówno z władzami sąsiednich gmin, jak i gestorami bazy turystycznej i lokalnymi liderami;
- systematyczne zamieszczanie informacji w mediach lokalnych, regionalnych, Internecie o podejmowanych zadaniach strategicznych i promocyjnych – tradycyjne konferencje prasowe, przygotowywanie notatek prasowych z realizowanych zadań, zapraszanie na imprezy lokalne i ponadlokalne;
- spotkania publiczne z mieszkańcami Gminy Stary Sącz – przekazywanie obiektywnej informacji mieszkańcom oraz pozyskiwanie informacji zwrotnej: pomysły, sugestie mieszkańców, monitorowanie potrzeb mieszkańców i przybywających gości.

Ważnym elementem budowania społecznego zaangażowania w procesy rozwojowe, ale też identyfikacji z tymi procesami, będzie wprowadzenie i jak najszersze rozpropagowanie nowych zasad organizacji konkursów grantowych dla NGO oraz znalezienie nowej formuły funkcjonowania budżetów obywatelskich i sołeckich.

zewnętrzne wsparcie

Niezwykle istotne dla dynamicznego wdrażania zapisów „Strategii" jest także pozyskanie zewnętrznego wsparcia dla podejmowanych działań, w tym m.in.:

- aktywna rola władz Starego Sącza we władzach Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Nowego Sącza;
- efektywne kontakty z władzami powiatu nowosądeckiego oraz władzami regionalnymi, a także lobbing w instytucjach rządowych na rzecz dużych przedsięwzięć, które mogą być lokowane na terenie Gminy lub w jej sąsiedztwie, wpływając na rozwój Gminy Stary Sącz;
- budowanie konsensusu wokół projektów rozwojowych także poza obszarem Gminy, zarówno z władzami sąsiednich gmin, jak i gestorami bazy turystycznej i lokalnymi liderami;
- efektywne kontakty z partnerami zewnętrznymi, np. zarządcy dróg publicznych, dyrekcja Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, itp.;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi regionu;
- pogłębianie kontaktów międzynarodowych w celu realizacji zadań wynikających ze „Strategii": miasta partnerskie, instytucje międzynarodowe;
- kontakty z mediami (regionalne, krajowe) dotyczące podejmowanych zadań strategicznych i promocyjnych – nagłaśnianie sukcesów Gminy Stary Sącz i partnerów z Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego.

9 Zgodność „Strategii” z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

„Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" jest spójna z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, w tym m.in.:

- celami tematycznymi UE dla perspektywy finansowej 2021–2027;
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030".

9.1. Powiązanie z dokumentami

Powiązania przedstawiono w poniższym zestawieniu.

Tabela 6. Zgodność „Strategii" z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego

CELE STRATEGICZNE	Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim	Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców		Gmina Stary Sącz współ-zarządzana przez swoich mieszkańców	Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej		Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości	
Cele operacyjne	Infrastruktura Gminy zachęca do osiedlania	Wysoka jakość i dostępność usług	Kompetentna i odpowiedzialna administracja	Trwała wspólnota	Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna	Ponadlokalny ośrodek kulturalny	Stary Sącz otwarty na przedsię-biorczość	Gmina przyjazna młodym przedsię-biorcom
Cele i priorytety nadrzędnych dokumentów strategicznych								
Priorytety UE 2021-2027								
Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa			×				×	×
Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa	×							
Lepiej połączona Europa	×		×					
Europa o silniejszym wymiarze społecznym	×	×			×	×	×	×
Europa bliżej obywateli			×	×			×	×
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju								
I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną		×	×				×	×
II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	×	×			×	×		
III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu		×	×	×			×	

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030									
CEL 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo	×	×	×	×	×	×	×	×
	1.2. Wykorzystywanie potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze								
	1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska								
	1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach	×							
	1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów		×					×	
CEL 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego		×		×				
	2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym					×		×	×
	2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach					×	×	×	
CEL 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem			×					
	3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym				×				
	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.		×						
	3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej								

CELE STRATEGICZNE		Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim	Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców		Gmina Stary Sącz współ-zarządzana przez swoich mieszkańców	Gościnna Gmina Stary Sącz słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowej		Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości	
Cele operacyjne		Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania	Wysoka jakość i dostępność usług	Kompetentna i odpowiedzialna administracja	Trwała wspólnota	Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna	Ponadlokalny ośrodek kulturalny	Stary Sącz otwarty na przedsię-biorczość	Gmina przyjazna młodym przedsię-biorcom
Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"									
Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie	Kierunek działań 1: Małopolskie rodziny		×		×				
	Kierunek działań 2: Opieka zdrowotna		×						
	Kierunek działań 3: Bezpieczeństwo		×						
	Kierunek działań 4: Sport i rekreacja		×			×			
	Kierunek działań 5: Kultura i dziedzictwo		×				×		
	Kierunek działań 6: Edukacja		×						
	Kierunek działań 7: Rynek pracy							×	×
Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka	Kierunek działań 1: Innowacyjność							×	×
	Kierunek działań 2: Konkurencyjność i przedsiębiorczość							×	×
	Kierunek działań 3: Turystyka					×		×	

	Kierunek działań 4: Transport	×							
	Kierunek działań 5: Cyfrowa Małopolska	×		×					
	Kierunek działań 6: Gospodarka o obiegu zamkniętym	×							
Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej	Kierunek działań 1. Ograniczanie zmian klimatycznych	×							
	Kierunek działań 2: Gospodarowanie wodą	×							
	Kierunek działań 3: Bioróżnorodność i krajobraz	×				×			
	Kierunek działań 4: Edukacja ekologiczna	×							
System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030	Kierunek działań 1: System zarządzania strategicznego rozwojem			×					
	Kierunek działań 2: Współpraca i partnerstwo			×	×				
	Kierunek działań 3: Promocja Małopolski					×	×		
Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach	Kierunek działań 1: Ład przestrzenny	×							
	Kierunek działań 2: Wsparcie miast	×			×	×	×		
	Kierunek działań 3: Rozwój obszarów wiejskich	×			×	×	×		
	Kierunek działań 4: Spójność wewnątrzregionalna i dostępność	×		×	×				

10 Ramy finansowe „Strategii” i źródła finansowania

10.1. Ramy finansowe

Ramy finansowe wskazują wielkości środków finansowych szacowanych na realizację strategii, a jednocześnie potwierdzają możliwość realizacji przez gminę zaplanowanych działań. Ramy finansowe są uzależnione od zakresu przedmiotowego i horyzontu czasowego podejmowanych działań, kondycji finansowej Gminy oraz jej możliwości inwestycyjnych, w tym założeń długofalowej polityki finansowej i inwestycyjnej. Przy opracowaniu tego elementu wykorzystano doświadczenia zebrane w wyniku działań podejmowanych w ostatnich latach, w tym przede wszystkim związanych z wdrażaniem poprzedniej strategii na lata 2013–2020, a także dostępności potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania.

Finansowanie działań rozwojowych, określonych w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030", będzie się odbywać przy wykorzystaniu środków, które pozostają w dyspozycji samorządu lub o które Gmina może skutecznie zabiegać. Wśród nich najistotniejsze są środki publiczne, wspomagane funduszami prywatnymi w ramach zawiązywanych partnerstw. Środki pochodzące z budżetu Gminy będą zapewniały niezbędne współfinansowanie projektów w ramach programów operacyjnych i innych finansowanych ze źródeł krajowych i międzynarodowych.

Finansowanie działań rozwojowych, określonych w „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030", będzie się odbywać przy wykorzystaniu środków, które pozostają w dyspozycji samorządu lub o które Gmina może skutecznie zabiegać.

Analizując zdolność Gminy Stary Sącz do realizacji zadań wynikających z zapisów strategii, należy odnieść się do danych historycznych przedstawiających stan finansów gminnych, a także dokonać próby określenia potencjału inwestycyjnego Gminy w perspektywie objętej strategią, opierając się przy tym na danych prognostycznych. W tym kontekście na potrzeby określenia ram finansowych strategii dokonano analizy historycznej wraz z prognozą w perspektywie roku 2030 zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy, a także dokonano analizy poziomu zadłużenia Gminy.

Przeprowadzając analizę **dochodów** wzięto pod uwagę zarówno źródła dochodów, jak również problematykę samodzielności dochodowej oraz stopień uzależnienia budżetu Miasta i Gminy Stary Sącz od środków pochodzących z innych budżetów. Na podstawie przeprowadzonej analizy **dla lat 2015–2030** należy zwrócić uwagę m.in. na:

samodzielność dochodowa

- wskaźnik samodzielności dochodowej, który informuje o możliwości realizacji zadań własnych (w tym oświatowych) finansowanych wyłącznie środkami własnymi i subwencją i jest obliczany w relacji do dochodów ogółem. Spadek w relacji do 2015 roku jest związany z wprowadzeniem do polskiego systemu świadczenia wychowawczego „Rodzina 500+", które znacząco zmienia strukturę dochodów budżetu. Począwszy od 2021 roku, wskaźnik przyjmuje tendencję wzrostową, co należy ocenić pozytywnie. Należy zwrócić uwagę, że są to wartości planowane, które mogą różnić się od przyszłego wykonania dochodów.

Na taki wniosek wskazuje najniższy poziom wskaźnika w analizowanym okresie, który w 2020 roku wyniósł 49,9%. Na niższy poziom wskaźnika mogła mieć wpływ sytuacja związana z pandemią COVID-19;

centralizacja finansów lokalnych

- wskaźnik poziomu centralizacji finansów lokalnych informuje o przyjęciu założenia o stabilności źródeł dochodów własnych i jest obliczany w relacji do dochodów bieżących. Założenia przyjęte do WPF wskazują, że nie zakłada się zwiększenia uzależnienia budżetu Miasta i Gminy Stary Sącz od innych budżetów, w tym od budżetu centralnego. Należy zauważyć, że ustabilizowanie sytuacji wynika z wartości planowanych wg WPF i jest niższe niż w przypadku lat 2017–2019 obejmujących pełny okres wypłaty świadczenia wychowawczego finansowanego z budżetu państwa. Z kolei w 2020 roku wskaźnik wyniósł 40%, zatem był najwyższy w latach już wykonanych;

dochody własne w przeliczeniu na mieszkańca

- ponadto w analizowanym okresie następuje wzrost dochodów własnych w przeliczeniu na mieszkańca. Tendencja wzrostowa jest tożsama z utrzymaniem stabilnego poziomu samodzielności finansowej. Pomimo zmniejszenia wskaźnika opisującego poziom samodzielności dochodowej, zaobserwowany stopniowy wzrost dochodów własnych na mieszkańca informuje o potencjalne dochodowym Miasta i Gminy Stary Sącz, co z kolei jest związane z dalszymi możliwościami finansowania rozwoju lokalnego.

wydatki budżetu w latach 2015–2030

Na potrzeby analizy wydatków budżetu w latach 2015–2030 zestawiono ze sobą wydatki w podziale na grupy, a także przeprowadzono analizę stopnia finansowania wydatków środkami zewnętrznymi.

Przeprowadzona analiza umożliwiła sformułowanie następujących wniosków:

- udział wydatków stałych na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w wydatkach bieżących kształtuje się na stabilnym poziomie. Widoczny jest spadek w latach 2015–2017 oraz stopniowy wzrost w latach kolejnych. Spadek jest związany ze zmianą struktury wydatków w wyniku wprowadzenia świadczenia wychowawczego „500+”;
- w latach prognozowanych 2023–2030 nie zaplanowano dotacji na zadania inwestycyjne, w związku z czym obserwuje się spadek kwoty wydatków majątkowych na mieszkańca. Planowane wydatki majątkowe w relacji do wydatków ogółem będą kształtowały się na poziomie 5%, zatem obecnie na poziomie równym prognozowanej inflacji;
- niższe planowane wydatki majątkowe w latach prognozowanych są również skutkiem konieczności regulowania wyższych rat kapitałowych. Sytuacja może ulec zmianie w zależności od ostatecznej kwoty długu w 2021 roku i przyjętego harmonogramu spłat.

analiza finansowania

W kolejnym kroku analizy finansowej zwrócono uwagę m.in. na możliwości finansowania zadań własnych oraz inwestycyjnych i spłaty zadłużenia. W tym celu wzięto pod uwagę kształtowanie się wyniku operacyjnego budżetu netto (różnica między dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi pomniejszona o rozchody z tytułu spłaty długu), poziom źródeł bezzwrotnych oraz poziom zadłużenia.

W ramach analizy finansowania budżetu i zadłużenia Miasta i Gminy Stary Sącz sformułowano następujące wnioski:

- obciążenie środków własnych wydatkami bieżącymi i spłatą zadłużenia będzie utrzymywało się na stabilnym poziomie, który nie przekracza 100%. Analiza wyników dla lat 2015–2020 wskazuje, że wartości te kształtowały się korzystniej niż wartości wynikające z planu budżetu. Według opracowanej WPF Miasto i Gmina Stary Sącz będzie posiadało środki własne na realizację planowanych wydatków bieżących i spłatę długu. Ponadto istnieje możliwość dofinansowania wydatków majątkowych środkami własnymi, które nie pochodzą z kredytów i pożyczek. Jednak zdolność ta jest niższa niż w latach wykonanych (wzrost wskaźnika w latach prognozowanych);
- począwszy od 2015 roku do 2023 roku obserwuje się wzrost relacji zadłużenia do dochodów ogółem. Dawny wskaźnik ustawowy, obowiązujący do końca 2013 roku, limitował poziom długu względem dochodów maksymalnie do 60%. Najwyższy poziom długu do dochodów ogółem wyniesie 65,5% w 2023 roku, natomiast najwyższa wartość nominalna zadłużenia wyniesie 85 mln zł w 2022 roku. Jest to związane z realizacją projektów inwestycyjnych w szczególności w latach 2021–2022, m.in.: związanych z budową sieci kanalizacji sanitarnej oraz wodociągowej, zakończeniem budowy ścieżki w koronach drzew na Miejskiej Górze oraz rozbudowy nowej siedziby Centrum Kultury i Sztuki przy Rynku 5;
- obserwuje się spadek wskaźnika marży operacyjnej netto w latach 2015–2021, a następnie stopniowy wzrost powyżej poziomu nominalnego 5%. Wskaźnik wyraża relację wyniku operacyjnego pomniejszonego o spłatę długu w relacji do dochodów bieżących. Ujemny wynik w 2021 roku wynika z niskiej planowanej nadwyżki operacyjnej brutto (1,08 mln zł) w stosunku do planowanej spłaty długu (3,79 mln zł). Na podstawie analizowanej WPF planuje się, że spłata długu w 2021 roku nastąpi z zaciągniętych nowych zobowiązań. Mając na uwadze wykonanie budżetu lat ubiegłych należy zaznaczyć, że sytuacja może ulec zmianie i spłata długu może nastąpić z wygospodarowanych środków własnych. Wskazują na to również planowane wartości w latach przyszłych.

Na podstawie przedłożonego WPF stwierdzono, że w latach przyszłych wzrosną kwoty rat kapitałowych z tytułu zaciągniętego zadłużenia. Tym samym budżet będzie w większym stopniu obciążony spłatą długu, podobnie jak i wydatki z tytułu obsługi długu. Najwyższe ryzyko w zakresie regulowania spłaty i obsługi długu dotyczy lat 2022–2023. Wskaźnik bezpieczeństwa w tym zakresie (różnica między planowaną spłatą, a dopuszczalnym limitem) wynosi odpowiednio 4,3% (2022 rok) i 3,5% (2023 rok).

Na podstawie powyższych danych rekomenduje się:

- **w zakresie dochodów**:
  - bieżące monitorowanie poziomu zadłużenia i przyjęcie elastycznego harmonogramu spłat długu w latach kolejnych;
  - realizowanie polityki budżetowej ukierunkowanej na utrzymanie planowanego w przyszłych latach (2022+) poziomu nadwyżki operacyjnej, która będzie warunkowała zdolność do spłaty i obsługi długu oraz finansowania wydatków majątkowych;
  - w sytuacji zmniejszenia poziomu bezpieczeństwa spłaty i obsługi długu rozważenie możliwości finansowania/realizowania zadań publicznych z zaangażowaniem samorządowych osób prawnych np. spółek celowych;
- **w zakresie wydatków**:
  - kontynuację polityki w zakresie wydatków stałych na wynagrodzenia, której skutkiem jest utrzymanie stabilnego poziomu finansowania w/w kategorii wydatków z dochodów bieżących. Na przestrzeni badanych lat relacja wydatków na wynagrodzenia do dochodów bieżących zmniejszyła się z poziomu 39,1% w 2015 roku do 29,1% w 2020 roku;
  - utrzymanie dotychczasowej skuteczności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w celu finansowania wydatków majątkowych w latach przyszłych;
  - w przypadku nowych inwestycji zaleca się planowanie skutków dla budżetów lat przyszłych (dochodów i wydatków) wynikających z konkretnych zamierzeń inwestycyjnych;
- **w zakresie finansowania budżetu i zadłużenia**:
  - bieżące monitorowanie poziomu zadłużenia i przyjęcie elastycznego harmonogramu spłat długu w latach kolejnych;
  - realizowanie polityki budżetowej ukierunkowanej na utrzymanie planowanego w przyszłych latach (2022+) poziomu nadwyżki operacyjnej, która będzie warunkowała zdolność do spłaty i obsługi długu oraz finansowania wydatków majątkowych;
  - w sytuacji zmniejszenia poziomu bezpieczeństwa spłaty i obsługi długu rozważenie możliwości finansowania/realizowania zadań publicznych z zaangażowaniem samorządowych osób prawnych np. spółek celowych.

źródła i wysokość finansowania projektów

Tworząc ramy finansowe planowanej działalności związanej z realizacją projektów ujętych w strategii, należy wziąć pod uwagę prognozy dotyczące źródeł i wysokości finansowania projektów w ramach Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021–2038, prognozy dotyczące stanu finansów publicznych, kluczowe wskaźniki makroekonomiczne, przy uwzględnieniu sytuacji w jakiej znajdować się będzie budżet Gminy Stary Sącz w perspektywie najbliższych lat.

Założenia przyjęte w analizie dotyczą m.in.:

- wieloletniego planowania finansowego, w szczególności powiązania Strategii z: Wieloletnią Prognozą Finansową Miasta i Gminy Stary Sącz na lata 2021–2038, Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Nowego Sącza, Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030" i Regionalnym Programem Operacyjnym, Wieloletnim Planem Finansowym Państwa, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) itp.;
- utrzymującej się nadal dużej liczby podmiotów publicznych, których środki mogą być wykorzystywane dla realizacji celów zapisanych w strategii w sposób bezpośredni – np. jako element kontraktów terytorialnych, środków w ramach RPO lub pośrednio – jako element programów sektorowych, których instrumenty są koordynowane dla osiągnięcia celów rozwoju wyznaczonych w odniesieniu do określonego terytorium, co oznacza w konsekwencji możliwość skorzystania z dużej liczby rozproszonych źródeł finansowania przedsięwzięć ujętych w strategii;
- rosnącej roli środków prywatnych, za pomocą których można realizować cele rozwojowe ujęte w Strategii, w tym funduszy pożyczkowych, gwarancji i poręczeń kredytowych, bankowych usług finansowych, jak i mechanizmów oraz form partnerstwa publiczno-prywatnego;
- dużej wysokości środków wydatkowanych przez budżet UE, budżet państwa i inne podmioty publiczne na realizację przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy i przestrzenny oraz kreujących konkurencyjność w wymiarze lokalnym i regionalnym.

kierunki działań

Strategia określa kierunki działań realizowanych w perspektywie roku 2030, w tym szereg kluczowych inwestycji gminnych, które dotyczą w przeważającej mierze inwestycji i działań związanych z wyzwaniami klimatycznymi, poprawą jakości usług publicznych, rozwojem społeczeństwa obywatelskiego, rozwojem Starego Sącza jako ważnego ośrodka turystycznego i kulturalnego, i wreszcie szeregu działań z zakresu rozwoju gospodarczego. Horyzont czasowy założonych działań obejmuje rok 2030, a ich wymiar finansowy jest w tej chwili trudny do określenia – jest bowiem wypadkową rozwoju sytuacji społeczno-ekonomicznej w kraju, dostępności zewnętrznych środków na rozwój, wypracowania niezwykle ważnej dla realizacji części projektów strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, zbudowania realnego partnerstwa na rzecz realizacji zapisów strategii i wreszcie kondycji finansowej polskich samorządów, w tym samorządu Starego Sącza.

Podsumowując część dotyczącą ram finansowych niniejszej „Strategii", uzasadnione jest dokonanie oceny potencjału inwestycyjnego oraz zdolności do spłaty i obsługi długu Gminy Stary Sącz w latach 2021–2030.

Jest to założenie istotne, bowiem na tej podstawie określona zostanie zdolność do absorpcji środków zewnętrznych, która jest ściśle związana z możliwościami w zakresie zaciągnięcia nowego długu i co najważniejsze, poziomu środków możliwych do zaangażowania na współfinansowanie nowych projektów. W poniższej tabeli zestawiono wartości wskazujące na potencjał inwestycyjny oraz zdolność do spłaty i obsługi zadłużenia w latach planowanych 2021–2030.

potencjał inwestycyjny

Tabela 7. Potencjał inwestycyjny oraz zdolność do spłaty i obsługi zadłużenia Gminy Stary Sącz w latach planowanych 2021–2030

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Skumulowana wartość 2021–2030
Nadwyżka operacyjna brutto	[PLN]	109 977 755
Nadwyżka operacyjna netto	[PLN]	60 390 186
Poziom wydatków majątkowych z wyłączeniem środków zewnętrznych	[%]	7,9%
Bezpieczeństwo spłaty długu	[PLN]	57 000 598

Na podstawie danych zawartych w WPF należy stwierdzić, że Gmina Stary Sącz posiada możliwości w zakresie zaangażowania nadwyżki operacyjnej netto. Skumulowana wartość prognozowanych środków własnych, które mogą zostać przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych (nadwyżka operacyjna netto) w okresie 2021–2030 wynosi 60,4 mln zł. Z kolei skumulowana maksymalna wartość w zakresie możliwości spłaty i obsługi długu wynosi 57,0 mln zł. Przeciętny roczny zapas w zakresie spłaty i obsługi długu (różnica między planowaną spłatą zobowiązań a maksymalnym limitem spłaty) kształtuje się na poziomie 5,7 mln zł.

Najniższy poziom bezpieczeństwa spłaty długu został zidentyfikowany w latach 2022–2023 i wynosi odpowiednio 3,4 mln zł w 2022 roku i 2,9 mln zł w 2023 roku. Zatem spłata ewentualnie zaciąganych nowych zobowiązań powinna nastąpić nie wcześniej niż od 2024 roku. Zarówno wartość nadwyżki operacyjnej netto, jak również bezpieczeństwo spłaty i obsługi długu są zróżnicowane w analizowanym okresie, jednak możliwość finansowania nowych inwestycji środkami własnymi istotnie zwiększą się w kolejnych latach prognozy. Nadmienić należy, że średni poziom wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (z wyłączeniem środków zewnętrznych) kształtuje się na poziomie 7,9% w latach 2021–2030. Natomiast ten sam wskaźnik dla lat 2015–2019 przyjmuje średnią wartość 13,1%. Zatem, przy zrealizowaniu planowanych kwot ujętych w WPF należy stwierdzić, że Gmina Stary Sącz posiada zdolność do absorpcji środków zewnętrznych oraz do spłaty i obsługi ewentualnego nowego długu w związku z realizacją nowych inwestycji.

W momencie pojawienia się zewnętrznych źródeł finansowania, np. dofinansowania środkami UE, EOG lub innymi krajowymi, wskazane

powyżej wielkości (nadwyżka operacyjna netto i możliwość zaciągnięcia nowego długu) mogą stanowić zapewnienie wkładu własnego. Tym samym, znacząco zostaje zwiększony potencjał inwestycyjny Gminy w prognozowanym okresie. Przyjmując założenie średniego poziomu dofinansowania na poziomie 75% w połączeniu z zapewnieniem wkładu własnego przez Gminę w postaci nadwyżki operacyjnej netto w wysokości 60,4 mln zł, szacowany potencjał inwestycyjny, który nie wymaga zaciągania nowych zobowiązań kształtuje się na poziomie 241 mln zł. Warunkiem jest realizacja przyjętych kwot według WPF. Ponadto, jak wskazano wyżej, Gmina posiada zdolność do zaciągania, a następnie spłaty i obsługi nowych zobowiązań, która w okresie 2021–2030 została oszacowana na poziomie 57 mln zł. Tym samym, środki zwrotne mogą stanowić istotne źródło finansowania planowanych działań rozwojowych.

10.2. Potencjalne źródła finansowania

Niniejsza Strategia określa cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania Gminy Stary Sącz w perspektywie roku 2030. Chcąc zrealizować konkretne zamierzenia wynikające ze Strategii, oprócz niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i rzeczowych, niezbędne jest posiadanie odpowiednich środków finansowych. Wyzwaniem dla samorządu będzie zatem zabezpieczenie i pozyskiwanie odpowiednich środków na realizację zaplanowanych we wskazanym czasie przedsięwzięć. Budżet lokalny jest ograniczony względem potrzeb oraz stale rosnącej liczby zadań Gminy. W związku z tym, koniecznością staje się sięganie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania. Dla prowadzenia efektywnej i skutecznej polityki rozwoju Gminy Stary Sącz będą wykorzystywane wszystkie dostępne środki finansowe. Biorąc to pod uwagę, a także zakładany okres obowiązywania strategii, należy wyszczególnić następujące potencjalne źródła finansowania:

potencjalne źródła finansowania

- środki własne Gminy;
- środki budżetu innych jednostek samorządu terytorialnego: województwa i powiatu;
- środki pochodzące z budżetu państwa;
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej;
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze EOG;
- środki sektora prywatnego, w tym możliwość realizowania przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze pochodzące z sektora pozarządowego;
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe.

fundusze europejskie

Z punktu widzenia dostępnych środków zewnętrznych, najistotniejszym źródłem finansowania, zarówno w zakresie zadań inwestycyjnych, jak i tzw. „projektów miękkich", czyli projektów ukierunkowanych na rozwój zasobów ludzkich, są fundusze europejskie. Mając na względzie okres obowiązywania „Strategii Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021–2030" należy przyjąć, iż finansowanie działań w niej określonych będzie przypadało na końcówkę perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020, ale przede wszystkim obejmie już okres **Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021–2027 oraz wsparcie w ramach nowego Europejskiego Funduszu Odbudowy (Next Generation EU).**

Rysunek 21. Budżet UE 2021–2027

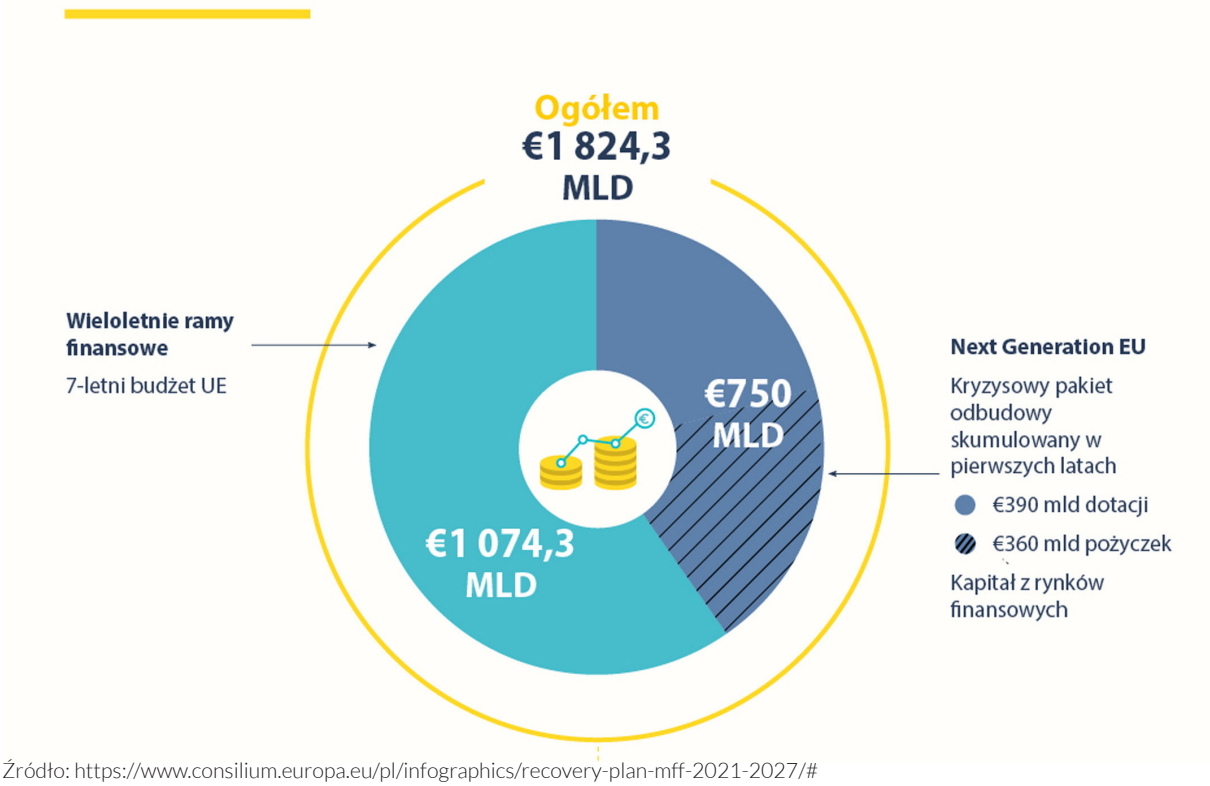

Źródło: https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/#

wieloletnie ramy finansowe

Nowy, siedmioletni budżet Unii Europejskiej (wieloletnie ramy finansowe) zaplanowano na 1 074,3 mld euro, a antykryzysowy pakiet odbudowy skumulowany w pierwszych latach ma wynieść 750 mld euro, w tym 390 mld euro w formie dotacji. Łącznie oznacza to kwotę 1 824,3 mld euro. Środki te mają wspierać odbudowę państw po pandemii COVID-19 oraz inwestycje w transformację ekologiczną i cyfrową[8]. Tematyczne kierunki wydatkowania środków określono następująco:

- jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa: 143,4 mld euro, z tego 10,6 mld euro w ramach Next Generation EU – NGEU, w tym: Horyzont Europa i Fundusz InvestEU;

[8] Na moment opracowania dokumentu Krajowy Plan Odbudowy i Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2021–2027 nie zostały jeszcze przyjęte na poziomie Komisji Europejskiej.

Rysunek 22. Podział wydatków UE 2021–2027 (w mld euro, ceny z 2018 r.)

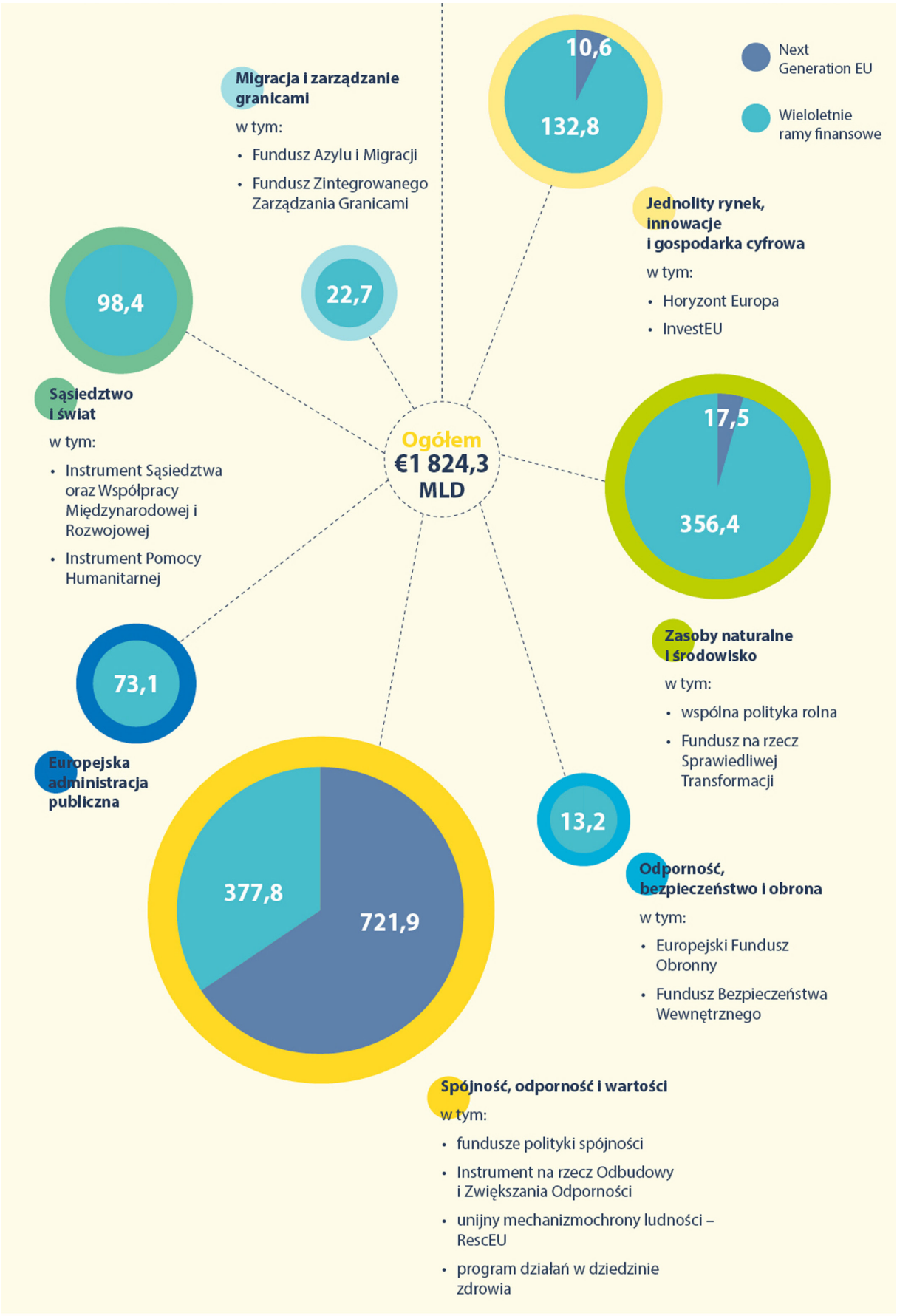

Źródło: https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/#

Rysunek 23. Większe inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową

Źródło: https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/#

- spójność, odporność i wartości: 1 099,7 mld euro (721,9 mld euro – fundusz odbudowy), w tym: fundusze polityki spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, Unijny Mechanizm Ochrony Ludności – RescUE, program działań w dziedzinie zdrowia;
- zasoby naturalne i środowisko: 373,9 mld euro (17,5 mld euro – fundusz odbudowy), w tym: wspólna polityka rolna, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji;
- migracja i zarządzanie granicami: 22,7 mld euro, w tym: Fundusz Azylu i Migracji oraz Fundusz Zintegrowanego Zarządzania Granicami;
- bezpieczeństwo i obrona: 13,2 mld euro, w tym: Europejski Fundusz Obronny i Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- sąsiedztwo i świat: 98,4 mld euro, w tym Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej oraz Instrument Pomocy Humanitarnej;
- Europejska administracja publiczna: 73,1 mld euro.

inwestycje klimatyczne i cyfrowe

Zgodnie z określonymi priorytetami, rosną inwestycje w transformację klimatyczną i cyfrową. Zakłada się, że kwestie klimatyczne będą uwzględniane przekrojowo, a łączne wydatki na ten cel osiągną 30% łącznych wydatków ze wszystkich programów. Podobnie cyfryzacja ma być traktowana przekrojowo – wydatki na transformację cyfrową znajdą się we wszystkich programach.

Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności

Filarem unijnego planu odbudowy ma być Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, zapewniający krajom europejskim wsparcie finansowe, by złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii COVID-19. Jego budżet ogółem to 672,5 mld euro (z 750 mld euro w ramach Europejskiego Funduszu Odbudowy), z czego 312,5 mld euro przewidziano w formie dotacji. Środki będą wypłacane państwom członkowskim, na podstawie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności, w których znajdą się projekty reform i inwestycji publicznych. Plany muszą odzwierciedlać wyzwania krajowe, a jednocześnie być zgodne z priorytetami Unii: wspierać wzrost i zatrudnienie oraz odporność społeczno-gospodarczą, przyczyniać się do ochrony klimatu i równowagi ekologicznej, sprzyjać transformacji cyfrowej.

Przykłady dziedzin, których projekty mogą dotyczyć:
- czyste technologie,
- efektywność energetyczna,
- inteligentny transport,
- łączność elektroniczna,
- usługi cyfrowe,
- badania i innowacje,
- edukacja, umiejętności i praca,
- zdrowie[9].

Środki na odbudowę i zwiększanie odporności mogą zostać rozdysponowane do końca 2023 roku, a reformy i inwestycje muszą zostać wykonane do 2026 roku.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, to dla Polski około 170 mld euro (w cenach bieżących), w tym:
- 72,2 mld euro na politykę spójności,
- 3,8 mld euro z funduszu sprawiedliwej transformacji,
- 24,9 mld euro dotacji z Funduszu Odbudowy,
- 34,2 mld euro pożyczek z Funduszu Odbudowy,
- 21,6 mld euro na płatności bezpośrednie dla rolników,
- 10,6 mld euro na rozwój obszarów wiejskich,
- około 2 mld euro w ramach instrumentu React-EU (instrument na rzecz walki z negatywnymi skutkami COVID-19)[10].

programy realizowane na poziomie krajowym oraz regionalne

Zakończyły się konsultacje Umowy Partnerstwa, które dotyczą inwestowania funduszy europejskich w ramach polityki spójności i funduszu sprawiedliwej transformacji. Około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym, a pozostałe 40% otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Programy będą funkcjonowały w podobnym układzie, jak w ramach perspektywy na lata 2014–2020.

[9] https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/20201006-recovery-resilience-rrf/.
[10] https://samorzad.pap.pl/kategoria/aktualnosci/jak-beda-inwestowane-fundusze-ue-z-nowej-perspektywy-jest-plan-podzialu.

programy operacyjne nowej perspektywy finansowej

W konsekwencji Gmina Stary Sącz będzie mogła korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021–2027, a w przypadku PROW, z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu. Na nową perspektywę finansową przygotowano następujące programy operacyjne:

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)** – następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro;
- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)** – program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007–2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014–2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in.: przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro;
- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)** – następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia;
- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)** – jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro;

- **Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej** z takim priorytetami jak:
  1. Przyjazne naturze i bezpieczne Pogranicze. Zakres tematyczny: wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
  2. Lepiej połączone Pogranicze. Zakres tematyczny: rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej.
  3. Twórcze i atrakcyjne turystycznie Pogranicze. Zakres tematyczny: wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.
  4. Współpraca instytucji i mieszkańców Pogranicza. Zakres tematyczny: zwiększenie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron, budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie.

Budżet programu: 129 284 462 euro.

ramowe obszary wsparcia RPO WM

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2021–2027** – ramowe obszary wsparcia w ramach programu obejmą:
  1) oś priorytetowa: Inteligentny region (EFRR),
  2) oś priorytetowa: Energetyka i środowisko (EFRR),
  3) oś priorytetowa: Mobilna Małopolska (EFRR),
  4) oś priorytetowa: Społeczna Małopolska (EFS+/EFRR),
  5) oś priorytetowa: Rynek pracy i edukacja (EFS+/EFRR),
  6) oś priorytetowa: Małopolska bliżej mieszkańców (EFRR).

Planuje się, iż interwencja z poziomu regionalnego będzie dotyczyć m.in. następujących obszarów tematycznych:

- nauki w zakresie B+R,
- kompleksowych projektów przedsiębiorstw, które łączą prowadzenie prac B+R oraz wdrożenia ich wyników,
- gospodarki o obiegu zamkniętym,
- cyfryzacji,
- opieki nad dziećmi do lat 3,
- dotacje na zakładanie działalności gospodarczej przez podmioty inne niż PUP,
- działania przypisane ROPS dotyczące koordynacji działań w obszarze włączenia społecznego.

ramowe obszary wsparcia RPO WM

Przyjęto także wstępnie, iż w ramach Programu wdrażane będą projekty strategiczne dotyczące następujących, istotnych z punktu widzenia rozwoju regionu, zagadnień:

- nauka i infrastruktura badawcza jednostek naukowych (ok. 73 mln euro),
- transport regionalny i drogowy (ok. 1 mld euro),
- ochrona zdrowia – rozwój systemu opieki zdrowotnej (ok. 661 mln euro),
- turystyka (ok. 277 mln euro),
- kultura i dziedzictwo (ok. 117 mln euro),
- ochrona środowiska (ok. 890 mln euro).

Alokacja na realizację tego programu wyniesie 1,541 mld euro.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim** – w związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro. Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowywany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023–2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego, w szczególności w sektorze owoców i warzyw oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021–2027 to 30,6 mld euro (w cenach bieżących);
- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO)** przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy – przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach;
- **Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego**, np. Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE, partnerstwo będzie mogło ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- Rządowy Fundusz **Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych** – mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg** – w jego ramach finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych,

które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;

- **Program Rozwoju Elektromobilności** – w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych** – w ramach tego funduszu rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in. na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- **pozostałe programy** finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska – realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także Program Senior+, Program „Aktywni+" na lata 2021–2025; w zakresie kultury, itp.

Wskazane powyżej źródła finansowania, należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021–2027. Czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022–2031. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne cele, kierunki działań i konkretne przedsięwzięcia w ramach „Strategii" wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym jednym z elementów bieżącego zarządzania „Strategią" – po ustaleniu rocznych i okresowych priorytetów winno być bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez Referat Rozwoju Lokalnego i Planowania oraz Referatu Pozyskiwania Funduszy Zewnętrznych Urząd Miejski w Starym Sączu, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł finansowania przedsięwzięć w ramach „Strategii" wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków

Stary Sącz
miasteczko z klimatem

URZĄD MIEJSKI w STARYM SĄCZU
33-340 Stary Sącz | ul. Stefana Batorego 25
starysacz.um.gov.pl